

Tyrimo potėmė

**Bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimas
vadovėliais, mokymo priemonėmis ir
ugdymo procesui reikalinga literatūra ir
mokymo/ mokymosi poreikiams tenkinti**

TURINYS

Įvadas	7
1. BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ APRŪPINIMO VADOVĖLIAIS, MOKYMO PRIEMONĖMIS IR UGDYMO PROCESUI REIKALINGA LITERATŪRA SITUACIJOS TYRIMO METODOLOGINIAI PARAMETRAI.....	9
1.1. Tyrimo metodika	9
1.2. Tyrimo imtis	12
2. BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ APRŪPINIMO VADOVĖLIAIS, MOKYMO PRIEMONĖMIS IR UGDYMO PROCESUI REIKALINGA LITERATŪRA IR MOKYMO/ MOKYMOŠI POREIKIAMS TENKINTI TYRIMO REZULTATAI	22
2.1. Kaip mokiniai mokykloje aprūpinami mokymo priemonėmis, vadovėliais, ugdymo procesui reikalinga literatūra? Kokia dalis mokinių aprūpinama naujais vadovėliais?	22
2.2. Kaip mokytojai aprūpinami naujausia metodine literatūra?	46
2.3. Kiek ir kaip sprendimų dėl mokymo išteklių įsigijimo, priėmimo dalyvauja mokyklos bendruomenė: pedagogai, mokiniai, tėvai?	50
2.4. Koks mokyklos steigėjo indėlis sprendžiant apsirūpinimo mokymo išteklių problemas?	57
2.5. Kokią įtaką ugdymo proceso kokybei daro kasmet atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas? ...	67
2.6. Kiek, kokius ir kodėl vadovėlius tenka pirkti mokinių tėvams?	72
2.7. Kas mokyklose dažniausiai atsako už pirkimus, apskaitą ir saugojimą?	77
2.8. Kokią dalį mokinio krepšelio lėšų mokykla skiria įrangai įsigyti?	85
2.9. Kokiais principais vadovaujasi mokykla, rinkdamasi konkrečius vadovėlius ir mokymo priemones?	92
2.10. Ar mokykla turi nusistačiusi bibliotekos fondų (metodinės ir grožinės literatūros) atnaujinimo tvarką?	96
2.11. Kokios perspektyvos dėl kompiuterinės prieigos, „virtualumo“, elektroninių resursų?	100
Išvados.....	107
Siūlymai Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai	111
Siūlymai mokyklų steigėjams ar jų įgaliotoms institucijoms.....	111
Literatūra	112
Priedai.....	113

I potėmės priedai

1 priedas. Klausimynas savivaldybių atstovams.....	114
2 priedas. Klausimynas mokyklų vadovams.....	117
3 priedas. Klausimynas mokytojams	129
4 priedas. Klausimynas mokyklos bibliotekos darbuotojams.....	140

I potėmės lentelės

1 lentelė. Kiekybinio tyrimo klausimynų struktūra.....	10
2 lentelė. Tyrimo imties charakteristikos	12
3 lentelė. Kas yra bendrojo lavinimo mokyklos biblioteka?	29
4 lentelė. Mokyklų aprūpinimo mokymo ištekliais ir / ar vadovėliais laimėjimai, teigiamybės Lietuvos savivaldybėse: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai	41
5 lentelė. Savivaldybių atstovų išskirtos mokinių aprūpinimo mokymosi ištekliais ir/ ar vadovėliais problemos: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai.	43
6 lentelė. Priežastys, ribojančios metodinės literatūros užsakymus	47
7 lentelė. Respondentai bibliotekininkai apie mokytojų aprūpinimą metodine literatūra	48
8 lentelė. Metodinės literatūros užsakymų realizavimą ribojantys veiksniai: mokyklų vadovų atsakymai	49
9 lentelė. Savivaldybių darbuotojai atsakingi už aprūpinimą mokymo priemonėmis ir vadovėliais: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai	57
10 lentelė. Atsakingųjų už aprūpinimą mokymo priemonėmis ir / ar vadovėliais asmenų vykdomos funkcijos: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai	57
11 lentelė. Steigėjo/ savivaldybės atstovo bendradarbiavimo su mokyklų bibliotekininkais sritys: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai	59
12 lentelė. Mokyklos steigėjo indėlis, sprendžiant aprūpinimo mokymo ištekliais problemas savivaldybėse: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai	61
13 lentelė. Pasiūlymai, kaip spręsti aprūpinimo mokymo ištekliais problemas: <i>savivaldybės</i> lygmeniu.....	62
14 lentelė. Pasiūlymai, kaip spręsti aprūpinimo mokymo ištekliais problemas: <i>nacionaliniu</i> lygmeniu	63
15 lentelė. Mokyklų bibliotekų veikla ir poveikis ugdymo procesui: mokyklų vadovų apklausos rezultatai	67
16 lentelė. Priežastys, dėl kurių tėvai turi pirkti vadovėlius/ mokymo priemones.....	75
17 lentelė. Kitos priežastys, dėl kurių tėvai turi pirkti vadovėlius/ mokymo priemones (atvirų atsakymų turinio (content) analizė).....	75
18 lentelė. Atsakingi asmenys už aprūpinimą mokymo priemonėmis ir/ar vadovėliais (mokyklos lygmeniu)	77
19 lentelė. Savivaldybių specialistai apie mokyklos darbuotojų funkcijas, užsakant, perkant, apskaitant ir saugojant vadovėlius ir mokymo priemones	77
20 lentelė. Savivaldybių atstovų išskirtos mokinių aprūpinimo mokymo ištekliais problemos	91
21 lentelė. Į atskirus tyrimo klausimus atsakiusių bibliotekininkų skaičius.....	98
22 lentelė. Savivaldybių dėmesys mokyklų kompiuterizavimui: veiklos sritys ir savivaldybių vaidmuo: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai	101
23 lentelė. Mokyklų kompiuterizavimo plano įgyvendinimas: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai.....	103
24 lentelė. Į atskirus tyrimo klausimus atsakiusių bibliotekininkų skaičius ir pritarimų vidurkiai	104
25 lentelė. Į atskirus tyrimo klausimus atsakiusių bibliotekininkų skaičius ir pritarimų vidurkiai	106

I potėmės paveikslai

1 pav. Tyrimo metodologiniai parametrai (tyrimo metodų trianguliacija)	9
2 pav. Tyrime dalyvavusių mokyklų atstovų bendroji imtis: respondentų pasiskirstymas pagal vietas	13
3 pav. Savivaldybių 56 specialistų, dalyvavusių tyrime, pasiskirstymas pagal vietas	13
4 pav. Savivaldybių specialistų išsilavinimas	14
5 pav. Savivaldybių specialistų pasiskirstymas pagal amžių	14
6 pav. Savivaldybių specialistų pasiskirstymas pagal darbo stažą	14
7 pav. Savivaldybių specialistų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę	15
8 pav. Bibliotekininkų, dalyvavusių tyrime, pasiskirstymas pagal vietas	15
9 pav. Tyrime dalyvavusių bibliotekininkų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę	16
10 pav. Tyrime dalyvavusių bibliotekininkų pasiskirstymas pagal išsilavinimą	16
11 pav. Bibliotekininkų darbovietė pagal mokyklos tipą	17
12 pav. Tyrime dalyvavusių bibliotekininkų darbo stažas	17
13 pav. Direktorių ir jų pavaduotojų, dalyvavusių tyrime, pasiskirstymas pagal vietas	18
14 pav. Tyrime dalyvavusiųjų mokyklų vadovų pasiskirstymas pagal pareigas	18
15 pav. Mokyklų direktorių ir direktorių pavaduotojų pasiskirstymas pagal lytį	19
16 pav. Mokyklų vadovų pasiskirstymas pagal išsilavinimą	19
17 pav. Mokyklų vadovų pasiskirstymas pagal amžių	19
18 pav. Mokyklų vadovų pasiskirstymas pagal mokyklos tipą	20
19 pav. Mokyklų vadovų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę	20
20 pav. Mokytojų, dalyvavusių tyrime, pasiskirstymas pagal vietas	21
21 pav. Tyrime dalyvavusių mokytojų išsilavinimas	21
22 pav. Dokumentai, reglamentuojantys bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų bibliotekų veiklą	22
23 pav. Mokymo priemonių sudėtinės dalys	25
24 pav. Mokyklos šiuolaikinės bibliotekos penki funkciniai kampai	27
25 pav. Švietimo dokumentuose nurodyti subjektai, kurie realiai rūpinasi vadovėliais	30
26 pav. Aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis proceso dalyviai: mokyklų bibliotekininkų atsakymai	32
27 pav. Vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo sąrašų sudarytojai mokyklose: mokyklų bibliotekininkų atsakymai	33
28 pav. Mokyklų aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis proceso dalyviai: mokyklų vadovų atsakymai	34
29 pav. Už vadovėlių užsakymą atsakingieji mokyklose: bibliotekininkų apklausos rezultatai	35
30 pav. Atsakingieji už vadovėlių užsakymą mokyklose: mokyklų vadovų atsakymai	35
31 pav. Atsakingieji už mokymo priemonių užsakymą mokyklose: mokyklų vadovų atsakymai	36
32 pav. Už mokymo priemonių užsakymą atsakingieji mokyklose: bibliotekininkų atsakymai	36
33 pav. Reikalingų vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo sąrašus tvirtina: mokytojų atsakymai	37
34 pav. Mokytojai apie mokyklos direktoriaus vaidmenį skirstant lėšas	37
35 pav. Bibliotekininkai apie mokyklose priimamus sprendimus dėl vadovėlių pirkimo	38
36 pav. Mokinių poreikio mokymo priemonėms ir vadovėliams patenkinimas: bibliotekininkų tyrimo apklausos rezultatai	40
37 pav. Mokytojų poreikio naujai išleisti ir mokytojų pageidautai metodinei literatūrai patenkinimas: mokytojų vertinimas	46
38 pav. Metodinės literatūros užsakymų proceso įgyvendinimą ribojantys veiksniai bendrojo lavinimo mokyklose: mokytojų atsakymų pasiskirstymas procentais	47
39 pav. Mokytojų užsakymų (metodinės literatūros) patenkinimas: mokytojų atsakymų pasiskirstymas procentais	48
40 pav. Metodinės literatūros užsakymus ribojantys veiksniai: mokytojų atsakymai procentais	49
41 pav. Sprendžia, kokių mokymosi priemonių ir vadovėlių reikia įsigyti (atnaujinti) mokyklose: mokyklų vadovų atsakymai	50
42 pav. Asmenys, mokyklose suskaičiuojantys/ tikslinantys finansinių išteklių ir užsakymo dermę: mokyklų vadovų atsakymai	50
43 pav. Suinteresuotieji naujaisiomis išleistomis mokymo priemonėmis ir teikiantys mokyklos atsakingam asmeniui savo pasiūlymus, kuriuos šaltinius užsakyti: mokyklų vadovų atsakymai	51
44 pav. Naujovės stebintys ir teikiantys mokytojams bei mokyklos vadovybei pasiūlymus: mokyklų vadovų atsakymai	52
45 pav. Pritariantys/ vetuojantys vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo sąrašo projektui: mokyklų vadovų atsakymai	52
46 pav. Turintys sprendimo teisę dėl mokinio krepšelio lėšų, skirtų vadovėlių, metodinės literatūros ir kt. įsigijimui, paskirstymą: mokyklų vadovų atsakymai	53
47 pav. Asmeninių lėšų mokymo išteklių įsigijimui skyrimas: mokyklų vadovų atsakymai	53
48 pav. Sprendimų dėl mokymo priemonių pirkimo tiesiogiai iš leidyklų/ jų atstovų priėmimo teisę turintys: mokyklų vadovų atsakymai	54
49 pav. Dalyvaujantys sprendimo priėmimo dėl vadovėlių 11-12 klasioms pirkimo: mokyklų vadovų atsakymai	54
50 pav. <i>Viešųjų pirkimų ir/ ar Pirkimo įprasta komercinė praktika</i> komisijoje, perkančioje mokymo išteklius, nariai: mokyklų vadovų atsakymai	55
51 pav. Realiai atsakingi už sprendimus dėl ugdymo priemonių įsigijimo	55

52 pav. Bibliotekininkų išskirtas steigėjo vaidmuo.....	65
53 pav. Dažno mokyklos vadovėlių atnaujinimo pasekmės mokymo(si) proceso organizavimui: mokytojų atsakymų pasiskirstymas procentais.....	68
54 pav. Dažno vadovėlių fondo atnaujinimo pasekmės mokyklos bendruomenės pilietiškumo vystymui: mokytojų atsakymų pasiskirstymas procentais	69
55 pav. Mokinių socialinių ir mokymo(si) kompetencijų vystymas: mokytojų atsakymų pasiskirstymas procentais	70
56 pav. Dažno mokyklų vadovėlių fondo atnaujinimo problemos: mokytojų atsakymų pasiskirstymas procentais	71
57 pav. Mokymosi priemonės, kurias perka mokinių tėvai: mokytojų atsakymai	72
58 pav. Vadovėlių ir jų priedų pirkimo dažnis: mokytojų atsakymai	72
59 pav. Tėvų perkami vadovėliai ir pirkimo dažnis: mokytojų atsakymai.....	73
60 pav. Priežastys, dėl kurių tėvai perka vadovėlius: mokytojų atsakymai	73
61 pav. Priežastys, dėl kurių tėvai turi pirkti vadovėlius/ mokymo priemones.....	74
62 pav. Priemonės, kurias perka mokinių tėvai.....	75
63 pav. Asmenys atsakingi už mokymo priemonių įsigijimą mokykloje: mokyklų vadovų atsakymai.....	79
64 pav. Paruošia ir teikia užsakymą leidėjui: mokyklų vadovų atsakymai	79
65 pav. Tvirtina vadovėlių, mokymo priemonių užsakymo tekstą mokykloje: mokyklų vadovų atsakymai.....	80
66 pav. Realiai formuoja dokumentaciją (pvz., bendrosios apskaitos, sąrašai, aprašai, įsakymai) pagal steigėjo atstovo atsiųstą aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašą: mokyklų vadovų atsakymai	80
67 pav. Atsakingi už vadovėlių ir mokymo priemonių apskaitą mokykloje: mokyklų vadovų atsakymai	81
68 pav. Atsakingi už vadovėlių ir mokymo priemonių saugojimą mokykloje: mokyklų vadovų atsakymai.....	81
69 pav. Rengia mokyklos bibliotekos metinę veiklos ataskaitą Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai: mokyklų vadovų atsakymai	82
70 pav. Rengia mokyklos ataskaitą apie įsigytus vadovėlius ir literatūrą: mokyklų vadovų atsakymai	82
71 pav. Tvirtina mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymų ataskaitas mokykloje: mokyklų vadovų atsakymai	82
72 pav. Asmenys atsakingi už mokymo priemonių saugojimą mokyklose: mokyklų bibliotekininkų atsakymai	83
73 pav. Realiai atsakingi asmenys/ grupės už sprendimus dėl ugdymo priemonių įsigijimo: mokyklų bibliotekininkų atsakymai	84
74 pav. Mokinio krepšelio lėšų sudėtis	85
75 pav. Sprendžia, kaip paskirstyti mokinio krepšelio lėšas, skirtas vadovėlių, metodinės literatūros ir kt. įsigijimui	85
76 pav. Mokyklų vadovai apie finansinius šaltinius, iš kurių užsakomi vadovėliai ir mokymo priemonės.....	86
77 pav. Multimedija: lėšos, iš kurių perkama priemonė	87
78 pav. Kompiuteris: lėšos, iš kurių perkama priemonė	87
79 pav. Kompiuterinės mokomosios programos: lėšos, iš kurių perkama priemonė	87
80 pav. Darbui skirtos programos: lėšos, iš kurių perkama priemonė	87
81 pav. Kopijuokliai: lėšos, iš kurių perkama priemonė	88
82 pav. Mokymo procese naudojami filmai, kasėtės: lėšos, iš kurių perkama priemonė.....	88
83 pav. Interaktyvios lentos: lėšos, iš kurių perkama priemonė.....	88
84 pav. Video aparatūra (grotuvai): lėšos, iš kurių perkama priemonė.....	88
85 pav. Vaizdo kameros: lėšos, iš kurių perkama priemonė	89
86 pav. Filmavimo kameros, naudojamos pamokose: lėšos, iš kurių perkama priemonė	89
87 pav. Televizoriai: lėšos, iš kurių perkama priemonė.....	89
88 pav. Projektoriai: lėšos, iš kurių perkama priemonė	89
89 pav. Sportinis inventorių: lėšos, iš kurių perkama priemonė.....	89
90 pav. Audio aparatūra ir jos priedai: lėšos, iš kurių perkama priemonė	89
91 pav. Šaltiniai, iš kurių užsakomi vadovėliai ir mokymo priemonės mokyklose: mokyklų bibliotekininkų atsakymai	90
92 pav. Mokyklų vadovėlių ir mokymo priemonių pasirinkimo principai: bibliotekininkų atsakymai	92
93 pav. Mokykloje nustato vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo prioritetus: bibliotekininkų atsakymai.....	93
94 pav. Mokykloje nusprendžia, kokių mokymosi priemonių ir vadovėlių reikia įsigyti (atnaujinti): mokyklų vadovų atsakymai	93
95 pav. Principai, kuriais vadovaujasi mokykla, rinkdamasi konkrečius vadovėlius ir mokymo priemones: mokyklų vadovų atsakymai	94
96 pav. Sąrašai, kuriuos reikėtų atnaujinti/ pildyti: mokyklų vadovų atsakymai	96
97 pav. Bibliotekininkai apie bibliotekų fondų atnaujinimą	96
98 pav. Mokymo priemonių atnaujinimas mokykloje: mokyklų bibliotekininkų atsakymai	97
99 pav. Vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo tvarka mokyklose: mokyklų bibliotekininkų atsakymai	98
100 pav. Galimybės mokyklose naudotis virtualiomis bibliotekos paslaugomis: mokyklų bibliotekininkų atsakymai	104
101 pav. Pritarimų/ nepritarimų pasiskirstymas procentais	105

IVADAS

Bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo vadovėliais, mokymo priemonėmis ir ugdymo procesui reikalinga literatūra klausimas sudėtingas ir daugiabriaunis.

Pagal susiklosčiusią tradiciją Lietuvoje tuo rūpinasi ne tik bendrojo lavinimo mokykla, bet pirmiausia – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybių/ mokyklų steigėjų specialistai, o pačiose mokyklose ženkli darbuotojų grupė – mokyklos direktorius, direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams, direktoriaus pavaduotojas ugdymui, buhalteris, mokytojai, metodinių ratelių pirmininkai.

Šiame procese aktyviai dalyvauja mokyklos Metodinė taryba, Mokytojų taryba, Mokyklos taryba, Viešųjų pirkimų komisija.

Specifinį vaidmenį šioje situacijoje vaidina mokyklos biblioteka ir jos darbuotojai. Iš vienos pusės bibliotekininkas, vykdydamas Bendrojo lavinimo mokyklos bibliotekos bendruosius nuostatus (1998), rūpinasi dideliais fondais, juos kaupia, tvarko ir saugo. Tokiu būdu garantuodamas „galimybę švietimo įstaigai įgyvendinti mokslo didaktinius ir ugdymo tikslus“ (Bendrojo lavinimo mokyklos bibliotekos bendrieji nuostatai, 1998). Iš kitos pusės – užsiima vadovėlių užsakymo, kaupimo, saugojimo, apskaitos, išdavimo, priėmimo, nurašymo ir kt. su vadovėliais susijusia veikla.

Be to, mokyklos biblioteka, būdama sudėtinė mokyklos dalis, šiandien išgyvena sudėtingus pokyčius. Mokyklos bibliotekos kaitos pradžią lėmė kompiuterių atsiradimas mokymo įstaigose. Kaip nurodo V. Mozūraitė, šio proceso pradžia fiksuojama jau XX a. devintajame dešimtmetyje.

Mokyklos biblioteka, kuri anksčiau buvo tik pagalbininkė ir ugdymo proceso padėjėja, šiandien tampa informacinės kultūros formuotoja, lygiavertė pedagoginio proceso partnerė.

Nors Lietuvoje mokyklos biblioteka tradiciškai tebelaikoma kultūros sferos dalimi, kaip tai nurodoma 1998 m. priimtuose „Bendrojo lavinimo mokyklos bibliotekos bendruosiuose nuostatuose“, ir mokyklos vadovėlių fondas nėra mokyklos bibliotekos fondas, tačiau tradiciškai (gaudamas ar negaudamas priemokos už vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymą, tvarkymą ir priežiūrą) už tai atsako mokyklos bibliotekininkas. Negana to, mokyklos bibliotekininkas pagal savo veiklos funkcijas šiandien tampa ir informacinio centro vadovu, viešųjų ryšių specialistu.

Taigi šiuolaikinės mokyklos bibliotekos neatsisako savo ankstesniųjų funkcijų, bet prie jų prisideda naujos funkcijos, inspiruotos technologijų ir informacijos gausos bei netradicinių mokymo būdų.

Kaip nurodo V. Mozūraitė (2008), mokyklos bibliotekos fondą turėtų sudaryti dvi dalys:

- Tradicinis, spausdintų knygų bei periodikos fondas;
- Naujas (media), be specialių techninių priemonių neįmanomas naudoti fondas:
 - o Materialieji informacijos šaltiniai (vaizdajuostės, garsajuostės, foto, kino dokumentai, skaitmeniniai diskai);
 - o Virtualieji informacijos šaltiniai (kompiuteriniai laikraščiai ir žurnalai, esantys interaktyviuose tinkluose, kompiuterinės knygos ir duomenų bazės, „Interneto“ puslapiai).

Prie tradicinio spausdintų knygų fondo realiai gyvenime yra tvarkomos ir priežiūros vadovėlių fondas.

Todėl, analizuojant tyrimo problemą: „Kokia šiuo metu yra bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo ugdymo proceso užtikrinimui reikalingomis mokymo priemonėmis situacija?“, buvo paklaustos įvairios mokyklų bendruomenės grupės – mokyklų vadovai, mokytojai, bibliotekininkai, savivaldybių specialistai, gilinamasi į tokius Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos užsakymo techninėje užduotyje pateiktus probleminius klausimus:

1. Kaip mokiniai mokykloje aprūpinami mokymo priemonėmis, vadovėliais, ugdymo procesui reikalinga literatūra? Kokia dalis mokinių aprūpinama naujais vadovėliais?
2. Kaip mokytojai aprūpinami naujausia metodine literatūra?
3. Kiek ir kaip sprendimų dėl mokymo išteklių įsigijimo, priėmimo dalyvauja mokyklos bendruomenė: pedagogai, mokiniai, tėvai?

4. *Koks mokyklos steigėjo indėlis sprendžiant apsirūpinimo mokymo išteklių problemas?*
5. *Kokią įtaką ugdymo proceso kokybei daro kasmet atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas?*
6. *Kiek, kokius ir kodėl vadovėlius tenka pirkti mokinių tėvams?*
7. *Kas mokyklose dažniausiai atsako už pirkimus, apskaitą ir saugojimą?*
8. *Kokią dalį mokinio krepšelio lėšų mokykla skiria įrangai įsigyti?*
9. *Kokiais principais vadovaujasi mokykla rinkdamasi konkrečius vadovėlius ir mokymo priemones?*
10. *Ar mokykla turi nusistačiusi bibliotekos fondų (metodinės ir grožinės literatūros) atnaujinimo tvarką?*
11. *Kokios perspektyvos dėl kompiuterinės prieigos, „virtualumo“, elektroninių resursų?*

1. BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ APRŪPINIMO VADOVĖLIAIS, MOKYMO PRIEMONĖMIS IR UGDYMO PROCESUI REIKALINGA LITERATŪRA SITUACIJOS TYRIMO METODOLOGINIAI PARAMETRAI

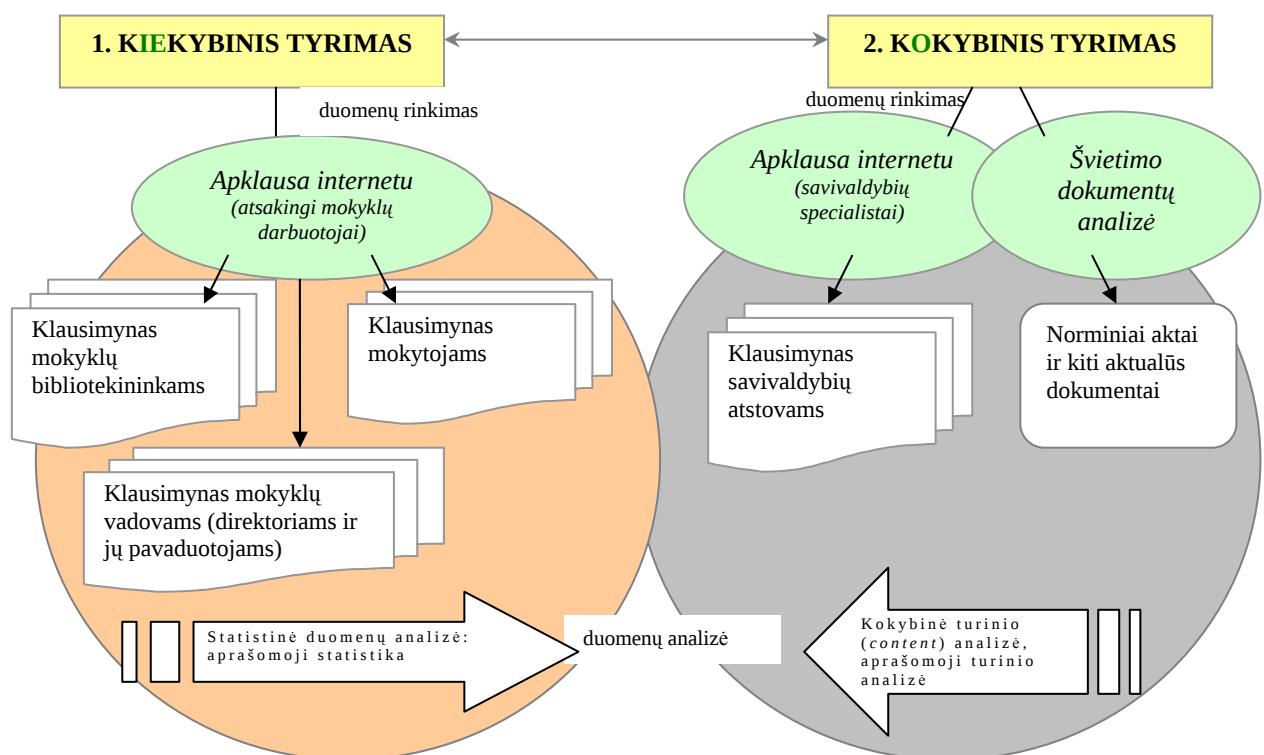
1.1. Tyrimo metodika

Tyrimo tikslas – įvertinti bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo vadovėliais ir ugdymo proceso užtikrinimui reikalingomis mokymo priemonėmis situaciją.

Tyrimo uždaviniai:

1. atskleisti asmenis ir švietimo subjektus, organizuojančius ir dalyvaujančius aprūpinant mokyklas vadovėliais, mokymo priemonėmis, ugdymo procesui reikalinga literatūra;
2. ištirti mokinių aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis situaciją mokyklose;
3. nustatyti bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo vadovėliais, mokymo priemonėmis ir ugdymo procesui reikalinga literatūra mokymo/ mokymosi poreikiams tenkinti problemas ir jų priežastis.

Tyrimo metodologija grindžiama dviejų metodologinių paradigų trianguliacijos principu: derinti kiekybinio (pozityvistinio) ir kokybinio (interpretacinio) požiūrių metodai (žr. 1 pav.).

1 pav. Tyrimo metodologiniai parametrai (tyrimo metodų trianguliacija)

Tyrimo duomenų rinkimo metodai:

- Realizuojant **kiekybinio pobūdžio tyrimą**, vykdyta mokyklų bendruomenių atstovų apklausa internetu, naudojant trijų tipų struktūruoto, fiksuoto dizaino (V. Žydžiūnaitė, 2006¹) klausimynus, skirtus: a) mokyklų bibliotekininkams, b) mokyklų vadovams (direktoriams ir jų pavaduotojams) bei c) mokytojams (pavyzdžius žr. priede „Klausimynai“).

¹ Žydžiūnaitė V. (2006). Taikomųjų tyrimų metodologijos charakteristikos. Vilnius: UAB Ciklonas.

- **Kokybinio tyrimo** duomenys surinkti, naudojant atvirojo tipo klausimus apjungianti struktūruotą klausimyną (apklausti savivaldybių atstovai, kuriojantys/ atsakingi už mokyklų bibliotekų veiklą).
- Taip pat vykdyta švietimo dokumentų analizė, siekiant įvertinti mokyklų bibliotekininkų veiklą reglamentuojančius elementus.

Tyrimo duomenų analizės metodai:

- **kiekybinio** tyrimo duomenys analizuoti, taikant aprašomąją statistinę duomenų analizę (skaičiuoti pritarimų vidurkiai, atsakymų pasirinkimo dažniai, etc.),
- **kokybinio** tyrimo duomenys analizuoti kokybinės turinio (content) analizės metodu.

Klausimynų struktūra. Klausimynai (ir – atitinkamai, terminologija) sudaryti, atsižvelgiant į LR Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymo tyrimo užduotyje suformuluotus poreikius ir pagal techninėje užduotyje pateiktus tyrimo probleminius klausimus.

Klausimynus kuriant, remtasi **ekspertų** nuomone (kūrimo procese kelis kartus KTU Edukologijos institute organizuoti ekspertų susitikimai, kurių metu ekspertai vertino ir validavo klausimų formuluotes bei turinį):

1. *Gražina Jablonskienė*, Kauno miesto švietimo ir ugdymo skyriaus vyriausioji specialistė.
2. *Aldona Kerzienė*, Kauno Juozo Urbšio vidurinės mokyklos bibliotekos vedėja.
3. *Birutė Babenskienė*, Kauno Kalniečių vidurinės mokyklos bibliotekos – informacinio centro vedėja.
4. *Regina Grabliauskienė*, VDU „Rasos“ gimnazijos bibliotekos vedėja, Kauno miesto bibliotekininkų metodinio būrelio pirmininkė.

Klausimynai suderinti su Švietimo plėtotos centro, įsteigto Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos, Politikos analizės skyriaus darbuotojomis dr. Rima Zablacke ir Veronika Kožemiakina. Po klausimynų įvertinimo jie patalpinti virtualioje aplinkoje.

Klausimynų pavyzdžiai pateikiami priede Nr. 1, klausimynų turinys pristatomas žemiau pateiktoje 1 lentelėje.

1 lentelė. Kiekybinio tyrimo klausimynų struktūra

Klausimynas	Tiriamos sritys
Mokyklų vadovams skirtas klausimynas	Demografinis blokas
	Mokyklų aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis sistemos įvertinimas, atskleidžiant principus ir nustatant trikdžius
	Atsakingų asmenų už vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimą ir saugojimą nustatymas, proceso dalyvių identifikavimas
	Atskaitomybės už vadovėlius ir mokymo priemones objektų įvertinimas
	Finansavimo šaltinių nustatymas
	Mokymo priemonių ir vadovėlių stygiaus įvertinimas
	Aprūpinimo mokymo priemonėmis, vadovėliais ir metodine literatūra problemų tyrimas
	Steigėjo vaidmens nustatymas
	Mokyklų bibliotekų veiklos reglamentavimas ir galimybės
	Mokyklų bibliotekininkų situacija ir profesionalizacijos galimybės
	Mokyklų fondai ir ugdymo kokybė
Mokyklų bibliotekininkams skirtas klausimynas	Demografinis blokas
	Mokyklų aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis sistemos įvertinimas, atskleidžiant principus ir nustatant trikdžius
	Atsakingų asmenų už vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimą ir saugojimą nustatymas, proceso dalyvių identifikavimas (bendruomenės įsitraukimas)
	Atskaitomybės už vadovėlius ir mokymo priemones objektų įvertinimas
	Finansavimo šaltinių nustatymas

Klausimynas	Tiriamos sritys
	Mokymo priemonių ir vadovėlių stygiaus įvertinimas
	Aprūpinimo mokymo priemonėmis, vadovėliais ir metodine literatūra problemų tyrimas
	Steigėjo vaidmens nustatymas
	Mokyklų bibliotekų veiklos reglamentavimas ir galimybės
	Mokyklų bibliotekininkų situacija ir profesionalizacijos galimybės
	Mokyklų fondai ir ugdymo kokybė
	Galimybės naudotis virtualiomis bibliotekos paslaugomis
Mokytojams skirtas klausimynas	Demografinis blokas
	Mokymo priemonių ir vadovėlių poreikio nustatymas bei problemų tyrimas
	Mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymo ir administravimo sistemos atskleidimas
	Metodinės literatūros pakankamumo/ stygiaus įvertinimas ir problemos
	Mokyklų fondai ir ugdymo kokybė
	Tėvų dalyvavimas vadovėlių pirkimo procese
Savivaldybių atstovams skirtas klausimynas	Demografinis blokas
	Mokinių aprūpinimas mokymo priemonėmis ir/ ar vadovėliais savivaldybėje (sistema, procesas)
	Mokinių aprūpinimo mokymo priemonėmis ir / ar vadovėliais dalyviai ir jų atsakomybės ribos
	Steigėjo/ savivaldybės vaidmuo, funkcijos ir indėlis, mokinius (mokyklas) aprūpinant mokymo priemonėmis ir/ ar vadovėliais
	Mokinių aprūpinimo mokymosi ištekliais ir/ ar vadovėliais problemų bei teigiamybių savivaldybėje įvertinimas
	Dėmesys savivaldybės strateginiuose/ perspektyviniuose planuose pavaldume esančių mokyklų kompiuterizavimui, pvz.: kompiuterinių prieigų diegimo plėtrai, „virtualumo“ galimybių didinimui, elektroninių išteklių įsigijimui ir/ ar naudojimui
	Mokyklų bibliotekų kompiuterizavimo proceso įgyvendinimas
	Mokyklų bibliotekų darbuotojų problemos ir sprendimo būdai

Kokybinio tyrimo klausimynas sudarytas iš 5 demografinių uždarojo tipo klausimų bei 12 atvirojo dizaino klausimų, tiriančių tokias sritis (žr. 1 priedą):

- Mokinių aprūpinimo mokymo priemonėmis ir / ar vadovėliais procesas;
- Asmenys/ švietimo subjektai, atsakingi už aprūpinimą mokymo priemonėmis ir / ar vadovėliais;
- Steigėjo vaidmuo aprūpinimo mokymo priemonėmis ir / ar vadovėliais procese; steigėjo indėlis, sprendžiant aktualias problemas;
- Savivaldybės bendradarbiavimo su mokyklomis aprūpinimo mokymo priemonėmis ir / ar vadovėliais procese sritys;
- Aprūpinimo mokymo priemonėmis ir / ar vadovėliais teigiami ir tobulintini aspektai bei problemos;
- Savivaldybės planai mokyklų kompiuterizavimui ir tų planų įgyvendinimas;
- Rekomendacijos, kaip tobulinti aprūpinimo mokymo priemonėmis ir / ar vadovėliais procesą.

Tyrimo procesas:

- Tyrimo planavimas ir pasirengimas tyrimui – 2008 m. sausio – vasario mėn.
- Tyrimo instrumentų rengimas, dalyvaujant ekspertams – 2008 m. vasaris – 2008 m. balandžio mėn.
- Tyrimo instrumentų diegimas virtualioje aplinkoje – 2008 m. gegužės mėn. – birželio mėn.
- Duomenų rinkimas – 2008 m. birželio mėn. – 2008 m. rugsėjo mėn.
- Duomenų analizė ir ataskaitos parengimas – 2008 m. rugsėjo mėn.

1.2. Tyrimo imtis

Imties atrankos metodai:

- **kiekybinio** tyrimo - *netikimybinė, sisteminė* atranka, kuomet iš visų šalies mokyklų sąrašo, pasirinkus tam tikrą skaičių, atrinktos tam tikros mokyklos; joms suteiktas kodas. Atsižvelgiant į kitų tyrėjų (pvz., Cohen, Manion ir Morrison, 2007²) teikiamas pastabas apie apklausos internetu trūkumus ir rekomendacijas nusimatyti didesnę imtį, nei norima pasiekti, idant dėl sąlyginai nedidelio grįžtamumo kiekio, tyrėjų grupė nusimatė apklausti (591) visų tipų Lietuvos mokyklų. Numatyta (ir realizuota) apimti kuo platesnę šalies teritoriją. Kvietimai dalyvauti tyrime teikti keliais būdais: pirmiausiai, rašant laiškus į kiekvieną mokyklą, kviečiant dalyvauti tyrime ir nurodant individualų prisijungimo kodą (kodų reikšmės žinomos tik mokykloms ir tyrėjams). Mokykloms ir savivaldybių atstovams, nesudalyvavus tyrime (nuolat stebėtas ir kontroliuotas dalyvavimo tyrime procesas), skambinta savivaldybių atstovams.

- **kokybinio** tyrimo – *tikslinė, patogioji*, „*sniego gniūžtės*“ atranka. Pasirinkti asmenys, kuriojantis mokyklų bibliotekų veiklą savivaldybėse. Nuorodos į klausimynus (kai kuriais atvejais – patys klausimynai) išsiųsti į visas 60 Lietuvos savivaldybes.

- Tyrimo metu telefonu ir internetu ne kartą susisiekti su visomis Lietuvoje esančiomis savivaldybėmis ir jų specialistai paraginti dalyvauti tyrime. Taip pat specialistai paprašyti paskatinti mokyklų bibliotekininkus, mokyklų vadovus ir jų pavaduotojus bei mokytojus atsakyti į pateiktus klausimynus.

Tyrimo imties charakteristikos. Tyrime dalyvavo savivaldybių specialistai, kuriojantis bendrojo lavinimo mokyklas aprūpinant vadovėliais ir mokymo priemonėmis, mokyklų bibliotekininkai, mokyklų direktoriai ir direktorių pavaduotojai, kuriojantis minėtą klausimą, mokyklų mokytojai, kurie dalyvauja sprendžiant aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis problemas, t. y. Mokytojų tarybos, Mokyklų tarybos, Metodinių tarybų nariai, metodinių ratelių pirmininkai ir nariai. Detalesnis kiekvienos grupės atstovų demografinis aprašas pateikiamas toliau, pristatant tyrimų rezultatus.

2 lentelė. Tyrimo imties charakteristikos

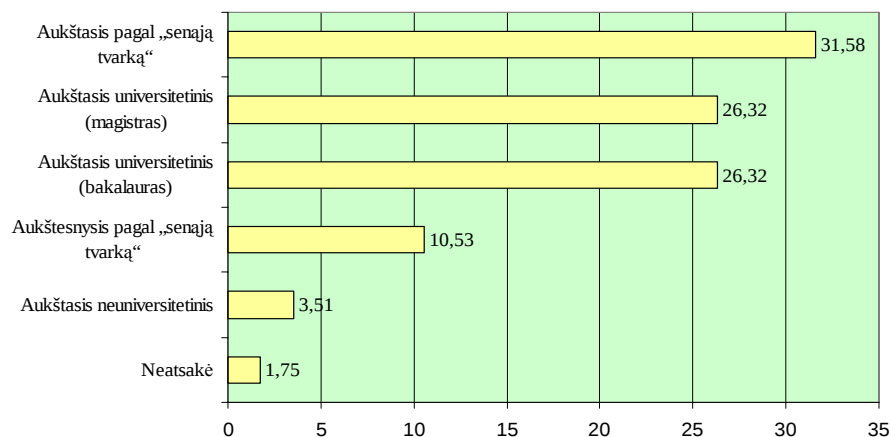
Tyrimo tipas	Tyrimas	Tyrimo dalyvių skaičius (N)
Kokybinis tyrimas	Savivaldybių specialistų apklausa	56
	Bibliotekininkų apklausa	346
Kiekybinis tyrimas	Mokyklų vadovų (direktorių ir jų pavaduotojų) apklausa	244
	Pedagogų apklausa	242

Pastaba: respondentų skaičius, analizuojant klausimus, kinta. Tai susiję su respondentų tendencijomis atsakyti/ neatsakyti į konkrečius klausimus; daugelyje klausimų buvo galima pasirinkti ne vieną, o kelis atsakymus, todėl pateikiami visų asmenų, paminėjusių konkretų aspektą, atsakymai (dėl to imties dydžiai gali varijuoti ir suminiai dydžiai – didesni/ mažesni už bendrą imties dydį konkrečioje atsakinėjusiųjų grupėje).

Analizuojant norminius ir/ arba teisinius švietimo dokumentus, išnagrinėti vienuolika dokumentų.

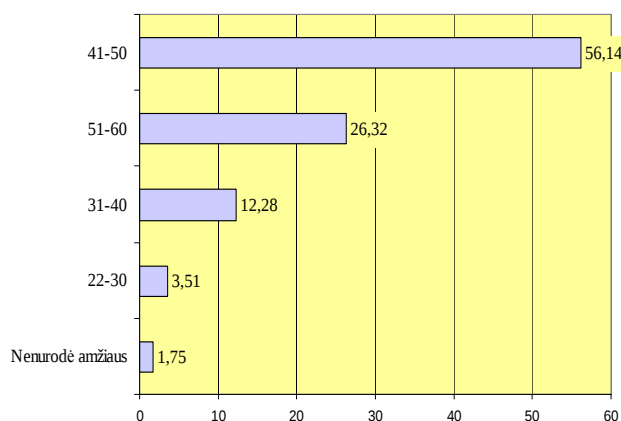
² Cohen L., Manion L., Morrison K. (2007). Research methods in Education. London, New York: Routledge.

neuniversitetinį ar aukštesnįjį išsilavinimą. Apie 2% visų respondentų į šį klausimą neatsakė (žr. 4 pav.).

4 pav. Savivaldybių specialistų išsilavinimas (procentais, N = 56)

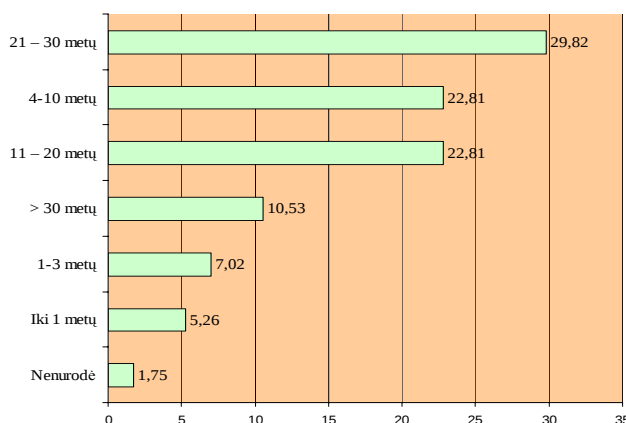
Savivaldybių specialistų informantų tarpe (N = 56) daugiausia darbuotojų nuo 41 iki 50 metų amžiaus – 56%, 26% visų respondentų – 51- 60 metų amžiaus. Taigi beveik 82% visų respondentų – brandaus amžiaus specialistai, turi ir gyvenimo, ir darbinės veiklos patirties (žr. 5 pav.).

5 pav. Savivaldybių specialistų pasiskirstymas pagal amžių (procentais, N = 56)

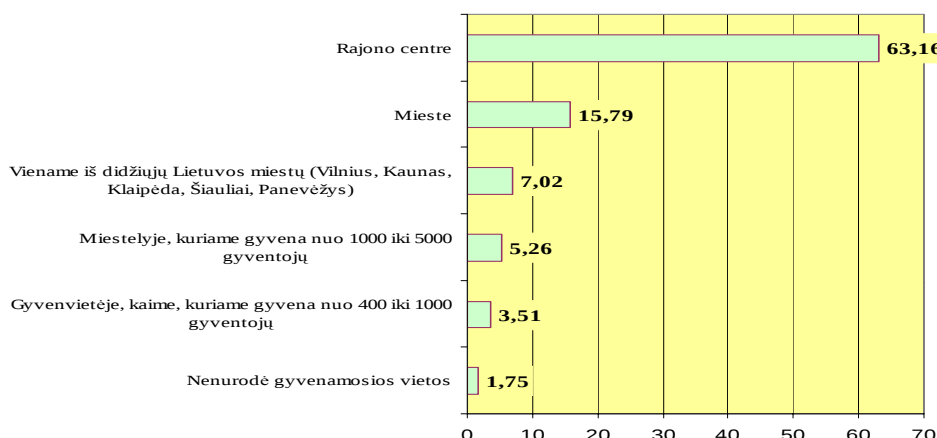
Šios grupės informantai turi sukaupę solidų darbo stažą:

Apie 30% jų dirba nuo 21 iki 30 metų. Nuo 11 iki 20 metų dirba 23% visų informantų, virš 30 metų šioje srityje darbuotojai apie 11% visų respondentų. Taigi nuo 21 iki 30 ir daugiau metų darbo stažo turi 41% visų respondentų. Iki 10 metų darbo stažo turi sukaupę daugiau negu trečdalis – 35% visų respondentų. Apie 2% į šį klausimą informacijos nepateikė (žr. 6 pav.).

6 pav. Savivaldybių specialistų pasiskirstymas pagal darbo stažą (procentais, N = 56 pritarimų)

Pasidomėta, kaip šios kategorijos tyrimo dalyviai pasiskirstė pagal gyvenamąją vietą. Iš didžiųjų Lietuvos miestų buvo tik apie 7%, iš miestų – apie 16% visų respondentų. Daugiausia – virš 63% visų respondentų gyvena rajonų centruose (žr. 7 pav.).

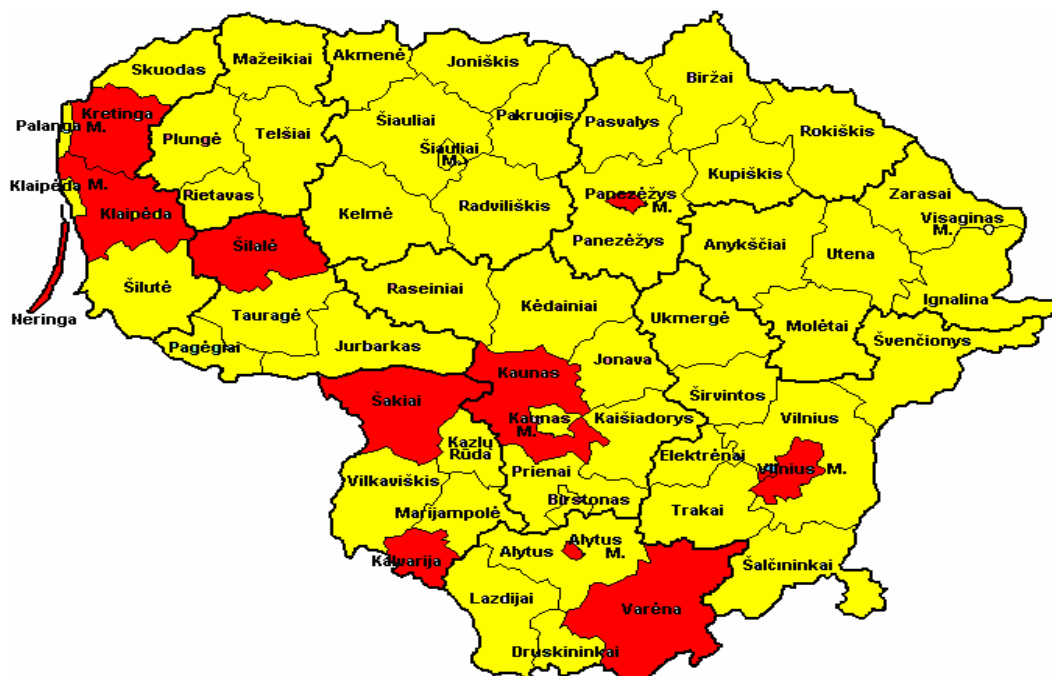

7 pav. Savivaldybių specialistų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę (procentais, N = 56)

Apie 84% apklaustųjų savivaldybių specialistų, kuriojančių aprūpinimo mokymo priemonėmis ir/ ar vadovėliais klausimus, mokyklų bibliotekų veiklą, turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą, 82% visų respondentų amžius nuo 40 iki 60 metų, du trečdaliai visų informantų dirba nuo 10 iki 30 ir virš 30 darbo metų.

• Bibliotekininkų apklausos (kiekybinio tyrimo) imties charakteristikos

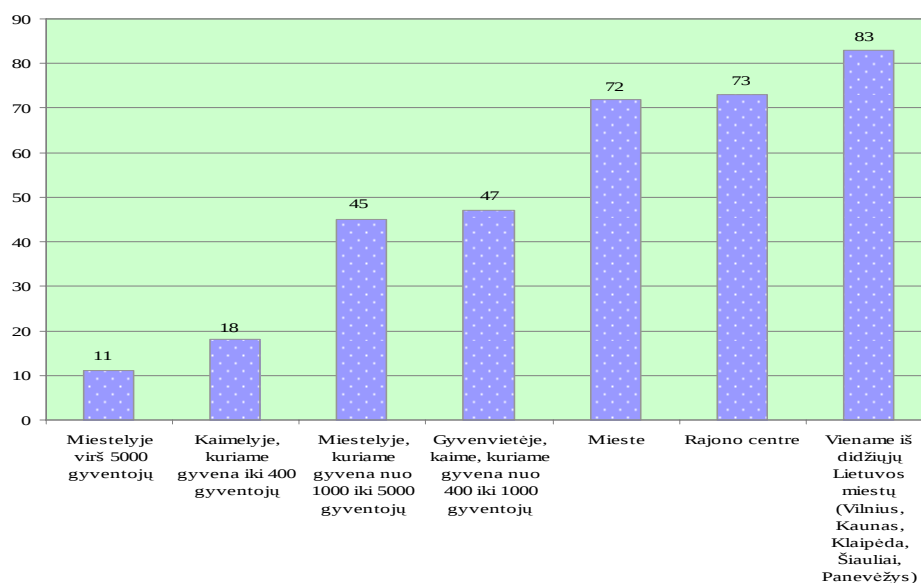
Tyime dalyvavo **349 bibliotekininkai** iš 50 Lietuvos savivaldybių (žr. 8 pav.).

8 pav. Bibliotekininkų, dalyvavusių tyime, pasiskirstymas pagal vietas (geltona spalva pažymėtos savivaldybės, kuriose gyvena ir/ ar dirba tyrimo dalyviai, raudona – tyime nedalyvavusios savivaldybės)

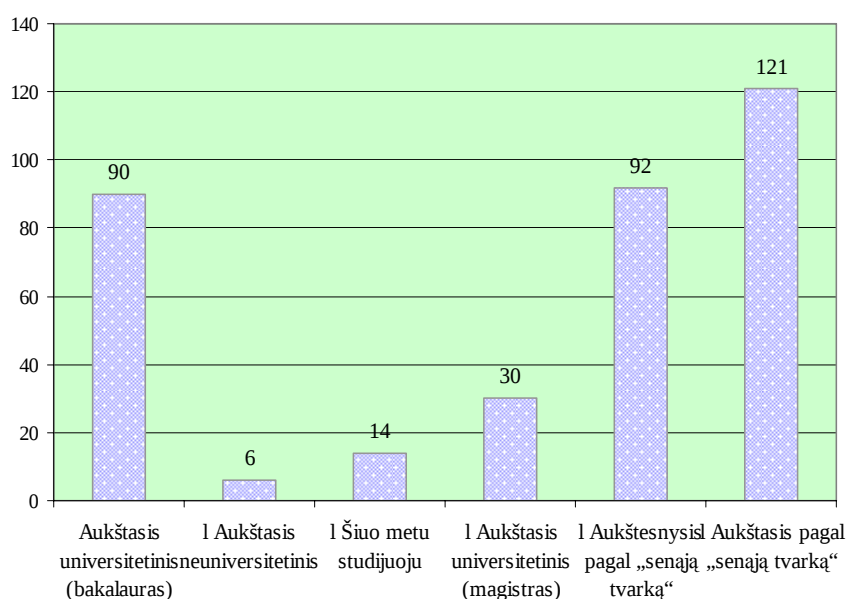
Beveik 24% visų respondentų gyvena viename iš didžiųjų Lietuvos miestų (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys). Po 20% visų šios kategorijos respondentų gyvena rajonų centruose ir mažesniuose miestuose. Apie 14% visų respondentų yra iš gyvenviečių ar kaimų, kur gyvena nuo 400

iki 1000 gyventojų. Tiek pat (apie 14% visų respondentų) atstovavo miesteliams, kuriuose gyvena nuo 1000 iki 5000 gyventojų (žr. 9 pav.).

9 pav. Tyrime dalyvavusių bibliotekininkų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę (N=346)

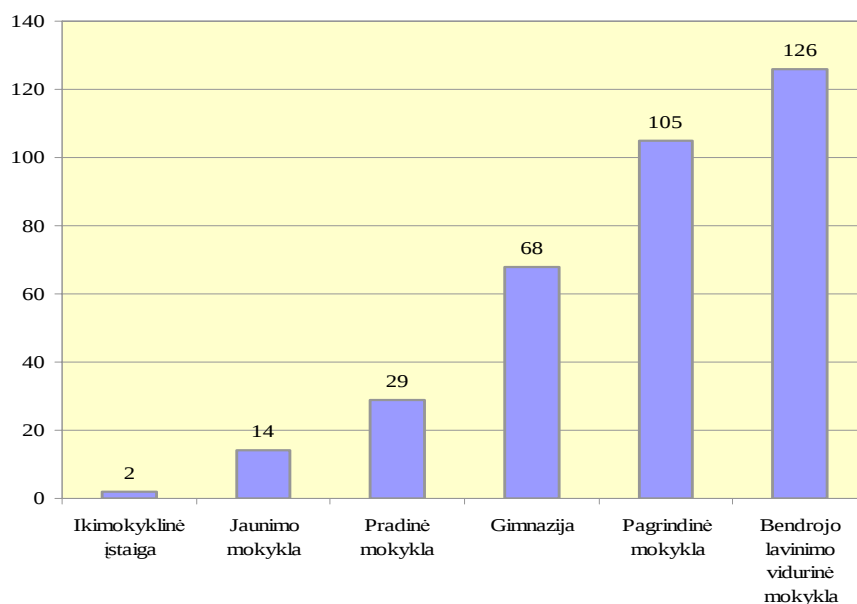
Tyrime dalyvavusių bibliotekininkų išsilavinimas: 14 asmenų iš 346 šiuo metu studijuoja, 92 – turi įgiję aukštesnįjį „pagal senąją tvarką“ ir 6 – aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą, 68% visų respondentų turi aukštąjį universitetinį, bakalauro ar magistro išsilavinimą (žr. 10 pav.).

10 pav. Tyrime dalyvavusių bibliotekininkų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (N=346)³

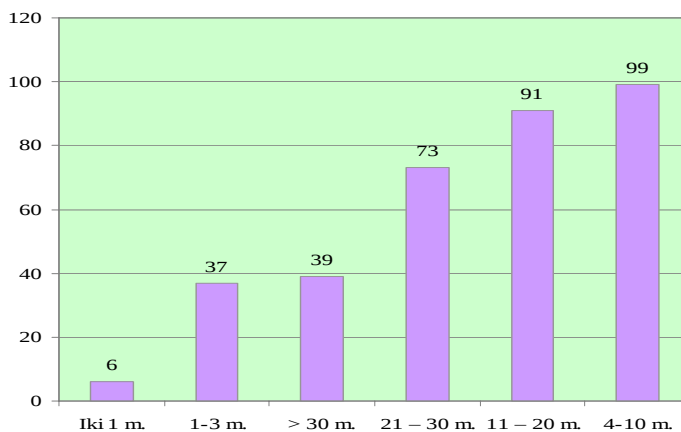
³ Respondentai galėjo pažymėti daugiau nei vieną atsakymo variantą.

Pasidomėjus, kokiems mokyklų tipams atstovauja respondentai bibliotekininkai, išryškėjo, kad daugiausia informantų⁴ dirbo bendrojo lavinimo vidurinėse mokyklose, kiek mažiau – nei trečdalis – pagrindinėse mokyklose, apie 19% – gimnazijose, nuo kelių iki kelių dešimčių informantų – pradinėse, jaunimo mokyklose, mokyklose – darželiuose (žr. 11 pav.).

11 pav. Bibliotekininkų darbovietė pagal mokyklos tipą (N = 344, atsakiusių į klausimą)

Respondentai bibliotekininkai pasižymi solidžiu darbo stažu. Beveik 59% visų, atsakiusių į klausimus, darbo stažas nuo 11 iki 30 ir daugiau metų (žr. 12 pav.).

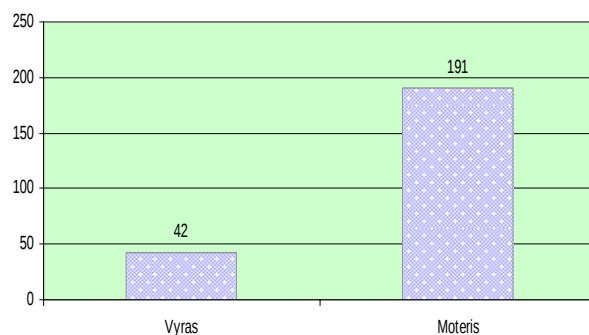
12 pav. Tyrime dalyvavusių bibliotekininkų darbo stažas (N = 345, atsakiusių į klausimą)

Tyrime dalyvavę ir į klausimus internetu atsakę respondentai bibliotekininkai atstovauja mokymo įstaigoms, įsikūrusioms ir didžiuosiuose Lietuvos miestuose, ir miesteliuose, ir gyvenvietėse, dirba įvairių tipų – bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų, pagrindinių mokyklų, gimnazijų, pradinių bei jaunimo mokyklų ir mokyklų darželių bibliotekose; *atstovavimo pasiskirstymas – proporciškas pagal mokyklų tipus.*

Daugiau negu trečdalis visų informantų pasižymi solidžiu darbo stažu – nuo 11 iki 30 ir daugiau metų, yra išprusę – beveik 70% visų respondentų turi aukštąjį universitetinį, bakalauro ar magistro išsilavinimą.

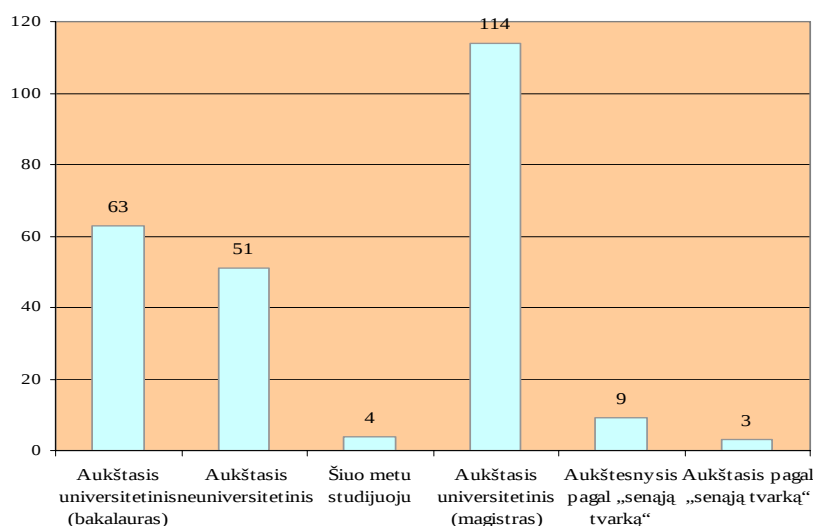
⁴ Tai yra, atsakiusių į analizuojamą klausimą.

Tarp respondentų vyrauja mokyklų direktorės ar direktorių pavaduotojos. Tyrime dalyvavę vadovai (mokyklų direktoriai ar jų pavaduotojai) vyrai sudaro tik 18 procentų (žr. 15 pav.).

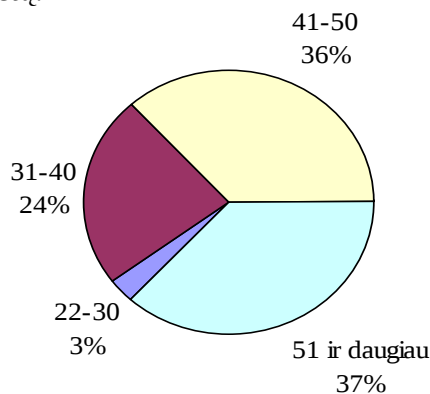
15 pav. Mokyklų direktorių ir direktorių pavaduotojų pasiskirstymas pagal lytį (N = 233)

Pasidomėjus, koks šios kategorijos respondentų išsilavinimas, paaiškėjo, kad 74% visų respondentų mokyklų vadovų turi aukštąjį universitetinį (bakalauras), magistro arba aukštojo mokslo (pagal seną tvarką) diplomą. Kiti respondentai arba šiuo metu studijuoja (4 asmenys), arba turi aukštojo neuniversitetinio mokslo (21% visų respondentų), arba aukštesniojo pagal „senąją tvarką“ (9 asmenys) diplomus. (žr. 16 pav.).

16 pav. Mokyklų vadovų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (N= 244)

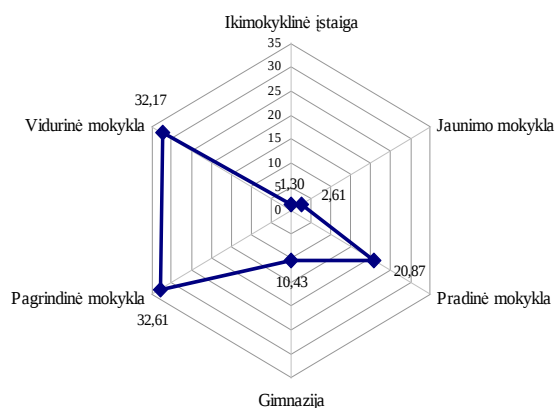
73% visų tyrime dalyvavusių respondentų yra 41 metų ir vyresni (žr. 17 pav.). 24% visų respondentų amžius nuo 31 iki 40 metų.

17 pav. Mokyklų vadovų pasiskirstymas pagal amžių (N=239)

239 respondentai mokyklų vadovai ir jų pavaduotojai nurodė mokyklą, kurioje dirba, tipą. Daugiausia šios kategorijos respondentų iki 33% dirba pagrindinėse, apie 32% – vidurinėse mokyklose, 20% visų respondentų – pradinėse mokyklose, apie 11% – gimnazijose.

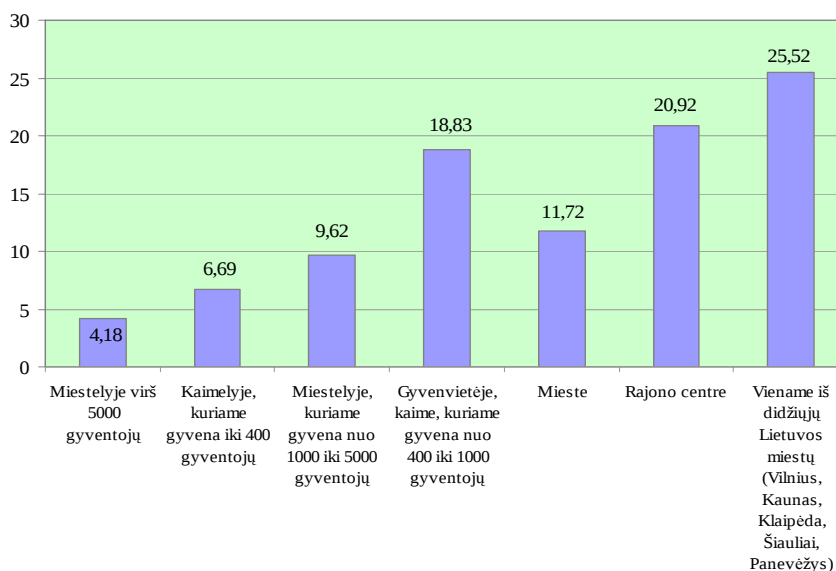
Po kelis respondentus buvo iš jaunimo mokyklų ir mokyklų – darželių (žr. 18 pav.).

18 pav. Mokyklų vadovų pasiskirstymas pagal mokyklos tipą (procentais, N=239)

233 respondentai mokyklų direktoriai ir jų pavaduotojai nurodė savo gyvenamąją vietą.

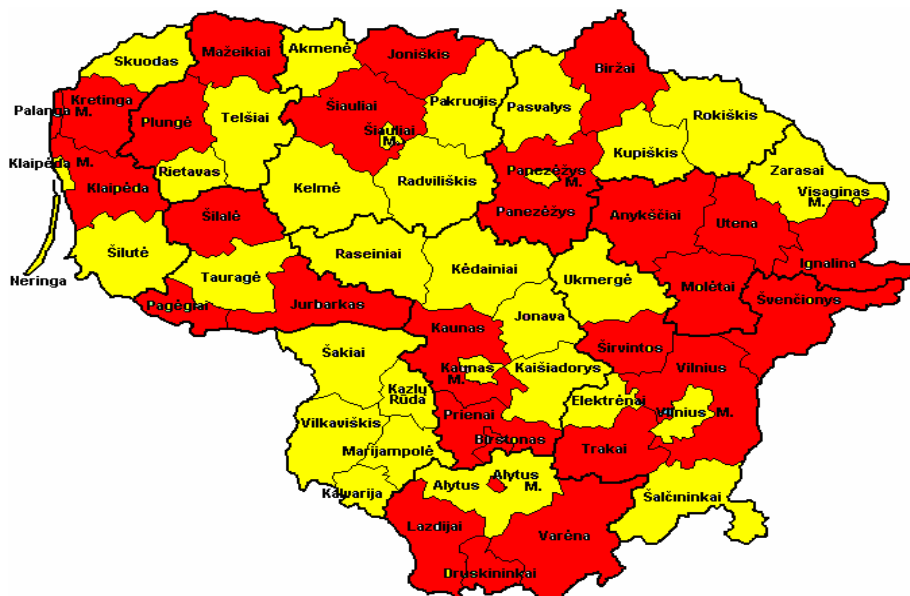
Viename iš didžiausių Lietuvos miestų – Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje gyvena ketvirtis visų respondentų, rajonų centruose – apie 21%, kituose miestuose – apie 12%, gyvenvietėse, kuriose gyvena nuo 400 iki 1000 gyventojų, – apie 19% visų respondentų, kaimeliuose, kuriuose gyvena iki 400 gyventojų, – apie 7% visų respondentų. Apie 14% visų respondentų gyvena miesteliuose, kur esama nuo 1000 iki 5000 tūkstančių ir virš gyventojų (žr. 19 pav.).

19 pav. Mokyklų vadovų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietovę (procentais, N=233)

- **Mokytojų apklausos (kiekybinio tyrimo) imties charakteristikos.**

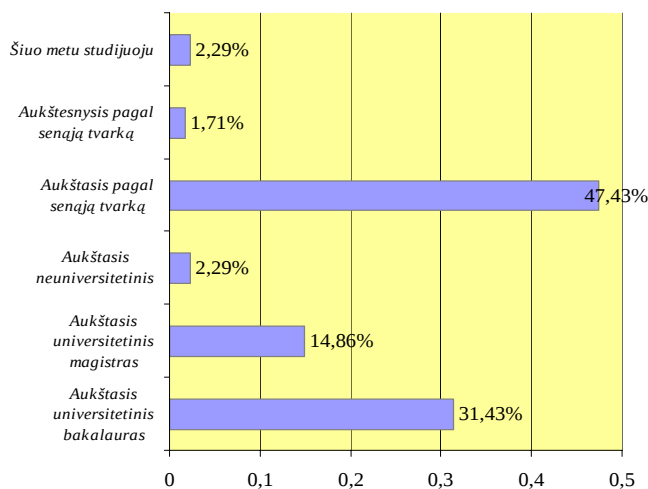
Apklausoje internetu dalyvavo 242 mokytojai iš 34 rajonų (78 mokytojai nenurodė, iš kokio rajono jie esą) (žr. 20 pav.).

20 pav. Mokytojų, dalyvavusių tyrime, pasiskirstymas pagal vietas (geltona spalva pažymėtos savivaldybės, kuriose gyvena ir / ar dirba tyrimo dalyviai, raudona – tyrime nedalyvavusios savivaldybės)

Tarp jų 7 – Mokytojų tarybos pirmininkai, 50 – Mokyklos tarybos nariai, 89 metodinių ratelių pirmininkai ir nariai, kiti – Metodinių tarybų, Mokyklos tarybų pirmininkai, Metodinių tarybų nariai, Mokinių tarybų kuratoriai. Taigi į klausimynus atsakė pakankamai informuoti, dalyvaujantys mokyklos gyvenime ir sprendžiantys aktualius klausimus mokytojai.

Mokytojai vengė atsakymų apie išsilavinimą. Iš 242 respondentų savo išsilavinimą nurodė vos 175 asmenys (žr. 21 pav.).

21 pav. Tyrime dalyvavusių mokytojų išsilavinimas (procentais, N = 175)

95% visų į klausimą atsakiusių pedagogų turi aukštąjį universitetinį (bakalaurs), magistro (apie 15% visų respondentų) ir aukštąjį „pagal senąją tvarką“ (virš 47% visų respondentų) išsilavinimą. Dar virš 2% visų respondentų studijuoja, apie 4% – turi aukštesnįjį „pagal senąją tvarką“ ir aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą.

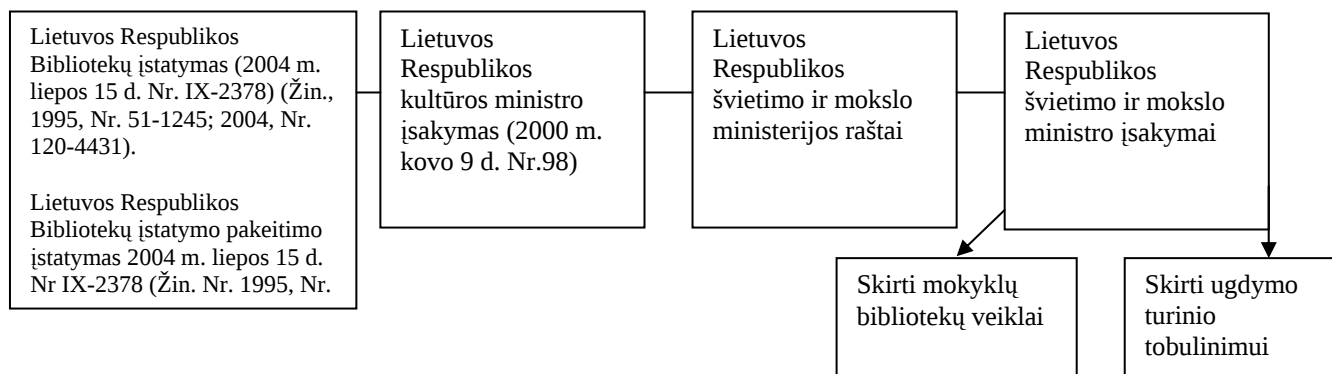
2. BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ APRŪPINIMO VADOVĖLIAIS, MOKYMO PRIEMONĖMIS IR UGDYMO PROCESUI REIKALINGA LITERATŪRA IR MOKYMO/ MOKYMOSI POREIKIAMS TENKINTI TYRIMO REZULTATAI

1 TYRIMO PROBLEMIS KLAUSIMAS. *Kaip mokiniai mokykloje aprūpinami mokymo priemonėmis, vadovėliais, ugdymo procesui reikalinga literatūra? Kokia dalis mokinių aprūpinama naujais vadovėliais?*

Siekiant atlikti bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo ugdymo proceso užtikrinimui reikalingomis mokymo priemonėmis situacijos analizę (pagal tyrimo užduoties paskirtį) buvo analizuojami atitinkami dokumentai, reglamentuojantys bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo vadovėliais, mokymo priemonėmis ir ugdymo procesui reikalinga literatūra, situaciją.

Visi dokumentai, susiję su nagrinėjama problema, skirstomi:

- ◆ Lietuvos Respublikos įstatymai;
- ◆ Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymas;
- ◆ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos raštai;
- ◆ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymai (žr. 22 pav.).

22 pav. Dokumentai, reglamentuojantys bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų bibliotekų veiklą

Minėtus dokumentus galima suskirstyti taip.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymai:

- ◆ *Lietuvos Respublikos Bibliotekų įstatymas* (2004 m. liepos 15 d. Nr. IX-2378) (Žin., 1995, Nr. 51-1245; 2004, Nr. 120-4431).
- ◆ *Lietuvos Respublikos Bibliotekų įstatymo pakeitimo įstatymas 2004 m. liepos 15 d. Nr. IX-2378* (Žin., Nr. 1995, Nr. 51-1245; 2000, Nr. 43-1226)

Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymas:

- ◆ Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymas „*Dėl bibliotekos fondo apsaugos nuostatų tvirtinimo*“ (2000 m. kovo 9 d. Nr. 98, Vilnius) (Žin., 2000, Nr. 33-944).

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos raštai:

- ◆ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2001 02 27 Pažyma Nr. 24-06-06-22, Vilnius „*Dėl vidurinių mokyklų ir gimnazijų bibliotekų veiklos*“;
- ◆ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Bendrojo ugdymo departamento direktoriaus raštas (2004-04-16 Nr. SR-12-05-56) „*Dėl bendrojo lavinimo dalykų vadovėlių įsigijimo*“;
- ◆ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos raštas (2005-04-15 Nr. SR-12-05-39) „*Dėl mokyklos bibliotekininko pareigybės aprašymo*“.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymai, reglamentuojantys mokyklų bibliotekų veiklą:

- ♦ Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašas, patvirtintas švietimo ir mokslo ministro 2005 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. ISAK-2 (Žin., 2005, Nr. 7-216; 2008, Nr. 52-1938).

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymai, reglamentuojantys ugdymo turinio tobulinimą:

- ♦ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gegužės 23 d. įsakymas Nr. ISAK-970 „Dėl bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo, atnaujinimo ir diegimo strategijos patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 63-2440);
- ♦ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. liepos 18 d. įsakymas Nr. ISAK-1469 „Dėl bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 82-3372).

Bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo vadovėliais, mokymo priemonėmis ir ugdymo procesui reikalinga literatūra problemos išsamiai analizuojamos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakyme „Dėl bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo, atnaujinimo ir diegimo strategijos patvirtinimo“ (2007 m. gegužės 23 d. Nr. ISAK-970).

Šio įsakymo skyriuje „Bendrosios nuostatos“ pabrėžiama, kad „ugdymo turinys apima mokinių turimą patirtį, mokymo programas, mokymo ir mokymosi metodus, kontekstą, mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo būdus, mokymo(si) priemones“ ir kad visi šie komponentai dalyvauja ugdymo turinio procese, kurio metu formuojamos esminės kompetencijos.

Įsakymo II skyriuje „Bendrojo lavinimo ugdymo turinio būklės vertinimas“ šalia pagrindinių ugdymo turinio stiprybių nurodoma, kad „įgyvendinimas informacinių ir komunikacinių technologijų taikymo ugdymo procese proveržis“, kad „sukurta vadovėlių ir kompiuterinių mokymo(si) priemonių vertinimo sistema sudaro prielaidas tobulinti šių priemonių kokybę ir mokyklų aprūpinimą jomis“.

Tačiau, analizuojant pagrindines ugdymo turinio silpnybes, nurodoma, kad „9.5. Mokyklos ir mokytojai nepakankamai aprūpinami ugdymo turinio naujovėmis įgyvendinti būtinomis mokymo(si) priemonėmis, vadovėlių komplektais, pritaikytais mokiniams aktyviau mokytis, mokymui(si) individualizuoti, diferencijuoti ir vertinti“.

Minėtame švietimo ir mokslo ministro įsakyme (Nr. ISAK-970), aptariant ugdymo turinui tobulinti atsiveriančias galimybes, pabrėžiama, kad „10.1. Ugdymo turinio strategijos priemonės susieti su Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programa“, šalia to – „Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo į Lietuvos švietimą 2005-2007 metų strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. ISAK-2015“ (Žin., 2005, Nr.7-217).

Taip pat įvardijama „10.3. Pasinaudoti Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama ugdymo turinui atnaujinti: pritaikyti ugdymo turinį įvairių poreikių mokiniams, tobulinti mokytojų profesinę kompetenciją ir aprūpinti mokyklas šiuolaikinėmis mokymo(si) priemonėmis“.

Analizuojamas švietimo ir mokslo ministro įsakymas, pateikdamas situacijos vertinimo išvadas, pabrėžia, kad „12.5. Būtina užtikrinti finansinę, organizacinę ir metodinę paramą mokyklai ir mokytojams įgyvendinant ugdymo naujoves; patobulinti vadovėlių ir kitų mokymo priemonių ekspertinio vertinimo sistemą“.

Šis dokumentas V skyriuje „Ugdymo turinio proceso prioritetai 2006-2012 metams“ išryškina vieną iš prioritetų:

„20. Plėtoti mokyklų aprūpinimą šiuolaikinėmis mokymo(si) priemonėmis, informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimą ugdymo turinio procese, siekiant, kad didėtų kokybiškų mokymo(si) priemonių prieinamumas, ir mokytojai galėtų sėkmingai įtraukti mokinius į aktyvų mokymą(si).“

VI skyriuje „Švietimo lygmenų funkcijos ugdymo turinio procese“ išskiriami keturi švietimo lygmenų subjektai, kurie rūpinasi vadovėliais, mokymo priemonėmis bei ugdymo procesui reikalinga literatūra.

Teigiama, kad

- ♦ „21. **Švietimo ir mokslo ministerija** priima sprendimus dėl: (...) 21.4. ugdymo turinio atnaujinimo susiejimo su mokyklų aprūpinimu reikiamomis mokymo priemonėmis: vadovėlių komplektais, kabinetų įranga, skaitmeninėmis organizacinėmis ir kitomis šiuolaikinėmis priemonėmis; mokinio krepšelio lėšų pasiskirstymo“;
- ♦ „22. **Savivaldybė, steigėjas** (valstybinėse biudžetinėse mokyklose), visuotinis dalininkų susirinkimas (viešosiose įstaigose) priima sprendimus dėl: (...). 22.4. mokyklų aprūpinimo mokymo priemonėmis ir investicijų (žmogiškųjų ir materialiujų išteklių), skiriamų ugdymo turiniui įgyvendinti ir tobulinti“.
- ♦ „23. **Mokykla** priima sprendimus dėl: (...) 23.5 (...) aprūpinimo vadovėliais ir kitomis mokymo(si) priemonėmis organizavimo, (...)“.

Aptariant mokytojo vaidmenį ugdymo turinio strategijoje, dokumente nurodoma, kad:

„24. **Mokytojas** priima sprendimus dėl: (...) 24.5. mokymąsi skatinančios aplinkos kūrimo, tinkamo mokymo(si) priemonių parinkimo ir panaudojimo.“

Tenka konstatuoti, kad bibliotekininkas kaip veikėjas šiame procese neįvardijamas, nes iki šiol mokyklos bibliotekininkui mokyklos vadovo nurodymu gali būti pavesta rūpintis mokyklos vadovėliais. Tai tik papildoma į pareigybę neįeinanti bibliotekininko veikla.

VII skyriuje „Ugdymo turinio strategijos įgyvendinimo rodikliai“ akcentuojama, kad „25. Pasekmės bus matuojamos pagal Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programos priede nustatytus rodiklius.“ Teigiama, kad net 7 projektai yra skirti mokytojų kompetencijų ir mokyklų aprūpinimui mokymo priemonėmis, skaitmeniniam ugdymo turiniui kurti ir modernioms mokymo ir mokymo paslaugoms plėsti.

Parengtame priemonių plane strategijai įgyvendinti (2007 – 2012) šalia kitų priemonių, yra pažymėta, kad reikia „1.1. Modernizuoti vadovėlių ir kitų mokymo priemonių ekspertavimo sistemą“.

Pabrėžiamas laukiamas rezultatas: „Modernizuojant vadovėlių ir kitų mokymo priemonių sistemą, sudaromos galimybės autoriams ir leidėjams siekti geresnės vadovėlių kokybės: tobulinti metodinį aparatą, sumažinti turinio apimtį, pritaikyti juos ugdymui ir vertinimui diferencijuoti, kompetencijoms ugdyti. Teikiama išsamesnė informacija (taip pat ir internete) apie vadovėlius ir kitas mokymo priemones mokytojams ir mokyklų vadovams.“ Už tai atsakingas Švietimo plėtotos centras. Vienas iš ugdymo turinio strategijos uždavinių – ugdymo turinio formavimą ir įgyvendinimą pagrįsti finansine, organizacine, metodine parama mokyklai ir mokytojams.

To įgyvendinamo uždavinio rezultatas – „Parengtas naujas mokyklų aprūpinimo mokymo priemonėmis standartas mokyklose. Kabinetai ir mokytojų darbo vietos tolydžio aprūpinamos reikiamomis mokymo priemonėmis“.

Bus rūpinamasi vykdyti ES SF projektą „Brandos egzaminų kokybės sistemos plėtra“. Rezultatas – „Sukaupta užduočių autoriams ir vertintojams reikalingų informacinių ir metodinių leidinių biblioteka“. Taip pat numatoma „Valstybės investicines programas sieti su ugdymo turinio tikslų įgyvendinimu“. Rezultatas – „Nustatyti kriterijai investicinėse programose, skirtose mokyklų renovacijai, aplinkos modernizavimui, aprūpinimui mokymo priemonėmis (...)“.

Taigi, reziumuojant aptariamąjį dokumentą, galima teigti, kad mokyklų aprūpinimas vadovėliais ir mokymo priemonėmis rūpi:

- ♦ LR švietimo ir mokslo ministerijai;
- ♦ savivaldybėms;
- ♦ mokykloms.

Dokumente išaiškinta, kokius sprendimus priima Švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybės, mokyklos. Pabrėžtas mokytojų, mokyklų vadovų ir mokyklų tarybų vaidmuo.

Tačiau bibliotekininkai neįvardijami kaip šių procesų dalyviai ir laukiamų rezultatų formuotojai.

Analizuojant Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymą „Dėl bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2007 m. liepos 18 d. Nr. ISAK-1469, Vilnius) (Žin., 2007, 82-3372), vidaus audito tvarkos apraše atskirai mokyklos bibliotekos veiklos analizė nėra minima, nekalbama ir apie mokyklos biblioteką kaip specifinį mokyklos veiklos padalinį. Mokyklos biblioteka minima tik kaip ugdymo erdvė:

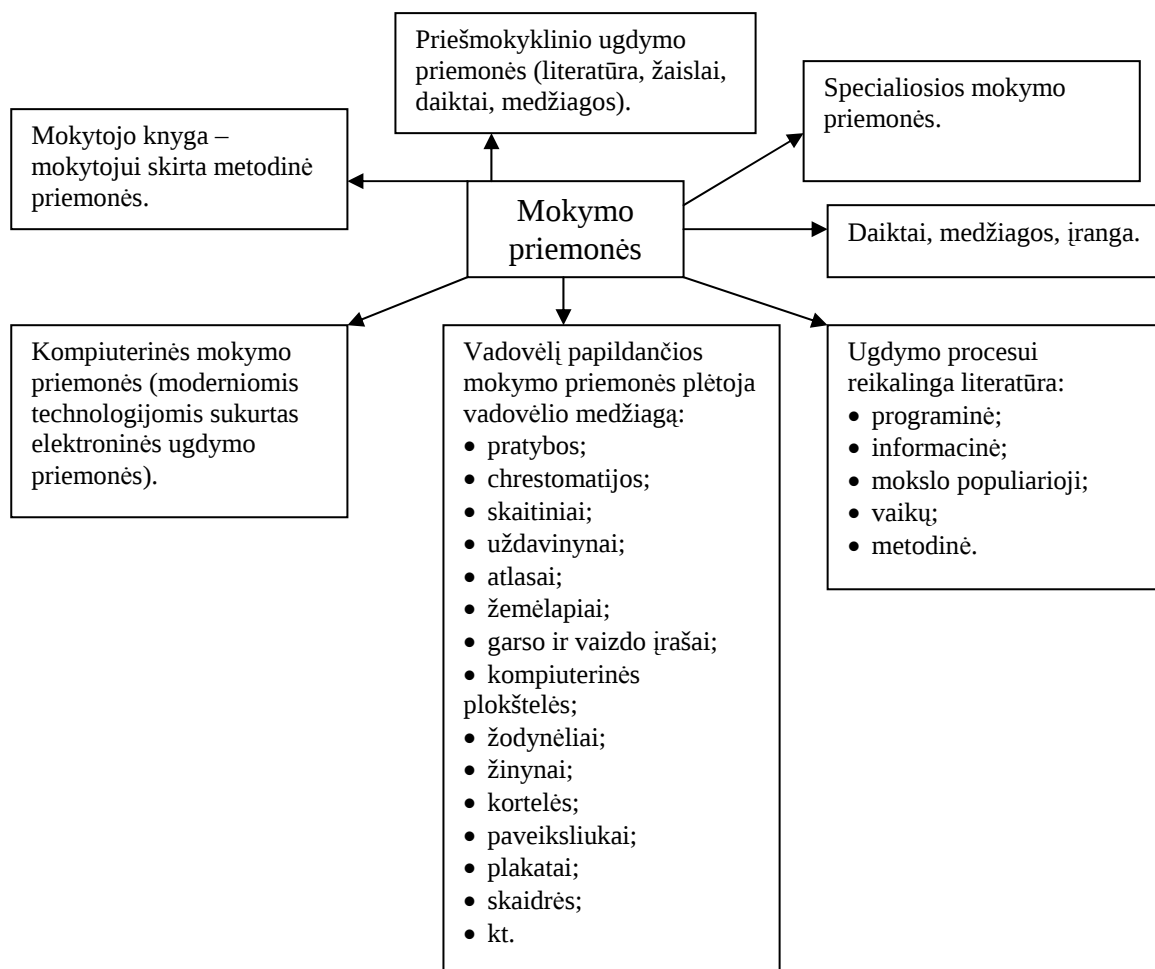
Veiklos rodiklyje 1.3.3. „Aplinkos jaukumas“. Rodiklių paaiškinime randame: „Aplinkos tinkamumas mokytis, bendrauti ar ilsėtis (kabinetai, biblioteka ir skaitykla, valgykla, kitos bendrosios erdvės). Šilumos suteikiančių elementų ir švaros bei tvarkos derinys, estetiškumas“.

Taigi mokyklos biblioteka ir skaitykla mokyklos audite visų pirma domimasi tik aplinkos tinkamumo mokytis prasme.

Tačiau, turint omenyje, anksčiau įvardytus Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos raštus bei švietimo ir mokslo bei kultūros ministro įsakymus, galima prieiti prie išvados, kad bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimas vadovėliais, mokymo priemonėmis ir ugdymo procesui reikalinga literatūra mokymo/ mokymosi poreikiams tenkinti tiesiogiai turėtų rūpėti:

- ◆ savivaldybių švietimo ir ugdymo skyrių vyriausiems specialistams;
- ◆ mokyklų vadovams;
- ◆ mokytojams;
- ◆ bibliotekininkams.

Minėtame dokumente detaliau traktuojama mokymo priemonių samprata (žr. 23 pav.).

23 pav. Mokymo priemonių sudėtinės dalys

Reikia pabrėžti, kad yra Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. balandžio 25 d. įsakymas Nr. ISAK-1199 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2005 m. sausio 4 d. įsakymo Nr. 2 „Dėl mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos

aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, kurį vykdo: savivaldybių specialistai ir mokyklų darbuotojai. Mokyklos, įgyvendindamos šį įsakymą, turėtų parengti savo aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašą, atsižvelgiant į švietimo ir mokslo ministerijos rekomendacijas dėl mokinio krepšelio lėšų, skirtų vadovėliams ir mokymo priemonėmis įsigyti.

2008 metais nuo rugsėjo mėn. „vadovėliams vienam sutartiniam mokiniui skirta 68,97 litai (pernai 62 Lt), mokymo priemonėms – 13,82 litai (2007 metais – 12,4 Lt). Šių metų naujovė ta, kad lėšas vadovėliams ir mokymo priemonėms mokyklos gali sujungti, tai yra, mokykla pati apsisprendžia, kiek pinigų skirs vadovėliams, kiek – mokymo priemonėms⁵.

Savo praktinėje veikloje šiuo metu mokyklų bibliotekos vadovaujasi esminiu dokumentu – Lietuvos Respublikos Bibliotekų įstatymo pakeitimo įstatymu (2004 m. liepos 15 d. Nr. IX-2378) (Žin., Nr. 1995, Nr. 51-1245; 2000, Nr. 43-1223).

Šio dokumento 12 straipsnyje „Mokyklos (išskyrus aukštosios) biblioteka“ apibrėžiamos jos nuostatos.

1. Mokyklos (išskyrus aukštąsias) gali vykdyti bibliotekų veiklą. Mokyklos (išskyrus aukštosios) biblioteka yra šios mokyklos struktūrinis padalinys, joje aptarnaujama mokyklos bendruomenė.
2. Valstybinėje aukštesniojoje, profesinėje ir bendrojo lavinimo mokykloje turi veikti mokyklos biblioteka.
3. Apskričių ir savivaldybių viešosios bibliotekos teikia metodinę pagalbą mokyklų bibliotekoms.

Taigi šiame dokumente siaurai apibrėžiama, kad *biblioteka yra mokyklos dalis, t. y. mokyklos padalinys, atliekantis mokyklos bendruomenių aptarnavimo misiją*. Apie kitas mokyklos bibliotekos veiklos funkcijas šis dokumentas nekalba.

Plačiau bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekų veiklą apibūdina kitas dokumentas – „Bendrieji nuostatai: Bendrojo lavinimo mokyklos biblioteka“, patvirtintas švietimo ir mokslo ministerijos 1998 01 27 įsakymu Nr. 173 ir Kultūros ministerijos 1998 01 27 įsakymu Nr. 57, reglamentuoja Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bibliotekos funkcijas, uždavinius, teises, darbo organizavimą, valdymą ir finansavimą.

Pagal 2.1 „*Biblioteka yra bendrojo lavinimo mokyklos padalinys, kultūros, švietimo ir informacijos centras, kuriame kaupiami, tvarkomi ir saugomi spaudiniai ir kiti dokumentai (toliau spaudiniai), sisteminamos ir platinamos juose pateikiamos žinios, padedančios formuoti moksleivių ugdymo turinį, įgyti tvirtus dorovės ir sveikos gyvensenos pagrindus, brandinti moksleivių kūrybinį mąstymą ir savarankiškumą, tobulinti pedagoginės veiklos formas ir metodus*“.

Šiame dokumente jau plačiau nurodoma, kad 1.5 „Metodinę ir organizacinę paramą bibliotekai teikia savivaldybės administracijos švietimo padalinys, savivaldybės ir apskrities viešosios bibliotekos, Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo bei Kultūros ministerijos“.

Taigi net 5 institucijos ir įvairūs padaliniai gali teikti metodinę paramą mokyklos bibliotekai.

Pabrėžiama, kad „4.5. Bibliotekų darbuotojų etatai nustatomi vadovaujantis „Bendrojo lavinimo mokyklų tipinių etatų“ sąrašu. 4.6. Bibliotekininkus skiria pareigoms ir atleidžia iš jų mokyklos direktorius“.

Taip pat jau nurodoma „3.1. (...) *Bibliotekininkas už savo veiklą atsiskaito mokyklos direktoriui, mokyklos steigėjui ir Švietimo ir mokslo ministerijai*“.

Dokumente akcentuojama, kad „4.8. Bibliotekos darbuotojai, suderinę su mokyklos vadovais, privalo kelti kvalifikaciją Kultūros bei Švietimo ir mokslo ministerijų, apskričių ir savivaldybių bibliotekų organizuojamuose kursuose, dalyvauti bibliotekininkų pasitarimuose, seminaruose ir pan.“

Analizuojamame dokumente išryškėja, kad vadovėliai, kurie mokykloje yra viena pagrindinių ugdymo priemonių, užtikrinančių ugdymo procesą, yra traktuojami dviprasmiškai. Jie lyg ir nėra Lietuvos bibliotekų fondo dalis, nes 4.4. nurodo, kad „už darbą su vadovėliais bibliotekos darbuotojai

⁵ žr. <http://korys.emokykla.lt/korys-news/admin-folder/2008-m-naujienos/rugpjutis/mokinio-krepselyje-siais-mokslo-metais-2013-daugiau-nei-trys-tukstanciai-litu-vienam-mokiniui>

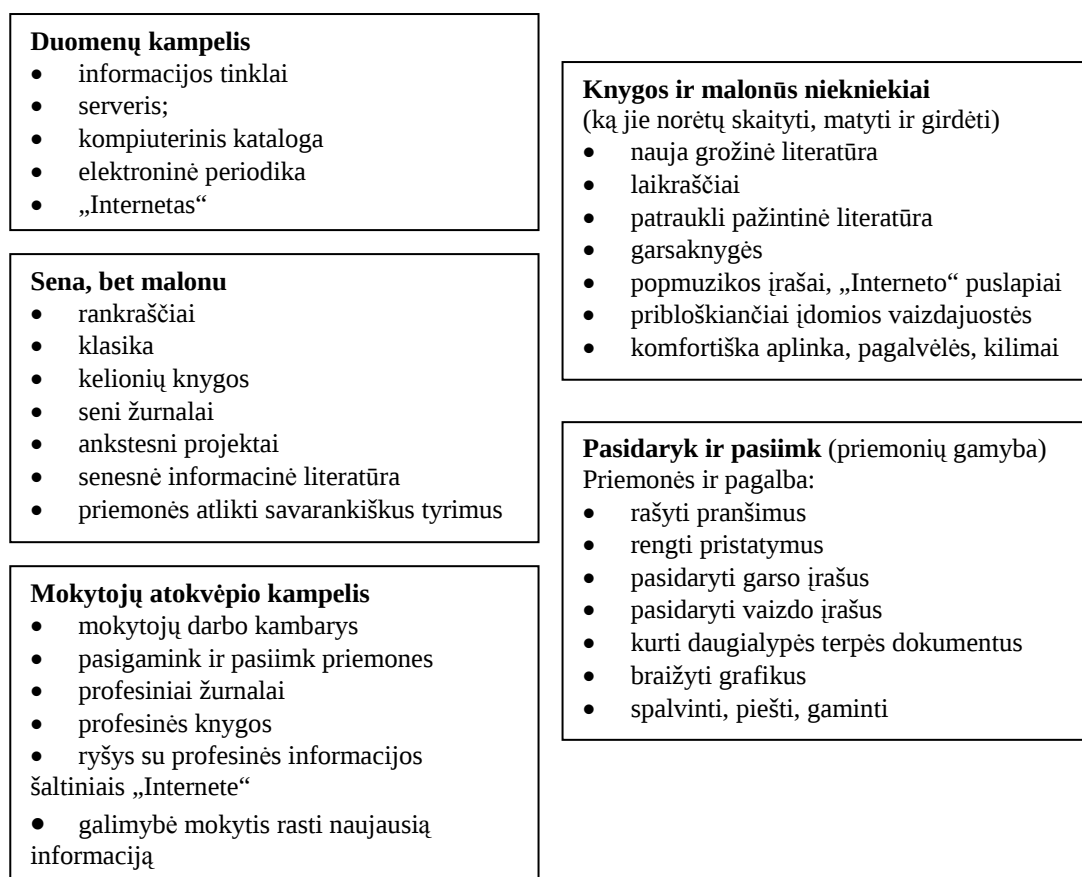
gali būti mokamas atlyginimo priedas“. Tačiau šio dokumento 2 skyriuje „Uždaviniai ir funkcijos“ sakoma, kad „2.3. Biblioteka, remdamasi „Vadovėlių fondo tvarkymo instrukcija“, komplektuoja, tvarko vadovėlius ir išduoda juos klasių vadovams arba atitinkamų dalykų mokytojams“.

Labai aptaku ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos 1998 02 10 įsakyme Nr. 97, kur apie vadovėlius konkrečiai nekalbama, bet šnekama apie spaudinių ir kitų dokumentų fondus švietimo institucijų bibliotekose. 2.5. „(...) kitų švietimo institucijų bibliotekos komplektuoja spaudinių ir kitų dokumentų fondus, sudarančius prielaidas šiai institucijai įgyvendinti mokslo, didaktinius ir ugdymo tikslus, tobulinti skaitytojų kvalifikaciją“.

Be to, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2001 02 27 Pažyme Nr. 24-06-06-22 teigiama, kad: „Vadovėlių fondai yra apskaitomi atskirai nuo bibliotekos fondo. Fiksuojama fondo apimtis, sudėtis, pakitimai, vadovėlių gavimas, nurašymas ir judėjimas. Dažniausiai vadovėliai laikomi atskirose patalpose. Jų apskaita vedama „Vadovėlių fondo visuminės apskaitos knygoje“ bei „Apskaitos kortelėse““.

Taigi vadovėliai yra mokyklos turtas.

Realiai praktikoje susiduriama su kitokia situacija. V. Mozūraitė (2008) antrinant, ryškėja penki šiuolaikinės bibliotekos funkciniai kampai (pagal Loertscher, 1998) (žr. 24 pav.).

24 pav. Mokyklos šiuolaikinės bibliotekos penki funkciniai kampai

Mokyklos bibliotekininkas, anksčiau buvęs tik knygų išdavėjas, dabar tampa informacijos vadybininku – mokyklos bibliotekos informacijos priemonių specialistu (School Library Media Specialist) (žr. V. Mozūraitė, 2008). Todėl mokyklos bibliotekininkui gyvenimas kelia naujus papildomus reikalavimus – gerai žinoti mokymo procesus, metodiką, planus, programas, mokėti dėstyti informacinius gebėjimus, bendradarbiauti su pedagogais, vadovauti informacijos paieškos, organizavimo ir vertinimo procesui.

Pabrėžtinas abipusis mokyklos ir mokyklos bibliotekos darnos bei dermės ryšys, nes mokyklos biblioteka negali keistis atsietai nuo mokykloje vykstančių kaitos procesų (žr. Fullan, 1998). Sėkmei

pasiekti būtinas abipusis ryšys, nes mokyklos biblioteka, kuri bandytų keistis, nesikeičiant pačiai mokyklai, pasmerкта vegetacijai ir nesėkmei.

Šiame kaitos procese mokyklos bibliotekininkas, tampa viešųjų ryšių specialistu, bendradarbiaudamas su pedagogais ir mokyklos administracija ir aiškindamas jiems bibliotekos galimybes dalyvauti ugdymo procese, ugdyti informacinius gebėjimus, kuriais remiasi probleminis (projektinis) mokymas.

Taip pat mokyklos bibliotekininkas derina bibliotekos fondo kaupimą, duomenų bazes, paslaugas ir darbo laiką pagal mokyklos bendruomenės poreikius bei mokymo planus.

Kas būdinga besikeičiančiai šiuolaikinės mokyklos bibliotekai, aiškina „Mokyklos bibliotekos koncepcija“ (2001 m. birželio 13 d. įsakymas Nr. 982), Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos raštas „Dėl mokyklos bibliotekininko pareigybės aprašo“ (2005 04 15 Nr. SR-12-05-39) ir „Mokyklų bibliotekų manifestas“ (1998 m. rugpjūtis) (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Kas yra bendrojo lavinimo mokyklos biblioteka?

Bendrieji nuostatai: Bendrojo lavinimo mokyklos biblioteka Patvirtinta Švietimo ir mokslo ministerijos 1998 01 27 įsakymu Nr. 173 ir Kultūros ministerijos 1998 01 27 įsakymu Nr. 57 <u>Biblioteka</u> yra bendrojo lavinimo mokyklos padalinys, kultūros, švietimo ir informacijos centras, kuriame kaupiami, tvarkomi ir saugomi spaudiniai ir kiti dokumentai, sisteminamos ir platinamos juose pateikiamos žinios, padedančios formuoti moksleivių ugdymo turinį, įgyti tvirtus dorovės ir sveikos gyvensenos pagrindus, brandinti moksleivių kūrybinį mąstymą ir savarankiškumą, tobulinti pedagoginės veiklos formas ir metodus	Lietuvos Respublikos Bibliotekų įstatymo pakeitimo įstatymas 2004 m. liepos 15 d. Nr. IX-2378) (Žin., Nr. 1995, Nr. 51-1245; 2000, Nr. 43-1223). 12 straipsnis. Mokyklos (išskyrus aukštosios) biblioteka (...) <u>Mokyklos biblioteka</u> (išskyrus aukštosios) yra šios mokyklos struktūrinis padalinys, joje aptarnaujama mokyklos bendruomenė.	Mokyklos bibliotekos koncepcija. Patvirtinta LR švietimo ir mokslo ministro 2001 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. 982. Mokyklos biblioteka – tai atviras švietimo ir informacijos centras, mokymo ir mokymosi vieta su modernia informacine bei technine baze. Ji visapusiškai tenkina mokyklos bendruomenės narių informacinius poreikius, savo fondais ir veikla dalyvauja ugdymo procese, sudarydama sąlygas asmenybei savarankiškai tobulėti. Mokyklos biblioteka teikia edukacines bei informacines paslaugas ir moko mokyklos bendruomenę naudotis interaktyviomis technologijomis.	LR švietimo ir mokslo ministro 2007 m. liepos 18 d. įsakymas Nr. ISAK-1469 „Dėl bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito tvarkos aprašo patvirtinimo“. 1.3. tema – Tvarka. Veiklos rodikliai 1.33. Aplinkos jaukumas „Aplinkos tinkamumas mokytis, bendrauti ir ilsėtis (kabinetai, biblioteka ir skaitykla, valgykla, kitos bendrosios erdvės)“.	Mokyklos biblioteka ir mokymas bei mokymasis visiems IFLA/UNESCO Mokyklų bibliotekų Manifestas (1998 m. rugpjūtis) <u>Mokyklos biblioteka</u> teikia informaciją ir idėjas, kurios yra esminės sėkmingai veiklai šiandienos informacijos ir žinių visuomenėje. Mokyklos biblioteka neatskiriama mokymo proceso dalis. <u>Mokyklos biblioteka</u> teikia mokymosi paslaugas, knygas ir išteklius, kurie įgalina visus mokyklos bendruomenės narius kritiškai mąstyti ir efektyviai naudotis informacija visų tipų laikmenose ir formatuose. Bibliotekoje sukaupia medžiaga papildo ir praturtina vadovėlius, mokomąją ir metodinę medžiagą.	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos raštas 2005 04 15 Nr. SR-12-05-39 „Dėl mokyklos bibliotekininko pareigybės aprašo“. <u>Mokyklos biblioteka</u> – tai atviras švietimo ir informacijos centras, mokymo ir mokymosi vieta su modernia informacine bei technine baze. Ji visapusiškai tenkina mokyklos bendruomenės narių informacinius poreikius, savo fondais ir veikla dalyvauja ugdymo procese, sudarydama sąlygas asmenybei savarankiškai tobulėti. Mokyklos biblioteka vykdo edukacines bei informacines funkcijas.
---	---	---	---	---	--

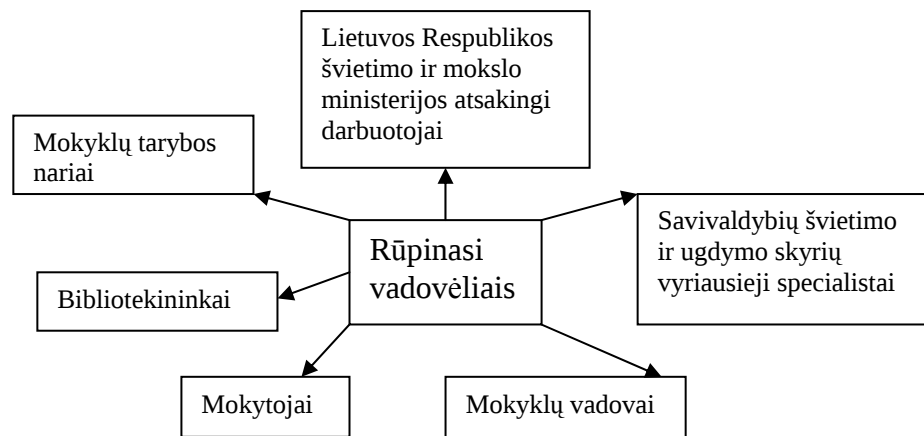
Taigi bendrojo lavinimo mokyklos biblioteka:

- mokyklos struktūrinis padalinys;
- atviras švietimo ir informacijos centras;
- mokymo ir mokymosi vieta su modernia informacine bei technine baze;
- neatskiriama mokymo proceso dalis: moko mokyklos bendruomenę naudotis interaktyviomis technologijomis;
- vykdo edukacines bei informacines funkcijas;
- teikia edukacines ir informacines paslaugas.

Joje:

- aptarnaujama mokyklos bendruomenė;
- kaupiami, tvarkomi ir saugomi spaudiniai ir kiti dokumentai, sisteminamos ir platinamos juose pateikiamos žinios;
- sukaupia medžiaga papildo ir praturtina vadovėlius, mokomąją ir metodinę medžiagą.

Taigi, analizuojant įvairius dokumentus, galima teigti, kad bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimu vadovėliais, mokymo priemonėmis ir ugdymo procesui reikalinga literatūra rūpinasi šie subjektai (žr. 25 pav.).

25 pav. Švietimo dokumentuose nurodyti subjektai, kurie realiai rūpinasi vadovėliais

Mokinių aprūpinimo mokymo priemonėmis, vadovėliais, ugdymo procesui reikalinga literatūra tvarka ir mokinių poreikio naujiems vadovėliams patenkinimas: savivaldybių specialistų ir mokyklos bendruomenių atstovų apklausos rezultatai

Kokybinio tyrimo rezultatai: į klausimą, kaip konkrečioje **savivaldybėje** (mieste/ rajone) vyksta **mokinių aprūpinimas mokymo priemonėmis ir/ ar vadovėliais**, atsakė 56 specialistai, dirbantys savivaldybėse. Duomenys analizuoti kokybinės turinio (content) analizės metodu. Išanalizavus respondentų atsakymus, paaiškėjo, kad egzistuoja dviejų tipų aprūpinimo tvarka:

- 1) **mokyklos, būdamos finansiškai nepriklausomos, pačios pagal turimą mokyklos vidaus „Aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarką“** vykdo vadovėlių ir mokymo priemonių paiešką, suranda tiekėjus arba naudojami „Galiojančių ir galimų įsigyti vadovėlių ir priemonių sąrašuose“ teikiamomis rekomendacijomis, vykdo užsakymą tiesiogiai ir paskui atsiskaito savivaldybės švietimo skyriaus specialistui, kurioje šią sritį (geriausiai iliustruoja vieno respondento atsakymas: „...Mokyklos sudaro sutartis su leidėjais/ tiekėjais, siunčia jiems užsakomų vadovėlių sąrašus pagal „Galiojančių ir galimų įsigyti vadovėlių ir priemonių sąrašus“, gauna išankstinio apmokėjimo sąskaitas, jas apmoka, ir leidyklos ar tiekėjai pristato vadovėlius ir mokymo priemones mokykloms...“) – ši sistema būdinga absoliučiai daugumai Lietuvos savivaldybių;
- 2) **arba užsakymas vykdomas centralizuotai** – per Mokytojų švietimo centrą: „...Parengiamas administracijos direktoriaus įsakymas DĖL APRŪPINIMO VADOVĖLIAIS IR MOKYMO PRIEMONĖMIS TVARKOS. Mokytojų švietimo centras informuoja mokyklas apie galimus įsigyti vadovėlius/ mokymo priemones. Mokyklos pateikia paraiškas švietimo centrui, kuris apibendrintus duomenis perduoda leidėjams. Vadovėlių / mokymo priemonių siuntos pristatomos į Mokytojų švietimo centrą, paskirstoma mokykloms pagal jų pateiktas paraiškas, išrašomos sąskaitos faktūros, mokyklos praveda pinigus, švietimo centras atsiskaito su leidyklomis...“; mokyklos vidaus tvarka: „...Kiekvienos mokyklos metodinė taryba patvirtina vadovėlių užsakymą sekantiems mokslo metams, mokyklos bibliotekininkas užsakymus pateikia švietimo centro darbuotojai, t. y. man, o aš surinkusi visų mokyklų užsakymus pateikiu juos leidykloms. Leidyklos visų mokyklų užsakytus vadovėlius veža į švietimo centrą, aš dalinu juos mokykloms...“ Taip nurodė Ukmergės, Kaišiadorių, Kėdainių savivaldybėse dirbantys specialistai;
- 3) Vienos savivaldybės atstovas nurodė, kad „...Pagal savivaldybės Tarybos patvirtintą tvarką, paslaugą teikia Moksleivių namų specialistė...“

Kokybinio tyrimo, kuriame dalyvavo savivaldybių specialistai, metu išryškėjo teisinis mokinių aprūpinimo mokymo priemonėmis ir/ ar vadovėliais reglamentavimas:

- „...Vadovaujamosi Lietuvos Respublikos įstatymais, mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašu (Žin. 2008, 52-1938)...“.
- Dažniausiai vadovaujamosi savivaldybės / steigėjo patvirtinta tvarka, jei nenumatyta kitaip.
- Tose savivaldybėse, kuriose „...centralizuotai rūpinasi ir koordinuoja švietimo centras, parengta ir švietimo centro direktoriaus patvirtinta speciali tvarka...“
- Mokyklos vidaus „Aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarka“ (finansiškai savarankiškose mokyklose).

Šio proceso finansavimo tvarka: „...Perkama iš mokinio krepšelio lėšų bei iš savivaldybės skirtų asignavimų...“.

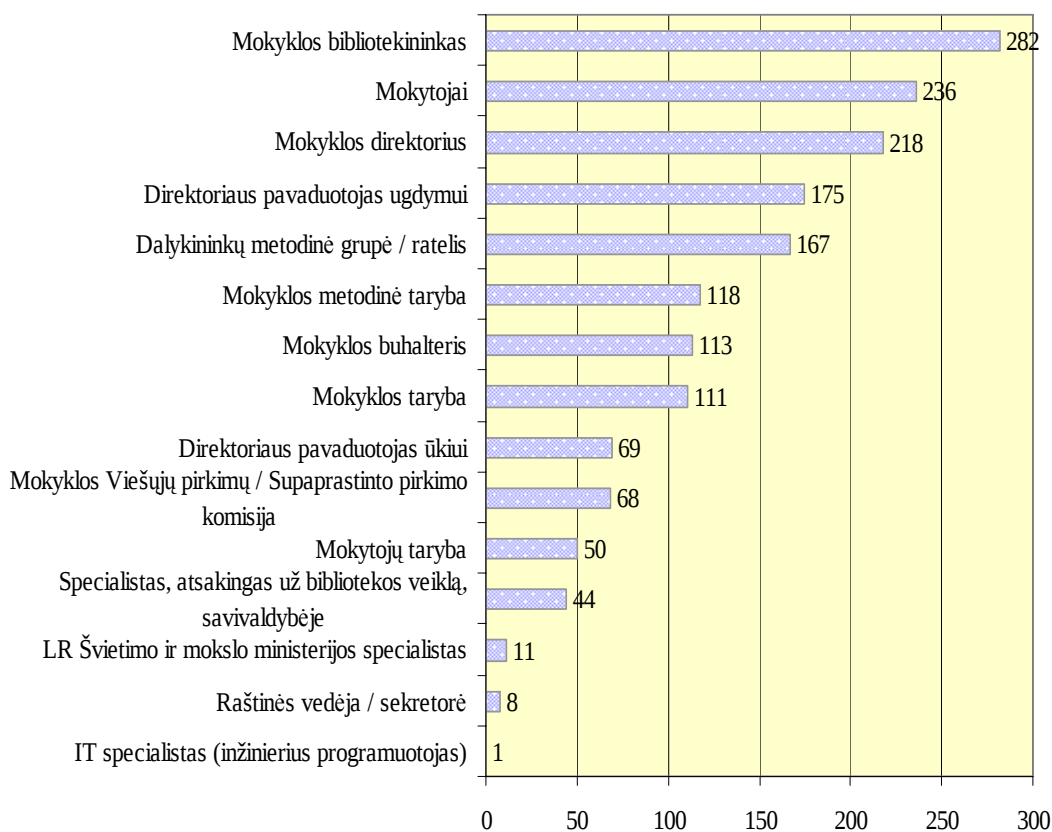
Mokymo priemonių ir vadovėlių sandėliavimo procesas: kai kuriose savivaldybėse (pvz., Kelmės, Raseinių, Kaišiadorių, Prienų, Panevėžio, Lazdijų rajonų) vadovėliai ir mokymo priemonės pristatomos į savivaldybę, kurioje sandėliuojamos ir iš kurios mokyklos pačios pasiima užsakymą. Vienas respondentas teigė, kad „...Savivaldybės Švietimo skyrius rengia aprūpinimo priemonėmis ir vadovėliais kalendorinį planą, sandėliuoja ir išduoda mokykloms atvežtus vadovėlius ir priemones (taip yra pigiau – mokyklos sutaupo 5 % skirtų lėšų, kai vežama į vieną vietą)...“.

Mokinių aprūpinimo mokymo priemonėmis, vadovėliais ir ugdymo procesui reikalinga literatūra procese **savivaldybės ir/ ar savivaldybės atstovas atlieka tokias funkcijas:**

- mokyklų informavimas apie naujai išleistus vadovėlius ir mokymo priemones;
- vadovėlių ir mokymo priemonių sandėliavimas ir išdavimas mokykloms (kai kuriose prieš tai paminėtose savivaldybėse);
- apibendrintų ataskaitų Švietimo aprūpinimo centrui apie savivaldybės mokyklose įsigytus vadovėlius ir mokymo priemones teikimas.

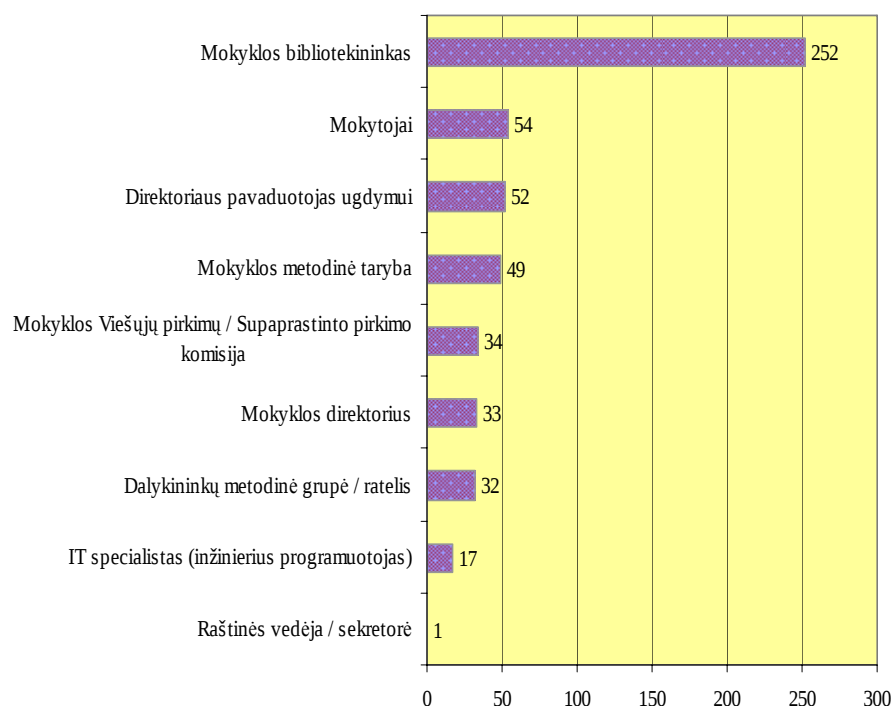
Norint išsiaiškinti, kaip šie procesai vyksta **mokykloje**, buvo paklausti mokyklų bibliotekininkai (*kiekybinio tyrimo rezultatai*).

Respondentų atsakymai pagal dažnius parodė, kad labiausiai šiame procese dalyvauja mokyklų bibliotekininkai, mokytojai ir mokyklų vadovai (žr. 26 pav.).

26 pav. Aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis proceso dalyviai: mokyklų bibliotekininkų atsakymai (dažniai, N = 282)

Anot bibliotekininkų, mokyklos bibliotekininkai, mokytojai, direktoriaus pavaduotojai ugdymui, mokyklos metodinės tarybos kasmet dalyvauja sudarant vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo sąrašus (žr. 27 pav.).

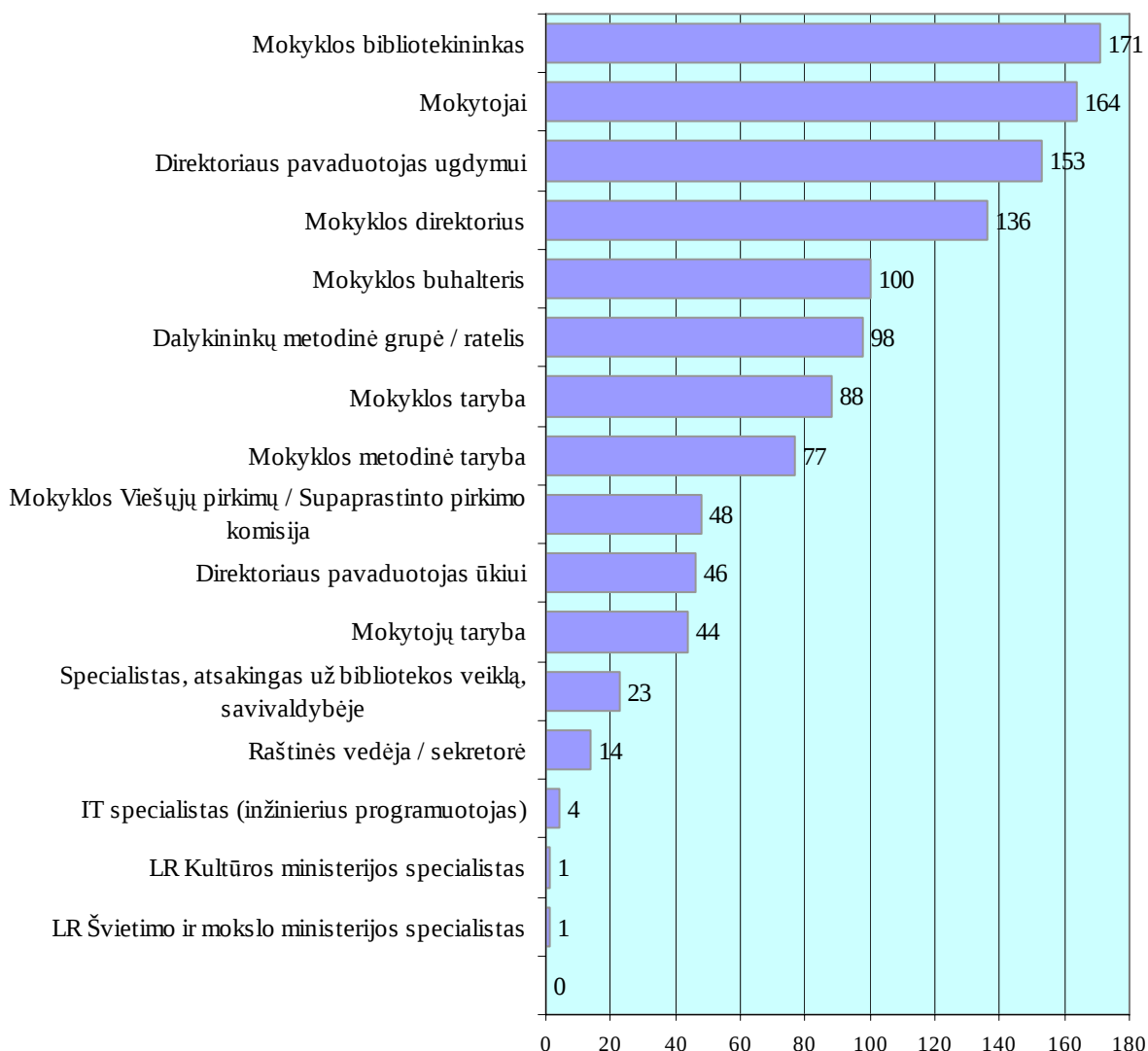
27 pav. Vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo sąrašų sudarytojai mokykloje: mokyklų bibliotekininkų atsakymai (dažniai, N = 252)

Mokytojai, atsakydami, į klausimą, kokie asmenys dalyvauja sudarant vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo sąrašus mokyklose, nurodė, kad tai daro:

- mokyklos bibliotekininkai;
- mokyklos direktoriaus pavaduotojai;
- dalykininkų metodinės grupės/rateliai;
- mokytojai;
- mokyklų direktoriai.

Taigi galime prieiti prie išvados, kad šiame vadovėlių užsakymo procese aktyviausiai dalyvauja mokyklų bibliotekininkai, direktorių pavaduotojai ugdymui, mokyklų direktoriai, mokytojai, buhalteriai, metodiniai/ dalykininkų rateliai.

Mokyklų vadovai, atsakydami į klausimą, kaip mokiniai aprūpinami mokymo priemonėmis ir vadovėliais, nurodė, kad šiame procese aktyviausi yra: mokyklos bibliotekininkai, mokytojai, mokyklų vadovai, mokyklos buhalteris, dalykininkų metodinė grupė/ ratelis, Mokyklos taryba (žr. 28 pav.).

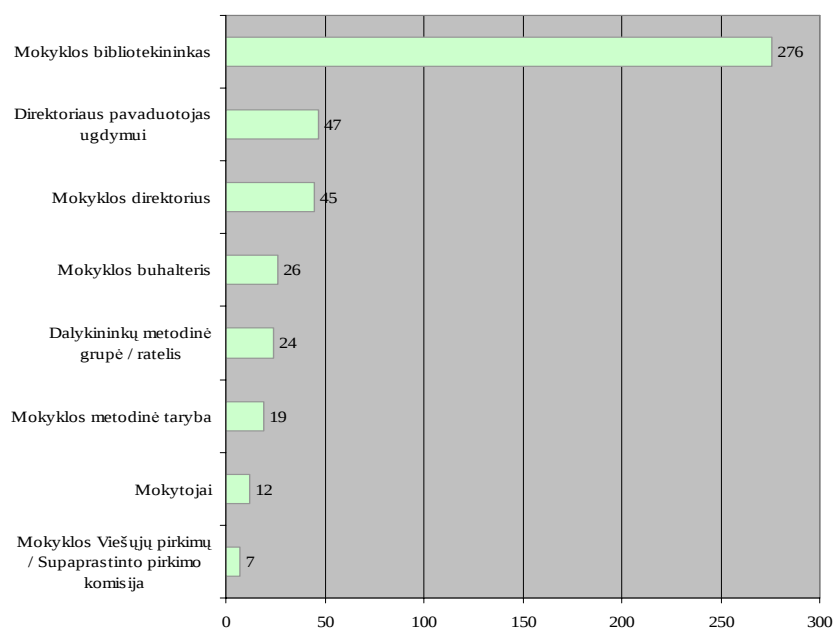

28 pav. Mokyklų aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis proceso dalyviai: mokyklų vadovų atsakymai (N = 171)

Taigi galime prieiti prie išvados, kad mokinių aprūpinimo mokymo priemonėmis ir vadovėliais procese aktyviausiai dalyvauja:

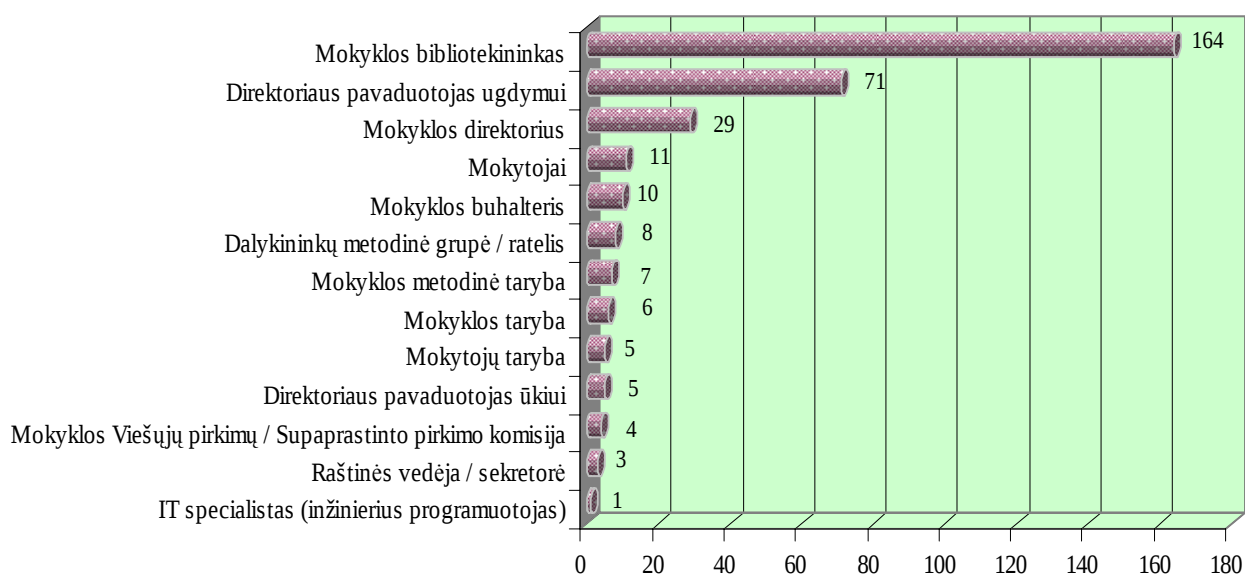
- mokyklos bibliotekininkai;
- mokytojai;
- direktoriai ir jų pavaduotojai ugdymui;
- metodinės dalykinės grupės;
- buhalteriai;
- Metodinės ir Mokyklos tarybos.

Bibliotekininkai teigia, kad būtent už vadovėlių užsakymą praktiškai atsako: bibliotekininkai, direktoriaus pavaduotojai ugdymui, mokyklos direktorius, mokyklos buhalteris. Kiek mažiau į šį procesą įsijungia dalykininkų metodinė grupė/ratelis, mokyklos Metodinė taryba. Mokytojų vaidmuo nėra didelis. Jis yra septintoje pozicijoje (žr. 29 pav.).

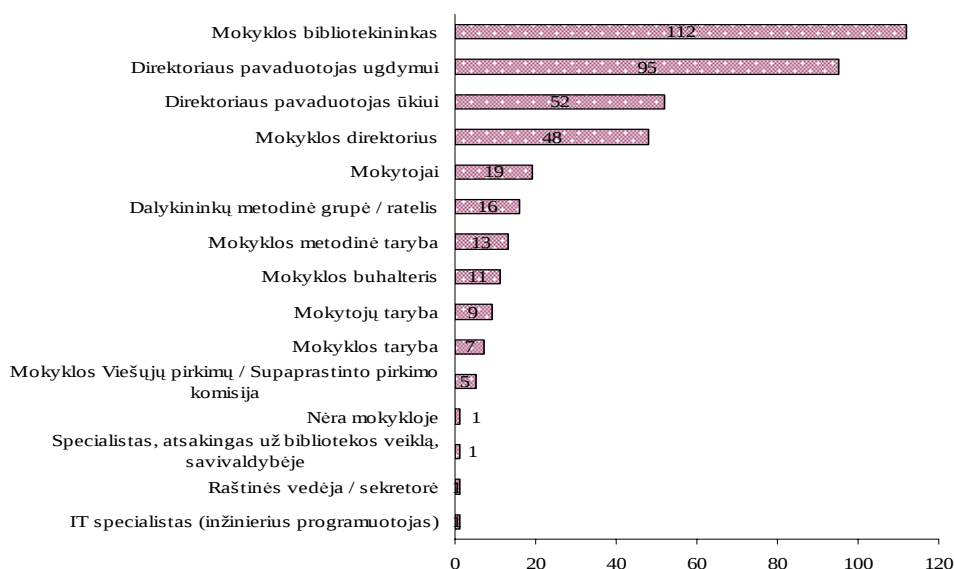
29 pav. Už vadovėlių užsakymą atsakingieji mokyklose: bibliotekininkų apklausos rezultatai (dažniai, N = 276)

Respondentai **mokyklų vadovai nurodo**, kad už vadovėlių užsakymą atsakingi – mokyklos bibliotekininkai, direktoriaus pavaduotojos ugdymui, direktorius, mokytojai, buhalteris, dalykininkų metodinė grupė/ ratelis (žr. 30 pav.)

30 pav. Atsakingieji už vadovėlių užsakymą mokykloje: mokyklų vadovų atsakymai (N = 164)

Už mokymo priemonių užsakymą, **anot respondentų mokyklų vadovų**, labiausiai atsako mokyklos bibliotekininkai, direktoriaus pavaduotojas ugdymui, pavaduotojas ūkio reikalams, mokyklos direktorius, mokytojai, dalykininkų metodinė grupė/ ratelis, mokyklos Metodinė taryba, mokyklos buhalteris (žr. 31 pav.).

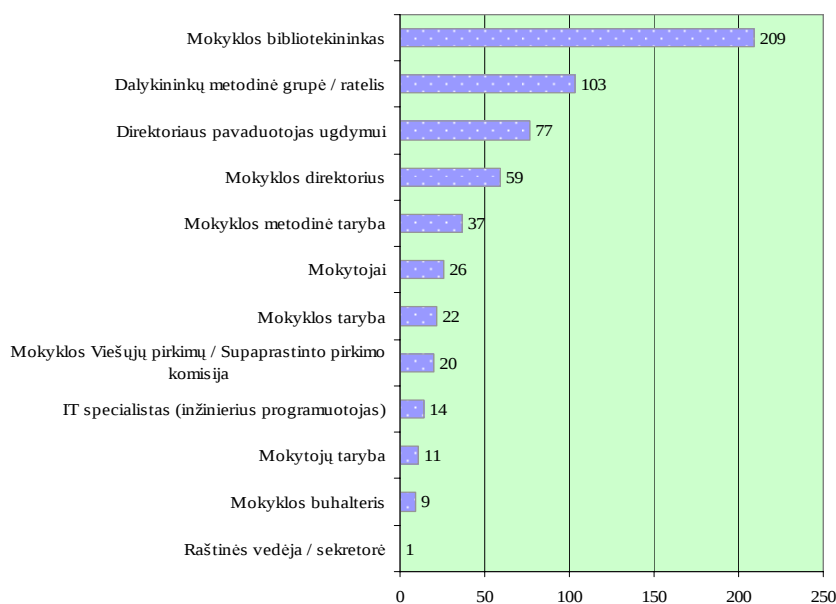
31 pav. Atsakingieji už mokymo priemonių užsakymą mokykloje: mokyklų vadovų atsakymai (N = 112)

Taigi mokytojų vaidmuo, ne tik bibliotekininkų, bet ir mokytojų nuomone, šioje srityje yra labai menkas (atitinkamai 7 ir 4 pozicijos).

Už mokymo priemonių užsakymą mokyklose, anot bibliotekininkų, labiausiai atsako šie asmenys (pagal atsakymų dažnius):

- mokyklos bibliotekininkas;
- direktoriaus pavaduotojai ugdymui;
- mokyklos direktorius;
- mokyklos metodinė taryba;
- mokytojai.

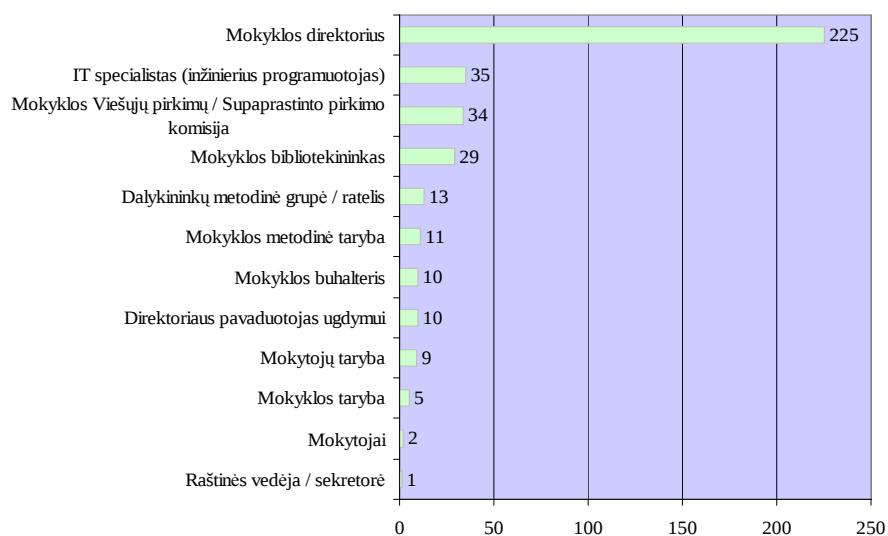
Taigi ir šioje situacijoje mokytojų vaidmuo, anot bibliotekininkų, yra šeštoje pozicijoje (žr. 32 pav.).

32 pav. Už mokymo priemonių užsakymą atsakingieji mokykloje: bibliotekininkų atsakymai (dažniai, N = 209)

Tačiau, anot **respondentų bibliotekininkų**, mokyklos tarybai pritarus, tvirtinant vadovėlių ir mokymo priemonių sąrašus, esminis vaidmuo tenka mokyklų direktoriams (didžiausias respondentų dažnis).

Anot **mokytojų**, tvirtinimo procese esminis vaidmuo taip pat tenka mokyklos direktoriui (žr. 33 pav.).

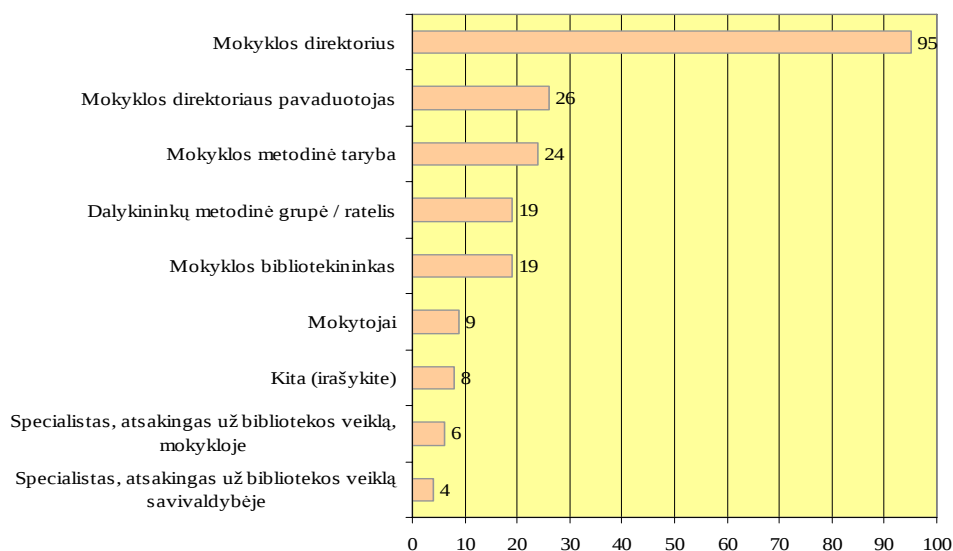
33 pav. Reikalingų vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo sąrašus tvirtina: mokytojų atsakymai (dažniai, N = 225)

Mokytojai, nurodydami, *kas priima galutinį sprendimą už lėšų skyrimą/ neskylimą mokykloje*, taip pat nurodo išskirtinį mokyklos direktoriaus vaidmenį.

Taip pat nurodomi:

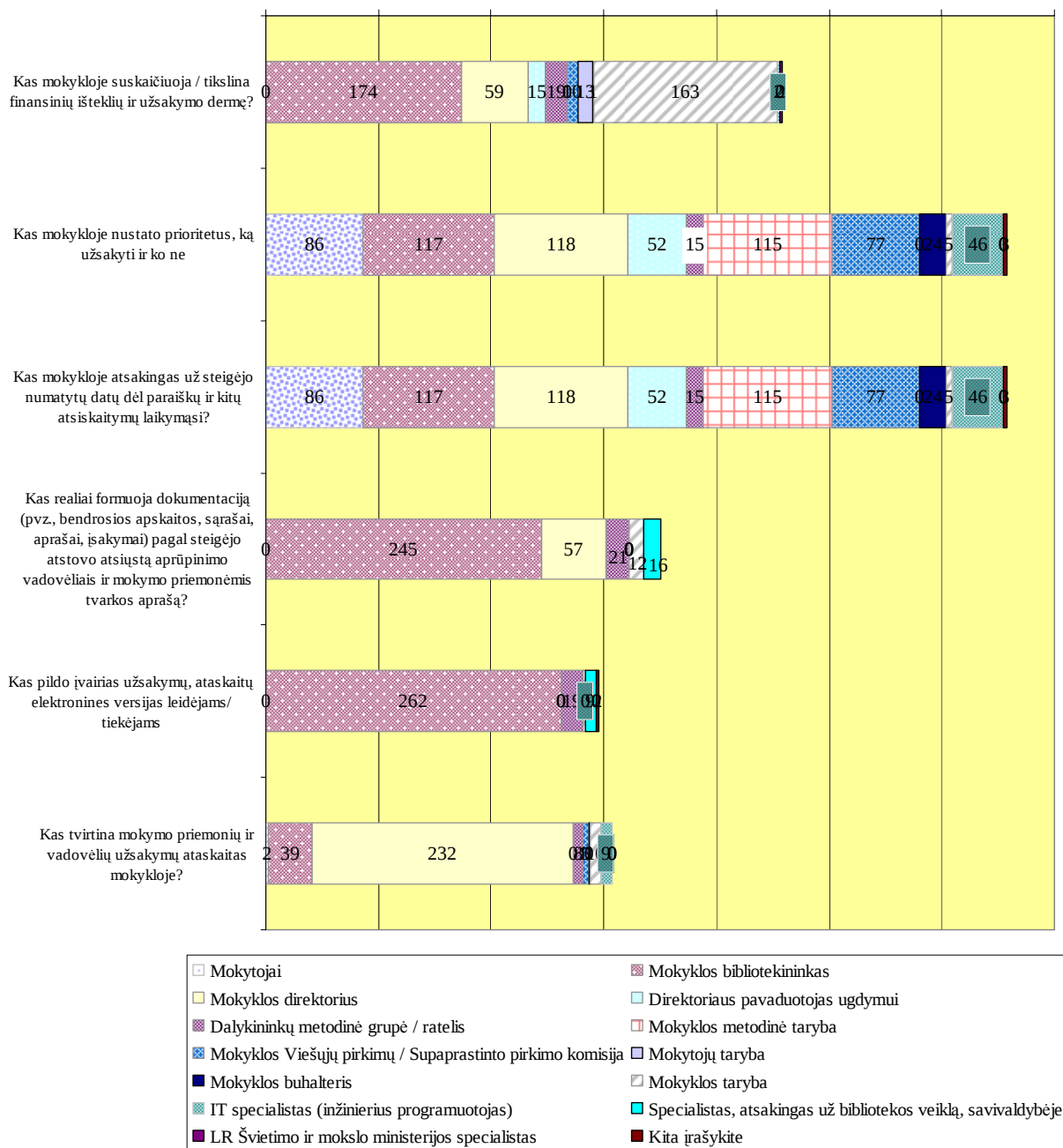
- mokyklos direktoriaus pavaduotojai;
- mokyklos metodinė taryba;
- dalykinės metodinės grupės/rateliai;
- mokyklos bibliotekininkai;
- mokytojai.

Tačiau ir šioje situacijoje mokytojai lieka 6 pozicijoje (žr. 34 pav.).

34 pav. Mokytojai apie mokyklos direktoriaus vaidmenį skirstant lėšas (dažniai, N = 210)

Bibliotekininkai nurodė, kas priima sprendimus dėl vadovėlių pirkimo (žr. 35 pav.):

35 pav. Bibliotekininkai apie mokykloje priimamus sprendimus dėl vadovėlių pirkimo (N = 346)

Švietimo dokumentų analizė atskleidė, jog tai iš dalies atitinka Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. balandžio 25 d. įsakymo Nr. ISAK-1199 nuostatą 82.2, kad „mokyklos direktorius, mokyklos tarybos pritarimu tvirtina reikalingų vadovėlių ir mokymo priemonių sąrašus, nustato pratybų sąsiuvinių įsigijimo lėšas ir būdus“.

Taigi galima prieiti prie išvados, kad atitinkamas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. balandžio 25 d. įsakymas Nr. ISAK-1199 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2005 m. sausio 4 d. įsakymo Nr. 2 „Dėl mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ yra vykdomas ir įgyvendinamas formuojant mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymą.

Tyrimas rodo, kad mokinių aprūpinimo mokymo priemonėmis ir vadovėliais mokyklose rūpinasi:

- mokyklų bibliotekininkai;
- mokytojai;

- direktorių pavaduotojai ugdymui;
- metodiniai rateliai;
- buhalteriai.

Konkrečiai – vadovėlių užsakymu – rūpinasi:

- mokyklų bibliotekininkai;
- direktorių pavaduotojai ugdymui;
- mokyklų direktoriai;
- mokytojai;
- buhalteriai;
- metodiniai rateliai.

Mokymo priemonių užsakymu rūpinasi:

- mokyklų bibliotekininkai;

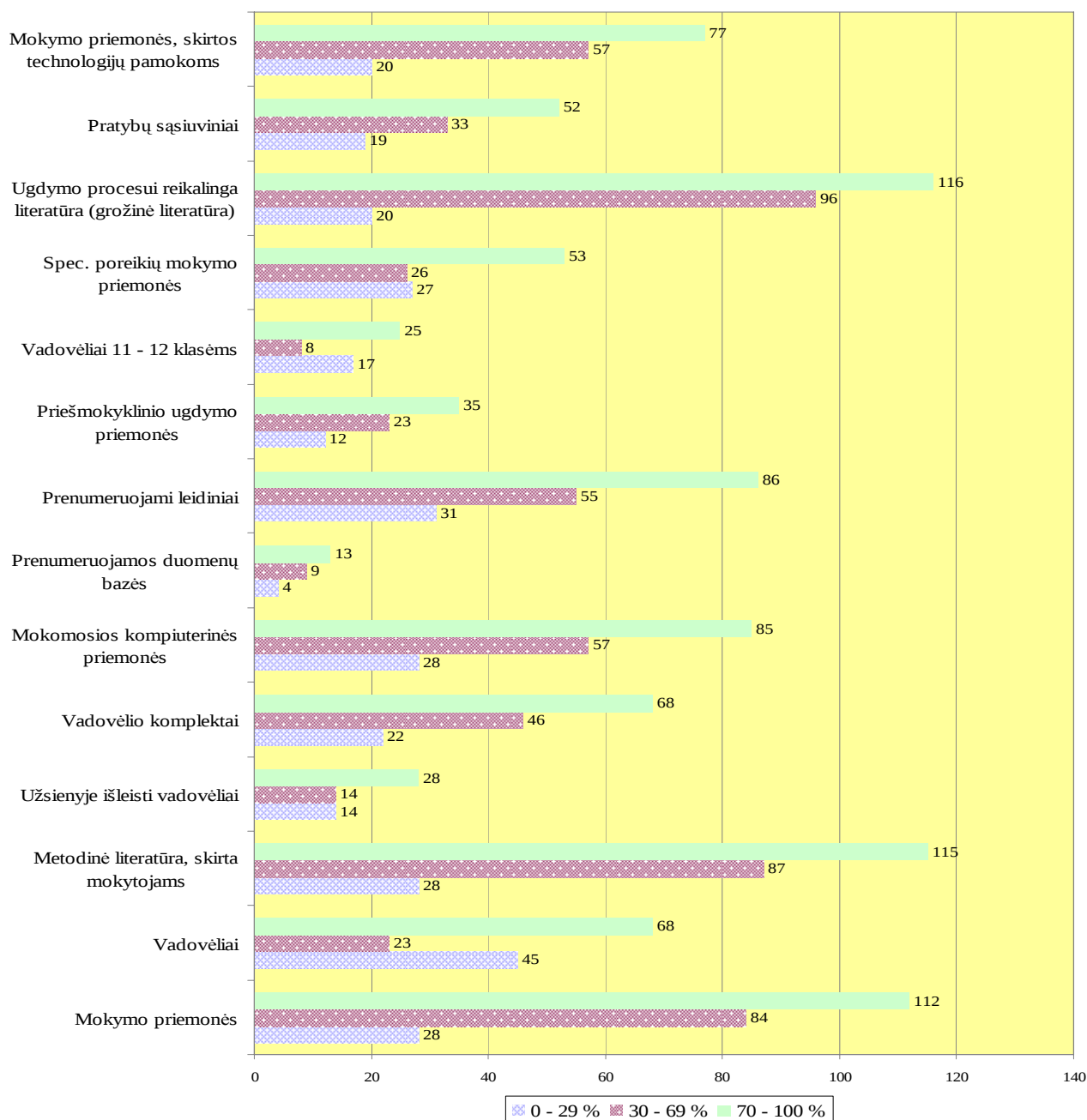
Mokinių aprūpinimas mokymo priemonėmis, vadovėliais, ugdymo procesui reikalinga literatūra vyksta dalyvaujant savivaldybių specialistams, mokyklų bibliotekininkams, direktorių pavaduotojams ugdymui, mokytojams/ metodiniams rateliams, dalyvaujant mokyklos buhalteriai. Dokumentus tvirtina mokyklos direktorius. Čia ryškėja svarbus mokyklų direktorių, jų pavaduotojų, bibliotekininkų, metodinių grupių vaidmuo.

Šie atsakymai rodo, kad esminį bibliotekininkų vaidmenį. Anot 2008 m. balandžio 25 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymo Nr. ISAK-1199 82. straipsnio „Mokyklos vadovas (...) paskiria atsakingus asmenis už vadovėlių ir mokymo priemonių apskaitą, išdavimą ir saugojimą“. Šiame dokumente bibliotekininko tiesioginė atsakomybė neakcentuojama. Šią veiklą mokykloje gali vykdyti ir kiti asmenys. Tačiau kiti asmenys, kurie dirbtų šį darbą vietoje bibliotekininko, neišryškėjo.

Bendruosiuose nuostatuose, patvirtintuose švietimo ir mokslo ministerijos 1998 01 27 įsakymu Nr. 173 ir Kultūros ministerijos 1998 01 27 įsakymu Nr. 57, 4.4. yra nurodyta, kad „už darbą su vadovėliais bibliotekos darbuotojui gali būti mokamas atlyginimo priedas“.

Taigi galima daryti prielaidą, ar kad gaudamas, ar negaudamas priedo, šį darbą turi atlikti mokyklos bibliotekininkas, nes jis atsako už bibliotekos fondą, kurį sudaro ugdymo procesui reikalinga programinė, informacinė, mokslo populiarioji, vaikų, metodinė literatūra (Rekomendacijos mokyklos bibliotekininko pareigybės aprašui).

Poreikio patenkinimas: aprūpinimo mokymo priemonėmis, vadovėliais, ugdymo procesui reikalinga literatūra pakankamumas mokyklose. Mokyklų bibliotekininkų prašyta įvertinti mokyklos poreikio mokymo priemonėms, vadovėliams, ugdymo procesui reikalinga literatūra patenkinimą (prašyta pažymėti procentine išraiška, kiek poreikis patenkinamas). Tyrimas atskleidė, jog nėra vieningos nuomonės dėl poreikio patenkinimo. Situacija mokyklose – skirtinga. Į klausimą atsakę respondentai dažniausiai akcentavo, jog iš esmės visų mokymo priemonių poreikis patenkinamas 30 – 69 proc. (žr. 36 pav.). Mokymo priemonių stoka (patenkinimo rodiklis iki 29 proc.) nurodoma rečiausiai, todėl galima teigti, jog mokymo priemonėmis, vadovėliais ir ugdymo procesui reikalinga literatūra mokyklos yra aprūpinamos, tačiau vis dar egzistuoja poreikis pilnam poreikio patenkinimui.

36 pav. Mokinių poreikio mokymo priemonėms ir vadovėliams patenkinimas: bibliotekininkų tyrimo apklausos rezultatai (N = 232)

Aprūpinimo mokymo vadovėliais, priemonėmis, ugdymo procesui reikalinga literatūra situacija atsiskleidė ir analizuojant savivaldybių specialistų apklausos rezultatus. Specialistų atsakymų kokybinė turinio (content) analizė išryškino, jog iš esmės mokyklose pakanka vadovėlių mokiniams (vadovėlių trūkumas neakcentuotas kaip problema, išryškintas pakankamumas).

Toliau pateikiami savivaldybių specialistų apklausos rezultatai, išryškinantys mokyklų aprūpinimo mokymo priemonėmis, vadovėliais, ugdymo procesui reikalinga literatūra **privalumus ir trūkumus**.

56 informantai (savivaldybių specialistai) nurodė **laimėjimus ir teigiamybes**, iš dalies susijusius ir su steigėjo indėliu.

Birštono, Panevėžio r., Tauragės r. savivaldybėse nemokamais vadovėliais sėkmingai aprūpinami dauguma moksleivių. Nėra vadovėlių stygiaus mokyklose.

Vilniaus m., Ukmergės, Lazdijų, Vilkaviškio r. savivaldybėse taupomos lėšos: savivaldybės taiko centralizuotą, taupantį 5 proc. lėšų, vadovėlių atvežimą ir sandėliavimą.

Mažeikių rajone mokyklų bibliotekininkai įgijo gerus poreikio planavimo įgūdžius.

Šilutės r., Šiaulių m. savivaldybėse mokyklos įgijo autonomiją savarankiškai naudoti *mokinio krepšelio* lėšas pagal individualius poreikius.

Jonavos r. savivaldybėje laimėjimu laikomas „Mokyklų aprūpinimo mokymo priemonėmis ir vadovėliais savivaldybėje tvarkos stabilumas“.

Radviliškio rajono savivaldybėje aktyviai dalyvaujama projektinėje veikloje, mokyklos gauna papildomų lėšų per labdarą.

Vilkaviškio r. savivaldybėje nuolat aktyviai ieškoma rėmėjų.

Papildomų lėšų mokykloms skiria Kauno miesto ir Šilutės rajono savivaldybės.

Kėdainių savivaldybėje laimėjimu laikomas „...Mokyklinės dokumentacijos užsakymas. Sutartys su Švietimo aprūpinimo centru dėl ugdymo procesui reikalingai literatūrai įsigyti ir pan. ...“.

Kaune „...bibliotekos tapo informacijos centrais, sustiprėjo mokomųjų kabinetų bazė...“

Kalvarijos, Rokiškio r., Telšių r., Ukmergės r., Šiaulių savivaldybėse aprūpinimas mokymosi ištekliais vyksta sklandžiai (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Mokyklų aprūpinimo mokymo ištekliais ir / ar vadovėliais laimėjimai, teigiamybės Lietuvos savivaldybėse: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai (N = 56)

Laimėjimų sritis	Konkretus laimėjimas	Patvirtinantys teiginiai
Mokyklų pakankamas aprūpinimas lėšomis ir vadovėliais	Gebėjimas efektyviai panaudoti lėšas pagal paskirtį	„...Iš esmės skiriamų lėšų, efektyviai jas panaudojant, vadovėliams užtenka, ypač tik pradinio ir pagrindinio ugdymo programas vykdančiose mokyklose...“, „...Svarbus laimėjimas ir tai, kad visos lėšos skirtos vadovėliams ir mokymo priemonėms išnaudojamos pilnai, būtent vadovėlių ir priemonių pirkimui. Šių lėšų negalima panaudoti kitiems tikslams...“, „...Mokyklų vadovai lėšas skirtas vadovėliams ir mokymo priemonėms naudoja pagal paskirtį, ko nebuvo anksčiau...“
	Mokinio krepšelio fiksuotos lėšos mokymo priemonių ir vadovėlių įgijimui	„...Labai gerai, kad Krepšelyje yra fiksuota suma, už kurią reikia įsigyti vadovėlius ar priemones...“
	Pakankamas Mokinio krepšelis	„...Krepšelyje pakankamai numatyta lėšų, todėl nekyla jokių problemų dėl finansavimo. Tokia tvarka turėtų išlikti ir toliau...“, „...Lėšų skiriamų mokinio krepšelyje pakanka atnaujinti vadovėlių fondus mokyklose...“, „...Neliko problemų dėl vadovėlių stygiaus, mokyklos daugiau gali užsisakyti ir priemonių...“
	Pakanka nemokamų vadovėlių daugumai mokinių	„...Vadovėliais aprūpinami visi mokiniai. Darome viską, kad netrūktų. Manau tai pats didžiausias laimėjimas...“
	Vadovėlių stygiaus nebuvimas mokyklose	„...Mokyklos pilnai apsirūpinusios vadovėliais...“, „...Mokiniams pakanka vadovėlių, mokykla kasmet praturtina savo mokymo bazę...“

Laimėjimų sritis	Konkretus laimėjimas	Patvirtinantys teiginiai
Gebėjimas taupyti lėšas	Centralizuotas, taupantis 5 proc. lėšų, vadovėlių atvežimas ir sandėliavimas	„...rajone yra vadovėlių sandėlys, į kurį leidyklos suveža vadovėlius, o mokyklos sutaupo 5 proc. vadovėlių lėšų už atvežimą...“, „...PRISTATANT VADOVĖLIUS Į VIENĄ CENTRĄ TAUPOMOS LĖŠOS, SKIRTOS VADOVĖLIŲ ĮSIGIJIMUI. PRISTATANT VADOVĖLIUS Į KONKREČIAS MOKYKLAS KAINA PADIDĖTŲ 5 PROC....“, „...Steigėjo nustatyta Aprūpinimo...tvarka leidžia sutaupyti ir įsigyti daugiau priemonių (nemokant kiekvienai mokyklai už prekių pristatymą atskirai)...“
Mokyklų savarankiškumas	Mokyklų atsakomybės už pirkinius įgijimas	„...Savarankiškumą - kaip galimybę ir atsakomybę...“, „...Kadangi mokyklos finansiškai savarankiškos ir pačios organizuoja pirkimus, juos perka atsakingiau ir tikslingiau...“ „...mokyklos jaučia pasitenkinimą, galėdamos savarankiškai spręsti kiek ir kokių vadovėlių joms įsigyti. Tuo pačiu jaučia ir atsakomybę. Eilę metų dėl neobjektyvaus kažkokio sprendimo ar kitų problemų nusiskundimų iš mokytojų ar mokinių tėvų neturime...“
	Mokyklos bendruomenės atsakingas požiūris į savo veiklą	„...Pirmiausia - atsakingas daugelio mokyklų vadovų ir paskirtų asmenų (99 proc. bibliotekininkų) požiūris ir siekis kurti modernią ir šiuolaikišką mokyklą...“
	Mokyklos įgijo planavimo įgūdžius	„...Mokyklos pradėjo planuoti, kada ir kokias priemones, vadovėlius įsigis ar keis...“, „...Kiekvienais metais aptariame su mokyklomis ir parengiame kalendorinį planą, todėl daugelis mokyklų užsakymus ir pirkimus vykdo panašiu laiku. Tuomet leidėjai ir tiekėjai gali laiku visiems kartu atvežti vadovėlius į Švietimo skyriaus sandėlį...“, „...Mokyklų bibliotekininkai labai kruopščiai bei planingai užsako vadovėlius dėl to rajone jų netrūksta. Tik jų dėka šitas procesas gerai organizuotas...“
	Mokyklų autonomija naudoti MK lėšas pagal poreikį	„...Steigėjas neriboja lėšų numatytų moksleivio krepšelyje vadovėliams ir mokymo priemonėms įsigyti...“, „...teigiamybės tik tokios, kad mokykla gali nuspręsti, kokių vadovėlių jai reikia, ir iš kokių mokymo priemonių jai dirbti...“, „...mokyklos pačios gali spręsti vadovėlių bei mokymo priemonių poreikių problemas...“
Pozityvūs aprūpinimo mokymo priemonėmis ir vadovėliais sistemos pokyčiai	Sutvarkyta sistema, vaikui keičiant mokyklą, perduoti vadovėlius	„...Mokiniams, pereinant iš vienos mokyklos į kitą, mokyklų vadovų susitarimu pagal galimybę ir poreikius vadovėliai perduodami iš vienos savivaldybės mokyklos į kitą...“
	Savivaldybės tvarka, leidžianti lanksčiai panaudoti lėšas	„...Savivaldybėje patvirtinta tvarka leidžia lanksčiai panaudoti gautas lėšas...“
	Mokyklų aprūpinimo mokymo priemonėmis ir vadovėliais savivaldybėje tvarkos stabilumas	„...Nusistovėjo vieninga aprūpinimo tvarka...“
	ŠMM programų mokymo priemonių įsigijimui efektyvumas	„...Tinkamos ŠMM programos mokymo priemonių įsigijimui...“
Papildomos lėšos	Projektinė veikla	
	Labdara	
	Sėkminga rėmėjų paieška	„...bandymas rasti rėmėjų...“
	Savivaldybė skiria papildomų lėšų	„...Savivaldybė mokymo priemonėms skyrė daugiau lėšų, negu buvo skirta mokinio krepšelyje...“, „...Lėšų skyrimą iš savivaldybės biudžeto...“

Laimėjimų sritis	Konkretus laimėjimas	Patvirtinantys teiginiai
Bendradarbiavimas	Atsakingo savivaldybės asmens pagalba bibliotekininkams	„...Atsakingas specialistas padeda naujai pradėjusiems dirbti bibliotekininkams laiku užsakyti vadovėlius daugybėje leidyklų (beveik 20), padeda skolintis kitose rajono mokyklose trūkstantus vadovėlius...“
	Savivaldybės bendradarbiavimas su Švietimo aprūpinimo centru	„...Mokyklinės dokumentacijos užsakymas. Sutartys su Švietimo aprūpinimo centru dėl ugdymo procesui reikalingai literatūrai įsigyti ir pan. ..“
	Tarpmokyklinis bendradarbiavimas	„...bendradarbiavimą savivaldybėje“

Buvo išskirtos ir **mokinių aprūpinimo mokymosi ištekliais ir/ar vadovėliais problemos** (žr. 5 lentelę).

Raseinių r., Radviliškio r., Pagėgių savivaldybių atstovai nurodo, kad nepakanka mokinio krepšelio lėšų, skirtų įsigyti mokymo priemonėms.

Lazdijų rajone mokyklos ir/ ar savivaldybė praranda dalį lėšų dėl užsakymo pristatymo tiesiai į mokyklas.

Mažeikių rajone trūksta lėšų mokykliniams baldams įsigyti.

Ignalinos, Lazdijų, Ukmergės r. savivaldybės turi rūpesčių dėl leidėjų / tiekėjų, nes šie vėluoja pristatyti užsakymus laiku.

Jurbarko rajone leidyklos nevykdo įsipareigojimų pristatyti užsakymus tiesiai į mokyklas, o atveža į savivaldybę ar kurią vieną mokyklą, nors pinigai sumokėti už pristatymą į visas mokyklas.

Panevėžio rajone – didelis lėšų stygius: „...1. Pagal Mokinio krepšelio metodiką neužtenka lėšų visoms mokykloms. Lėšos perskirstomos, 2008 m. rajonui trūksta 900 tūkst. litų, todėl daug lėšų neskiriama vadovėliams ir mokymo priemonėms įsigyti, nors visur teigiama (žiniasklaidoje), kiek 1 mokiniui skirta vadovėliams ir mokymo priemonėms įsigyti. 2. Siekiami kuo geriau aprūpinti mokyklas vadovėliais ir sutaupyti lėšas, vadovėlius priimame savivaldybėje. Tą darbą atlieka skyriaus vyr. specialistė...“

Kėdainių savivaldybėje centralizuotas pirkimas iššaukia problemą: „...Kyla painiavos dėl centralizuoto vadovėlių pirkimo. Didžiosioms mokykloms naudingiau pačioms apsirūpinti vadovėliais. Mokyklos Švietimo centrui moka už vadovėlių tvarkymą, - pinigai galėtų likti mokykloje. Tiesiogiai gaudamos vadovėlius ir priemones iš leidyklų, didžiosios mokyklos, gausiai pirkdamos vadovėlių, gautų nuolaidų...“

5 lentelė. Savivaldybių atstovų išskirtos mokinių aprūpinimo mokymosi ištekliais ir/ ar vadovėliais problemos: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai (N = 56)

Probleminė sritis	Problema	Patvirtinantys teiginiai
Finansinės problemos	Mokinio krepšelio lėšų, skirtų įsigyti mokymo priemones, stygius	„...Per mažai lėšų „mokinio krepšelyje“, skirta mokymo priemonių įsigijimui. Šiomet leista iš vadovėlių lėšų pirkti mokymo priemones. Tačiau lėšų vis vien trūksta...“, „...Mokymo priemonėms skiriama per mažai lėšų...“, „...MK mažas lėšų procentas mok. Reikmėms įsigyti...“, „...Valstybė turėtų daugiau skirti lėšų mokymo priemonėms įsigyti ir įvairių mokymo priemonių daugiau turėtų gaminti ir siūlyti mokykloms...“
	Lėšų, skirtų įvairesnėms priemonėms pirkti, stygius	„...Dėl aprūpinimo vadovėliais problemų gal ir nebeliko, tačiau daugiau lėšų reikėtų skirti įvairesnėms mokymo priemonėms įsigyti: gamtos mokslų, technologijų kabinetams ir pan...“, „...Vienintelė problema – tai lėšos, kurių mokykloms tikrai nepakanka, norint išbandyti dirbti su alternatyviais vadovėliais, užsienio kalbų(anglų k.) vadovėliais...“
	Neracionalus finansinių išteklių paskirstymas/ finansinių išteklių paskirstymas ne pagal paskirtį	„...Ne visi mokyklų vadovai vadovėliams skirtas lėšas naudoja pagal paskirtį, dalis lėšų kartais panaudojama ten kur trūksta...“, „...ŠMM dažnai lėšas skirsto neracionaliai, nes naujų vadovėlių naudojimo laikas būna net iki 2 metų...“
	Aukštos vadovėlių kainos	„...Vadovėlių kainos labai didelės...“

Probleminė sritis	Problema	Patvirtinantys teiginiai
	Vadovėlių leidimas serijomis - reikalauja daug mokyklos lėšų	„...Vadovėliai leidžiami serijomis (reikia daug lėšų)...“
	Savivaldybės skiriamų lėšų panaudojimas kitoms reikmėms	„...savivaldybės skiriamos lėšos pagrįdė nukreipiamos einamajam švietimo įstaigų remontui...“
	Lėšų, skirtų ugdymo procesui reikalingai literatūrai įsigyti, stygius	„...Mokinio krepšelyje turėtų būti skirtos lėšos ir grožinei programinei literatūrai įsigyti, nes bibliotekų fondai yra pasenę ir mokiniai negali gauti šiuolaikinių rašytojų grožinės literatūros, nors jie yra įtraukti į programas...“
	Mokiniai perka kai kuriuos vadovėlius	„...dalį vadovėlių mokiniais turi pirkti patys...“
	Pinigų praradimas dėl užsakymo pristatymo tiesiai į mokyklą	„...leidėjai/tiekėjai pristatydami mokykloms užsakymus ima didelius pinigus, mokykla praranda pinigėlius...“
	Lėšų mokykliniams baldams įsigyti stygius	„...Trūksta lėšų mokykliniams baldams įsigyti...“
	Mokyklų bibliotekų modernizavimas	„...TRŪKSTA BIBLIOTEKŲ MODERNIZAVIMO...“
Vadovėlių kokybės analizės nebuvimas	Įsigijami ugdymo procesui netinkantys vadovėliai	„...Mokyklose nėra kam ir kada užsiiminti vadovėlių kokybe, naudingumu, prieinamumu, todėl pasitaiko, kad nedirbama su naujai įsigytais vadovėliais, o lėšų alternatyvai jau nebelieka..“, „...vadovėlių aprobavimas ir taikymas ugdymo procese, taip pat mokymo priemonių sąrašas...“
	Į sąrašus įtraukiami nekokybiški vadovėliai	„...Nesuprantama, kodėl į Galiojančių vadovėlių sąrašą įtraukiami prastai parengti, neatitinkantys mokymo programos vadovėliai...“
Užsakymų išankstinis vykdymas, nežinant realaus mokinių skaičiaus		„...Viena iš problemų būdavo tai, kad vadovėliai užsakomi pavasarį, tiksliai nežinant mokinių skaičiaus. Atėjus rugsėjo pirmajai, padėtis pasidaro kitokia. Pinigai, skirti vadovėliams jau būna išnaudoti ir nieko pakeisti jau negalima...“
Darbuotojų užmokesčio problemos	Maži darbuotojų atlyginimai	„...LABAI MAŽI DARBUOTOJŲ, VYKdančių šiuos darbus, ATLYGINIMAI...“
	Neapmokamas / menkai apmokamas papildomas darbas	„...Mokyklų vadovai negali mokyklų bibliotekininkams mokėti priedo už aprūpinimą vadovėliais, nes ši darbo sritis jiems primesta. Pagal vyriausybinius dokumentus ši darbą turėtų dirbti mokykloje atskiras asmuo...“ „...Dažnai jie nėra motyvuoti, nes už papildomą darbą (užsakymų organizavimą, apskaitos vedimą) nemokama...“
	Bibliotekininkams neapmokamas darbas su vadovėliais	„...Neišspręsta ir apmokėjimo už darbą su vadovėliais problema...“
Leidyklų / tiekėjų įsipareigojimų nevykdymas	Leidyklos vėluoja pristatyti užsakytus vadovėlius laiku	„...Ne visos leidyklos spėja pateikti užsakytus vadovėlius iki Rugsėjo 1 osios...“
	Leidyklos nevykdo įsipareigojimų pristatyti užsakymus į mokyklą	„...Kai kurios leidyklos, sudarę sutartis su mokyklomis dėl vadovėlių pristatymo ir už tai paėmę atitinkamą mokestį, jų nepristato į mokyklą, o veža į savivaldybę ar vieną mokyklą, iš kurios kitos rajono mokyklos turi atsiimti pačios...“
	Vadovėlių neilgas „galiojimo“ laikas	„...vadovėliai greičiau susidėvi (minkšti viršeliai), kitų greit baigiasi galiojimo laikas, seniau vadovėlis tarnaudavo 4 metus. Dabar kai kurių vadovėlių turinys nežymiai keičiasi kasmet, naujai išleidžiami, mokytojams sunkiau dirbti su senesnio ar naujesnio leidimo to paties autoriaus ir pavadinimo vadovėliais...“
Administravimo problemos	Mokymo priemonių apskaitos problemos / informacijos stoka	„...Būtina išaiškinti mokymo priemonių, kurių vertė daugiau kaip 1000 Lt, apskaitą, nes dažnai daromos klaidos apskaitant jas kaip pagrindines priemones (perkeliama lėšos į pagrindines priemones, o atsiskaitant dažnai daroma išvados, kad lėšos panaudotos ne pagal paskirtį, nors nupirktos mokymo priemonės)...“
	Neaiški centralizuotai skiriamų priemonių Lietuvos mokykloms sistema	„...Neaiški centralizuotai skiriamų priemonių Lietuvos mokykloms sistema. O gal tik trūksta seminarų Savivaldybių specialistams (kuriojantiems šią sritį)...“
	Dokumentacijos tvarkymas – bibliotekininko laiko neracionalus naudojimas	„...Daug yra vadovėlių leidyklų ir dėl to veltui naudojama didelė bibliotekininkų darbo dalis (reikia pildyti daug pirkimų dokumentų, sutarčių, sąskaitų) bei lėšos ryšiams...“

Probleminė sritis	Problema	Patvirtinantys teiginiai
Vidinės mokyklų problemos	Kai kurie mokytojai geriau moka įtikinti administraciją dėl vadovėlių reikalingumo („lygesnis už lygius“)	„...Atsiranda subjektyvusis faktorius, kai vieni geriau už kitus sugeba įtikinti mokyklos administraciją būtent jo dalyko vadovėlių reikalingumu...“
Teisinės bazės trūkumai	Neaktualūs Mokyklų aprūpinimo standartai	„...Mokyklų aprūpinimo standartai jau nebeatitinka laikmečio...“
Pernelyg gausi vadovėlių ir mokymo priemonių pasiūla	Informacijos apie tinkamas mokymo priemones stoka	„...Sudėtinga rasti įmonę, kurioje būtų galima įsigyti atitinkamas mokymo priemones, ŠAC neteikia konkrečios informacijos...“
	Vadovėlių užsienio kalba įvairi – mokytojams sudėtinga atrinkti tinkamą	„...Daug užsienyje leistų vadovėlių pavadinimų užsienio kalbai mokytis, kartais mokytojai net patys nežino, kas tikėtų geriausiai ir kokio lygio mokiniams kokie vadovėliai tinkamiausi...“
	Per dažna vadovėlių kaita	„...Per dažna vadovėlių kaita...“
Darbuotojų kompetencija	Bibliotekininkų nepakankama kompetencija	„...Ne visi mokyklų bibliotekininkai turi pakankamai kompetencijos...“
	Žmogiškųjų išteklių stoka mokykloje	„...Pagrindinė problema - žmogiškųjų išteklių trūkumas mokyklose. Aprūpinimu mokymo(si) ištekliais dažniausiai rūpinasi bibliotekininkai. Tačiau jų pagrindinė funkcija turėtų būti - teikti pagalbą mokymui(si) įvairiomis tiesioginio darbo su mokytojais ir mokiniais formomis, o ne rūpintis ūkiniais reikalais...“
	Seminarų, pasitarimų, skirtų savivaldybių specialistams, stygius	„...ŠMM neorganizuoja pasitarimų savivaldybės specialistams...“
Vangus bendradarbiavimas tarp mokyklų	Mokyklų nenoras keistis vadovėliais, net esant pertekliui	„...Sunkiai vyksta bendradarbiavimas tarp mokyklų. Jos nenori dalintis vadovėliais, nors dažnai ir turi perteklių...“
Mokyklų autonomijos, sprendžiant poreikį, nepakankamumas	Neatsižvelgiama į mokyklų poreikius	„...Mokyklos pačios turėtų spręsti, kokių reikia vadovėlių. Į jų poreikius niekas nekreipia dėmesio...“
	Nuostoliai mokykloms, kylantys dėl centralizuoto pirkimo	„...Kyla painiavos dėl centralizuoto vadovėlių pirkimo. Didžiosioms mokykloms naudingiau pačioms apsirūpinti vadovėliais. Mokyklos Švietimo centrui moka už vadovėlių tvarkymą, - pinigai galėtų likti mokykloje. Tiesiogiai gaudamos vadovėlius ir priemones iš leidyklų, didžiosios mokyklos, gausiai pirkdamos vadovėlių, gautų nuolaidų...“, „...“

1. Išvada. Išanalizavus įvairių lygiu dokumentus ir raštus, galima teigti, kad mokiniai mokykloje ugdymo vadovėliais, priemonėmis ir ugdymo procesui reikalinga literatūra aprūpinami vadovaujantis Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos 2008 balandžio 25 d. įsakymu Nr. ISAK-1199 (Žin., 2008, 52-1938).

Šiame procese dalyvauja Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos atsakingi darbuotojai, savivaldybių švietimo ir ugdymo skyrių vyriausieji specialistai, mokyklų vadovai, bibliotekininkai, mokytojai, mokyklų tarybos.

Kokybinio tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad savivaldybės ar savivaldybės atstovai atlieka tokias funkcijas:

- mokyklų informavimas apie naujai išleistus vadovėlius ir mokymo priemones;
- vadovėlių ir mokymo priemonių sandėliavimas ir išdavimas mokykloms (kai kuriose prieš tai paminėtose savivaldybėse);
- apibendrintų ataskaitų Švietimo aprūpinimo centrui apie savivaldybės mokyklose įsigytus vadovėlius ir mokymo priemones teikimas.

Kiekybinio tyrimo rezultatai, gauti, apibendrinus mokyklų bibliotekininkų, mokytojų ir mokyklų vadovų atsakymus, leidžia teigti, kad šiais klausimais mokyklose labiausiai rūpinasi mokyklos bibliotekininkai, direktoriaus pavaduotojai ugdymui, mokytojai, metodinių ratelių nariai.

Mokyklų taryboms pritarus, reikalingus įsigyti vadovėlių ir ugdymo priemonių sąrašus tvirtina mokyklos vadovas.

Tyrimo rezultatai rodo, kad aprūpinimo vadovėliais, mokymo priemonėmis ir ugdymo procesui reikalinga literatūra mokyklų poreikio patenkinimas yra pakankamas. Tačiau vis dar egzistuoja tam tikras poreikis kai kurioms mokymo priemonėms ir vadovėliams.

2 TYRIMO PROBLEMIS KLAUSIMAS. Kaip mokytojai aprūpinami naujausia metodine literatūra?

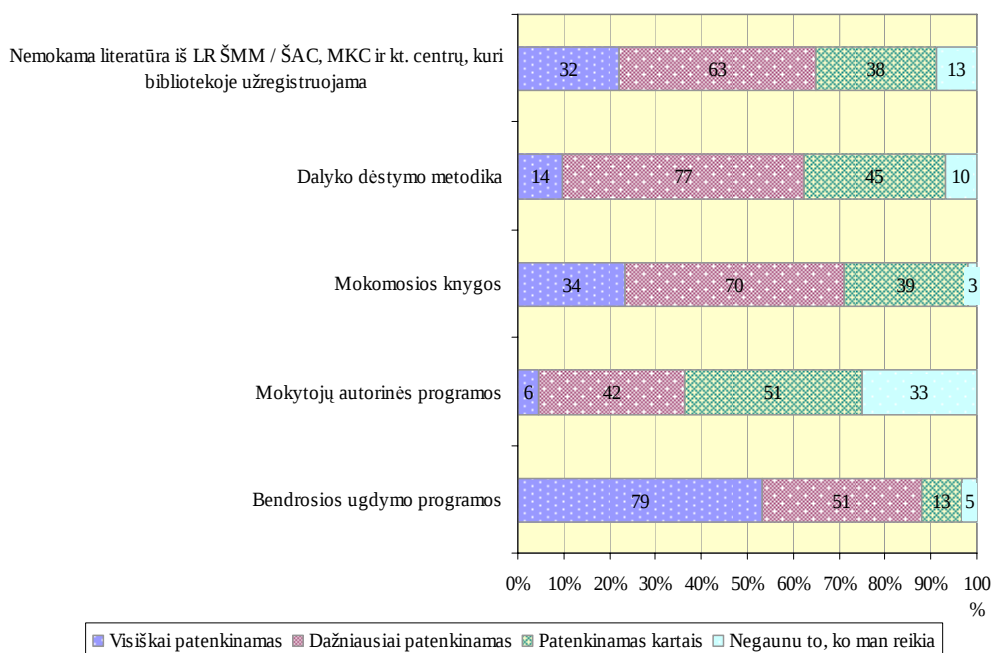
Atsakydami į šį klausimą patys **mokytojai** (*kiekybinio tyrimo rezultatai*) nurodė, kad:

- kasmet mokyklos direktoriaus pavaduotojas prašo iš mokytojų norimos, pageidaujamos literatūros sąrašų (pritarimų vidurkis 2,5);
- kasmet mokyklos bibliotekos fondas papildomas naujausia metodine literatūra, užsakyta mokytojų arba gauta papildomai iš leidyklų (pritarimų vidurkis 1,9);
- kasmet mokyklos bibliotekos darbuotojai prašo iš mokytojų norimos, pageidaujamos literatūros sąrašų, ir mokytojai kasmet gauna išleistos ir galimos užsakyti metodinės literatūros sąrašus (pritarimų vidurkis 1,6).

Šiai respondentų mokytojų nuomonei pritarė ir respondentai bibliotekininkai, nurodę, kad galutinai sprendimus dėl lėšų skyrimo mokytojų pageidaujamai metodinei literatūrai išigyti teikia mokyklos direktorius. Šiame procese taip pat dalyvauja mokyklos bibliotekininkas, dalykininkų metodiniai rateliai, mokyklos taryba, direktoriaus pavaduotojas ugdymui, mokyklos buhalterija, direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams.

Respondentai mokytojai buvo paklausti, kaip jie vertina, kiek jų mokyklose patenkinamas mokytojų poreikis naujai išleistai ir mokytojų pageidaujamai metodinei literatūrai?

Respondentų atsakymai rodo, kad geriausiai mokytojai aprūpinami bendrosiomis programomis. Tačiau stokoja mokomųjų knygų, dalykų dėstymo metodikos, bet labiausiai – autorinių (individualių) programų (žr. 37 pav.).

37 pav. Mokytojų poreikio naujai išleistai ir mokytojų pageidautai metodinei literatūrai patenkinimas: mokytojų vertinimas (dažniai, N = 148)

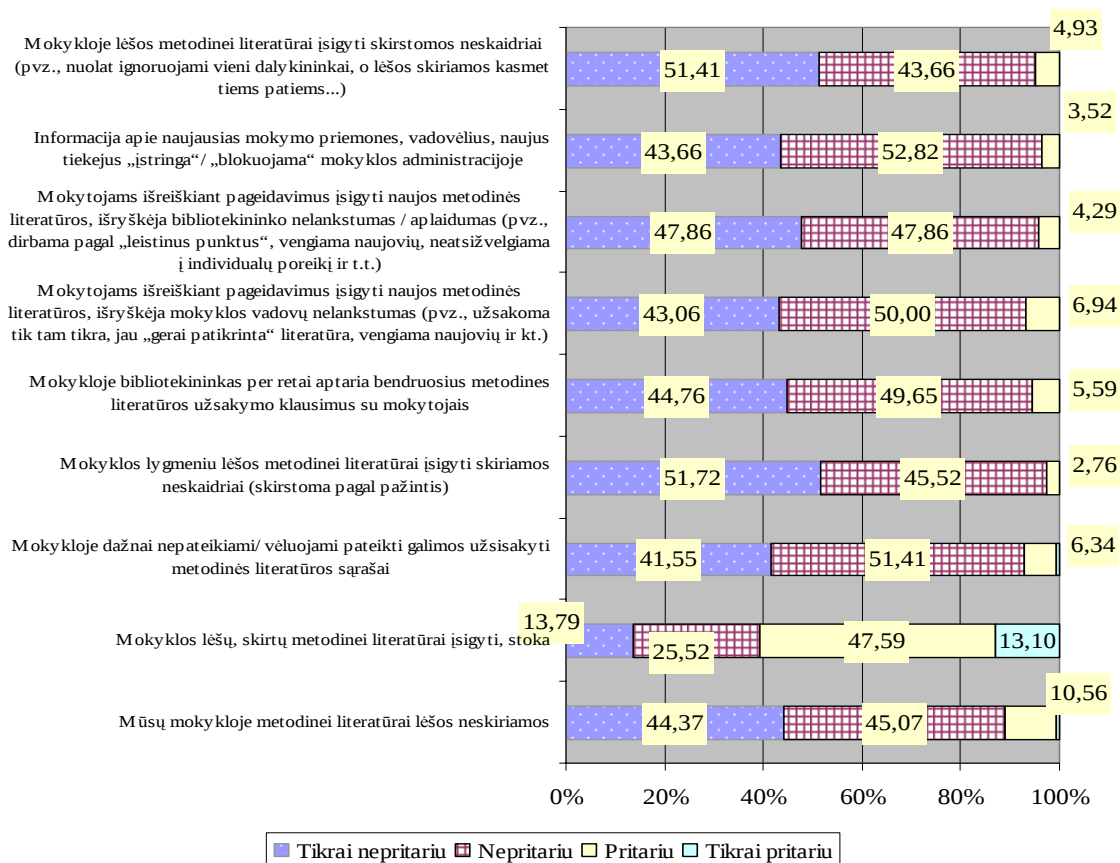
Respondentų mokytojų buvo paklausta, kas riboja metodinės literatūros užsakymų visišką realizavimą Jūsų mokykloje? Kokias priežastis Jums pateikia atsakingi asmenys?

Tenka reziumuoti, kad mokytojai kaip vieną iš svarbesnių veiksnių nurodė mokyklos lėšų, skirtų metodinei literatūrai įsigyti, stoka (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. Priežastys, ribojančios metodinės literatūros užsakymus

Kas riboja metodinės literatūros užsakymų visišką realizavimą Jūsų mokykloje? Kokias priežastis Jums pateikia atsakingi asmenys?	Vertinimų vidurkis
Mūsų mokykloje metodinei literatūrai lėšos neskiriamos	(1,6)
Mokyklos lėšų, skirtų metodinei literatūrai įsigyti, stoka	(2,6)
Mokykloje dažnai nepateikiami/ vėluojami pateikti galimos užsisakyti metodinės literatūros sąrašai	(1,7)
Mokyklos lygmeniu lėšos metodinei literatūrai įsigyti skiriamos neskaidriai (skirstoma pagal pažintis)	(1,5)
Mokykloje bibliotekininkas per retai aptaria bendruosius metodinės literatūros užsakymo klausimus su mokytojais	(1,6)
Mokytojams išreiškiant pageidavimus įsigyti naujos metodinės literatūros, išryškėja mokyklos vadovų nelankstumas (pvz., užsakoma tik tam tikra, jau „gerai patikrinta“ literatūra, vengiama naujovių ir kt.)	(1,6)
Mokytojams išreiškiant pageidavimus įsigyti naujos metodinės literatūros, išryškėja bibliotekininko nelankstumas / aplaidumas (pvz., dirbama pagal „leistinus punktus“, vengiama naujovių, neatsižvelgiama į individualų poreikį ir t.t.)	(1,5)
Informacija apie naujausias mokymo priemones, vadovėlius, naujus tiekėjus „įstringa“/ „blokuojama“ mokyklos administracijoje	(1,6)
Mokykloje lėšos metodinei literatūrai įsigyti skirstomos neskaidriai (pvz., nuolat ignoruojami vieni dalykininkai, o lėšos skiriamos kasmet tiems patiems...)	(1,5)
[REIKŠMĖS: 1 Tikrai nepritariu; 2 Nepritariu; 3 Pritariu; 4 Tikrai pritariu]	

Apibendrinant mokytojų (N=242) atsakymus apie metodinės literatūros užsakymų proceso įgyvendinimą ribojančius veiksniai bendrojo lavinimo mokykloje, galima teigti, kad daugiau negu pusė visų respondentų nurodė, jog mokyklos lygmeniu lėšos metodinei literatūrai įsigyti dar skiriamos neskaidriai (suveikia pažinties faktorius, ignoruojami kai kurie dalykininkai, lėšos skiriamos kasmet tiems patiems mokytojams), pritarė minčiai, kad mokyklos stokoja lėšų įsigyti naujausiai metodinei literatūrai (žr. 38 pav.).

38 pav. Metodinės literatūros užsakymų proceso įgyvendinimą ribojantys veiksniai bendrojo lavinimo mokyklose: mokytojų atsakymų pasiskirstymas procentais (N = 242)

Mokytojai ir bibliotekininkai buvo paklausti, kaip patenkinami jų užsakymai metodinei literatūrai.

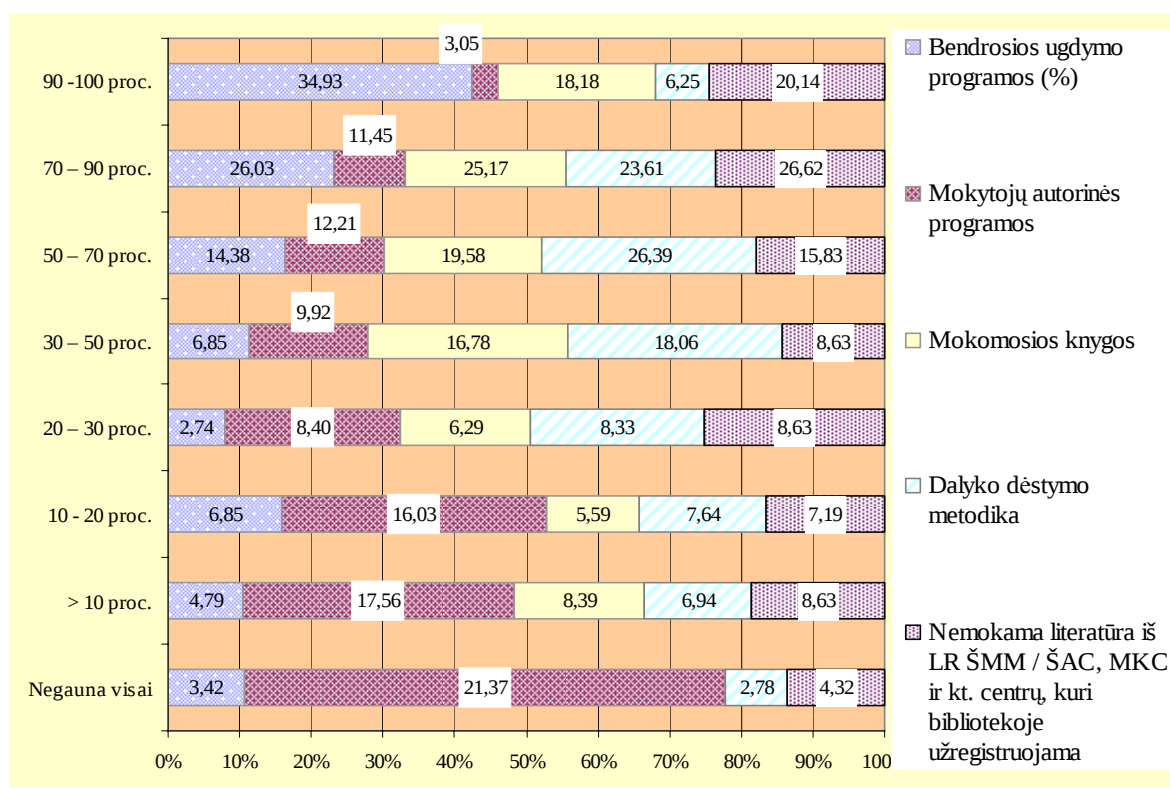
Bibliotekininkai, atsakydami į klausimus apie mokytojų aprūpinimą metodine literatūra, didesnių problemų nenurodė (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Respondentai bibliotekininkai apie mokytojų aprūpinimą metodine literatūra (N = 346)

Teiginys	Pasirinkimų vidurkis
Metodinei literatūrai mūsų mokykloje lėšos neskiriamos	(1,8)
Mokyklos turimų lėšų, skirtų metodinei literatūrai įsigyti, stoka	(2,7)
Turimų lėšų, skirtų metodinei literatūrai pirkti, nukreipimas kita linkme (pvz., kvalifikacijai tobulinti)	(1,9)
Mokyklos vadovų nelankstumas, sprendžiant naujų užsakymų klausimus	(1,7)
Savivaldybės lygmeniu nepateikiami/ vėluojami pateikti galimos užsisakyti metodinės literatūros sąrašai	(1,9)
Savivaldybės lygmeniu vėluojama informuoti apie ką tik gautą metodinę literatūrą	(1,9)
Informacija apie naujausias mokymo priemones, vadovėlius, naujus tiekėjus „įstringa“/ „blokuojama“ mokyklos administracijoje	(1,6)
Mokykloje lėšos metodinei literatūrai įsigyti skirstomos neskaidriai (pvz., nuolat ignoruojami vieni dalykininkai, o lėšos skiriamos kasmet tiems patiems...)	(1,6)
Mokykloje per retai aptariami bendrieji metodinės literatūros užsakymo klausimai su suinteresuotais asmenimis (pvz., kitais mokytojais, direktoriaus pavaduotoju, kuriojančiu šią sritį ir t.t.) dėl pastarųjų pasyvumo	(1,8)
Užsakymas „sustabdomas“ / koreguojamas steigėjo institucijoje	(1,7)

*1 - Tikrai nepritariu; 2 – Nepritariu; 3 – Pritariu; 4 - Tikrai pritariu

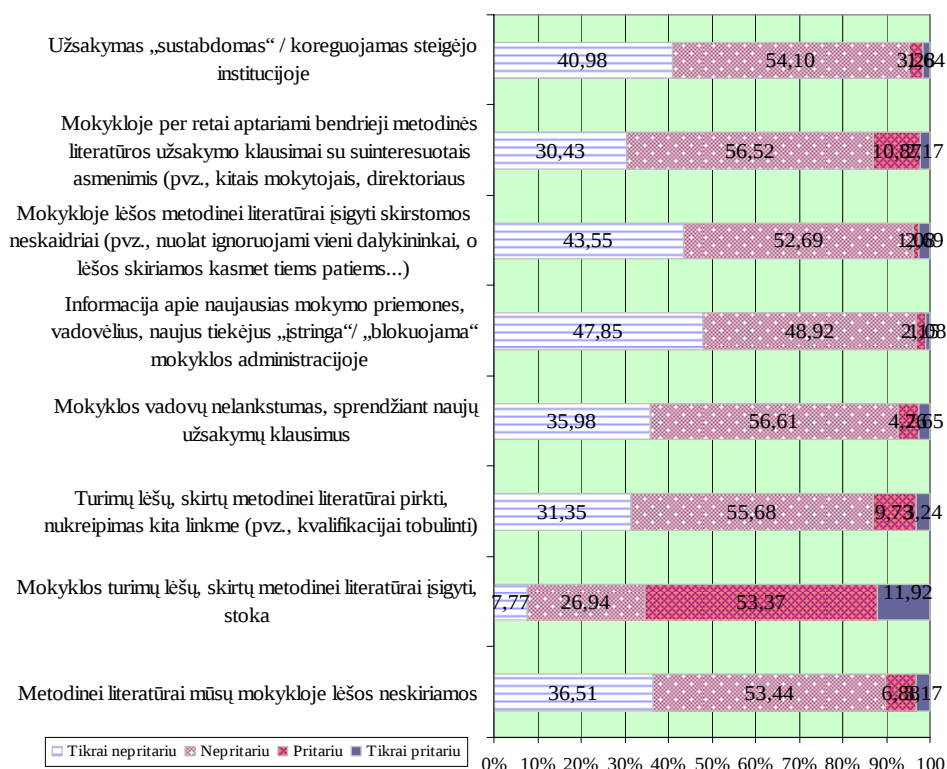
Pedagogų atsakymai patvirtino, kad mažai gauna autorinių (individualių) programų, dalyko dėstymo metodikos (žr. 39 pav.).

39 pav. Mokytojų užsakymų (metodinės literatūros) patenkinimas: mokytojų atsakymų pasiskirstymas procentais (N = 146)

Tačiau, paprašyti akcentuoti metodinės literatūros užsakymą ribojančius veiksnius, pedagogai pažymi, kad stokojama lėšų metodinei literatūrai įsigyti, kai kada turimos lėšos šiai literatūrai įsigyti

nukreipiamos kita linkme, kai kuriose mokyklose stinga bendro konsensuso, aptariant metodinės literatūros užsakymo klausimus (žr. 40 pav.).

40 pav. Metodinės literatūros užsakymus ribojantys veiksniai: mokytojų atsakymai procentais (N = 145)

Mokyklų vadovai į klausimą, kokiems metodinės literatūros užsakymų realizavimą ribojantiems veiksniams pritaria, labiausiai akcentavo lėšų, skirtų metodinei literatūrai įsigyti, stoką (pritarimų vidurkis 2,8). Kitos pozicijos pritarimo nesulaukė (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Metodinės literatūros užsakymų realizavimą ribojantys veiksniai: mokyklų vadovų atsakymai (N = 244)

Teiginiai	Pritarimų vidurkis
Lėšų, skirtų metodinei literatūrai įsigyti, stoka	2,8
Metodinei literatūrai lėšos neskiriamos	2,1
Turimų lėšų, skirtų metodinei literatūrai pirkti, nukreipimas kita linkme (pvz., kvalifikacijai tobulinti)	2
Nepateikiami/ vėluojami pateikti galimos užsisakyti metodinės literatūros sąrašai	2
Savivaldybės lygmeniu vėluojama informuoti apie ką tik gautą metodinę literatūrą	1,9
Savivaldybės lygmeniu lėšos metodinei literatūrai įsigyti skiriamos neskaidriai	1,9
Užsakymas „sustabdomas“ / koreguojamas steigėjo institucijoje	1,8
Mokykloje bibliotekininkas per retai aptaria bendrusius metodinės literatūros užsakymo klausimus su suinteresuotais asmenimis (pvz., kitais mokytojais, direktoriaus pavaduotoju, kuriojančiu šią sritį)	1,7

* 1 – tikrai nepritariu, 2 – nepritariu, 3 – pritariu, 4 – tikrai pritariu

Apibendrinami antrąjį tyrimo klausimą galime teigti, kad tose mokyklose, kurių respondentai bibliotekininkai, mokytojai ir mokyklų vadovai atsakė į šį klausimą, ryškėja nuostata, kad mokytojų aprūpinimo naujausia metodine literatūra procese dalyvauja patys mokytojai, direktorių pavaduotojai, bibliotekininkai, dalykininkų metodiniai rateliai, buhalterija.

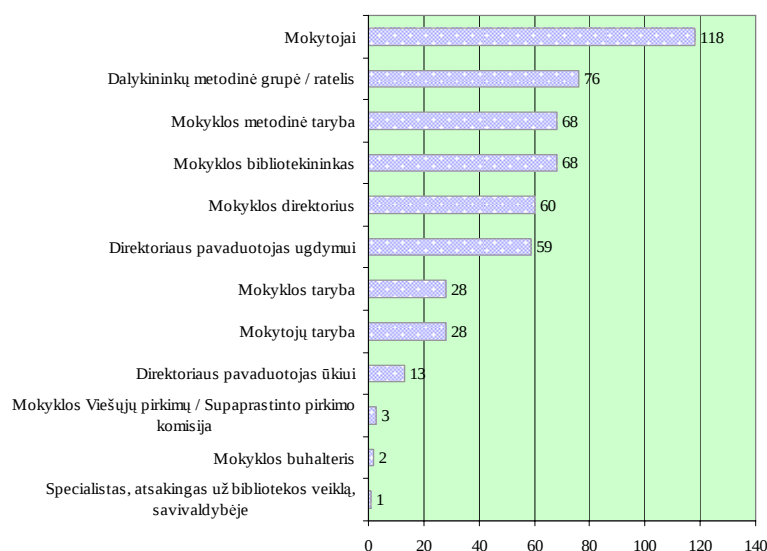
Respondentų nuomone, mokytojai geriausiai aprūpinami bendrosiomis programomis, bet stokoja autorių (individualių) programų, konkretaus dalyko dėstymo metodinės literatūros.

Metodinei literatūrai įsigyti dar stokojama lėšų, metodinė literatūra skirstoma ne visada skaidriai.

3 TYRIMO PROBLEMIS KLAUSIMAS. *Kiek ir kaip sprendimų dėl mokymo išteklių įsigijimo, priėmimo dalyvauja mokyklos bendruomenė: pedagogai, mokiniai, tėvai?*

Pirmiausia buvo paklausti **mokyklų vadovai**, kas dalyvauja mokymo išteklių įsigijimu mokykloje? Mokyklų vadovai, atsakydami į šį klausimą, nurodė, kad sprendimus apie mokymo priemonių ir vadovėlių įsigijimą priima:

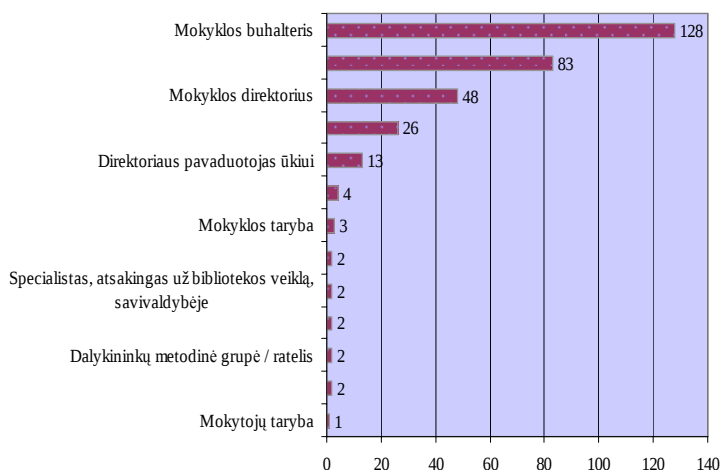
- mokytojai;
- metodiniai rateliai;
- mokyklos bibliotekininkai;
- mokyklos direktorius;
- direktoriaus pavaduotojas ugdymui;
- mokyklos ir mokytojų tarybos (žr. 41 pav.).

41 pav. Sprendžia, kokių mokymosi priemonių ir vadovėlių reikia įsigyti (atnaujinti) mokykloje: mokyklų vadovų atsakymai (N = 118)

Mokyklų vadovai nurodė, kas mokykloje skaičiuoja ir tikslina finansinių išteklių ir užsakymų dermę. Tai atlieka:

- mokyklos buhalteris;
- direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams;
- mokyklos taryba (žr. 42 pav.).

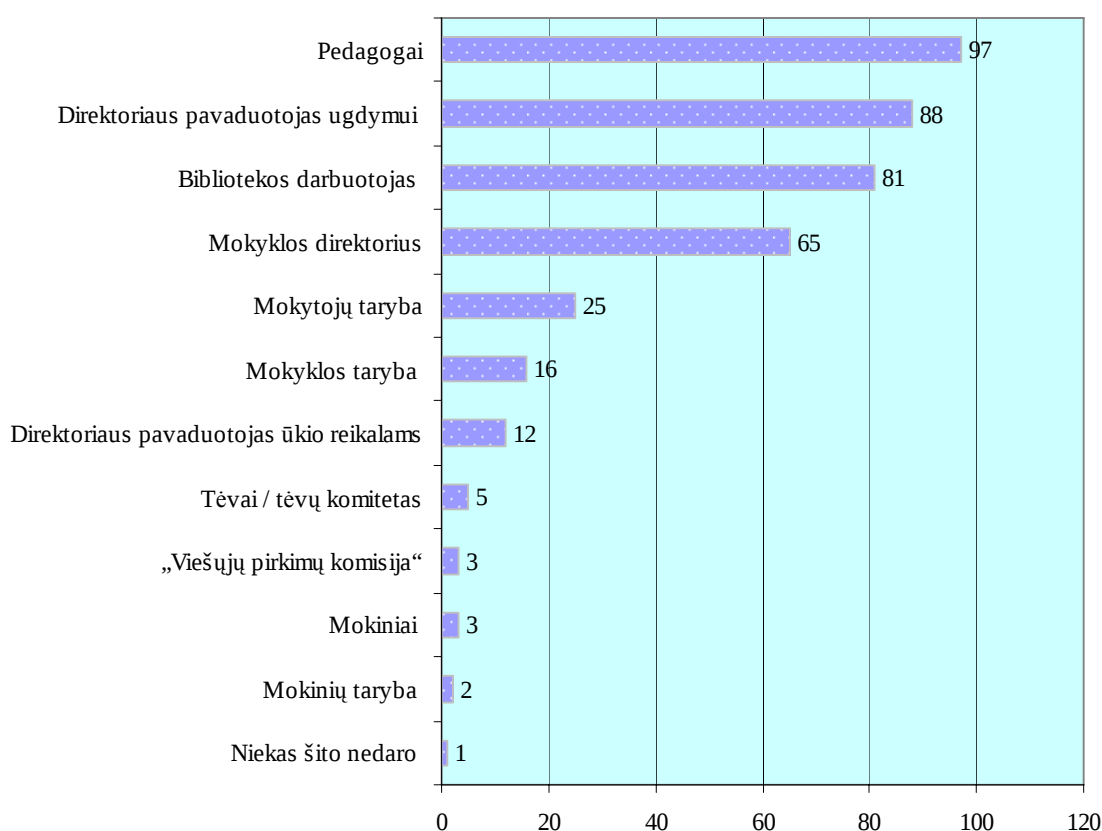
42 pav. Asmenys, mokykloje suskaičiuojantys/ tikslinantys finansinių išteklių ir užsakymo dermę: mokyklų vadovų atsakymai (N = 128)

Mokyklų vadovai nurodė, kas dar iš mokyklos bendruomenės *realiai dalyvauja ir pasidalija atsakomybe priimant sprendimus už ugdymo priemonių įsigijimą*.

Naujausiomis mokymo priemonėmis domisi ir teikia mokyklos atsakingam asmeniui pasiūlymus apie galimus užsakymus:

- mokytojai;
- direktoriaus pavaduotojai ugdymui;
- bibliotekos darbuotojai;
- mokyklos direktorius;
- Mokytojų taryba;
- Mokyklos taryba;
- direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams.

Tėvų komitetai, mokiniai, Mokinių tarybos čia didesnės iniciatyvos nerodo (žr. 43 pav.).

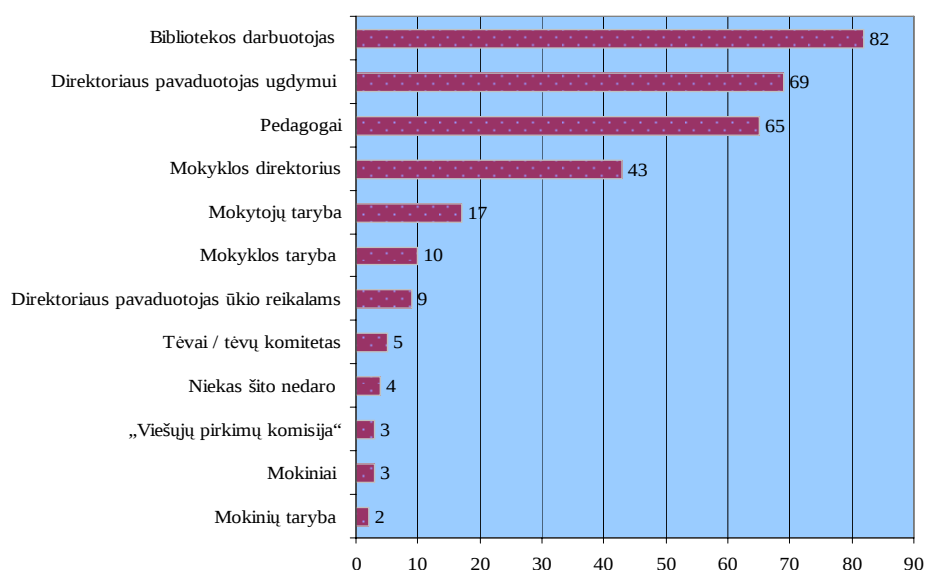

43 pav. Suinteresuotieji naujausiomis išleistomis mokymo priemonėmis ir teikiantys mokyklos atsakingam asmeniui savo pasiūlymus, kuriuos šaltinius užsakyti: mokyklų vadovų atsakymai (N = 97)

Susipažinę su naujovėmis, pasiūlymus teikia šie asmenys:

- bibliotekos darbuotojai;
- direktoriaus pavaduotojai ugdymui;
- mokytojai;
- mokyklų direktoriai;
- Mokytojų taryba;
- Mokyklos taryba.

Tėvų ir tėvų komitetų, o ypač mokinių vaidmuo čia yra menkas (žr. 44 pav.).

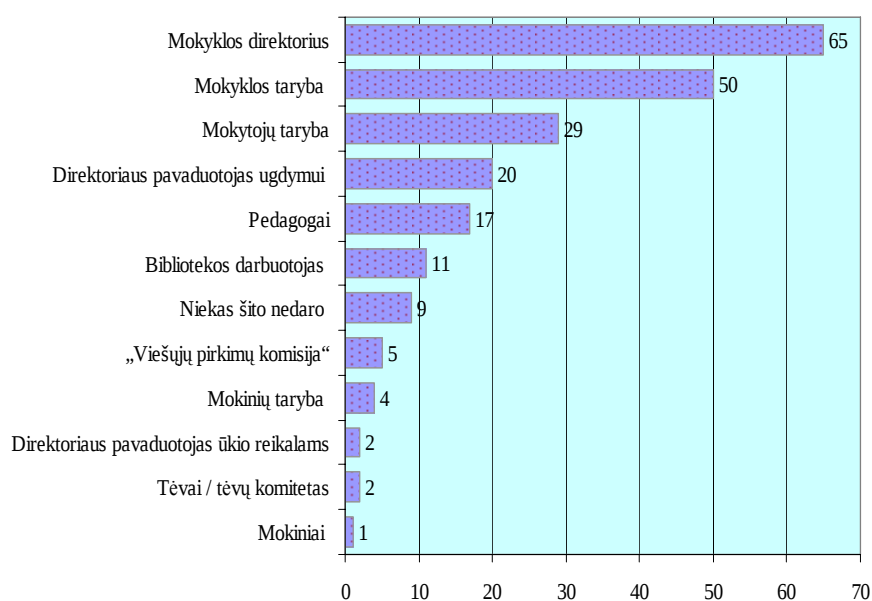

44 pav. Naujoves stebintys ir teikiantys mokytojams bei mokyklos vadovybei pasiūlymus: mokyklų vadovų atsakymai (N = 82)

Pritaria/ vetuoja vadovėlių ir mokymo priemonių išsigijimo sąrašo projektui šie asmenys/ savivaldos struktūros:

- mokyklos direktorius;
- Mokyklos taryba;
- Mokytojų taryba;
- direktoriaus pavaduotojas ugdymui;
- pedagogai;
- bibliotekos darbuotojai.

Kaip rodo tyrimas, Mokinių taryba, tėvai, tėvų komitetai, mokiniai šiame procese nedalyvauja (žr. 45 pav.).

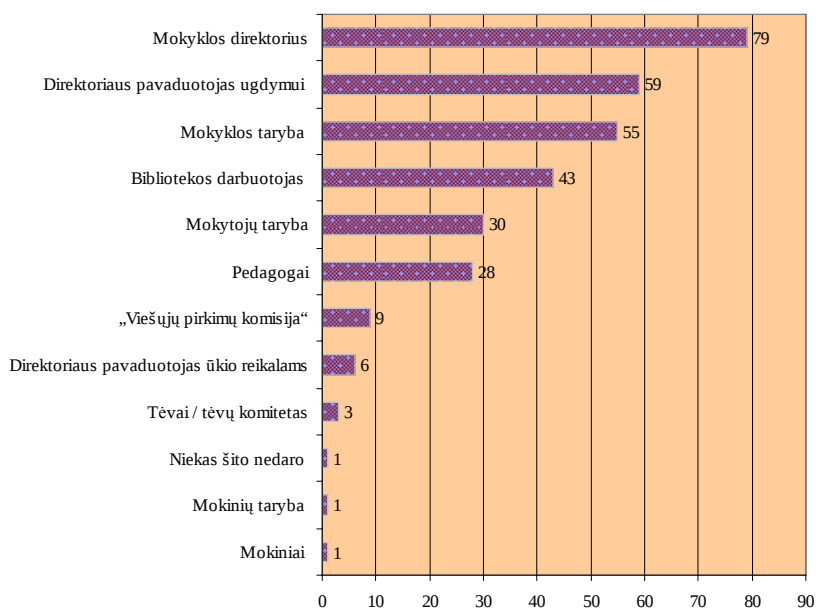

45 pav. Pritariantys/ vetuojantys vadovėlių ir mokymo priemonių išsigijimo sąrašo projektui: mokyklų vadovų atsakymai (N = 65)

Mokinio krepšelio lėšų perskirstymo klausimus sprendžia:

- mokyklos direktorius;
- direktoriaus pavaduotojas ugdymui;
- Mokyklos taryba;
- bibliotekos darbuotojai;
- Mokytojų taryba.

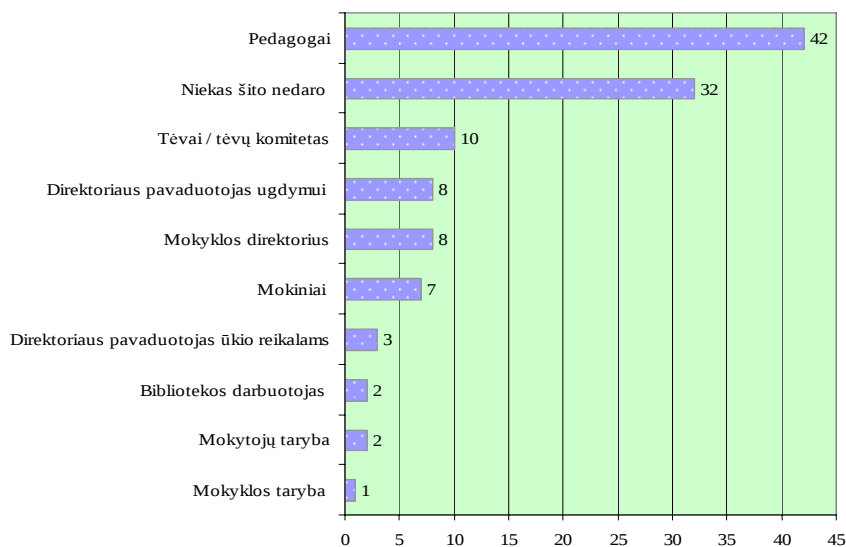
Mokiniai, tėvai, tėvų komitetas šioje procedūroje nedalyvauja (žr. 46 pav.).

46 pav. Turintys sprendimo teisę dėl mokinio krepšelio lėšų, skirtų vadovėlių, metodinės literatūros ir kt. įsigijimui, paskirstymą: mokyklų vadovų atsakymai (N = 242)

Tačiau asmenines lėšas mokymo išteklių įsigijimui skiria:

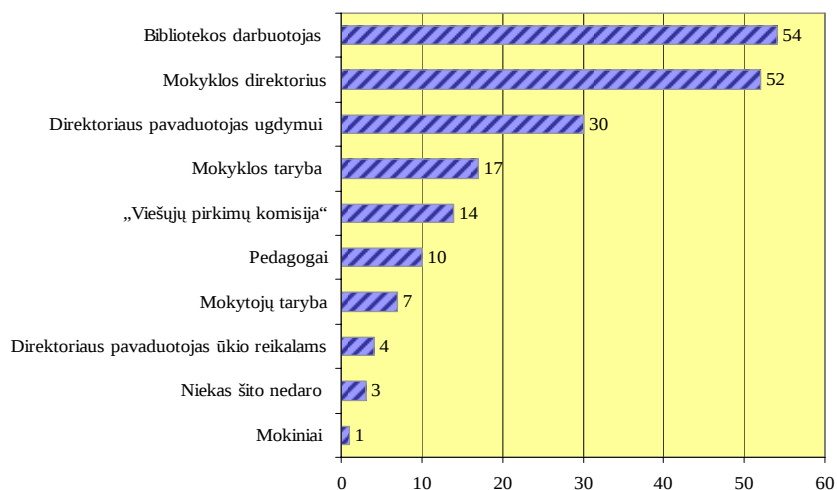
- pedagogai;
- Tėvai/ tėvų komitetai;
- direktoriaus pavaduotojai ugdymui ir direktorius (žr. 47 pav.).

47 pav. Asmeninių lėšų mokymo išteklių įsigijimui skyrimas: mokyklų vadovų atsakymai (N = 242)

Lanksčiai priima sprendimus dėl mokymo priemonių pirkimo tiesiogiai iš leidyklų/ jų atstovų:

- bibliotekų darbuotojai;
- mokyklos direktorius;
- direktoriaus pavaduotojas ugdymui;
- Mokyklos taryba (žr. 48 pav.).

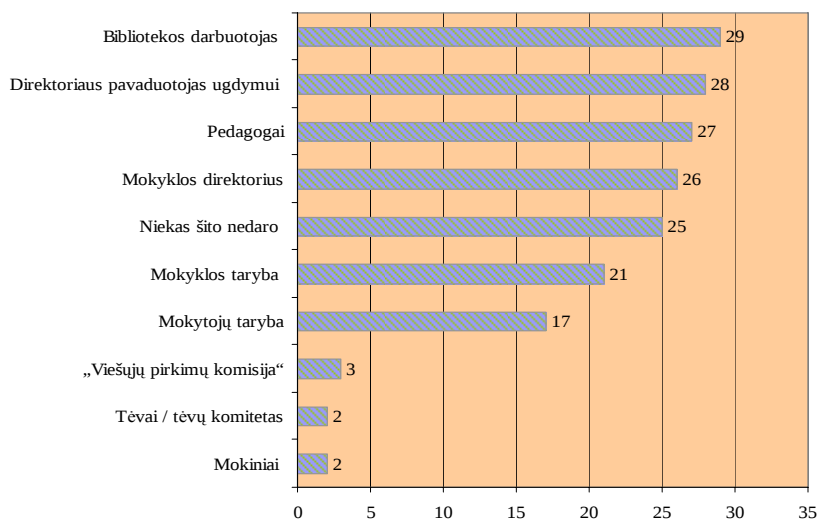

48 pav. Sprendimų dėl mokymo priemonių pirkimo tiesiogiai iš leidyklų/ jų atstovų priėmimo teisę turintys: mokyklų vadovų atsakymai (N = 242)

Sprendimų priėmimo dėl vadovėlių 11-12 klasėms pirkimo dalyvauja:

- bibliotekos darbuotojai;
- direktoriaus pavaduotojas ugdymui;
- mokytojai;
- mokyklos direktorius.

Tačiau yra teiginių, kad „niekas šito nedaro“. Tėvai/ tėvų komitetai ir mokiniai, priimant tokio pobūdžio sprendimus, nedalyvauja (žr. 49 pav.).

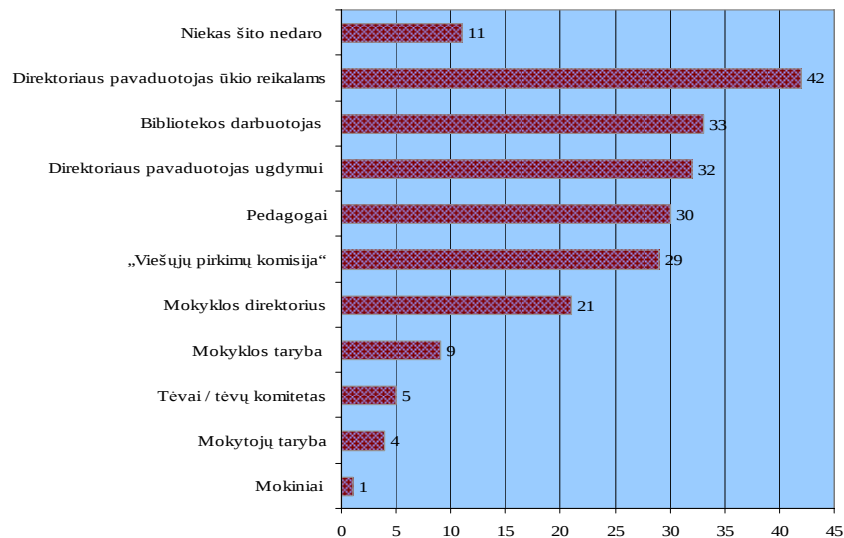
49 pav. Dalyvaujantys sprendimo priėmimo dėl vadovėlių 11-12 klasėms pirkimo: mokyklų vadovų atsakymai (N = 242)

Dalyvauja Viešųjų pirkimų ir/ ar Pirkimo įprasta komercine praktika komisijoje, kuri perka mokymo išteklius:

- direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams;

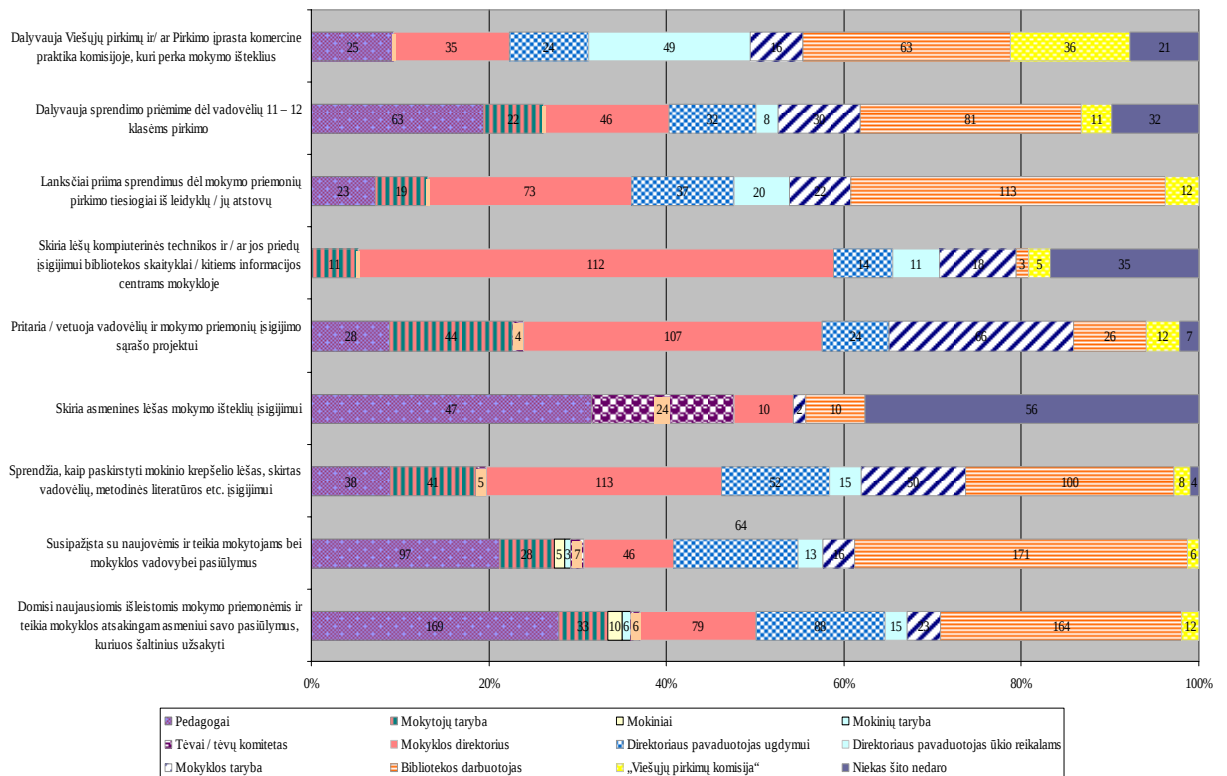
- bibliotekos darbuotojas;
- direktoriaus pavaduotojas ugdymui;
- pedagogai;
- „Viešųjų pirkimų komisijos“.

Šiame procese, kaip ir reikėjo tikėtis, respondentai nurodė, kad nedalyvauja nei mokiniai, nei Mokytojų tarybos, nei tėvų komitetai (žr. 50 pav.).

50 pav. Viešųjų pirkimų ir/ ar Pirkimo įprasta komercine praktika komisijoje, perkančioje mokymo išteklius, nariai: mokyklų vadovų atsakymai (N = 242)

Bibliotekininkai, atsakydami į klausimą, kas realiai mokykloje dalyvauja, priimant sprendimus dėl mokymo išteklių įsigijimo, nurodė panašią situaciją (žr. 51 pav.):

51 pav. Realiai atsakingi už sprendimus dėl ugdymo priemonių įsigijimo (N = 346)

Apibendrinant trečiąjį tyrimo klausimą, kiek ir kaip sprendimų dėl mokymo išteklių įsigijimo, priėmimo dalyvauja mokyklos bendruomenė: pedagogai, mokiniai, tėvai, galima teigti, kad yra vadovaujamas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. balandžio 25 d. įsakymu Nr. ISAK-1199, kuriame yra nurodyti „Mokyklos steigėjo ar jo įgaliotos institucijos ir mokyklos įgaliojimai“. Šiame dokumente yra įpareigojami mokyklos steigėjai ir mokyklos vadovai priimti tam tikrus sprendimus dėl mokymo išteklių įsigijimo.

Mokyklos taryba pritaria vadovų sprendimams.

Kaip rodo respondentų atsakymai dėl mokymo išteklių įsigijimo, sprendimų priėmimo dalyvauja mokytojai, metodiniai rateliai, mokyklų bibliotekininkai, direktoriaus pavaduotojai ugdymui, Mokytojų ir Mokyklų tarybos, direktoriai.

Tyrimo metu išryškėjo, kad mokinių tėvai, tėvų komitetai, šiuose procesuose mažai dalyvauja.

4 TYRIMO PROBLEMIS KLAUSIMAS. Koks mokyklos steigėjo indėlis sprendžiant apsirūpinimo mokymo išteklių problemas?

Atlikus savivaldybių specialistų apklausą, galima pateikti kokybinės turinio (content) analizės rezultatus. Į šį klausimą internetu atsakė 56 specialistai, dirbantys savivaldybėse.

Jie nurodė, kad už aprūpinimą vadovėliais ir mokymo priemonėmis savivaldybėse ir mokyklose atsako skirtingi asmenys, tačiau dažniausiai (ypač tose mokyklose, kuriose pirkimas – individualizuotas) – mokyklų bibliotekų darbuotojai.

Kai kuriose savivaldybėse (ypač vykdančiose centralizuotą pirkimą) svarbų vaidmenį atlieka kiti asmenys, pavyzdžiui:

- Ukmergės rajone savivaldybės lygmeniu atsakingas asmuo yra Švietimo centro darbuotojas;
- Kupiškio rajono savivaldybėje – vadovėlių sandėlio darbuotoja;
- Ignalinos savivaldybėje – Moksleivių namų specialistas.

Asmenys, kurie savivaldybės lygmeniu dalyvauja aprūpinimo mokymo priemonėmis ir vadovėliais procese, yra šie (žr. 9 lentelę):

9 lentelė. Savivaldybių darbuotojai atsakingi už aprūpinimą mokymo priemonėmis ir vadovėliais: *savivaldybių specialistų apklausos rezultatai* (N = 56)

Savivaldybės lygmeniu	Savivaldybės administracijos švietimo skyriaus specialistas/ Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus specialistas
	Švietimo centro atsakingi darbuotojai
	Vadovėlių sandėlio darbuotoja
	Moksleivių namų specialistas
	Savivaldybės finansų skyrius

Minėti savivaldybių specialistai atlieka tokias funkcijas (žr. 10 lentelę):

10 lentelė. Atsakingųjų už aprūpinimo mokymo priemonėmis ir / ar vadovėliais asmenų vykdomos funkcijos: *savivaldybių specialistų apklausos rezultatai* (N = 56)

Atsakingas asmuo	Funkcijos
Savivaldybės administracijos Švietimo skyriaus vyr. specialistas/ Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vyr. specialistas	• Rajono bibliotekininkų veiklos kuravimas ir organizavimas • informavimas • konsultavimas • Įsakymų rengimas • Tvarkos dokumentų parengimas • Lėšų paskirstymas mokykloms / Pinigų pervedimas mokykloms • Užsakymų surinkimas iš mokyklų ir pateikimas leidėjams (tose savivaldybėse, kuriose užsakymas - centralizuotas) • Sutarčių pasirašymas (tose savivaldybėse, kuriose užsakymas - centralizuotas) • Priežiūra („...prižiūri mokymo priemonių ir vadovėlių įsigijimo procesą...“) • Sąskaitų išrašymas mokykloms (tose savivaldybėse, kuriose užsakymas - centralizuotas) • Atsiskaitymas su leidėjais (tose savivaldybėse, kuriose užsakymas - centralizuotas) • Lėšų naudojimo analizė • Finansinių ataskaitų už vadovėlių, mokymo priemonių pirkimus iš mokyklų surinkimas • Tarpininkavimas tarp mokyklų ir Švietimo aprūpinimo centro ir ataskaitų rengimas: „...KVAVS sistemą apibendrintą informaciją apie įsigytus vadovėlius ir priemones iš mokyklų perduoda Švietimo aprūpinimo centrui iki vasario 15 d...“ • Vadovėlių ir mokymo priemonių išdalinimas mokykloms • Mainų tarp mokyklų koordinavimas

Išryškinant steigėjo/savivaldybės vaidmenį šiame aprūpinimo vadovėliais ir/ar mokymo priemonėmis procese, prieiname prie išvados, kad:

Savivaldybės atsakingam specialistui būdingos šios veiklos:

- aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos nustatymas;
- tarpininkavimas:
 - mokymo priemonių ir vadovėlių išskirstymas/ perdavimas mokykloms (kuriuose užsakymas - individualizuotas) : „...Švietimo skyriuje atsakingas specialistas yra kaip tarpininkas (sandėlininkas), kuris priima atvežtus vadovėlius, priemones, vėliau jas atiduoda mokykloms ir parengia ataskaitą...“, „...Mūsų savivaldybėje vadovėliai ir mokymo priemonės atvežami į vieną vietą(savivaldybę)tai leidžia mokykloms nusipirkti daugiau vadovėlių, nes vadovėlio atvežimas į mokyklą būtų daug brangesnis(maždaug paskaičiuota, kad vieno vadovėlio pristatymas į mokyklą kainuoja 1,00Lt)...“.
 - informacijos ir / ar ataskaitų Švietimo aprūpinimo centrui teikimas: „...pagal nustatytą tvarką teikia informaciją apie įsigytus vadovėlius , panaudotas lėšas Švietimo aprūpinimo centrui...“.
- priežiūra:
 - mokyklų bibliotekininkų veiklos stebėjimas ir konsultavimas („...Lankantis mokyklose stebi kaip tvarkomas vadovėlių fondas, ar netrūksta vadovėlių, ar teisingai pildoma dokumentacija, ar mokykla turi parengusi aprūpinimo priemonėmis ar pan. planą, kur sandėliuojami ir t.t...“)
 - lėšų panaudojimo skaidrumo (pagal paskirtį) stebėseną: „...Steigėjas paskirsto lėšas; priežiūra jų panaudojimo ir ataskaitų suvedimas: mokymo priemonių ir vadovėlių (metų pabaigoje - kas buvo pirka)...“
- papildomų lėšų skyrimas (pavyzdžiui, Telšių, Ukmergės rajonuose „...savivaldybė papildomai skirai lėšų specialiųjų poreikių moksleiviams ir socialiai remtiniams mokiniams...“)

Savivaldybės buhalterijos veiklos rūšys yra šios:

- lėšų valdymas ir skyrimas: „...paskaičiuoja lėšas, skirtas kiekvienai mokyklai iš Krepšelio, taip pat perveda į kiekvienos mokyklos buhalteriją kitas lėšas, kurios skiriamos papildomai vadovėlių, mokymo priemonių ir literatūros įsigijimui...“.

Taip pat **savivaldybių specialistai**, kuruojantys šiuos procesus:

- organizuoja seminarus (Vilkaviškio r.), pasitarimus mokyklos vadovams, susitikimus su leidyklų atstovais (Kauno m.);
- platina mokykloms informaciją;
- teikia mokykloms metodinę pagalbą.

Tose savivaldybėse, kuriose aprūpinimas mokymo priemonėmis ir vadovėliais – centralizuotas, savivaldybės ir kitų padalinių funkcijos padalijamos:

- Ukmergėje savivaldybė vykdo priežiūrą, o Mokytojų švietimo centras kuruoja aprūpinimą vadovėliais ir mokymo priemonėmis.

Savivaldybių atstovai buvo paklausti, kokiose srityse Jūs, kaip steigėjo/ savivaldybės atstovas, bendradarbiaujate su mokyklų bibliotekininkais.

Steigėjo/ savivaldybės atstovo bendradarbiavimo su mokyklų bibliotekininkais sritys varijuoja (žr. 11 lentelę).

11 lentelė. Steigėjo/ savivaldybės atstovo bendradarbiavimo su mokyklų bibliotekininkais sritys: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai (N = 56)

Veiklos sritys	Konkrečios veiklos	Patvirtinantis teiginys
Ataskaitų rengimas	Ataskaitų už užsakymus ir atsiskaitymus rengimas	„...Kiekvienais metais iki sausio 15 d. mokyklų bibliotekininkai man pateikia ataskaitas apie įsigytus vadovėlius ir mokymo priemones...“, „...Kuruoju mokyklų bibliotekų darbą ir rengiu mokyklų bibliotekinių fondų metines ataskaitas, užtikrindamas efektyvų mokyklų bibliotekų funkcionavimą...“
Tarpininkavimas	Informacijos sklaida mokykloms	„...Bibliotekininkams tik perduodame informaciją iš ministerijos, leidyklų...“, „...ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, leidyklos, įvairūs tiekėjai siunčią e. paštu ar kita forma informaciją mokykloms apie naujai išleistus vadovėlius, mokymo priemones ir t.t. į Švietimo skyrių, prašo persiųsti mokykloms, ką aš mielai ir darau. Švietimo skyriuje yra lentyna, kurioje kiekviena mokykla turi langelį, tai ten dedama visa popierinė informacija mokykloms...“,
	Tarpininkavimas tarp mokyklų	„...Keičiasi informacija apie galimus įsigyti vadovėlius ir mokymo priemones...“
	Gerosios patirties sklaida ir leidyba	„...Organizuoju gerosios patirties sklaidą, leidžiamė leidinius...“
	ŠAC skiriamų leidinių platinimas mokyklose	„...išduodu ŠAC savivaldybei skiriamus leidinius...“
Bibliotekininkų veiklos kuravimas/ koordinavimas	Konsultavimas dėl vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo	„...konsultuoju dėl vadovėlių ir priemonių užsakymo, nes 6-erius metus vadovėliai ir priemonės buvo užsakomi tik centralizuotai t.y. Švietimo skyrius užsakydavo visus vadovėlius iš Krepšelio lėšų...“, „...Domiuosi ir dalyvauju dalykų vadovėlių, jų komplektų dalių, mokymo priemonių ir literatūros užsakymu, skirstymu...“
	Konsultavimas dėl bibliotekininko veiklos organizavimo ir metodinės veiklos	„...Esu mokyklų bibliotekų kuratorius - tariamės ir dėl veiklos organizavimo, ir dėl metodinės veiklos...“
	Mokyklų bibliotekininkų problemų analizė ir sprendimas	„...Aš pati esu mokyklų bibliotekų kuratorė. Rajone yra mokyklų bibliotekininkų metodinis būrelis, kuriam vadovauja bibliotekininkė specialistė. Nuolat su ja palaikau ryšį, žinau visas rajono mokyklų bibliotekininkų bėdas, problemas, kurias sprendžiame kartu...“
	Konsultavimas dėl MOBIS programos diegimo	
	Rajono mokyklų bibliotekininkų metodinio būrelio veiklos koordinavimas	
	Konsultavimas dėl projektinės veiklos	„...Metodinė pagalba ir konsultacijos: aprūpinant vadovėliais ir priemonėmis, diegiant MOBIS programą, rengiant įvairius projektus, gerinant skaitytojų aptarnavimą, organizuojant pirkimus, rengiant ataskaitas ir kt...“
Stebėsena	Bibliotekos veiklos efektyvumo stebėjimas	„...Pasiteiraujame kaip apsirūpinę literatūra, kokią spaudą prenumeruoja, koks mokinių skaitomumas, ar mokinius tenkina darbo laikas ir t.t...“
	Vadovėlių ir orgtechnikos poreikių tyrimas	
Lėšų perskirstymas		„...Lėšų perskirstymas...“

Veiklos sritys	Konkrečios veiklos	Patvirtinantis teiginys
Bibliotekininkų profesionalizacijos srityje renginių organizavimas	Bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimas	
	Bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo ir tobulinimo renginių organizavimas	
	Konferencijų ir seminarų organizavimas	„...Organizuoju pasitarimus, teorinius praktinius užsiėmimus, konferencijas...“
Informacinių centrų inicijavimas mokyklose		„...skatinu mokyklų bibliotekų projektinę veiklą, modernizavimą, informacinių centrų steigimą...“
Duomenų bazių kūrimas		„...kuriamo įvairias duomenų bazes...“
Centralizuoto vadovėlių užsakymo organizavimas		„...Bendras mokyklų vadovėlių užsakymas iš leidyklų, vadovėlių priėmimas iš leidyklų bei perdavimas mokykloms, nemokamos literatūros bei kitų informacinių bei mokymo priemonių išdavimas mokykloms...“

Dažniausiai šie asmenys atlieka tarpininkų, ataskaitų rengėjų aukštesniems administraciniams vienetams funkcijas, bibliotekininkų veiklos koordinavimo/ kuravimo ir stebėsenos veiklas:

- Klaipėdos, Lazdijų rajonų savivaldybių specialistai kartu su bibliotekininkais sprendžia jiems kylančias problemas;
- Prienų r. savivaldybės specialistas konsultuoja dėl MOBIS programos diegimo mokyklose;
- Birštono, Prienų, Vilkaviškio r. specialistai konsultuoja dėl projektinės veiklos ir kt.;
- lėšų perskirstytojo vaidmenį (Rokiškio, Kaišiadorių rajonų savivaldybės);
- dirba bibliotekininkų profesionalizacijos srityje: Ukmergės, Kupiškio, Vilkaviškio rajonų savivaldybių atstovai prižiūri bibliotekininkų kvalifikacijos sritį;
- Vilkaviškio rajone vyr. specialistas organizuoja tam tikslui renginius;
- kai kurių savivaldybių specialistai (pavyzdžiui, Šiaulių) atsakingi už centralizuotą vadovėlių užsakymo organizavimą;
- Vilkaviškio rajone šis specialistas „...kuria įvairias bazes...“;
- Kauno m. savivaldybės atstovas be pagrindinių funkcijų dar atlieka gerosios mokyklų bibliotekininkų patirties sklaidos ir leidybos funkcijas;
- Vilniuje, Panevėžio r. savivaldybėje specialistas bendradarbiauja „...visose bibliotekinio darbo srityse...“;
- Varėnos, Telšių rajonų savivaldybių specialistai tiesiogiai su mokyklų bibliotekininkais nebendradarbiauja.

Detalizuojant steigėjo vaidmenį, galima teigti, kad atliekamos tokios steigėjo funkcijos sprendžiant aprūpinimo mokymo išteklių problemas (žr. 12 lentelę):

- mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymo proceso stebėseną, priežiūrą ir koordinavimą;
- finansavimo organizavimas ir priežiūra;
- tvarkos reglamentavimas teisiniais dokumentais;
- pagalba, konsultavimas ir informavimas;
- centralizuotas užsakymas;
- savivaldybių ataskaitų rengimas.

12 lentelė. Mokyklos steigėjo indėlis, sprendžiant aprūpinimo mokymo išteklių problemas savivaldybėse: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai (N = 56)

Steigėjo funkcijų sritys	Steigėjo funkcijos	Patvirtinantys teiginiai
Mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymo proceso stebėseną, priežiūrą ir koordinavimą	Mokyklų vadovėlių ir mokymo priemonių poreikio / būklės tyrimas	„...Pagal atliktas mokyklų apklausas, mes atliekame tai, ko mokyklos pageidauja...“, „...Švietimo skyriaus specialistas nuolat tiria mokyklų aprūpinimo mokymo priemonėmis būklę ir informuoja steigėją...“, „...Visada ir laiku esame informuojami ir supažindinami su naujovėmis...“
	Raginimas analizuoti ir planuoti	„...Raginimas analizuoti ir planuoti...“
	Efektyvaus ir tikslingo lėšų panaudojimo kontrolė	„...Steigėjas koordinuoja, vykdo priežiūrą, analizuoja, kaip mokyklos aprūpintos, ko dar labai reikia. Yra parengta ir patvirtinta tvarka, neleidžianti mokykloms savivaliauti ir pirkti tai kas papuolė...“, „...gal gerai, kad reikalauja ir kontroliuoja, kad lėšos būtų naudojamos tinkamai...“
Finansavimo organizavimas ir priežiūra	Lėšų mokymo priemonėms ir vadovėliams įsigyti tikslingas ir skaidrus skyrimas	„...Geriausiais savo poreikius žino pačios įstaigos. Steigėjo vaidmuo minimalus - skirti tiek lėšų, kiek priklauso...“, „...Savivaldybė pagal galimybes skiria lėšas mokymo priemonių įsigijimui...“
	Mokinio krepšelio lėšų skyrimas	„...Mūsų savivaldybėje tikslingai panaudojamos skirtos Krepšelio lėšos. Papildomai lėšų nei vadovėliams, nei priemonėms, nei mokyklų bibliotekų fondams atnaujinti steigėjas neskiria, o gaila...“
	Papildomų savivaldybės lėšų įsigyti mokymo priemonėms ir vadovėliams skyrimas	„...Steigėjas pagal prašymus mokykloms skiria papildomai lėšų aprūpinti vadovėliais ir mokymo priemonėmis. Pvz.: 2007 m. skirta apie 24 tūkst. mokymo priemonėms...“, „...Lėšos perskirstomos, skiriama papildomai lėšų, dirbama pakankamai „lanksčiai“...“, „...Trūkstant vadovėlių, skiria papildomų lėšų kuriai nors mokyklai...“
	Valstybės skiriamų lėšų paskirstymas	„...paskirsto valstybės skirtas papildomas lėšas...“
	Turto perdavimo kontrolė	„...Savivaldybė skiria lėšų bei sprendžia turto perdavimo problemas, tvirtina tvarką...“
	Lėšų perskirstymo lanksčios sistemos įgyvendinimas	„...Numatyta tvarka leidžia perkelti gautas lėšas pagal mokyklos prioritetus, poreikį...“, „...mokinio krepšelio nepanaudotas lėšas, skirtas kitiems poreikiams, metų pabaigoje Savivaldybės taryba duoda leidimą pirkti mokymo priemones...“
	Lėšų taupymas	„...lėšų taupymas dėl priemonių pristatymo...“
Tvarkos reglamentavimas teisiniais dokumentais	Aprūpinimo mokymo išteklių tvarkos reglamentavimas	„...Aprūpinimo mokymo išteklių tvarkos reglamentavimas...“
	Savivaldybės strategija mokyklų aprūpinimo IKT programomis ir technika parengimas	„...Parengta ir patvirtinta Savivaldybės strategija mokyklų aprūpinimo IKT programomis ir technika. Kokių mokymo priemonių reikia, mokyklos sprendžia pačios...“

Steigėjo funkcijų sritys	Steigėjo funkcijos	Patvirtinantys teiginiai
Pagalba	Projektų, kurių lėšomis finansuojamas mokymo priemonių įsigijimas, inicijavimas	„...Steigėjo iniciatyva per paskutinius penkis metus dalyvauta dviejuose projektuose, kurie mokykloms suteikė finansinę galimybę įsigyti mokymo priemonių...“
Konsultavimas ir informavimas	Apibendrintų užsakymų perdavimas leidykloms (centralizuotą pirkimą vykdančiose savivaldybėse)	„...Padeda paruošti apibendrintus vadovėlių užsakymus leidykloms...“
Centralizuotas užsakymas (tik keliose savivaldybėse)		„...Vadovėliai užsakomi centralizuotai ir pristatomi į rajono centrą...“
Savivaldybės ataskaitų rengimas		„...pateikia apibendrintas ataskaitas apie vadovėlių bei mokymo priemonės skirtų lėšų panaudojimą miesto mokyklose...“

Steigėjo vaidmenį, apibendrinus informantų atsakymus, galima iliustruoti vieno specialisto atsakymas: „...Decentralizavus aprūpinimą vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarką visoje šalyje, steigėjo indėlis yra organizuoti aprūpinimo tvarką, atsižvelgiant į vietos ypatybes, užtikrinti tikslingą lėšų panaudojimą, koordinuoti šią veiklą ir laiku spręsti iškylančias problemas...“.

Kai kuriose savivaldybėse (pavyzdžiui, Panevėžio, Akmenės rajonuose) steigėjo indėlis – „...didelis, nes koordinuoja visą veiklą...“.

Tuo tarpu kitose (pavyzdžiui, Ignalinos, Radviliškio, Mažeikių r., Elektrėnų savivaldybėse) steigėjo veikla mažesnė, nes vykdoma tik savalaikė kontrolė, o „...mokyklos apsirūpina ištekliais savarankiškai...“.

Šilutės r. savivaldybė yra parengusi Mokyklų aprūpinimo IKT programomis ir technika strategiją.

Varėnos r., Kauno m. savivaldybės inicijuoja projektus, kurių lėšomis finansuojamas mokymo priemonių įsigijimas. Kauno mieste „...įgyvendinama bibliotekų modernizavimo programa...“, skatinamos mokyklos dalyvauti projektuose.

Vilniaus m., Rokiškio, Kaišiadorių, Kėdainių r. savivaldybės skiria papildomų lėšų mokykloms įsigyti mokymo priemonėms ir vadovėliams.

Vilkaviškio savivaldybėje vykdomas centralizuotas vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymas.

Šakių savivaldybėje fiksuojami administraciniai pokyčiai, nes „...nuo 2008 m. birželio 13 d. panaikintas etatas. Žinoma, darbas bus perduotas kitiems specialistams, bet tai jau bus jiems papildomas krūvis...“.

Savivaldybių specialistai pateikė pasiūlymų, ką reikėtų keisti ir/ar tobulinti sprendžiant aprūpinimo mokymo ištekliais problemas savo savivaldybėje (žr. 13 lentelę).

Daugumos savivaldybių atstovų nuomone, reiktų tobulinti *Mokinio krepšelio* metodiką, daugiau lėšų skiriant mokymo priemonių įsigijimui.

13 lentelė. Pasiūlymai, kaip spręsti aprūpinimo mokymo ištekliais problemas: savivaldybės lygmeniu (savivaldybių specialistų apklausos rezultatai, N = 56)

Pasiūlymas tobulinti	Patvirtinantis teiginys
Skaidresnis ir efektyvesnis lėšų panaudojimas mokyklos lygmeniu	„...Jeigu skirta konkreči suma vienam vaikui vadovėliams įsigyti, tai ji ir turi būti panaudota pagal paskirtį. Mokyklų vadovai tą turėtų labai aiškiai žinoti, kad nebūtų jokios galimybės jiems dalį lėšų panaudoti kitiems tikslams. Nes paskui trūkstamus vadovėlius vaikai turi pirkti savo lėšomis. O jeigu mokykloje jau yra tiek pakankamai vadovėlių, kad nebereikia daugiau pirkti, tai tegu perka po antrą komplektą bent jau pagrindinių dalykų, kurie galėtų būti laikomi kabinetuose ir vaikams mažiau vadovėlių reiktų nešiotis į mokyklą...“
Nuoseklesnis ir išsamesnis poreikio ištirimas mokyklose	„...Rajono mokyklose turėtų būti aktyviau organizuojamos diskusijos, atidžiau analizuojamas poreikis ir tik tuomet bus užsakomi patys reikalingiausi vadovėliai...“

Pasiūlymas tobulinti	Patvirtinantis teiginys
Didesnės autonomijos mokykloms suteikimas	„...Daugiau savarankiškumo suteikti pačioms mokykloms...“
Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo rajono savivaldybėje tobulinimas	„...Peržiūrėti Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašą rajono savivaldybėje, atsižvelgus į ŠMM 2008 m. tvarkos aprašą...“
Dėmesio bibliotekininko pareigybei mokykloje didinimas	„...Didesnio dėmesio bibliotekininko pareigybei mokykloje...“

Buvo pateikti pasiūlymai **problemų sprendimui nacionaliniu lygiu** (žr. 14 lentelę). Pateikta ir papildomų pasiūlymų:

- „...Bibliotekininkų nuomone, nereikėtų į mokyklų bibliotekas iš ŠAC vežti menkaverčių leidinių...“,
- „...vadovėliams ir mokymo priemonėms skirtas MK lėšas mokyklos gali „maišyti“; tačiau neatrodo, kad labai efektyvu dar vasarą skirti papildomų lėšų socialinę paramą gaunantiems vaikams vadovėliams įsigyti ar pan.(pagal mokinių skaičių mažos mokyklos nuperka 1 vadovėlį, o ataskaitų ir sutarčių rašo po kelis lapus)...“
- „...vadovėlių aprūpinimą reikia keisti iš esmės, valstybiniu mastu, iššvaistoma daug biudžetinių lėšų, apkraunami bibliotekininkai ir mokytojai, visai neapmokama už darbą, netausoja mokiniai, tėvai, nesaugomi vad., nevertina, nesaugo, mēto. Skubiai keist apsirūpinimo tvarką, spręsti nuo aukščiausios valdžios institucijų. Drįstu teigti, kad mokiniai patys apsirūpintų vad., remiant socialiai remtinus, ar kažkoku kitoku būdu duodant šeimai...“

14 lentelė. Pasiūlymai, kaip spręsti aprūpinimo mokymo išteklių problemas: nacionaliniu lygmeniu (savivaldybių specialistų apklausos rezultatai, N = 56)

Tobulintina sritis	Tobulintina veikla	Patvirtinantis teiginys
Vadovėlių kokybės patikros ir atrankos tvarkos griežtinimas		„...Manau, kad naujai parengtų vadovėlių įvairovė yra gerai, bet jie turi būti bandomi atsakingiau, kad nereikėtų naujų laikyti lentynose, o dirbti senais arba kitais...“, „...Savivaldybei priekaištų nėra, o ministerija turėtų atsakingiau apibūti naujų vadovėlių leidimą...“
Informacijos sklaida	Naujų vadovėlių pristatymų savivaldybėse ir internete organizavimas	„...Sunku provincijos mokytojams tik iš paveikslėlio nuspręsti ar gera ta priemonė ar vadovėlis ar ne. Daugiau reikėtų pristatymų. Gal būt ministerijos internetinėje svetainėje galėtų būti priemonių/ vadovėlių „mugė“. Kurioje būtų susisteminta, kas yra parengta chemijos mokymui, kas – muzikos ir t.t. Kad mokytojai pamatytų, kiek yra tiekėjų, galėtų pasirinkti. Dabar kas pirmesnis pasiūlė, iš to dažniausiai ir perkamos priemonės...“
	Informacijos apie naujas mokymo priemones teikimas Švietimo aprūpinimo centro tinklapyje	„...Aprūpinant mokyklas mokymo priemonėmis reikia daugiau informacijos apie tas priemones ir kur jų galima įsigyti bei kokiomis kainomis, pvz.: ŠAC tinklapyje...“

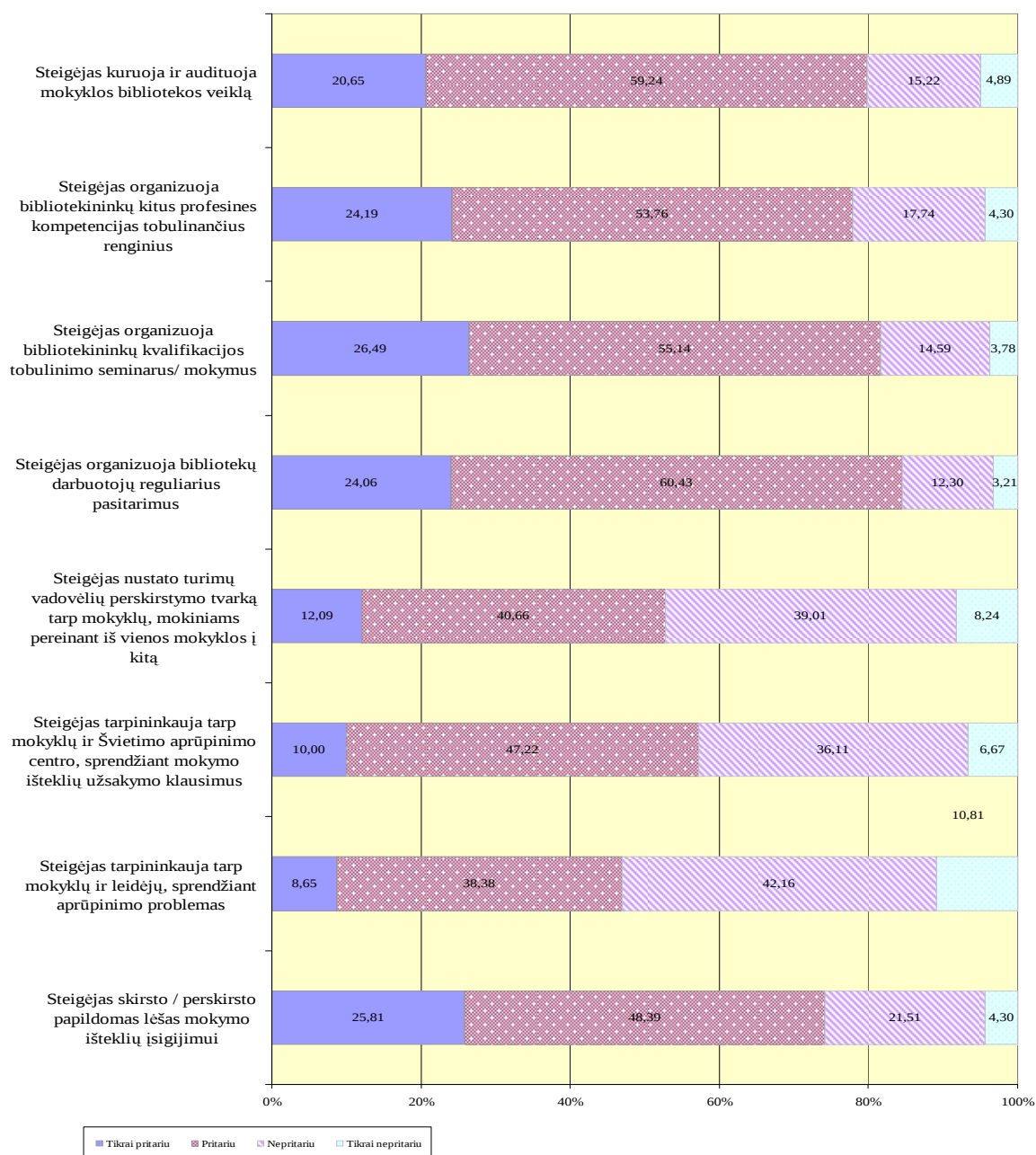
Tobulintina sritis	Tobulintina veikla	Patvirtinantis teiginys
Mokinio krepšelio metodikos tobulinimas	Didesnių lėšų mokymo priemonėms įsigyti numatymas	„...Tobulinti mokinio krepšelio metodiką, skiriant daugiau lėšų mokymo priemonėms įsigyti...“, „...Didesnį dėmesį reikėtų skirti šiuolaikiškoms mokymo priemonėms įsigyti, kadangi lėšos šiam tikslui yra tikrai kuklios...“, „...reikia skirti mokinio krepšelyje daugiau lėšų vienam mokiniui mokymo priemonėms, nes jos labai brangios...“, „...Savivaldybė galėtų finansuoti tikslines programas mokymo priemonėms įsigyti. Valstybė galėtų numatyti tam reikalui daugiau lėšų moksleivio krepšelyje...“, „...Būtina daugiau lėšų skirti naujausioms technologijoms (kompiuterinėms mokymo priemonėms, multimedijai), aprūpinant ikimokyklines įstaigas ir pradines mokyklas...“
	Lėšų grožinei literatūrai įsigyti skyrimas	„...Reikėtų skirti daugiau lėšų mokymo priemonių įsigijimui. Mokyklų bibliotekos turėtų gauti lėšų knygų (grožinės literatūros) pirkimui...“, „...Gal mokyklų bibliotekų fondams papildyti taip pat derėtų skirti MK eilutę?...“
	Lėšų kompiuteriams pirkti numatymas	„...skirti daugiau lėšų mokymo priemonėms, kompiuteriams pirkti...“
	Lėšų, skirtų įsigyti vadovėlius ir mokymo priemones, apjungimas	„...Būtų skirta viena suma vadovėliams ir mokymo priemonėms...“
Ilgalaikių ir testinių mokymo priemonių įsigijimo/ atnaujinimo programų rengimas ir įgyvendinimas šalies ir savivaldybės mastu		„...Vykdėti tikslinę ilgalaikę (testinę) mok. Priemonių įsigijimo, atnaujinimo programas, PVZ. MTP ar „Geltonieji autobusukai“...“, „...Savivaldybė galėtų finansuoti tikslines programas mokymo priemonėms įsigyti...“
Vadovėlių kainų peržiūrėjimas	Mažinti vadovėlių kainas	„...Vadovėliai tikrai yra per brangūs...“
	Reguliuoti vadovėlių ir mokymo priemonių kainas	„...Vadovėliai neturėtų labai brangti. Ypač brangūs pratybų sąsiuviniai ir kiti reikmenys. Leidyklos neturėtų tai aiškintis, kad kyla kainos „dėl kylančių spaustuvių kainų ir didėjančių darbuotojų atlyginimų“. Mokinio vieta mokykloje neturėtų būti brangi...“
Mokymo priemonių ir vadovėlių pasiūlos tvarkos paprastinimas, centralizavimas ir minimizavimas	Leidyklų „centralizavimas“	„...Blogai, kai dėl vadovėlių įsigijimo reikia sudaryti sutartis su daugeliu leidyklų, galėtų vadovėlius leisti viena-dvi leidyklos, būtų žymiai paprasčiau...“
	Aprūpinimo mokymo priemonėmis ir vadovėliais sistemos centralizavimas	„...tai reiktų spręsti nacionaliniu mastu ir kad aprūpinama būtų centralizuotai...“
	Aprūpinimo anglų kalbos vadovėliais ir priemonėmis tvarkos tobulinimas	„...Aprūpinimo anglų kalbos vadovėliais ir priemonėmis tvarką...“, „...Nacionaliniu mastu – mažinti vadovėlių (mokymo priemonių) pasiūlą, ypač užsienio kalbų vadovėlių...“
	Centralizuoti ir efektyvinti vadovėlių leidimo tvarką	„...nacionaliniu mastu, pradėti nuosekliai leisti vadovėlius, o ne keisti ir mėtyti lėšas kas dveji metai. Buvo išleista vadovėlių, kurie buvo rekomenduotini keisti jau po dviejų naudojimo metų. Visiškas neūkiškumas...“

Tobulintina sritis	Tobulintina veikla	Patvirtinantis teiginys
Norminės/ teisinės bazės tobulinimas	Mokyklų aprūpinimo standartų atnaujinimas	„...atnaujinti Mokyklų aprūpinimo standartus...“
	Bibliotekininko veiklos tinkamas įvertinimas ir reglamentavimas	„...Manyčiau, kad pati tvarka yra pakankamai gera, tačiau reikėtų pagaliau išspręsti mokyklos bibliotekininko statuso klausimą šalies mastu. Šiuolaikinė mokykla bibliotekininkui kelia labai didelius iššūkius ir reikalavimus kaip mokytojo partneriui, tačiau, kartu apkrauna ir techniniais, ūkiniais darbais, motyvuodama, kad bibliotekininkas – ne pedagoginis darbuotojas. Negana to, atlyginimas už papildomą darbą, t.y. darbą su vadovėlių užsakymais, pirkimais dažnai priklauso nuo direktoriaus geranoriškumo...“
	Metodinių rekomendacijų dėl mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymo tvarkos šalies mastu parengimas	„...Respublikos mastu – galbūt reikėtų parengti rekomendacijas, kas šį darbą turėtų atlikti, parengti reikalingus dokumentus garantuojančius apmokėjimą už šį darbą...“
	Teisinis reglamentavimas dėl apmokėjimo už mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymą parengimas/ naujo etato steigimas	„...Gal derėtų nepainioti bibliotekininko ir darbuotojo, atsakingo už aprūpinimą (gal tam skirti etatą?)...“ „...Manau, kad bibliotekininkui pakaktų bibliotekoje ar skaitykloje turėti po keletą kiekvieno vadovėlio egzempliorių, o visu kitą didžiulį kiekį turėtų tvarkyti atskiras žmogus, techninis darbuotojas...“

Steigėjo vaidmenį savo atsakymuose komentavo ir **bibliotekininkai**, kurie tiesiogiai palaiko ryšius su savivaldybės specialistais.

Bibliotekininkai tikrai pritaria ir pritaria tokioms steigėjo veikloms (žr. 52 pav.):

- steigėjas organizuoja bibliotekų darbuotojų reguliarius pasitarimus;
- steigėjas organizuoja kvalifikacijos kėlimo seminarus/ mokymus;
- kuruoja ir audituoja mokyklos bibliotekos veiklą;
- organizuoja kitus profesines kompetencijas tobulinančius renginius;
- skirsto / perskirsto papildomas lėšas mokymo išteklių įsigijimui;
- tarpininkauja tarp mokyklų ir Švietimo aprūpinimo centro, sprendžiant mokymo išteklių užsakymo klausimus;
- nustato turimų vadovėlių perskirstymo tvarką tarp mokyklų, mokiniams pereinant iš vienos mokyklos į kitą;
- tarpininkauja tarp mokyklų ir leidėjų, sprendžiant aprūpinimo problemas.

52 pav. Bibliotekininkų išskirtas steigėjo vaidmuo (procentais, N = 186)

Apibendrinant ketvirtąjį tyrimo klausimą, galima teigti, kad 56 informantai savivaldybių specialistai, pabrėždami mokyklos steigėjo indėlį, sprendžiant aprūpinimo mokymo išteklių problemas, pademonstravo savo išmanymą, gerą problemų žinojimą, gebėjimą kritiškai ir savikritiškai vertinti situaciją, akcentavo pozityvius pokyčius, nurodė problemas, pasiūlė sprendimo būdus, ką vertėtų taisyti ar keisti savivaldybės ir visos šalies lygmeniu.

Taigi mokyklos steigėjo indėlis, sprendžiant aprūpinimo mokyklos išteklių problemas, pasireiškia:

- bibliotekininkų veiklos kuravimu, koordinavimu ir tarpininkavimu;
- mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymo proceso stebėseną, priežiūrą ir koordinavimu;
- finansavimo organizavimu, perskirstymu ir priežiūra;
- tvarkos reglamentavimu bei pagalba aprūpinant mokyklos mokymo išteklius;
- komunikavimu, informavimu ir duomenų tikslinimu;
- bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo ir renginių organizavimu, gerosios patirties sklaida.

5. TYRIMO PROBLEMIS KLAUSIMAS. Kokią įtaką ugdymo proceso kokybei daro kasmet atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas?

Kiekybiniu tyrimu į klausimą, kokią įtaką ugdymo proceso kokybei daro kasmet atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas, buvo paprašyti atsakyti **mokyklų vadovai**. Jų atsakymus galima sugrupuoti į tris grupes:

- I. nuolatinis ir dažnas vadovėlių fondo atnaujinimas: poveikis ugdymo procesui;
- II. mokyklų bibliotekų vaidmens įtaka ugdymo procesui tobulinti;
- III. mokyklos bibliotekininkų įtraukimas į ugdymo proceso tobulinimą.

I grupėje išdėstytiems teiginiams respondentai mokyklų vadovai labiausiai pritaria:

- kad kasmet atnaujinamas vadovėlių fondas sudaro mokytojams didesnes galimybes individualiai (savo nuožiūra) rinktis, iš kokių vadovėlių ir ką dėstyti;
- norėdami dirbti su naujais vadovėliais ir mokymo priemonėmis, mokyklos mokytojai turi nuolat tobulinti savo profesines kompetencijas ir/ ar kelti savo kvalifikaciją.

II grupėje išdėstytiems teiginiams respondentai labiausiai pritaria šioms:

- mokyklos plane, formuojant mokyklos veiklos tikslą ir uždavinius, yra akcentuojamas mokyklos bibliotekos vaidmuo, prisidedant prie kokybiško ugdymo programų įgyvendinimo;
- Mokytojų tarybos posėdžių tematikoje per pastaruosius trejus metus buvo svarstytas klausimas, kaip mokyklos biblioteka prisideda prie kokybiško ugdymo programų įgyvendinimo.

III grupėje išdėstytiems teiginiams, labiausiai pritariama šiam:

- bibliotekininkai nuolat periodiškai kviečiami į mokykloje organizuojamus pasitarimus dėl ugdymo turinio atnaujinimo;
- vidinio audito metu yra analizuojamas mokyklos bibliotekos išteklių vaidmuo proceso kokybei (žr. 15 lentelę).

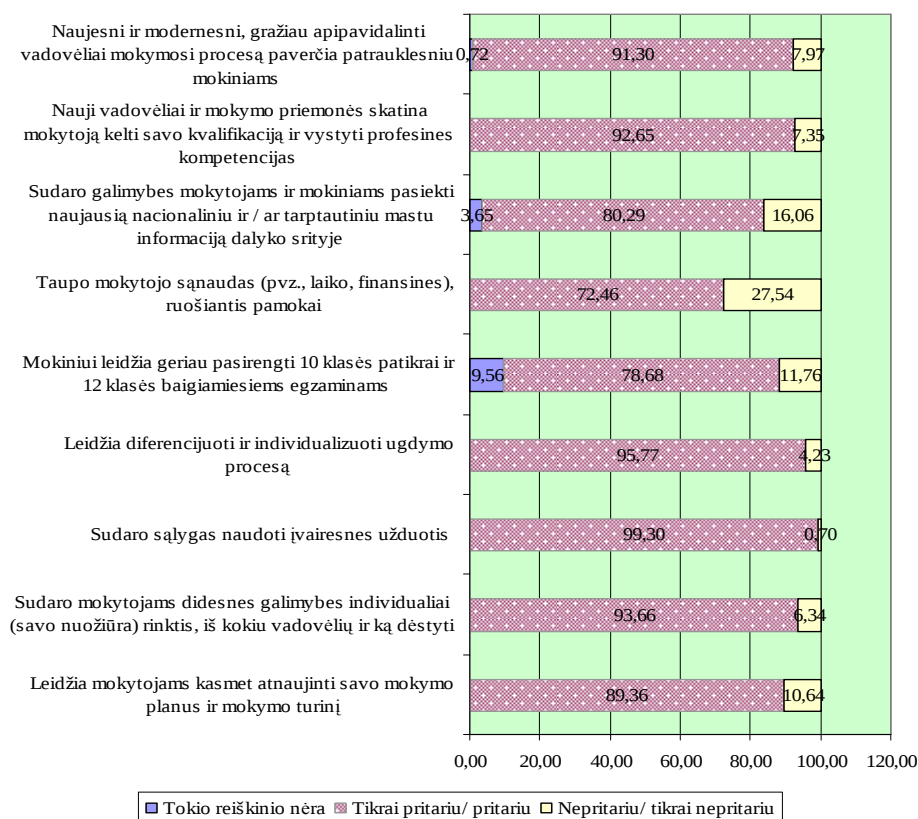
15 lentelė. Mokyklų bibliotekų veikla ir poveikis ugdymo procesui: *mokyklų vadovų apklausos rezultatai* (N = 244)

	Teiginiai	Pritarimų vidurkis
Nuolatinis ir dažnas vadovėlių fondo atnaujinimas: poveikis ugdymo procesui	Nauji vadovėliai ir mokymosi priemonės mūsų mokyklos mokytojams sukelia stresą, nes neretai trūksta palydimosios metodinės medžiagos	3
	Per dažna vadovėlių kaita neigiamai veikia ugdymo procesą mokytojui tiesiog nebespėja atnaujinti mokymo/si turinio ir planų	2,6
	Kasmet/ kas du metus atnaujinami mokyklos fondai mūsų mokyklą daro konkurencingesne ir patrauklesne klientams (pirmiausiai, tėvams)	2,2
	Visi vadovėliai, kuriuos kasmet įsigyja mokykla, yra vertingi ir tinkamai pasitarnauja mokymosi tikslams pasiekti	2,1
	Naujų mokymo priemonių ir vadovėlių pakankamumas / stoka turi tiesioginės įtakos atskiro pedagogo (mokytojo) veiklos rezultatams	2
	Naujų mokymo priemonių ir vadovėlių pakankamumas / stoka turi tiesioginės įtakos mokyklos veiklos rezultatams	1,9
	Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės sudaro galimybes mokytojams ir mokiniams pasiekti naujausią nacionaliniu ir / ar tarptautiniu mastu informaciją dalyko srityje	1,9
	Kasmet atnaujinamas vadovėlių fondas sudaro mokytojams didesnes galimybes individualiai (savo nuožiūra) rinktis, iš kokių vadovėlių ir ką dėstyti	1,8
	Norėdami dirbti su naujais vadovėliais ir mokymo priemonėmis, mūsų mokyklos mokytojai turi nuolat tobulinti savo profesines kompetencijas ir/ ar kelti savo kvalifikaciją	1,8

	Teiginiai	Pritarimų vidurkis
Dėmesys bibliotekoms mokyklų strateginiuose dokumentuose	Mokyklos strateginiame plane (kituose strateginiuose dokumentuose) numatyti prioritetai lėšų skyrimui prieigai prie elektroninių išteklių (prenumeruojamos duomenų bazės, tinklai ir t.t.)	2,6
	Mokyklos strateginiame plane numatyti prioritetai bibliotekos kompiuterizavimui	2,3
	Mokytojų tarybos posėdžio tematikoje per pastaruosius trejus metus buvo svarstytas klausimas, kaip mokyklos biblioteka prisideda prie kokybiško ugdymo programų įgyvendinimo	2,1
	Mokyklos plane, formuojant mokyklos veiklos tikslą ir uždavinius, yra akcentuojamas mokyklos bibliotekos vaidmuo, prisidedant prie kokybiško ugdymo programų įgyvendinimo	2,1
Mokyklų bibliotekininko įtraukimas į ugdymo proceso tobulinimą	Vidinio audito metu yra analizuojamas mokyklos bibliotekos išteklių vaidmuo ugdymo proceso kokybei	2,2
	Bibliotekininkai nuolat, periodiškai kviečiami į mokykloje organizuojamus pasitarimus dėl ugdymo turinio atnaujinimo	2,1

* 1 – tikrai pritariu, 2 – pritariu, 3 – nepritariu, 4 – tikrai nepritariu, 5 – tokio reiškinio nėra

Į pateiktą klausimą, *kokią įtaką ugdymo proceso kokybei daro kasmet atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas*, atsakė **mokytojai** (N=242) (žr. 53 pav.).

53 pav. Dažno mokyklos vadovėlių atnaujinimo pasekmės mokymo(si) proceso organizavimui: *mokytojų atsakymų pasiskirstymas procentais* (N = 138)

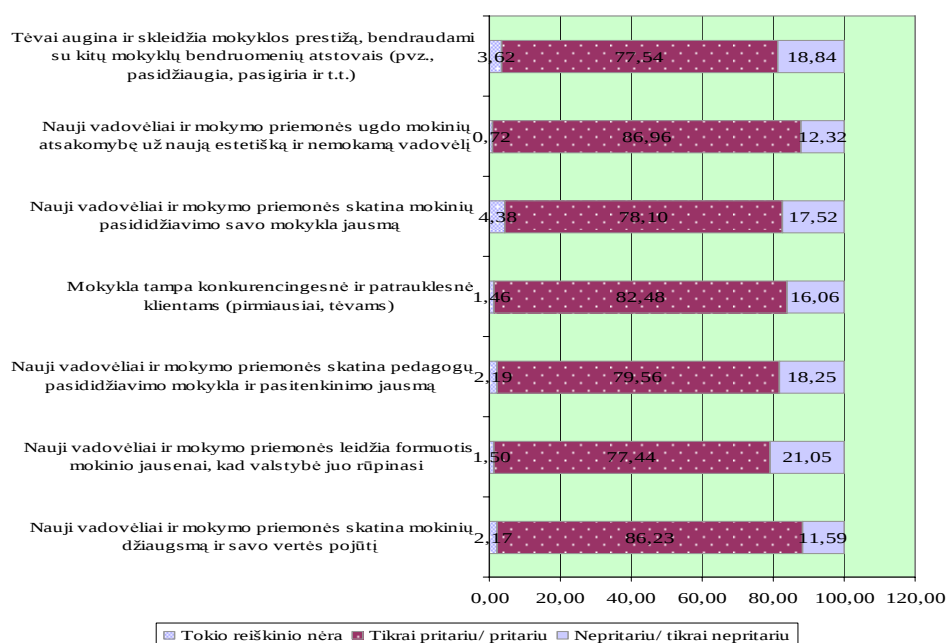
Jie nurodė, kad kasmet (dažnai) atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas. Tam jie tikrai pritaria (1) ir pritaria (2), išryškindami, kad atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas:

- sudaro mokytojams didesnes galimybes individualiai (savo nuožiūra) rinktis, iš kokių vadovėlių ir ką dėstyti;

- sudaro sąlygas naudoti įvairesnes užduotis;
- leidžia diferencijuoti ir individualizuoti ugdymo procesą;
- leidžia mokytojams kasmet atnaujinti savo mokymo planus ir mokymo turinį;
- naujesni ir modernesni, gražiau apipavidalinti vadovėliai mokymosi procesą paverčia patrauklesniu mokiniams;
- taupo mokytojo sąnaudas (pvz., laiko, finansines), ruošiantis pamokai;
- sudaro galimybes mokytojams ir mokiniams pasiekti naujausią nacionaliniu ir/ ar tarptautiniu mastu informaciją dalyko srityje;
- mokiniui leidžia geriau pasirengti 10 klasės patikrai ir 12 klasės baigiamiesiems egzaminams;
- nauji vadovėliai ir mokymo priemonės skatina mokytoją kelti savo kvalifikaciją ir vystyti profesines kompetencijas.

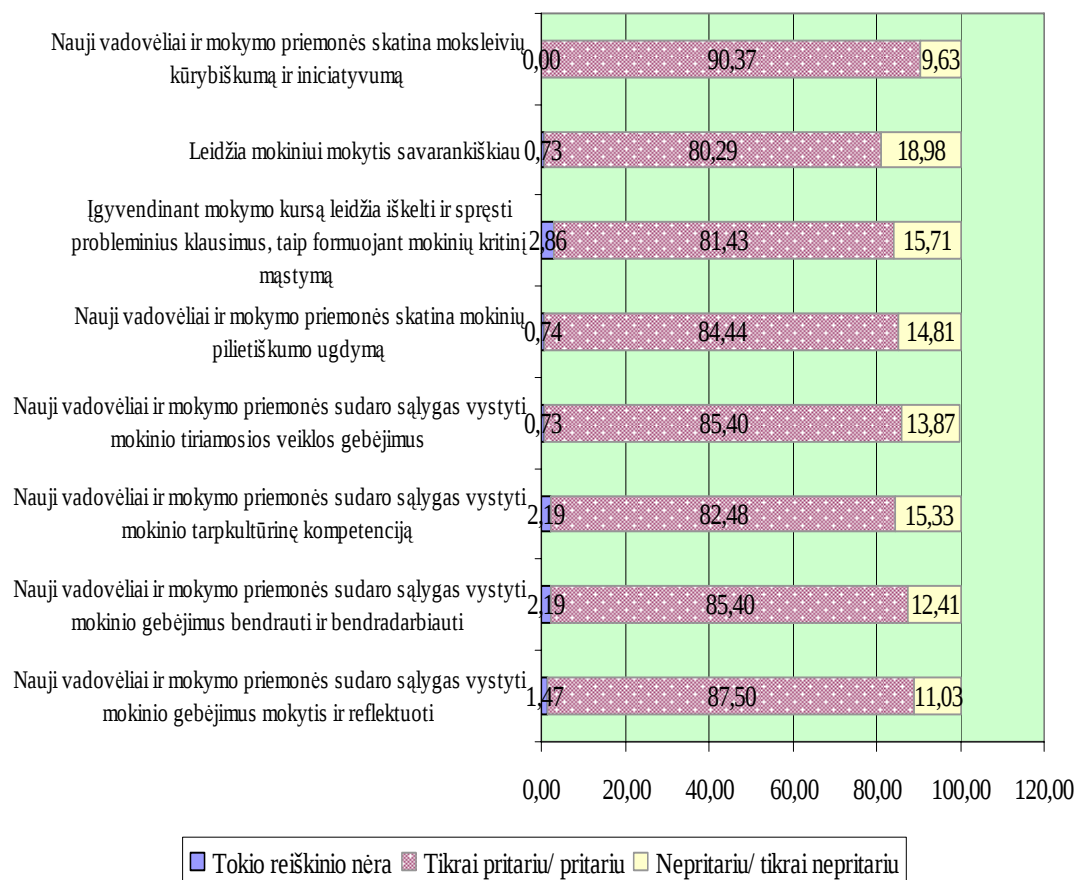
Kaip nurodė **mokytojai**, dažnas vadovėlių fondo atnaujinimas turi įtakos mokyklos bendruomenės pilietiškumui vystytis. Respondentai mokytojai tikrai pritaria ir pritaria tokiems aspektams (žr. 54 pav.):

- nauji vadovėliai ir mokymo priemonės skatina mokinių džiaugsmą ir savo vertės pojūtį;
- nauji vadovėliai ir mokymo priemonės ugdo mokinių atsakomybę už naują estetišką ir nemokamą vadovėlį;
- tėvai augina ir skleidžia mokyklos prestižą, bendraudami su kitų mokyklų bendruomenių atstovais (pvz., pasidžiaugia, pasigiria ir t.t.);
- nauji vadovėliai ir mokymo priemonės skatina pedagogų pasididžiavimo mokykla ir pasitenkinimo jausmą;
- mokykla tampa konkurencingesnė ir patrauklesnė klientams (pirmiausiai, tėvams);
- nauji vadovėliai ir mokymo priemonės skatina mokinių pasididžiavimo savo mokykla jausmą;
- nauji vadovėliai ir mokymo priemonės leidžia formuotis mokinio jausenai, kad valstybė juo rūpinasi.

54 pav. Dažno vadovėlių fondo atnaujinimo pasekmės mokyklos bendruomenės pilietiškumo vystymui: *mokytojų atsakymų pasiskirstymas procentais* (N = 142)

Mokytojai tikrai pritarė ir pritarė, kad vadovėlių fondo atnaujinimas skatina mokinių mokymosi bei socialinių kompetencijų plėtotę (žr. 55 pav.):

55 pav. Mokinių socialinių ir mokymo(si) kompetencijų vystymas: mokytojų atsakymų pasiskirstymas procentais (N = 142)

Tačiau tyrime dalyvavę **mokytojai nurodė ir problemas**, su kuriomis susiduriama atnaujinant mokyklos vadovėlių fondą:

- naujų vadovėlių ir mokymo priemonių nepakanka – keli mokiniai turi dalintis viena vadovėlių;
- sukelia keblumą mokytojui, nes kiekvienas mokytojas turi gebėti savarankiškai ekspertiškai atrinkti deramą / tinkamą vadovėlį iš mokykloje esančių kelių to dalyko alternatyvinių vadovėlių;
- per dažna vadovėlių kaita neigiamai veikia ugdymo procesą – mokytojui tiesiog nebespėja atnaujinti mokymo/si turinio ir planų;
- ne visi vadovėliai, kuriuos kasmet įsigyja mokykla, yra vertingi ir tinkamai pasitarnauja mokymosi tikslams pasiekti (nors jie pasirinkti pagal rekomenduojamą sąrašą);
- pakartotinai leidžiami tik tie vadovėliai, kurie išleisti prieš kelerius metus; o juose trūksta naujų mokslinių žinių;
- ne visi vadovėliai atkartoja ankstesnių klasių turinį – nėra informacijos (suteikiamų žinių ir gebėjimų) tęstinumo, pereinamumo;
- naujų vadovėlių ir mokymo priemonių turinys neatitinka poreikio;
- nėra viso mokyklos kurso susisteminančių vadovėlių baigiamosioms klasėms;
- vadovėliuose – tik tekstai ir trūksta teorinės medžiagos, reikalingos baigiamiesiems egzaminams;

- sukelia mokytojams stresą, nes neretai trūksta papildomos metodinės medžiagos (žr. 56 pav.).

56 pav. Dažno mokyklų vadovėlių fondo atnaujinimo problemos: mokytojų atsakymų pasiskirstymas procentais (N = 142)

Apibendrinant penktąjį tyrimo klausimą, galima teigti, kad:

Kasmet atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas daro realų pozityvų poveikį ugdymo proceso kokybei. Tai plečia mokytojų galimybes pasirinkti norimą vadovėlį, skatina tobulinti savo kompetenciją, tobulinti kvalifikaciją, kokybiškai vykdyti ugdymo programas.

Pamokoje darbas su naujais vadovėliais leidžia diferencijuoti ir individualizuoti ugdymo procesą, sudaro sąlygas naujesnių užduočių panaudojimui, geriau pasirengti 10 klases patikrai ir 12 klases baigiamiesiems egzaminams.

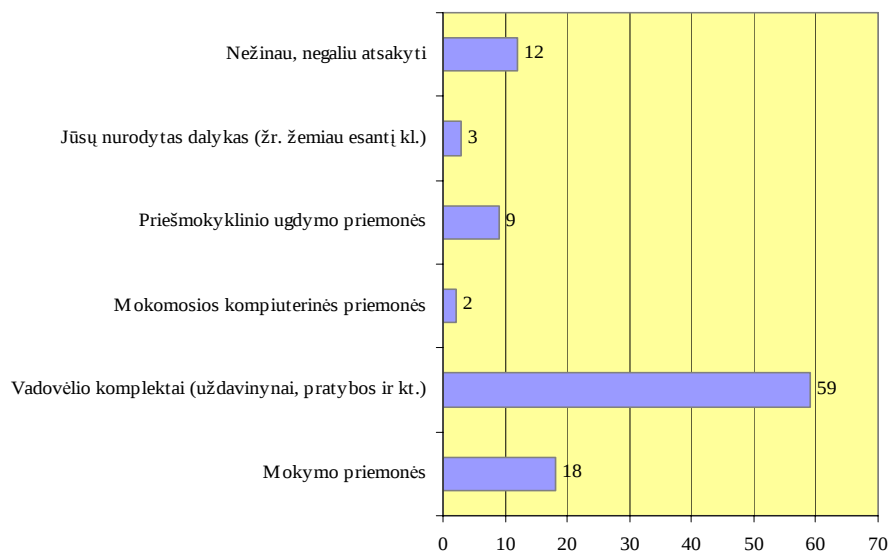
Tačiau kasmet atnaujinamas vadovėlių fondas yra iššūkis mokytojui – tinkamai įvertinti vadovėlį ir gebėti juo naudotis. Pakartotinai leidžiami vadovėliai ne visada yra atnaujinto turinio, stokoja naujausių mokslo žinių.

Ne visi vadovėliai atkartoja ankstesnių klasių turinį – stokoja pernelyg senos informacijos. Nėra viso kurso susisteminimo rengiantis egzaminams.

Kai kuriuose vadovėliuose – tik meniniai tekstai ir klausimai, nebeliko teorinės, metodinės medžiagos.

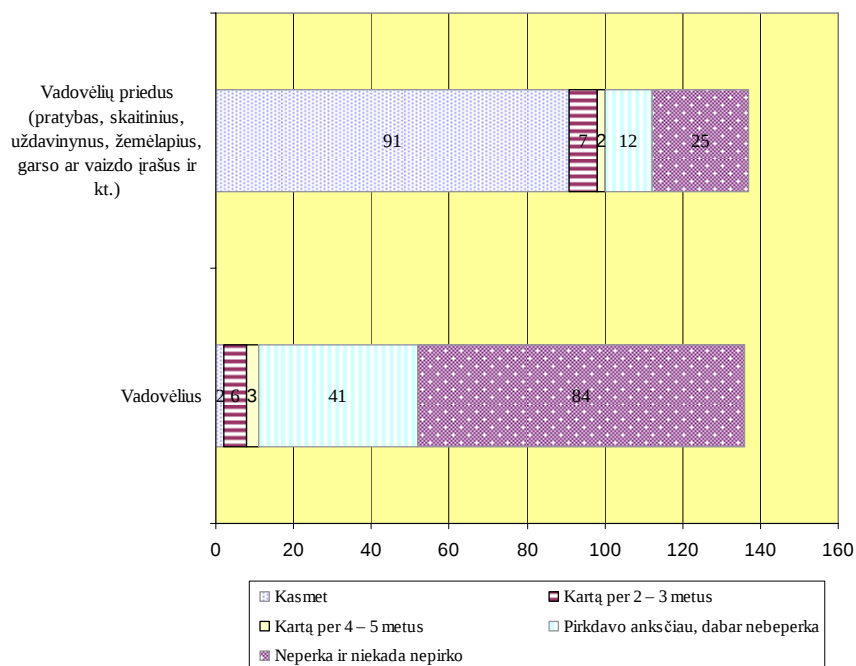
6 TYRIMO PROBLEMINIS KLAUSIMAS. *Kiek, kokius ir kodėl vadovėlius tenka pirkti mokinių tėvams?*

Į klausimą, *kiek, kokius ir kodėl vadovėlius tenka pirkti mokinių tėvams*, buvo paprašyti atsakyti **mokytojai** (*mokytojų apklausos rezultatai*). Mokytojai nelenkė atsakinėti į šį klausimą, o tie, kurie atsakė (N = 103), pirmiausia nurodė, kad tėvams tenka pirkti vadovėlių komplektus (uždavinynus, pratybas ir pan.), kitas mokymo priemones, priešmokyklinio ugdymo priemones (žr. 57 pav.), nors kai kurie respondentai nurodė, kad tokios problemos nežino ir atsakyti negali.

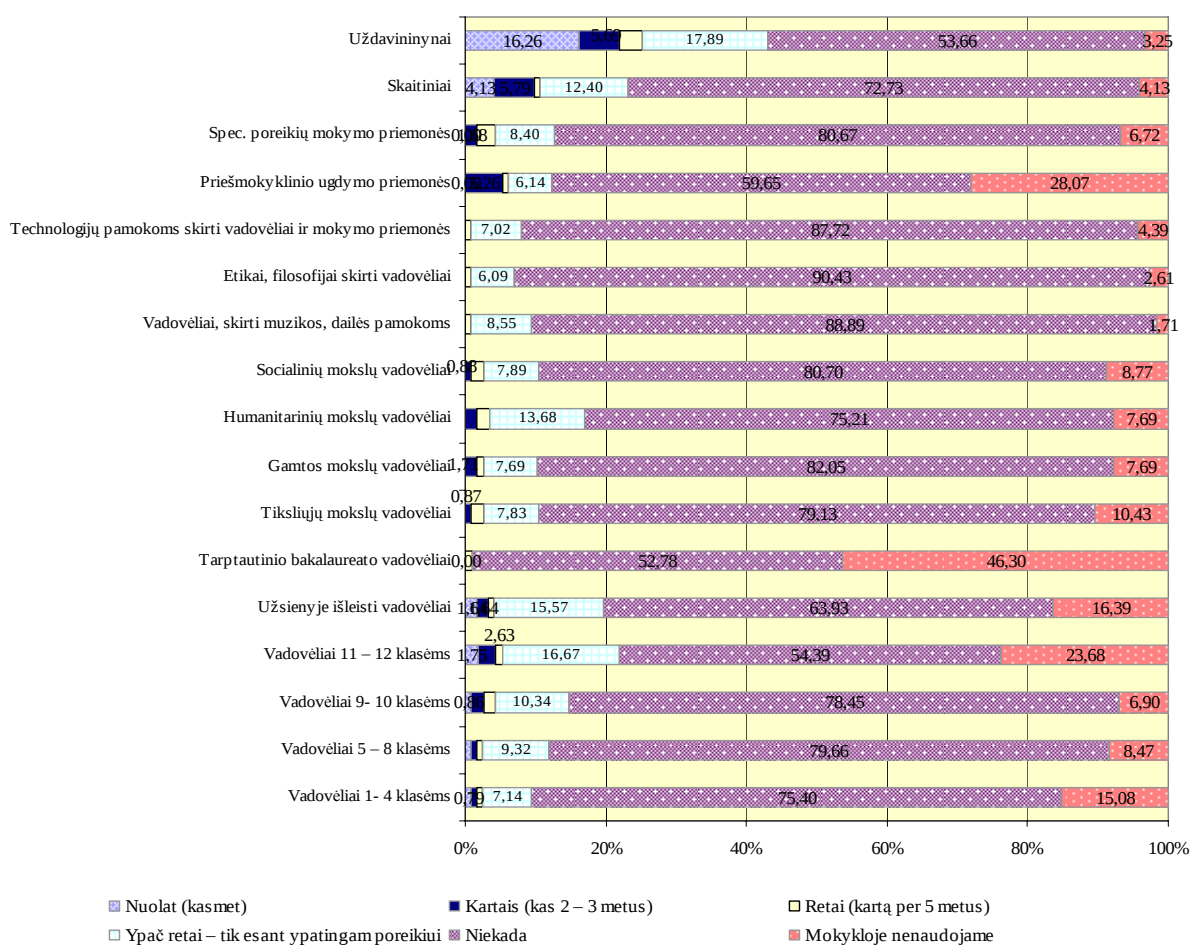
57 pav. Mokymosi priemonės, kurias perka mokinių tėvai: mokytojų atsakymai

Analizuojant **mokytojų** atsakymus, *ką dažniausiai turi pirkti tėvai savo vaikams*, išryškėjo, kad dažniausiai perkami vadovėlių priedai (pratybos, uždavinynai, skaitiniai, žemėlapiai), o pačių vadovėlių tėvams tenka pirkti vis rečiau (žr. 58 pav.):

58 pav. Vadovėlių ir jų priedų pirkimo dažnis: mokytojų atsakymai (N=137)

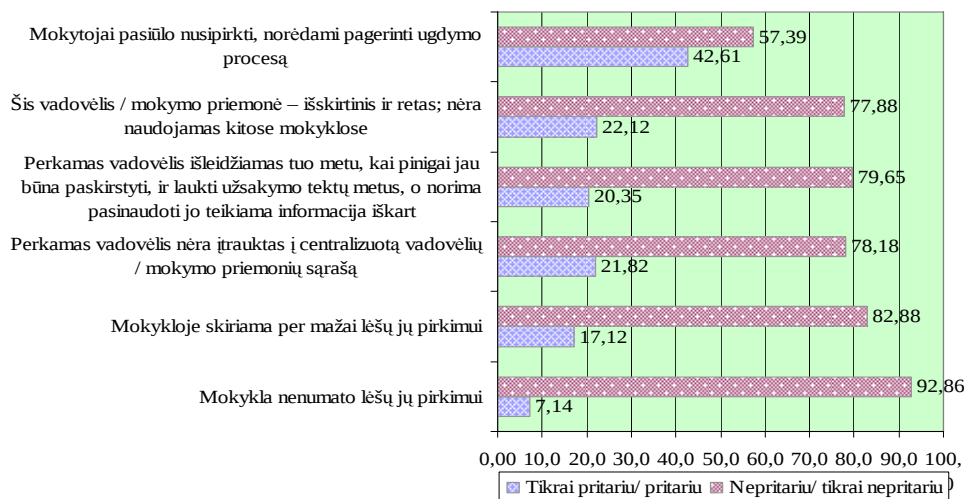
Mokytojams buvo pateiktas klausimas, *kokius vadovėlius ir kaip dažnai Jūsų mokykloje perka mokinių tėvai*. Mokytojų atsakymai ryškėja 59 paveiksle:

59 pav. Tėvų perkami vadovėliai ir pirkimo dažnis: mokytojų atsakymai (procentais, N = 137)

Atsakymai patikino, kad vadovėliai perkami ypač retai arba niekada. Išskirtinai retai (atsakymus pažymėjo vos 1/10 tyrime dalyvavusių pedagogų) perkami uždavinynai, vadovėliai baigiamosioms klasėms ir išleistieji užsienyje. Kas 2-3 metus tėvai perka skaitinius, uždavinynus, priešmokyklinio ugdymo priemones ir vadovėlius 11- 12 klasėms.

Mokytojai buvo paprašyti *nurodyti dažniausiai pasitaikančias priežastis, kodėl mokinių tėvai perka vadovėlius* (žr. 60 pav.).

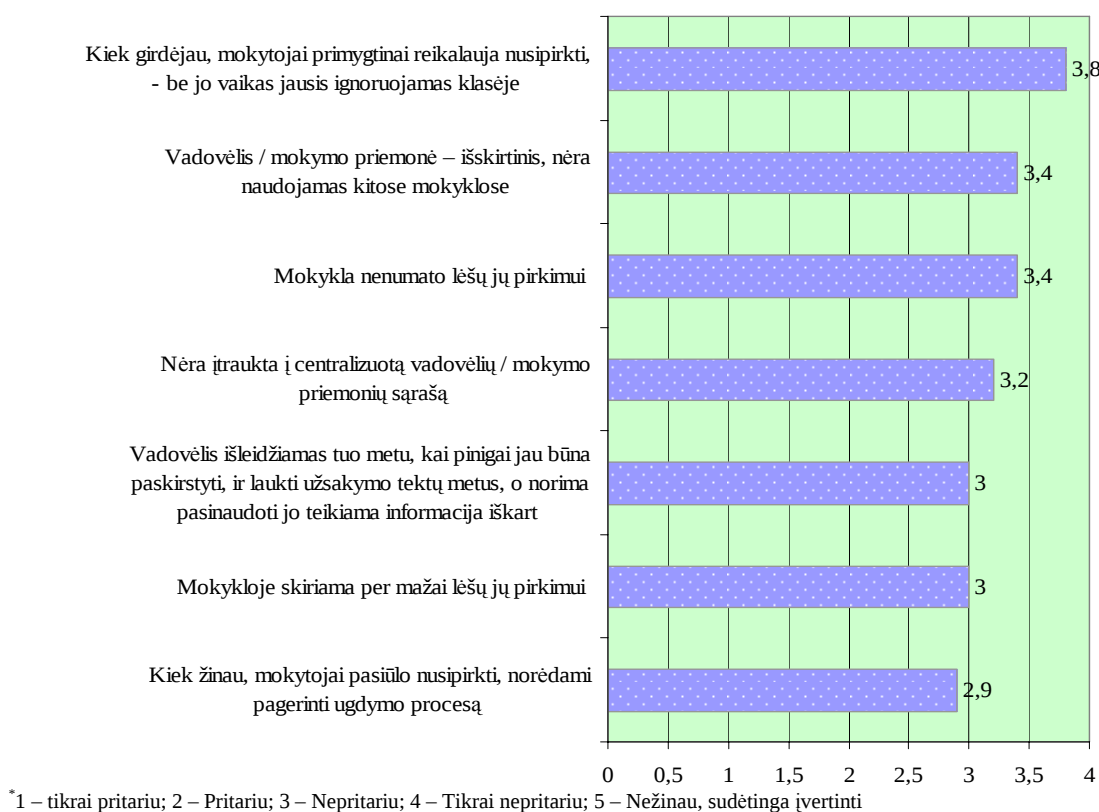
60 pav. Priežastys, dėl kurių tėvai perka vadovėlius: mokytojų atsakymai (procentais, N = 115)

Respondentų mokytojų atsakymai pasiskirstė taip:

- mokytojai pasiūlo nusipirkti, norėdami pagerinti ugdymo procesą;
- šis vadovėlis/ mokymo priemonė – išskirtinis ir retas; nėra naudojamas kitose mokyklose;
- perkamas vadovėlis nėra įtrauktas į centralizuotą vadovėlių/ mokymo priemonių sąrašą;
- perkamas vadovėlis išleidžiamas tuo metu, kai pinigai jau būna paskirstyti, ir laukti užsakymo tektų metus, o norima pasinaudoti jo teikiama informacija iškart;
- mokykloje skiriama per mažai lėšų jų pirkimui.

Taigi tėvams prisieina pirkti vadovėlius dėl išskirtinių, ne visada išspręstų organizacinių situacijų: dėl pavėluoto užsakymo, nepakankamai lankstaus pinigų paskirstymo.

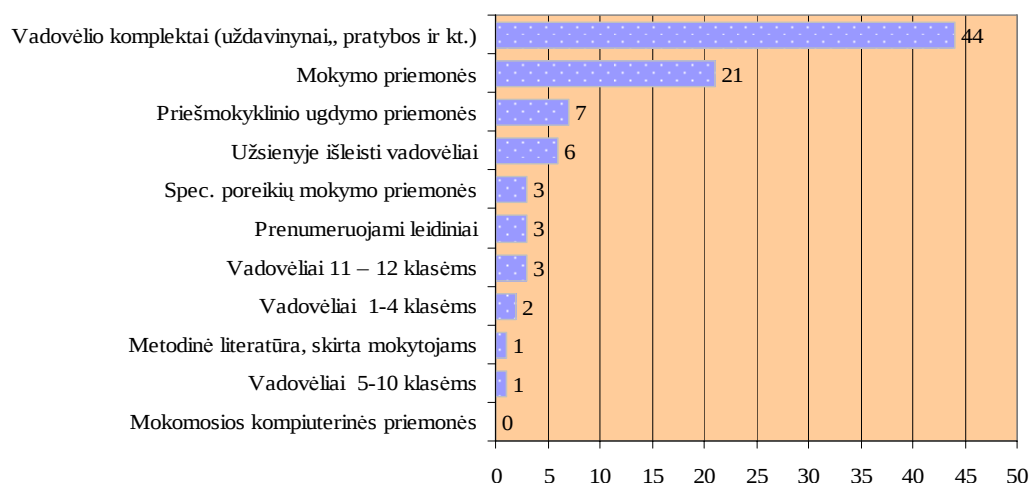
Į klausimą, nurodykite priežastį, dėl kurios tėvai turi pirkti vadovėlius ir/ ar kitas mokymo priemones, buvo paprašyti atsakyti **bibliotekininkai**. Jie nepritarė nei vienai klausime išvardytai pozicijai (žr. 61 pav.).

61 pav. Priežastys, dėl kurių tėvai turi pirkti vadovėlius/ mokymo priemones (pritarimų vidurkis, N = 137)

Į šiuos klausimus taip pat buvo paprašyti atsakyti ir mokyklų vadovai.

Atsakydami į klausimą, *kokias mokymo priemones tenka pirkti mokinių tėvams, mokyklų vadovai* pažymėjo tokias pačias pozicijas, kaip ir mokytojai: tėvams tenka pirkti vadovėlio komplektus (uždavinynus, pratybas ir pan.) bei mokymo priemones (žr. 62 pav.).

62 pav. Priemonės, kurias perka mokinių tėvai (dažniai, N = 91)

Mokyklų vadovai kaip ir bibliotekininkai nepritaria išvardytoms priežastims, dėl kurių tėvai turi pirkti vadovėlius ar mokymo priemones (žr. 16 lentelę).

16 lentelė. Priežastys, dėl kurių tėvai turi pirkti vadovėlius/ mokymo priemones

Teiginiai	Pritarimų vidurkis
Mokykloje skiriama per mažai lėšų jų pirkimui	2,8
Kiek žinau, mokytojai pasiūlo nusipirkti, norėdami pagerinti ugdymo procesą	2,8
Nėra įtraukta į centralizuotą vadovėlių / mokymo priemonių sąrašą	2,9
Vadovėlis išleidžiamas tuo metu, kai pinigai jau būna paskirstyti, ir laukti užsakymo tektų metus, o norima pasinaudoti jo teikiama informacija iškart	3
Mokykla nenumato lėšų jų pirkimui	3,4
Vadovėlis / mokymo priemonė – išskirtinis, nėra naudojamas kitose mokyklose	3,4
Kiek girdėjau, mokytojai primygtinai reikalauja nusipirkti, - be jo vaikas jausis ignoruojamas klasėje	3,7

* 1 – tikrai pritariu, 2 – pritariu, 3 – nepritariu, 4 – tikrai nepritariu, 5 – nežinau, sudėtinga įvertinti

Mokyklų vadovai nurodė kitas priežastis, dėl kurių tėvai turi pirkti vadovėlius/ mokymo priemones. Atlikus atvirų atsakymų turinio (content) analizę, paaiškėjo tokios priežastys (žr. 17 lentelę).

17 lentelė. Kitos priežastys, dėl kurių tėvai turi pirkti vadovėlius/ mokymo priemones (mokyklos vadovų apklausos rezultatai: atvirų atsakymų turinio (content) analizė)

Priežastys	Patvirtinantys teiginiai
Finansinės problemos	Lėšų mokymo priemonėms įsigyti neskyrimas "...Mokyklai neskiriama lėšų mokymo priemonėms įsigyti, išskyrus krepšelio lėšas...", "...Pratybų sąsiuviniams, žemėlapiams įsigyti nėra skiriama lėšų..."
	Neskaidrus lėšų paskirstymas "...Kitose mokyklose, manau ne visada teisingai būna panaudotos lėšos vadovėlių įsigijimui, todėl tėvams tenka pirkti labai brangius vadovėlius(pačiai teko pirkti vadovėlius sūnui, kuris mokosi vidurinėje mokykloje, turinčioje daug mokinių)..."
Mokinys atperka suplėšytą/ pamestą	"...Perka naują vadovėlį vietoj sugadinto ar pamesto..."

Priežastys		Patvirtinantys teiginiai
Mokinio/ tėvų iniciatyvumas ir asmeninis sprendimas	Mokinio noras mokytis iš SAVO vadovėlio	"...Kiekvienam vaikui malonu mokytis iš naujo vadovėlio ir tik nuosavo..."
	Mokinys perka žinių įsisavinimui	"...asmeninis noras, kad vaikas galėtų geriau įsisavinti žinias...", "...noras kad vaikas turėtų savo vadovėlį...", "...Nori, kad vaikas pagilintu savo žinias ir gebėjimus, taip pat kad pagerintu mokymosi motyvaciją...", "...Nortas, kad vaikas turėtų asmeninius, naujus vadovėlius...", "...Pačių tėvų noras, kad mokiniai mokytųsi iš naujų, nenudėvėtų vadovėlių..."
	Užduotims atlikti	"...Daugelyje užsienyje leistų vadovėlių užsienio kalbai mokytis yra pateikiamos užduotys, kurias reikia atlikti vadovėlyje, tad patogiau jį įsigyti nuosavą ir jame atlikti pateikiamas užduotis, nes mokyklos vadovėliuose tai daryti draudžiama..."
	Tėvų sprendimas, pasitarus su mokytojais	"...kartais tėvai, pasitarę su dėstomo dalyko mokytoju, jam patarus, nuperka papildomos literatūros..."
	Mokinys įsigyja, nes mokykla neturi naujai išleistos mokymo priemonės	"...Mokinys, sužinojęs apie išleistą naują mokymo priemonę, nusprendžia ją įsigyti, nes siekia pagilinti to dalyko žinias, o mokykla tokios mokymo priemonės neturi..."
Perkamos komplektų dalys	Pratybų sąsiuviniai	"...Mokyklos mokiniai pilnai aprūpinami vadovėliais. Tėvai perka tik pratybų sąsiuvinius..."
Perkami raštinės reikmenys		"...MŪSŲ MOKYKLOJE MOKINIŲ TĖVAI VADOVĖLIŲ NEPERKA, O PERKA PRATYBŲ SĄSIUVINIUS, RAŠTINĖS REIKMENIS..."
Dažna mokytojų poreikio kaita		"...Mokytojai labai dažnai keičia norus, pageidavimus iš kurių vadovėlių dirbti, todėl bibliotekininkai nespėja pagal tuos kintančius pageidavimus jų užsakinėti..."
Prasta vadovėlių kokybė		"...Vadovėliai greit susidėvi, bloga jų kokybė, mokykla neturi lėšų nupirkti visus vadovėlius..."
Ugdymo proceso kokybės gerinimui		"...Pagerinti ugdymo procesą, tobulinti mokymą...", "...Per mažai užduočių pateikiama vadovėlyje, tad reikia mokytojų pačiam ruošti papildomą medžiagą, o pratybų sąsiuvinuose lengviau būtų tėvams kontroliuoti savo vaiko namų darbų paruošimą. Didesnį dėmesį tėvai skirtų į vaikų namų darbų ruošimą..."
Pasiūlymas		"...Į mokymo priemones reikėtų įtraukti kopijavimo paslaugas, nes mokytojai ypač pradinėse klasėse ruošia daug papildomų užduočių ir dažnai tenka kopijuoti, tam pinigų skirti iš mokinio krepšelio labai sudėtinga ir dažnai reikia prašyti tėvų paramos..."

Apibendrinant šeštąjį tyrimo klausimą, galima teigti, kad mokiniai pakankamai yra aprūpinami vadovėliais, jų didelio stygiaus nebėra, bet vis dar stokojama vadovėlių komplektų (uždavinių, skaitinių, žemėlapių, pratybų), priešmokyklinio ugdymo priemonių.

Tėvai mokiniams perka vadovėlius, kai tokie vadovėliai nebūna įtraukti į galimų įsigyti vadovėlių sąrašus, kai lėšos jau būna paskirstytos, o sužinoma apie naujų vadovėlių išleidimą, kai patys mokytojai skatina įsigyti naują informaciją papildytą vadovėlį.

7 TYRIMO PROBLEMIS KLAUSIMAS. Kas mokyklose dažniausiai atsako už pirkimus, apskaitą ir saugojimą?

Savivaldybių 56 specialistai – informantai, atsakydami į klausimą, *kas mokyklose dažniausiai atsako už pirkimus, apskaitą ir saugojimą*, nurodė, kad mokyklose už šį procesą atsako: bibliotekos darbuotojai, mokyklų vadovai, mokytojai – metodinių ratelių nariai, Metodinė taryba, Mokyklos taryba, mokyklos Mokytojų taryba, buhalteriai (žr. 18 lentelę).

18 lentelė. Atsakingi asmenys už aprūpinimą mokymo priemonėmis ir/ar vadovėliais (mokyklos lygmeniu) (savivaldybių specialistų apklausos rezultatai, N = 56)

Mokyklos lygmeniu	<i>Bibliotekos darbuotojai</i>	Bibliotekininkai
		Bibliotekos vedėjai
	<i>Mokyklų vadovai</i>	Direktorius pavaduotojas ūkio reikalams
		Direktorių pavaduotojai ugdymui (Šilalės, Radviliškio rajonai)
	<i>Mokyklos vidaus struktūros dariniai</i>	Mokyklos metodinių ratelių nariai
		Mokyklos metodinė taryba
		Mokyklos taryba
		Mokyklos pedagogų taryba
		Pirkimų komisija
	<i>Kiti darbuotojai</i>	Mokyklų buhalteriai
		Mokyklos vadovų paskirti asmenys
		Laborantai (Mažeikių rajonas)
	<i>Mokyklos bendruomenė</i>	Tėvai
		Mokiniai
		Mokytojai

Atlikus **savivaldybių specialistų** atsakymų content analizę, išryškėjo, kad atsakingųjų asmenų už aprūpinimą mokymo priemonėmis ir vadovėliais funkcijos yra tokios (žr. 19 lentelę).

Tiksliausiai vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo procesą iliustruoja pavyzdys: „...Mokyklų buhalteris informuoja apie mokinio krepšelio lėšas vadovėliams ir mokymo priemonėms įsigyti. Mokyklų bibliotekininkės (direktorius įsakymu) tiria vadovėlių, žodynų, žinytų ar uždavinynų poreikį, apklaudamos, supažindindamos su galimų įsigyti vadovėlių sąrašu, kitomis priemonėmis (jų naujovėmis) įvairių dalykų mokytojus, užsako, gavus, suskaičiuoja, sutikrina, sutvarko juos pagal reikalavimus, išduoda pasirašytinai mokytojams, supažindina. Pasibaigus mokslo metams, surenka, nurašo nebegaliojančius, sudėvėtus ar dingusius vadovėlius. Mokymo priemonių užsakymu, gavimu ir tvarkymu rūpinasi direktoriaus pavaduotojams ūkio reikalams. Vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymai apsvarstomi ir aprobuojami Mokyklos Taryboje...“

19 lentelė. Savivaldybių specialistai apie mokyklos darbuotojų funkcijas, užsakant, perkant, apskaitant ir saugojant vadovėlius ir mokymo priemones (savivaldybių specialistų apklausos rezultatai, N = 56)

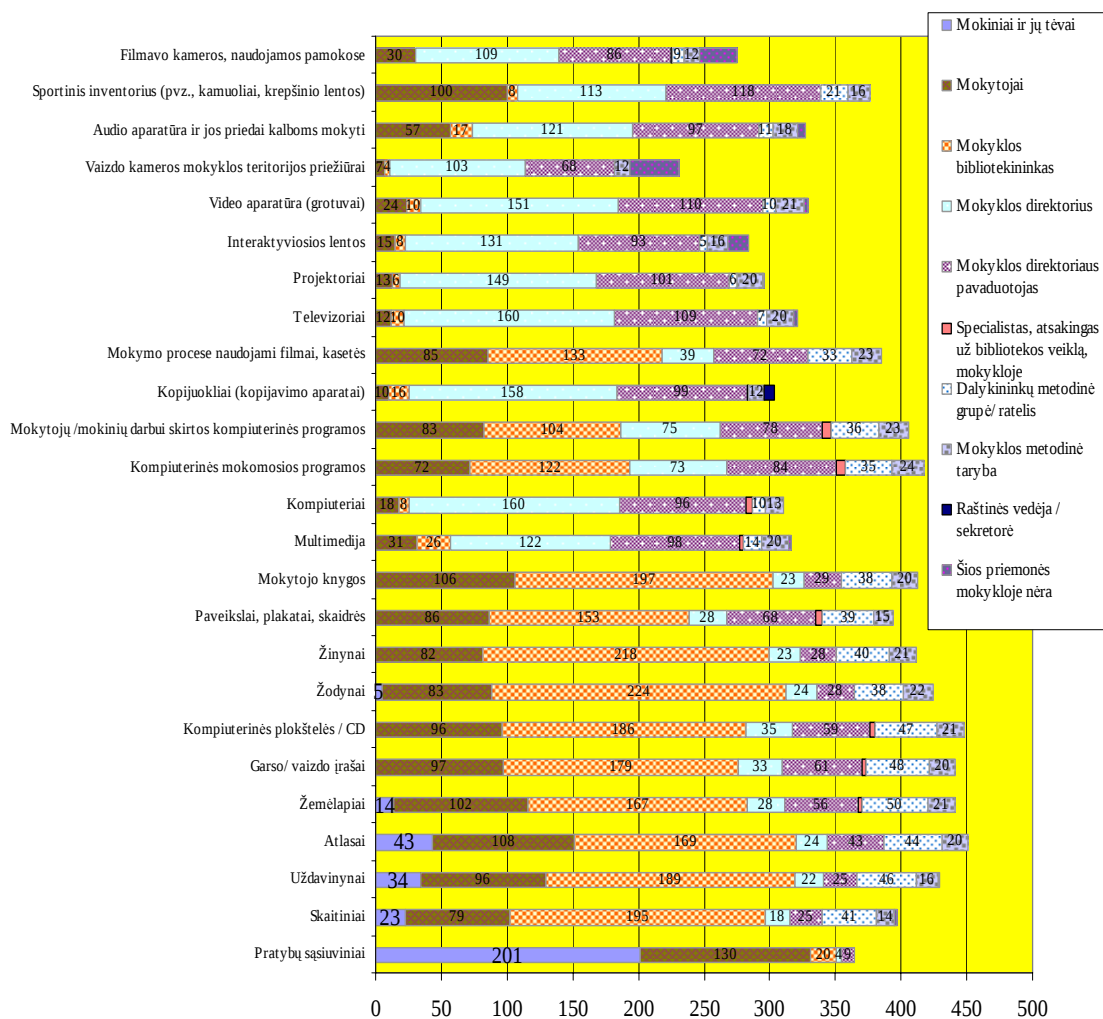
Atsakingas asmuo / subjektas	Atsakomybės ribos
Mokyklų bibliotekininkai	Vadovėlių administravimas:
	• užsakymas, • apskaita, • išdavimas, • surinkimas, • nurašymas, • informacijos pateikimas steigėjui
	• vadovėlių, žodynų, žinytų ar uždavinynų poreikio tyrimas mokykloje; • sąrašo suderinimas su Mokyklos taryba ir vadovais
Mokyklų vadovai	Moralinė atsakomybė
	• Mokymo priemonių ir vadovėlių pirkimo bei jų apskaitos organizavimas ir veiklos priežiūra; • Sąrašų tvirtinimas; • Sutarčių su tiekėjais sudarymas; • Ataskaitų rengimas • Atsakomybė už tikslinį lėšų panaudojimą

Atsakingas asmuo / subjektas	Atsakomybės ribos
Direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams	<i>Mokymo priemonių administravimas:</i> • užsakymas, • gavimas, • išplatimas, • ataskaitų steigėjui rengimas
Direktoriaus pavaduotojas ugdymui	• Poreikių tyrimas • Užsakymo proceso priežiūra („kuravimas“), • Auditavimas ir pakeičių plano sudarymas
„Pirkimų komisija“	• Pirkimų procedūrų įgyvendinimas
Buhalteriai	• Informavimas apie mokinio krepšelio lėšas vadovėliams ir mokymo priemonėms įsigyti • Lėšų pervedimas leidykloms
Mokyklos taryba	<i>Galutinių sprendimų priėmimas:</i> • Vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo apsisprendimas ir aprobavimas, • Pritarimas reikalingų vadovėlių ir mokymo priemonių sąrašams
Mokyklos metodiniai rateliai	• Pasiūlymų užsakymams teikimas
Mokytojai – dalykininkai	• Vadovėlių ir mokymo priemonių atsirinkimas iš sąrašo
Laborantai	• Mokymo priemonių administravimas

Mokyklų bibliotekininkai, dalyvavę kiekybiniame tyrime, atsakė, kas atsakingi už mokymo priemonių įsigijimą ir saugojimą mokyklose:

- mokyklos bibliotekininkas:
 - parengia ir teikia užsakymus leidėjui;
 - tvarko ir prižiūri mokyklų bibliotekų elektroninę (informacinę) sistemą, pavyzdžiui, MOBIS;
 - atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių apskaitą;
 - atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių saugojimą;
 - rengia mokyklos bibliotekos metinę veiklos ataskaitą Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai;
 - rengia mokyklos ataskaitą apie įsigytus vadovėlius ir literatūrą;
 - rengia mokyklos ataskaitą apie įsigytas mokymo priemones;
- mokyklos direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams:
 - atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių saugojimą;
 - rengia mokyklos ataskaitas apie įsigytas mokymo priemones;
 - atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių apskaitą;
- mokyklos direktorius:
 - priima sprendimus dėl lėšų skyrimo mokytojų pageidaujamai literatūrai įsigyti (žr. 63 pav.).

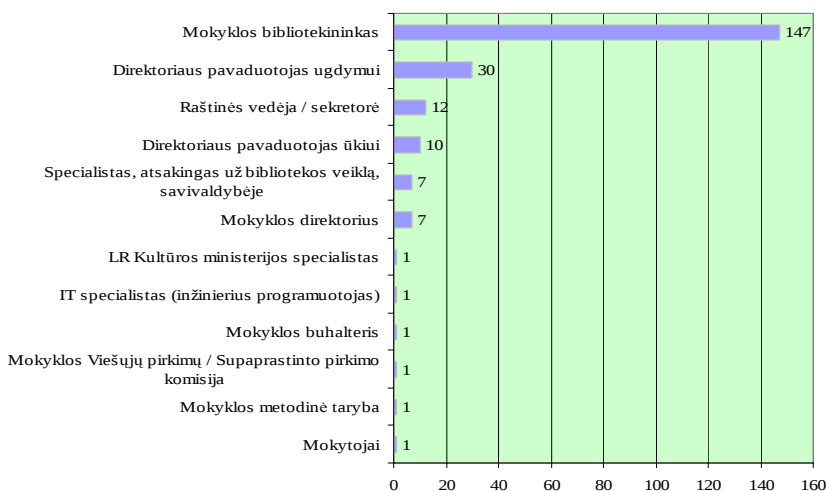
Analizuojant mokyklų bibliotekininkų atsakymus į pateiktą klausimą, ryškėja tai, kad jie vykdo Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos bei Kultūros ministerijos įsakymus dėl mokyklos bibliotekos veiklos, bet šalia to atlieka ir tokias funkcijas, kurios nėra mokyklos bibliotekininkui privalomos (pavyzdžiui, atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių apskaitą; atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių saugojimą; rengia mokyklos ataskaitą apie įsigytus vadovėlius ir literatūrą; rengia mokyklos ataskaitą apie įsigytas mokymo priemones).

63 pav. Asmenys atsakingi už mokymo priemonių įsigijimą mokykloje: mokyklų vadovų atsakymai (N = 244)

Siekiant išsiaiškinti, kas mokyklose dažniausiai atsako už pirkimus, apskaitą ir saugojimą, buvo paklausti **mokyklų vadovai**.

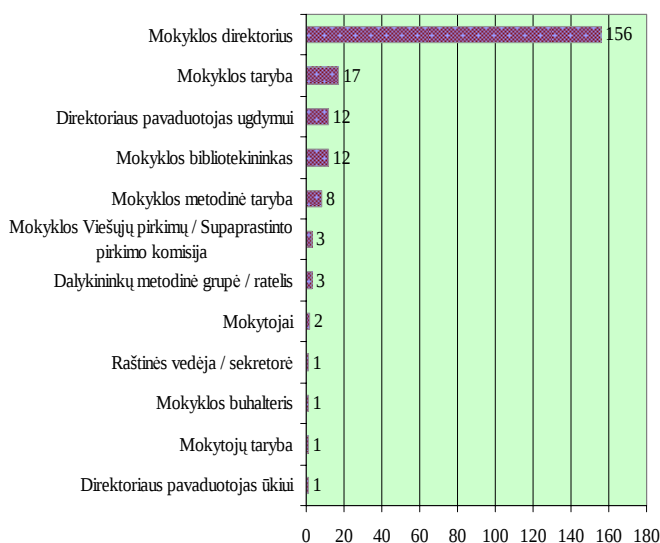
Respondentai mokyklų vadovai pažymėjo, kad užsakymus paruošia ir teikia mokyklos bibliotekininkai, šiame procese dalyvauja ir direktoriaus pavaduotojas ugdymui (žr. 64 pav.).

64 pav. Paruošia ir teikia užsakymą leidėjui: mokyklų vadovų atsakymai (dažniausiai)⁶

⁶ Mokyklų vadovai (viso N = 244) galėjo rinktis daugiau nei vieną klausimo atsakymo variantą

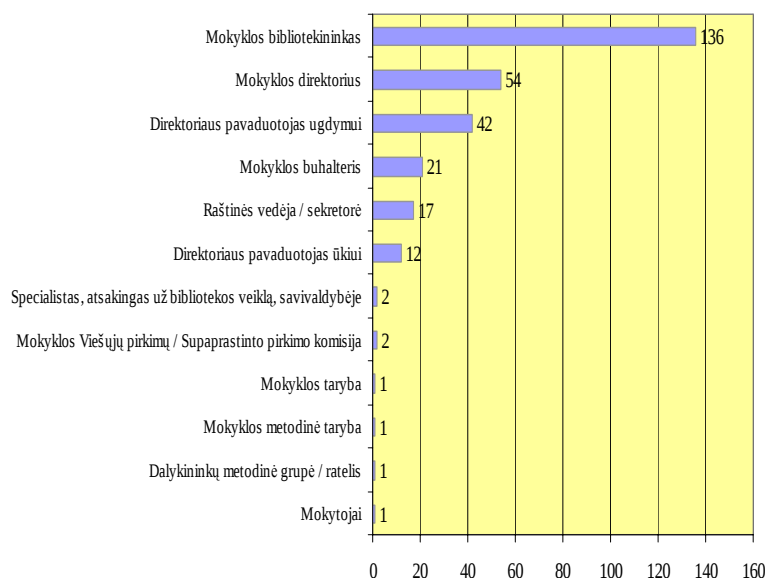
Reikalingų vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo sąrašus tvirtina mokyklos direktorius, dalyvaujant Mokyklos tarybai, direktoriaus pavaduotojams ugdymui, mokyklos bibliotekininkams (žr. 65 pav.).

65 pav. Tvirtina vadovėlių, mokymo priemonių užsakymo tekstą mokykloje: mokyklų vadovų atsakymai (dažniai⁷)

Realiai tvarko dokumentus pagal steigėjo atstovo atsiųstą aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašą šie darbuotojai (žr. 66 pav.):

- mokyklos bibliotekininkas;
- mokyklos direktorius;
- direktoriaus pavaduotojas ugdymui;
- mokyklos buhalteris ir kt.

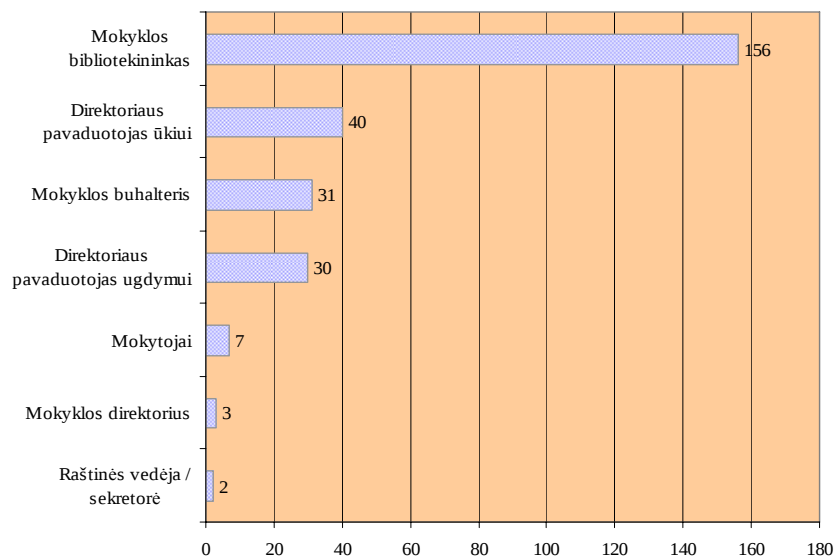
66 pav. Realiai formuoja dokumentaciją (pvz., bendrosios apskaitos, sąrašai, aprašai, įsakymai) pagal steigėjo atstovo atsiųstą aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašą: mokyklų vadovų atsakymai (dažniai⁸)

Mokyklų vadovai, paklausti, kas tiesiogiai mokyklose atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių apskaitą, nurodė, kad tai daro (žr. 67 pav.):

⁷ Mokyklų vadovai (viso N = 244) galėjo rinktis daugiau nei vieną klausimo atsakymo variantą

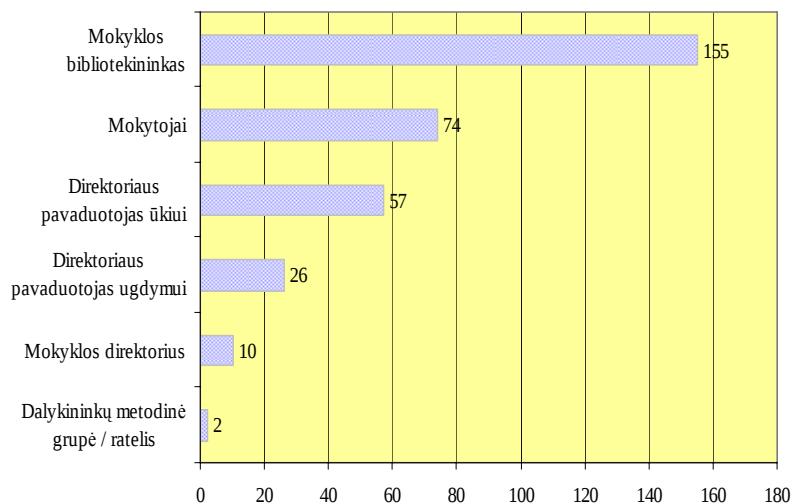
⁸ Mokyklų vadovai (viso N = 244) galėjo rinktis daugiau nei vieną klausimo atsakymo variantą

- mokyklų bibliotekininkai (156 respondentų atsakymai);
- direktoriaus pavaduotojai ūkiui (40 respondentų atsakymų);
- mokyklos buhalteris (31 respondentų atsakymas);
- direktoriaus pavaduotojas ugdymui (30 respondentų atsakymai).

67 pav. Atsakingi už vadovėlių ir mokymo priemonių apskaitą mokykloje: mokyklų vadovų atsakymai (dažniai)

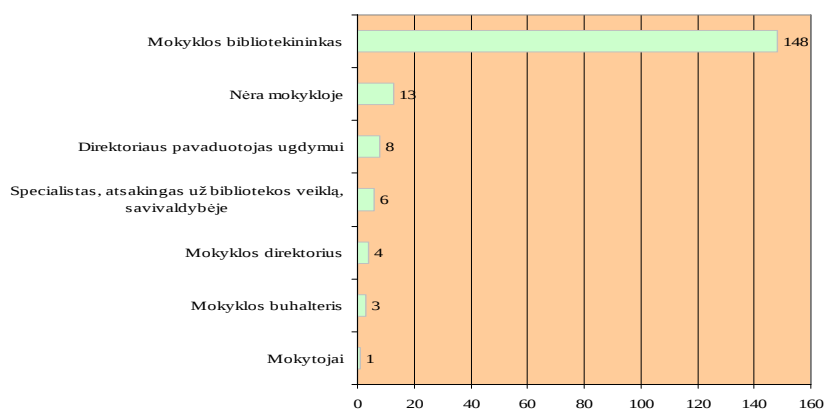
Respondentai mokyklų vadovai, paklausti, *kas mokykloje atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių saugojimą*, pateikė tokius atsakymus: 155 respondentai nurodė, kad tai daro mokyklos bibliotekininkai, 74 respondentų nuomone – tai daro mokytojai, 57 respondentai pažymėjo, kad tai direktoriaus pavaduotojo ūkio reikalams, o 26 respondentai – kad tai direktoriaus pavaduotojo ugdymui atsakomybė (žr. 68 pav.).

68 pav. Atsakingi už vadovėlių ir mokymo priemonių saugojimą mokykloje: mokyklų vadovų atsakymai (dažniai⁹)

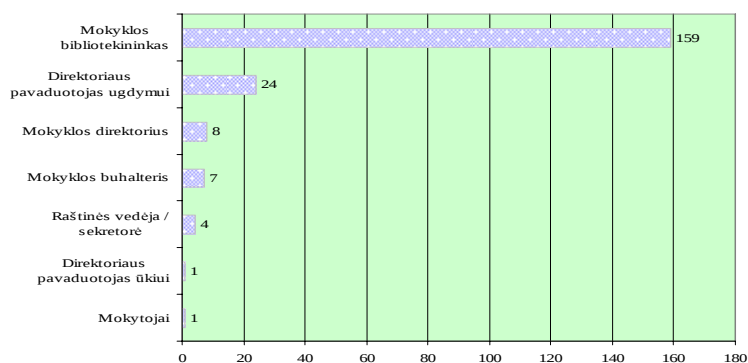
⁹ Mokyklų vadovai (viso N = 244) galėjo rinktis daugiau nei vieną klausimo atsakymo variantą – šita taisyklė taikoma ir kitiems toliau pateiktiems paveikslams

Mokyklų vadovai paklausti, kas rengia metinę ataskaitą Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai, pažymėjo, kad tai – mokyklos bibliotekininko veikla (žr. 69 pav.).

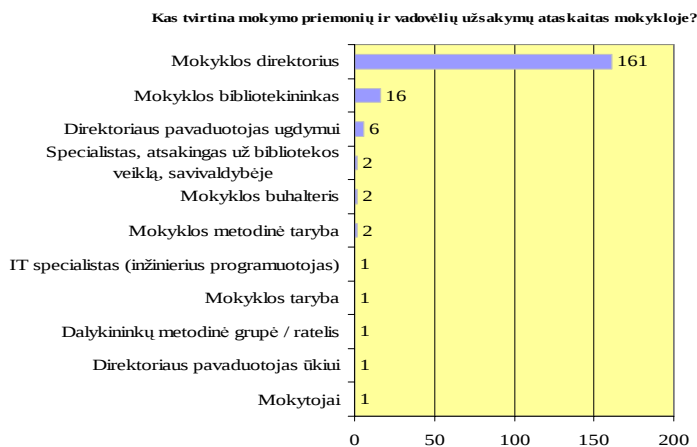
69 pav. Rengia mokyklos bibliotekos metinę veiklos ataskaitą Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai: mokyklų vadovų atsakymai (dažniai)

Respondentai **mokyklų direktoriai ir jų pavaduotojai** nurodė, kad ir mokyklos ataskaitą už įsigytus vadovėlius bei literatūrą rengia mokyklos bibliotekininkai. Kai kurie respondentai (24) įvardija ir direktoriaus pavaduotojus ugdymui (žr. 70 pav.).

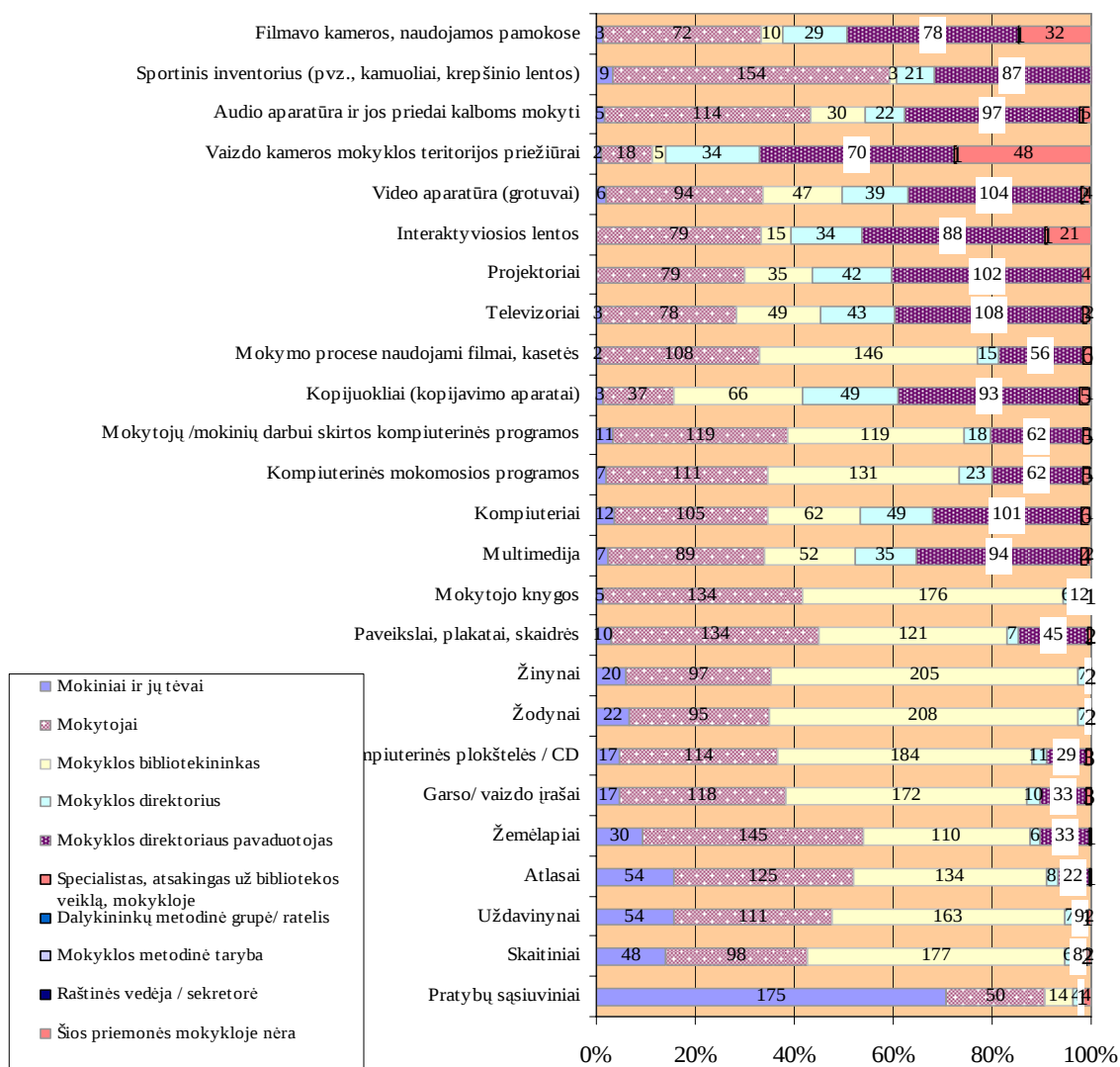

70 pav. Rengia mokyklos ataskaitą apie įsigytus vadovėlius ir literatūrą: mokyklų vadovų atsakymai (dažniai)

Minėtos kategorijos respondentai, paklausti, kas tvirtina mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymų ataskaitas mokykloje, įvardijo mokyklos direktoriaus vaidmenį (žr. 71 pav.).

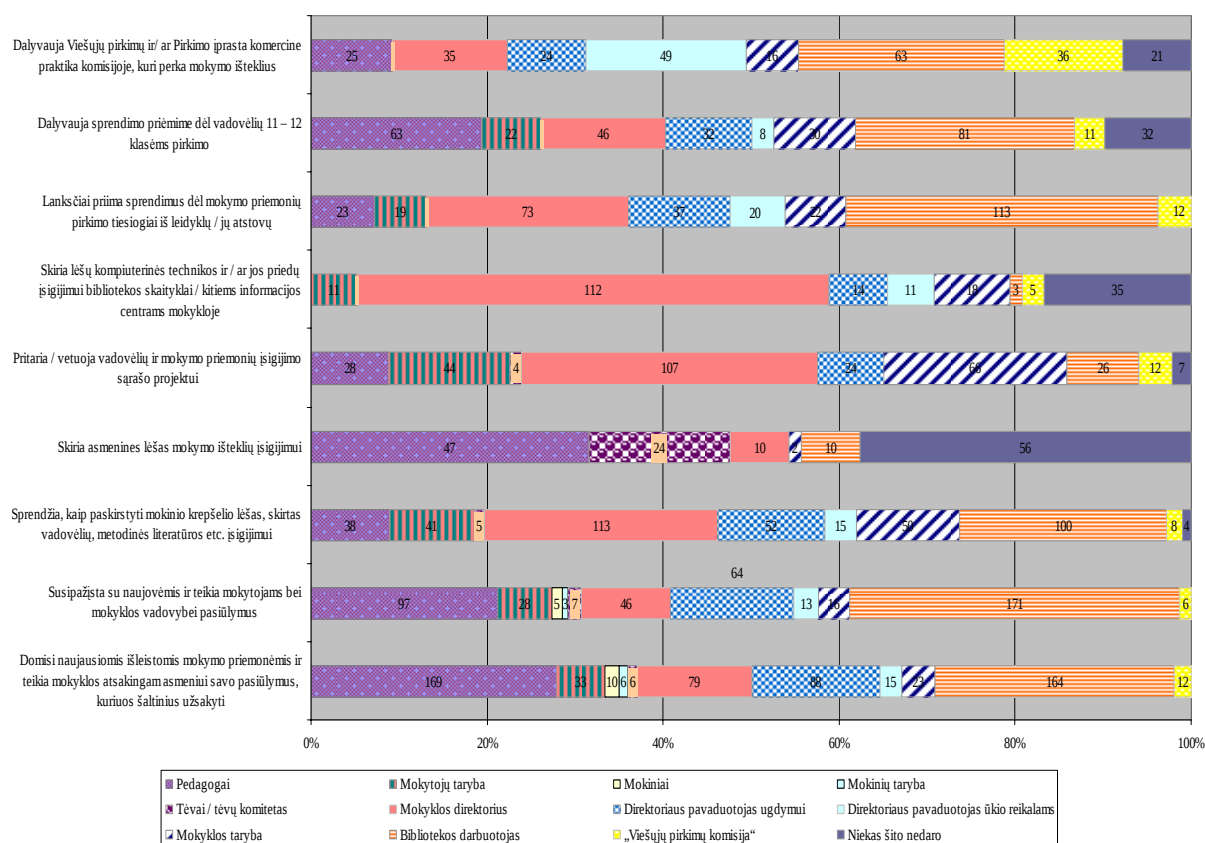
71 pav. Tvirtina mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymų ataskaitas mokykloje: mokyklų vadovų atsakymai (dažniai)

72 pav. Asmenys atsakingi už mokymo priemonių saugojimą mokyklose: mokyklų bibliotekininkų atsakymai¹⁰

¹⁰ Mokyklų bibliotekininkai (viso N = 346) galėjo rinktis daugiau nei vieną klausimo atsakymo variantą

Mokyklų bibliotekininkai, paprašyti nurodyti, kas realiai atsako už sprendimus dėl ugdymo priemonių įsigijimo, nurodė (žr. 73 pav.):

73 pav. Realiai atsakingi asmenys/ grupės už sprendimus dėl ugdymo priemonių įsigijimo: mokyklų bibliotekininkų atsakymai¹¹

Apibendrinant septintąjį tyrimo probleminių klausimų, galima teigti, kad mokyklose dažniausiai atsako už pirkimus, apskaitą ir saugojimą:

- mokyklų bibliotekininkas;
- mokyklos direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams, direktoriaus pavaduotojas ugdymui;
- mokyklos buhalteris.

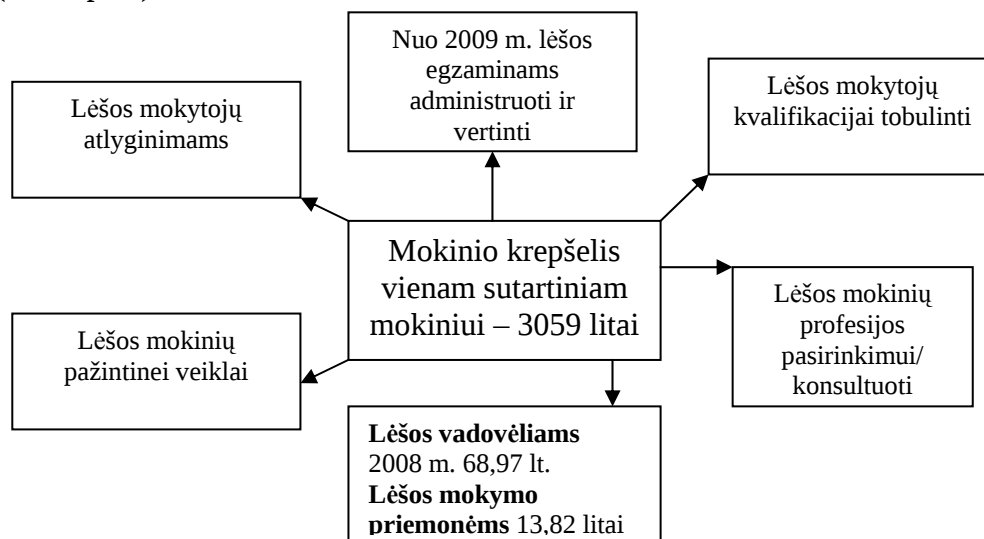
Dokumentus šiose procedūrose tvirtina mokyklos direktorius. Tai dar kartą patvirtina, kad mokyklų vadovai, bibliotekininkai ir kiti atsakingi asmenys yra susipažinę ir vykdo LR švietimo ir mokslo ministro 2008 m. balandžio 25 d. įsakymą Nr. ISAK-1199.

¹¹ Mokyklų bibliotekininkai (viso N = 346) galėjo rinktis daugiau nei vieną klausimo atsakymo variantą

8 TYRIMO PROBLEMİNIS KLAUSIMAS. Kokią dalį mokinio krepšelio lėšų mokykla skiria įrangai įsigyti?

Siekiant atsakyti į klausimą, *kokią dalį mokinio krepšelio lėšų mokykla skiria įrangai įsigyti*, reikėjo išsiaiškinti, kas sudaro mokinio krepšelį ir kokia mokinio krepšelio dotacija skiriama 2008 metams.

Mokinio krepšelis – tai specialioji tikslinė valstybės biudžeto dotacija. Krepšelį sudaro šie komponentai (žr. 74 pav.).

74 pav. Mokinio krepšelio lėšų sudėtis

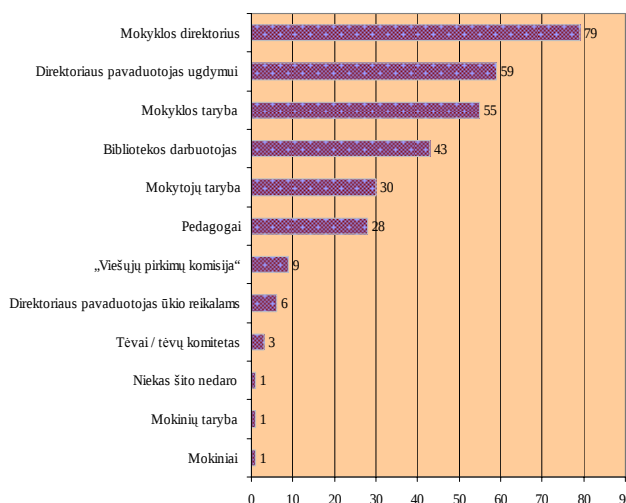
Jau šiais, 2008 metais, lėšos vadovėliams ir mokymo priemonėms sujungtos, ir mokykla pati gali spręsti, kam labiau reikėtų skirti 82,79 Lt sumą – vadovėliams ar mokymo priemonėms įsigyti.

Atsakant į šį klausimą, daugiausia informacijos pateikė respondentai mokyklų vadovai.

Jie nurodė, kad mokyklose mokinio krepšelio lėšas skirstant dalyvauja ir numato, ką reikėtų iš tų lėšų pirkti (žr. 75 pav.):

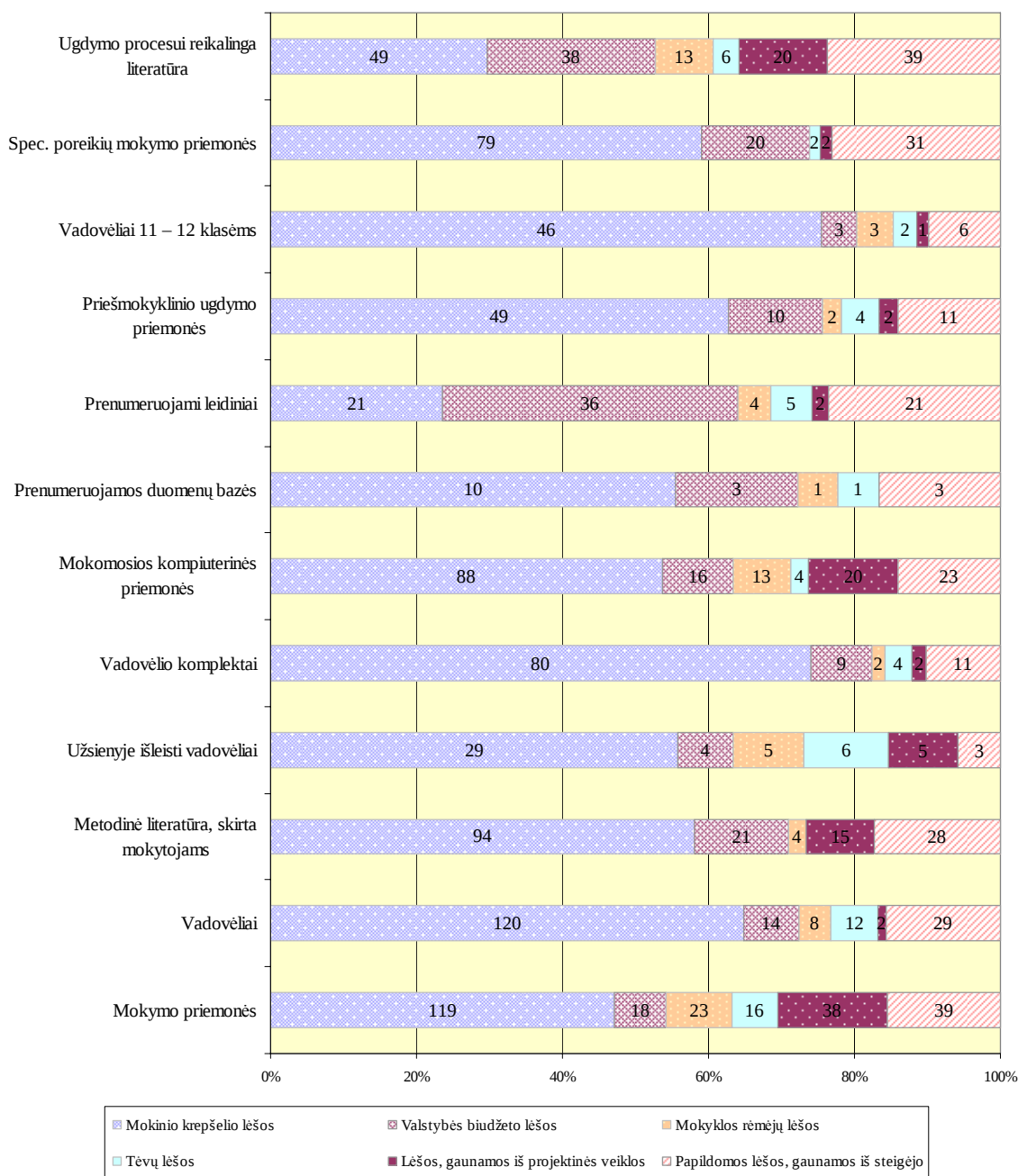
- mokyklų direktoriai;
- direktoriaus pavaduotojai ugdymui;
- bibliotekos darbuotojai;
- mokytojai.

Šiame procese dalyvauja Mokyklos taryba ir Mokytojų taryba.

75 pav. Sprendžia, kaip paskirstyti mokinio krepšelio lėšas, skirtas vadovėlių, metodinės literatūros ir kt. įsigijimui

Mokinio krepšelio lėšų panaudojimas vadovėliams ir mokymo priemonėms pirkti atspindi 76 paveiksle (žr. 76 pav.).

76 pav. Mokyklų vadovai apie finansinius šaltinius, iš kurių užsakomi vadovėliai ir mokymo priemonės¹²

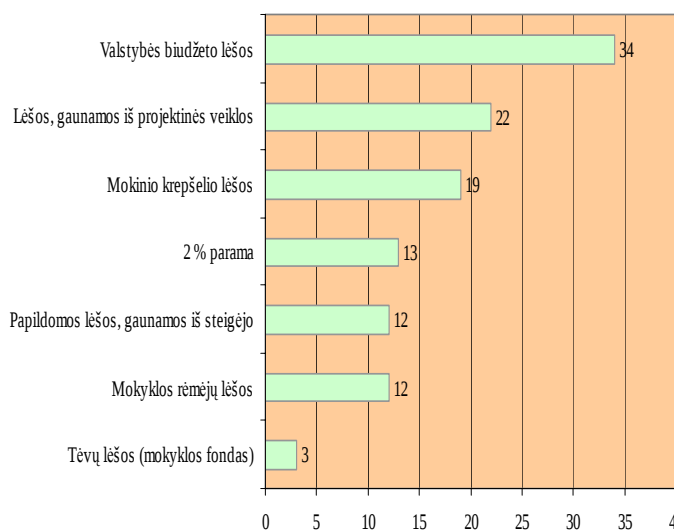
Tyrimo metu, analizuojant mokyklų vadovų teiginius, išryškėjo, iš kokių šaltinių yra perkama mokymui skirta įranga.

Tam yra naudojamos ne tik mokinio krepšelio lėšos, bet ir:

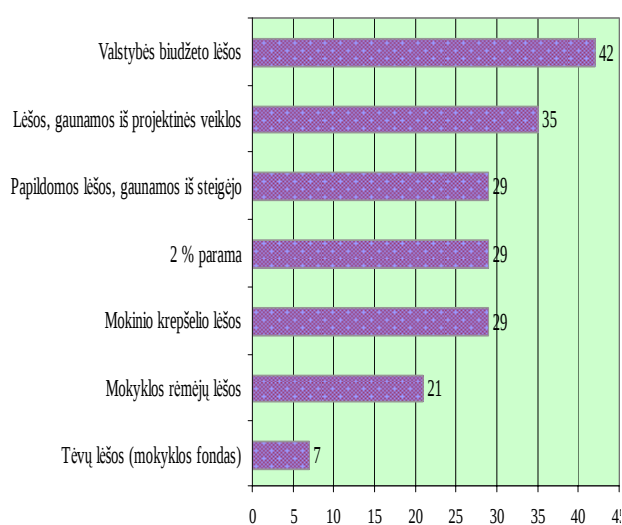
- valstybės biudžeto lėšos;
- lėšos, gaunamos iš projektinės veiklos;
- papildomos lėšos, gaunamos iš rėmėjų;
- papildomos lėšos, gaunamos iš steigėjų (žr. 76 pav.);

¹² Mokyklų vadovai (iš viso N = 244) galėjo rinktis daugiau nei vieną klausimo atsakymo variantą – šita taisyklė taikoma ir kitiems toliau pateiktiems paveikslams

- 2% parama (žr. 77-90 pav.).

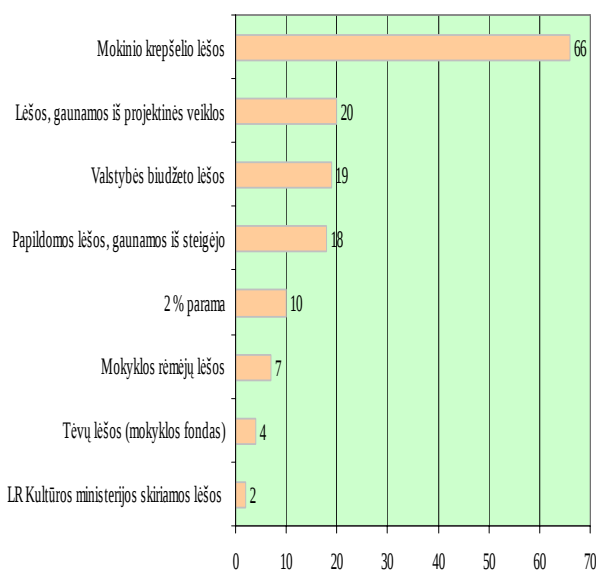

77 pav. Multimedija: lėšos, iš kurių perkama priemonė

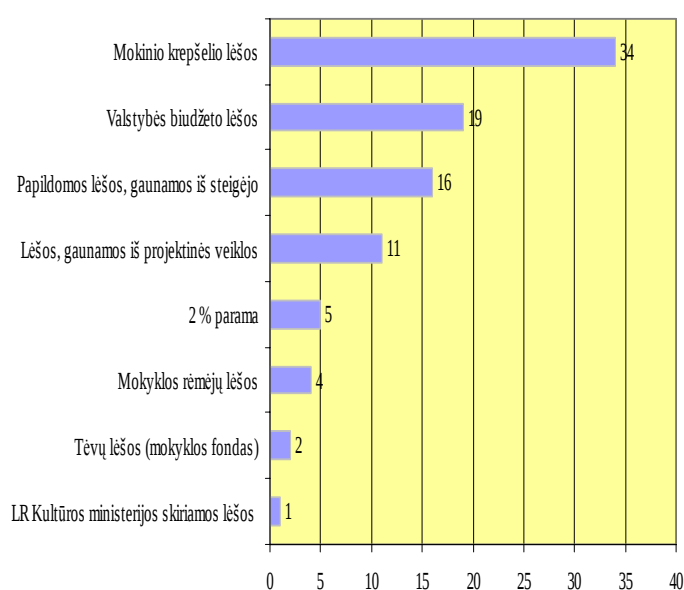

78 pav. Kompiuteris: lėšos, iš kurių perkama priemonė

I klausimus atsakę mokyklų vadovai minėjo, jog **multimedijai ir kompiuteriams** įsigyti dažniausiai naudojamos valstybės biudžeto, mokinio krepšelio lėšos ir lėšos, gaunamos įgyvendinant projektinę veiklą (žr. 77 – 78 pav.). Kompiuterius įsigyti taip pat padeda steigėjas, naudojamos 2 proc. paramos lėšos.

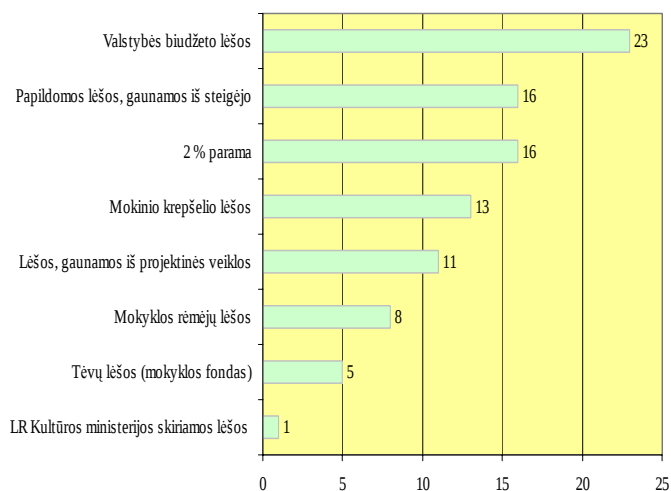

79 pav. Kompiuterinės mokomosios programos: lėšos, iš kurių perkama priemonė

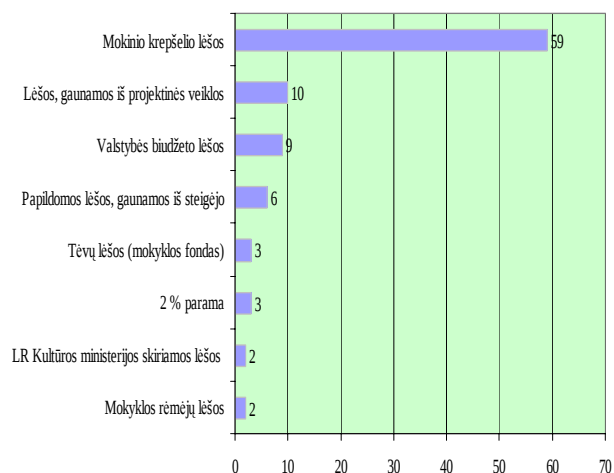

80 pav. Darbui skirtos programos: lėšos, iš kurių perkama priemonė

Mokytojų bei mokinių darbui skirtos bei mokomosios programos dažniausiai perkamos iš *mokinio krepšelio* lėšų (žr. 79 – 80 pav.). Pavieniais atvejais abiejų tipų programos perkamos iš valstybės biudžeto lėšų ir papildomų lėšų, gaunamų iš steigėjo arba mokykloms vykdančioms projektinę veiklą.

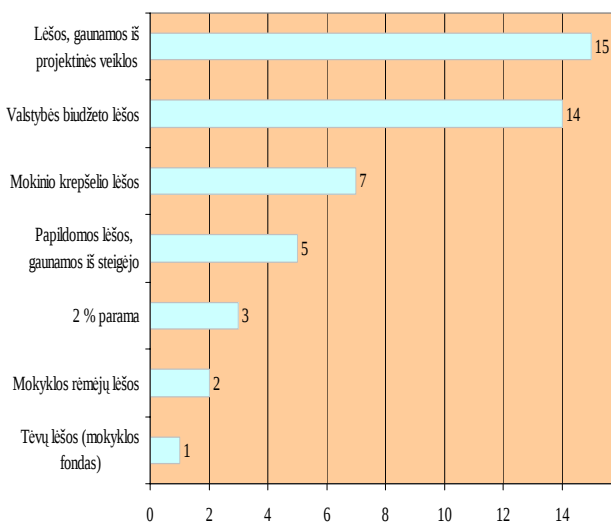
81 pav. Kopijuokliai: lėšos, iš kurių perkama priemonė

82 pav. Mokymo procese naudojami filmai, kasetės: lėšos, iš kurių perkama priemonė

Kopijuokliai perkami iš valstybės biudžeto, steigėjo skiriamų lėšų, 2 proc. paramos ir *mokinio krepšelio* lėšų (žr. 81 pav.).

Mokymo procese naudojami filmai ir kasetės dažniausiai perkami, naudojant *mokinio krepšelio* lėšas (žr. 82 pav.).

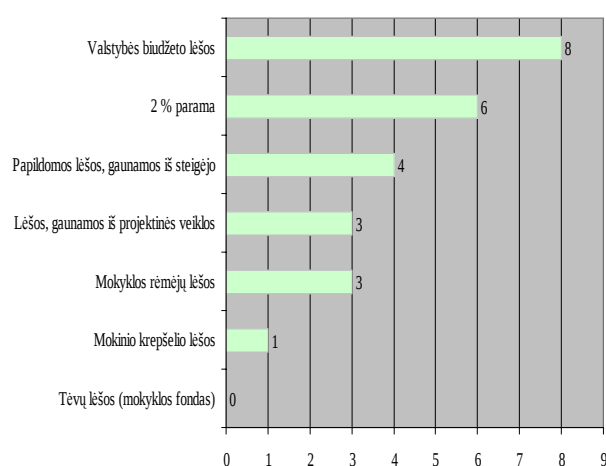
83 pav. Interaktyvios lentos: lėšos, iš kurių perkama priemonė

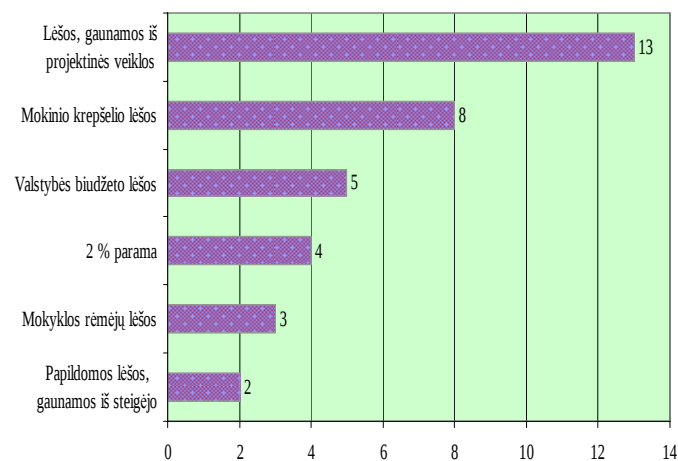
84 pav. Video aparatūra (grotuvai): lėšos, iš kurių perkama priemonė

Interaktyvios lentos, video aparatūra, kopijuokliai – nedažnai akcentuojami pirkiniai. Vis dėlto, interaktyvias lentas mokyklos perka iš projektinės veiklos ir valstybės biudžeto lėšų (žr. 83 pav.). Tuo tarpu video aparatūra įsigyjama už mokinio krepšelio ir projektinės veiklos lėšas (žr. 84 pav.).

Mokyklos vaizdo / filmavimo kameros perkamos dar rečiau, o tam naudojamos papildomos lėšos: 2 proc. parama ir projektinės veiklos lėšas (žr. 85 – 86 pav.).

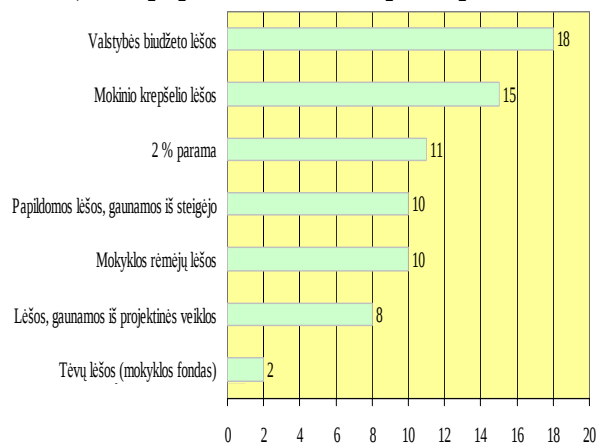

85 pav. Vaizdo kameros: lėšos, iš kurių perkama priemonė

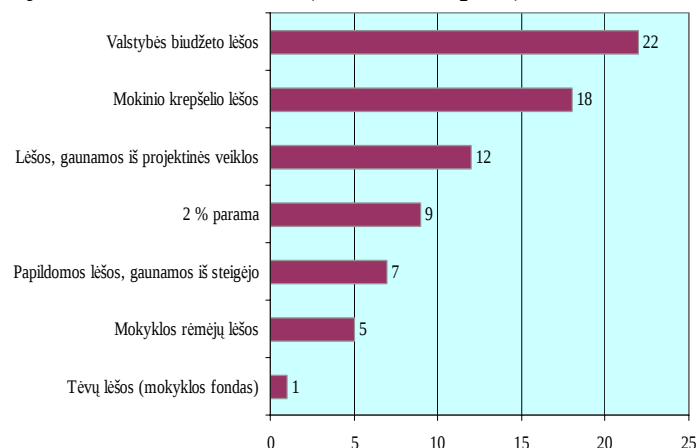

86 pav. Filmavimo kameros, naudojamos pamokose: lėšos, iš kurių perkama priemonė

Televizoriai, projektoriai perkami, naudojant valstybės biudžeto ir mokinio krepšelio lėšas bei (rečiau) – iš papildomų lėšų: 2 proc. paramos ar projektinės veiklos lėšų (žr. 87 – 88 pav.).

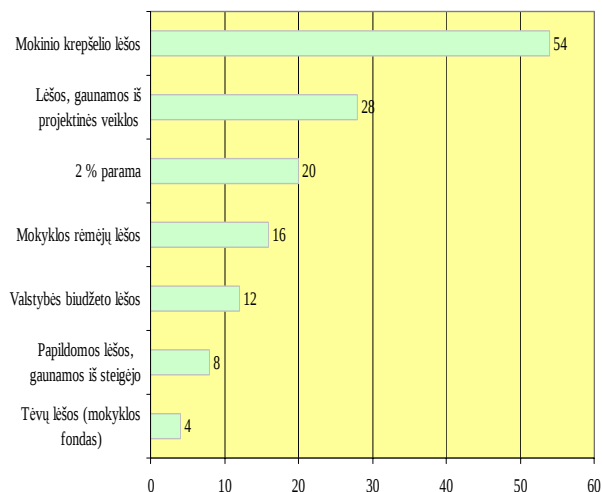

87 pav. Televizoriai: lėšos, iš kurių perkama priemonė

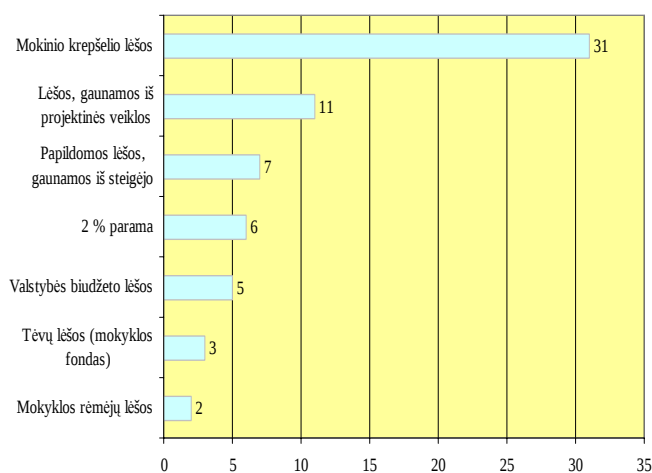

88 pav. Projektoriai: lėšos, iš kurių perkama priemonė

Sportinis inventorių ir audio aparatūrą įsigyti naudojamos mokinio krepšelio lėšos ir papildomos mokyklos lėšos: projektinėje veikloje įgyjamos, steigėjo skiriamos ar 2 proc. paramos lėšos (žr. 89 – 90 pav.).

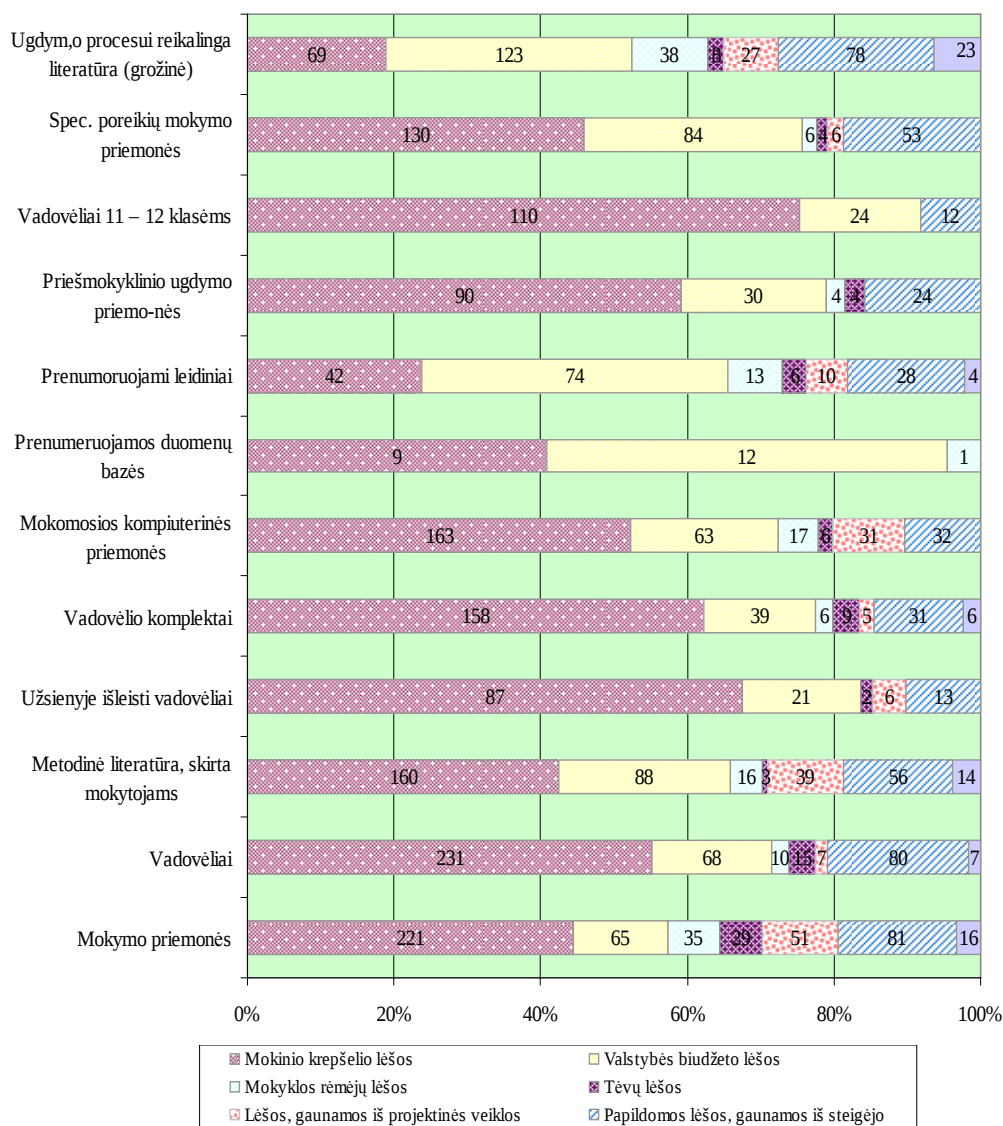

89 pav. Sportinis inventorių: lėšos, iš kurių perkama priemonė

90 pav. Audio aparatūra ir jos priedai: lėšos, iš kurių perkama priemonė

Tyrime dalyvavę mokyklų bibliotekininkai, komentuodami šį klausimą, taip pat nurodė šaltinius, iš kurių užsakomi vadovėliai ir mokymo priemonės (žr. 91 pav.).

91 pav. Šaltiniai, iš kurių užsakomi vadovėliai ir mokymo priemonės mokyklose: mokyklų bibliotekininkų atsakymai¹³

Jie nurodė, kad iš mokinio krepšelio lėšų yra užsakomi vadovėliai: 11-12 klasėms, užsienyje išleisti vadovėliai, vadovėlių komplektai. Taip pat – iš mokinio krepšelio užsakomos mokymo priemonės, mokomosios kompiuterinės priemonės, prenumeruojamos duomenų bazės, metodinė literatūra, skirta mokytojams. Mažiau iš šio šaltinio lėšų skiriama prenumeruojamiems leidiniams ir ugdymo procesui reikalingos literatūros užsakymui.

¹³ Mokyklų bibliotekininkai (viso N = 346) galėjo rinktis daugiau nei vieną klausimo atsakymo variantą

Savivaldybių specialistai taip pat atsakė į klausimą, iš kokių šaltinių užsakomi vadovėliai ir mokymo priemonės mokyklose.

Atliekant savivaldybių atstovų atsakymų turinio (content) analizę išryškėjo tai, kad:

Raseinių r., Radviliškio r., Pagėgių savivaldybėse dar nepakanka mokinio krepšelio lėšų, skirtų mokymo priemonėms, Mažeikių rajone stokojama lėšų mokykliniams baldams įsigyti.

Buvo įvardytos ir šios problemos (žr. 20 lentelę):

20 lentelė. Savivaldybių atstovų išskirtos mokinių aprūpinimo mokymo ištekliais problemos (kokybinio tyrimo rezultatai) (savivaldybių specialistų apklausos rezultatai, N = 56)

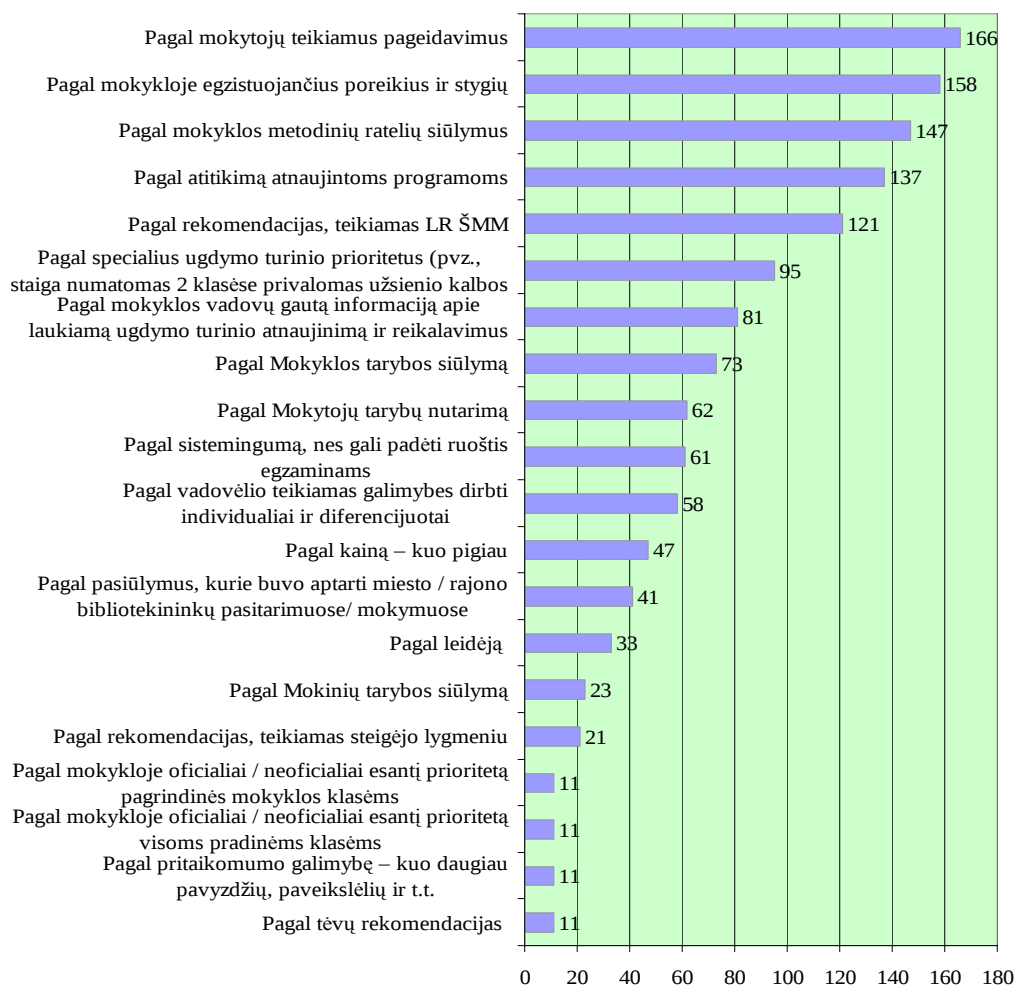
Probleminė sritis	Problema	Patvirtinantys teiginiai
Finansinės problemos	Mokinio krepšelio lėšų, skirtų įsigyti mokymo priemonės, stygius	„...Per mažai lėšų "mokinio krepšelyje" skirta mokymo priemonių įsigijimui. Šiemet leista iš vadovėlių lėšų pirkti mokymo priemonės. Tačiau lėšų vis vien trūksta...“, „...Mokymo priemonėms skiriama per mažai lėšų...“, „...MK mažas lėšų procentas mok. reikmėms įsigyti...“, „...Valstybė turėtų daugiau skirti lėšų mokymo priemonėms įsigyti ir įvairių mokymo priemonių daugiau turėtų gaminti ir siūlyti mokykloms...“
	Lėšų, skirtų įvairesnėms priemonėms pirkti, stygius	„...Dėl aprūpinimo vadovėliais problemų gal ir nebeliko, tačiau daugiau lėšų reikėtų skirti įvairesnėms mokymo priemonėms įsigyti: gamtos mokslų, technologijų kabinetams ir pan...“, „...Vienintelė problema - tai lėšos, kurių mokykloms tikrai nepakanka, norint išbandyti dirbti su alternatyviais vadovėliais, užsienio kalbų(anglų k.) vadovėliais....“
	Lėšų mokykliniams baldams įsigyti stygius	„...Trūksta lėšų mokykliniams baldams įsigyti...“
	Mokyklų bibliotekų modernizavimas	„...TRŪKSTA BIBLIOTEKŲ MODERNIZAVIMO...“
Administravimo problemos	Neaiški centralizuotai skiriamų priemonių Lietuvos mokykloms sistema	„...Neaiški centralizuotai skiriamų priemonių Lietuvos mokykloms sistema. O gal tik trūksta seminarų Savivaldybių specialistams (kuruojančiams šią sritį)...“
Teisinės bazės trūkumai	Neaktualūs Mokyklų aprūpinimo standartai	„...Mokyklų aprūpinimo standartai jau nebeatitinka laikmečio...“
Pernelyg gausi vadovėlių ir mokymo priemonių pasiūla	Informacijos apie tinkamas mokymo priemones stoka	„...Sudėtinga rasti įmonę, kurioje būtų galima įsigyti atitinkamas mokymo priemones, ŠAC neteikia konkrečios informacijos...“

Apibendrinant tyrimo aštuntojo klausimo rezultatus, galima teigti, kad respondentai pozityviai vertina, jog 2008 metais buvo sujungtos mokinio krepšelio skirtos lėšos ir vadovėliams, ir mokymo priemonėms įsigyti (82,79 Lt vienam mokiniui). Tyrime dalyvavę respondentai nurodė, kad mokyklai skirta įranga taip pat įsigijama ir iš kitų šaltinių: valstybės biudžeto lėšų, lėšų, gautų iš projektinės veiklos, mokyklos rėmėjų lėšų, 2% paramos, papildomų lėšų, gautų iš mokyklos steigėjų.

9 TYRIMO PROBLEMIS KLAUSIMAS. Kokiais principais vadovaujasi mokykla, rinkdamasi konkrečius vadovėlius ir mokymo priemones?

Tyrimo dalyvavę **mokyklų bibliotekininkai**, atsakydami į klausimą, *kokiais principais vadovaujasi mokykla, rinkdamasi konkrečius vadovėlius ir mokymo priemones*, nurodė šiuos atrankos principus (žr. 92 pav.):

1. pagal mokytojų teikiamus pageidavimus;
2. pagal mokykloje egzistuojančius poreikius ir stygių;
3. pagal mokyklos metodinių ratelių siūlymus;
4. pagal atitikimą atnaujintoms programoms;
5. pagal rekomendacijas, teikiamas iš LR švietimo ir mokslo ministerijos;
6. pagal specialius ugdymo turinio prioritetus (pavyzdžiui, staiga numatomas 2 klasėse užsienio kalbų mokymas);
7. pagal mokyklos vadovų gautą informaciją apie laukiamą ugdymo turinio atnaujinimą ir reikalavimus šiam atnaujinimui;
8. pagal Mokyklos tarybos siūlymą;
9. pagal Mokytojų tarybos siūlymą;
10. pagal sistemingumą, nes gali padėti ruošti egzaminams;
11. pagal vadovėlio teikiamas galimybes dirbti individualiai ir diferencijuotai.

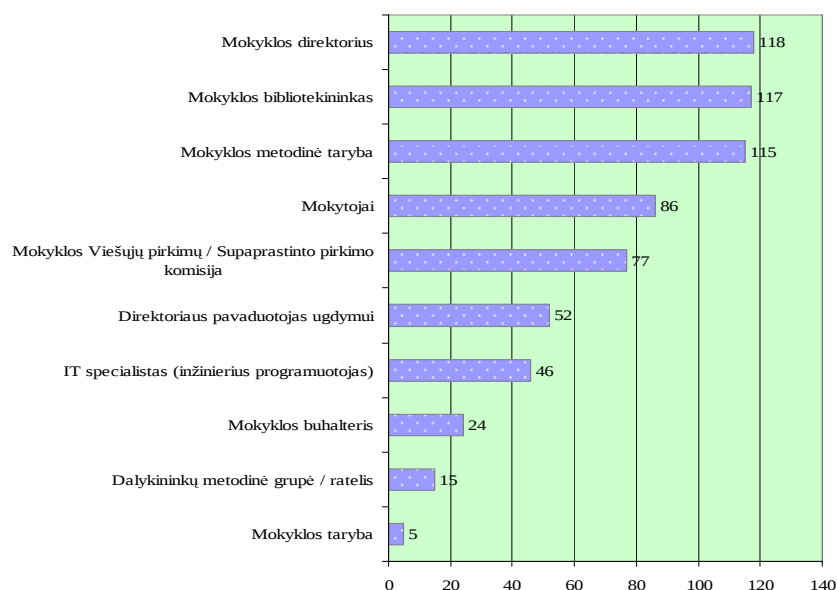

92 pav. Mokyklų vadovėlių ir mokymo priemonių atsirinkimo principai: bibliotekininkų atsakymai¹⁴

¹⁴ Mokyklų vadovai (viso N = 244) galėjo rinkti daugiau nei vieną klausimo atsakymo variantą – šita taisyklė taikoma ir kitiems toliau pateiktiems paveikslams

Anot tyrime dalyvavusių bibliotekininkų, šiuos prioritetus dažniausiai siūlo (žr. 93 pav.):

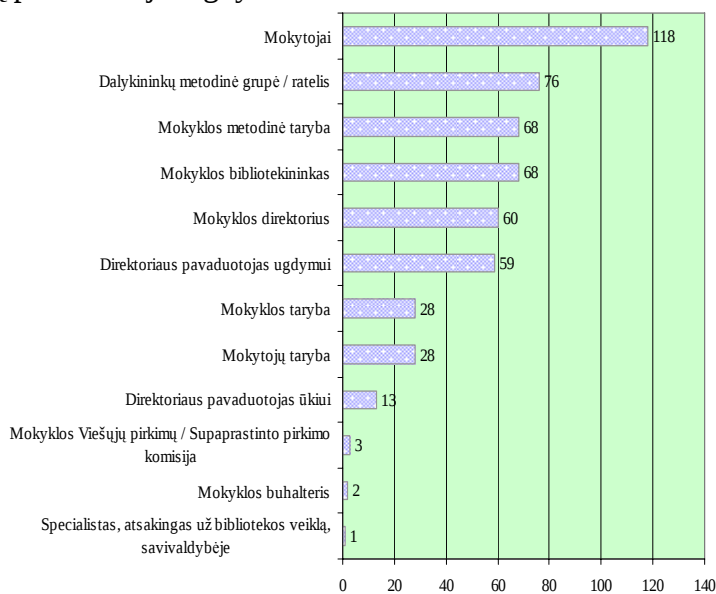
- mokyklos direktorius;
- mokyklos bibliotekininkas;
- mokyklos Metodinė taryba;
- mokytojai.

93 pav. Mokykloje nustato vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo prioritetus: bibliotekininkų atsakymai¹⁵

Tyrimė dalyvavę mokyklų vadovai ir direktorių pavaduotojai nurodo, kas nusprendžia, kokių mokymosi priemonių ir vadovėlių reikia įsigyti. Tai daro (žr. 94 pav.):

- mokytojai;
- metodinių ratelių nariai;
- mokyklos Metodinės tarybos nariai;
- mokyklos bibliotekininkai;
- direktorių pavaduotojai ugdymui.

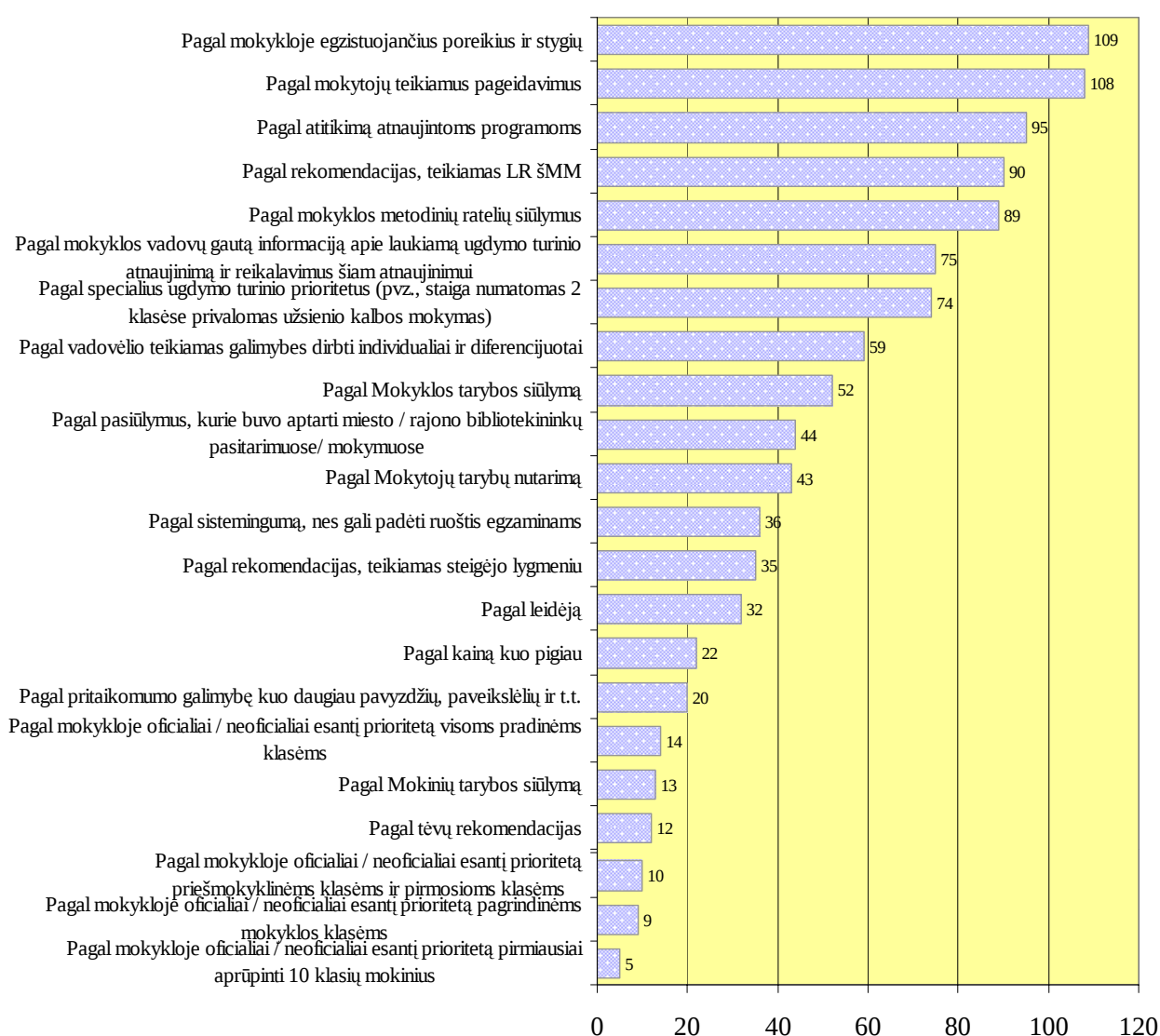

94 pav. Mokykloje nusprendžia, kokių mokymosi priemonių ir vadovėlių reikia įsigyti (atnaujinti): mokyklų vadovų atsakymai

¹⁵ Mokyklų vadovai (viso N = 244) galėjo rinktis daugiau nei vieną klausimo atsakymo variantą – šita taisyklė taikoma ir kitiems toliau pateiktiems paveikslams

Mokyklų direktoriai ir jų pavaduotojai nurodo principus, kuriais vadovaujasi mokykla, rinkdamasi konkrečius vadovėlius ir mokymo priemones (žr. 95 pav.):

- 1-2. pagal mokykloje egzistuojančius poreikius ir stygių;
pagal mokytojų teikiamus pageidavimus;
3. pagal atitikimą atnaujintoms programoms;
4. pagal rekomendacijas, kurias teikia Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija;
5. pagal mokyklos metodinių ratelių siūlymus;
6. pagal mokyklos vadovų gautą informaciją apie laukiamą ugdymo turinio atnaujinimą ir reikalavimus šiam atnaujinimui;
7. pagal specialius ugdymo turinio prioritetus;
8. pagal vadovėlio teikiamas galimybes dirbti individualiai ir diferencijuotai;
9. pagal Mokyklos tarybos siūlymą;
10. pagal siūlymus, kurie buvo aptarti miesto/ rajono bibliotekininkų pasitarimuose;
11. pagal Mokytojų tarybų nutarimą.

95 pav. Principai, kuriais vadovaujasi mokykla, rinkdamasi konkrečius vadovėlius ir mokymo priemones: mokyklų vadovų atsakymai

Taigi, išanalizavus devintąjį klausimą, galima apibendrinti, kad tose mokyklose, kur dirba tyrime dalyvavę bibliotekininkai, direktorių pavaduotojai ir mokytojai, yra vykdomas atitinkamas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2007 m. gegužės 23 d. Nr. ISAK-970

„Dėl bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo, atnaujinimo ir diegimo strategijos patvirtinimo“, kuriame teigiama: 24.5 „Mokytojas priima sprendimus dėl (...) tinkamo mokymosi priemonių parinkimo ir panaudojimo“, kad direktoriai, jų pavaduotojai ugdymui, mokytojai, mokyklų bibliotekininkai aptaria atrankos principus ir jais vadovaujasi. Tyrime dalyvavę bibliotekininkai nurodė šiuos atrankos principus:

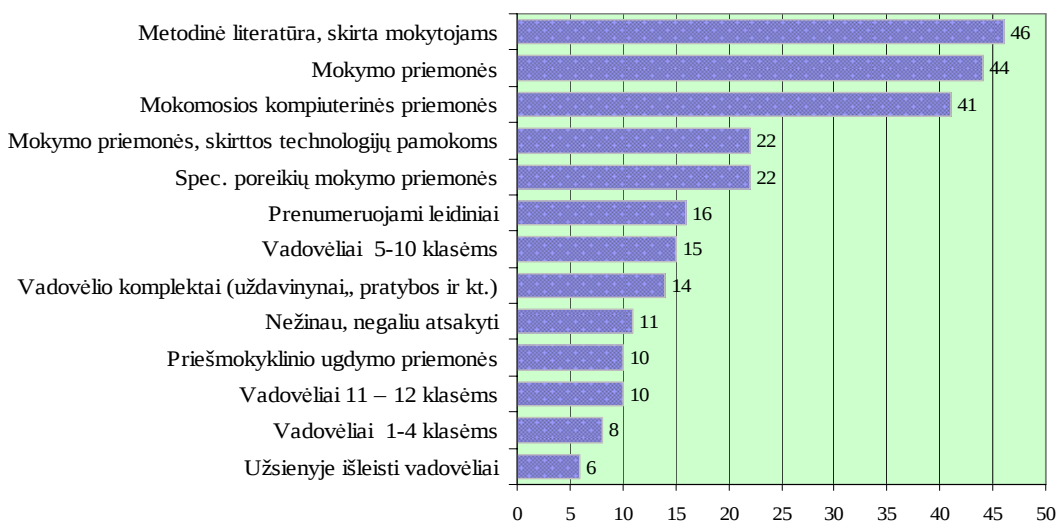
- 1-3. pagal mokykloje egzistuojančius poreikius ir stygių;
pagal mokytojų teikiamus pageidavimus;
3. pagal atitikimą atnaujintoms programoms;
4. pagal rekomendacijas, kurias teikia Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija;
5. pagal mokyklos metodinių ratelių siūlymus;
6. pagal mokyklos vadovų gautą informaciją apie laukiamą ugdymo turinio atnaujinimą ir reikalavimus šiam atnaujinimui;
7. pagal specialius ugdymo turinio prioritetus;
8. pagal vadovėlio teikiamas galimybes dirbti individualiai ir diferencijuotai;
9. pagal Mokyklos tarybos siūlymą;
10. pagal siūlymus, kurie buvo aptarti miesto/ rajono bibliotekininkų pasitarimuose;
- 11 pagal Mokytojų tarybų nutarimą.

10 TYRIMO PROBLEMIS KLAUSIMAS. Ar mokykla turi nusistačiusi bibliotekos fondų (metodinės ir grožinės literatūros) atnaujinimo tvarką?

Respondentai, atsakydami į klausimą, *ar mokykla turi nusistačiusi bibliotekos fondų (metodinės ir grožinės literatūros) atnaujinimo tvarką*, atskleidė kur kas platesnį kontekstą.

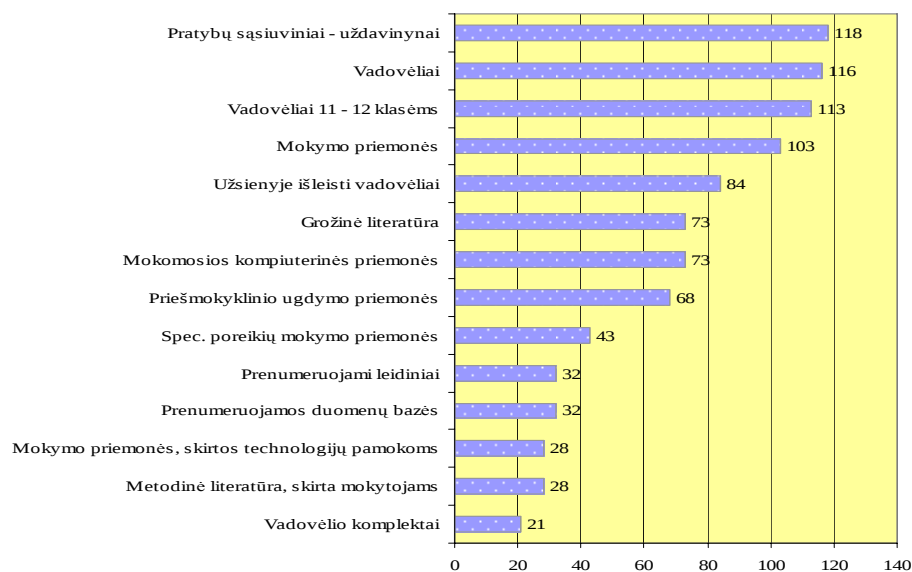
Respondentai **mokyklų vadovai** nurodė, kad reikia atnaujinti bibliotekos fondus (žr. 96 pav.):

- metodinės literatūros, skirtos mokytojams;
- mokymo priemonių;
- mokomųjų kompiuterinių priemonių;
- mokymo priemonių, skirtų technologijų pamokoms;
- specialiųjų poreikių mokymo priemonių;
- prenumeruojamiems leidiniams;
- vadovėlių 5-10 klasėms.

96 pav. Sąrašai, kuriuos reikėtų atnaujinti/ pildyti: mokyklų vadovų atsakymai¹⁶

Išvalgesni šioje situacijoje pasirodė **mokyklų bibliotekininkai**. Jie nurodė, kokias bibliotekų fondų pozicijas reikia atnaujinti (skaiciuoti pasirinkimo dažniai) (žr. 97 pav.).

97 pav. Bibliotekininkai apie bibliotekų fondų atnaujinimą¹⁷

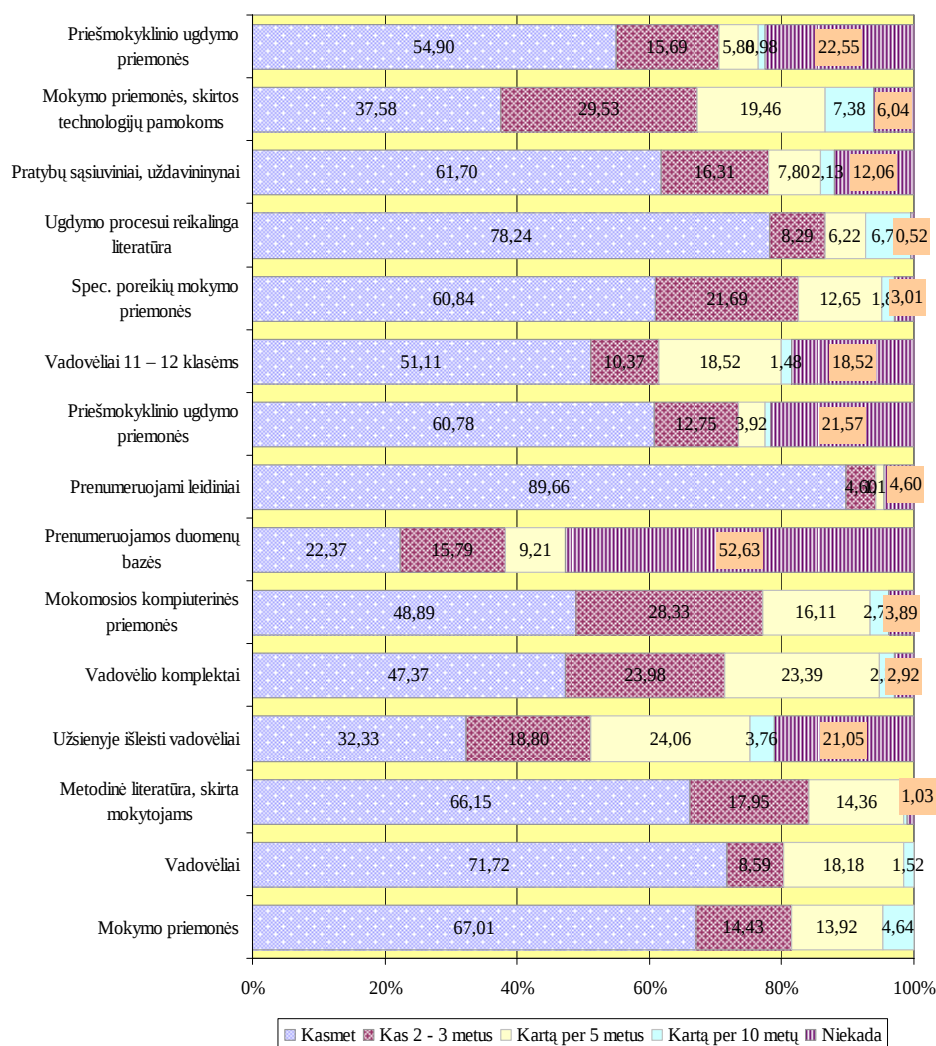
¹⁶ Mokyklų vadovai (viso N = 244) galėjo rinktis daugiau nei vieną klausimo atsakymo variantą – šita taisyklė taikoma ir kitiems toliau pateiktiems paveikslams

Tai –

- pratybų sąsiuviniai ir uždavinynai;
- vadovėliai (ypač 11-12 klasėms);
- mokymo priemonės;
- užsienyje leisti vadovėliai;
- ugdymo procesui reikalinga literatūra;
- mokomosios kompiuterinės priemonės ir kt.

Respondentai **mokyklų bibliotekininkai** nurodė, kad mokyklose būtina periodiškai (kas 2-3 metus, kartą per 5 metus ir pan.) atnaujinti šias pozicijas (žr. 98 pav.; 21 lentelę):

- vadovėlius;
- metodinę literatūrą, skirtą mokytojams;
- mokymo priemones;
- ugdymo procesui reikalingą literatūrą;
- mokomasias kompiuterines priemones;
- prenumeruojamus leidinius;
- vadovėlių komplektus.

98 pav. Mokymo priemonių atnaujinimas mokykloje: mokyklų bibliotekininkų atsakymai (pasiskirstymas procentais)

¹⁷ Mokyklų bibliotekininkų (viso N = 346) galėjo rinktis daugiau nei vieną klausimo atsakymo variantą – šita taisyklė taikoma ir kitiems toliau pateiktiems paveikslams; Grožinė literatūra įvardijama kaip ugdymo procesui reikalinga literatūra.

21 lentelė. Į atskirus tyrimo klausimus atsakiusių bibliotekininkų skaičius

	Mokymo priemonės	Vadovėliai	Metodinė literatūra, skirta mokytojams	Užsienyje išleisti vadovėliai	Vadovėlio komplektai	Mokomosios kompiuterinės priemonės	Prenumeruojamos duomenų bazės	Prenumeruojami leidiniai	Priešmokyklinio ugdymo priemonės	Vadovėliai 11 – 12 klasėms	Spec. poreikių mokymo priemonės	Grožinė literatūra	Pratybų sąsiuviniai, užduotynai	Mokymo priemonės, skirtos technologijų pamokoms	Priešmokyklinio ugdymo priemonės
Viso pasirinkusių atsakymą	194	198	195	133	171	180	76	174	102	135	166	193	141	149	102

Tačiau, analizuojant tyrime dalyvavusių **bibliotekininkų** atsakymus, išryškėjo nevienoda šios tvarkos situacija mokyklose. 11,73% visų respondentų nurodė, kad atnaujinimo tvarka kasmet aptariama direkcinuose pasitarimuose, dalyvaujant bibliotekos atstovui.

Virš 18% visų bibliotekininkų respondentų nurodė, kad bibliotekos darbuotojas ieško naujausios informacijos savarankiškai, bet 14,8% visų respondentų pažymėjo, kad vadovaujasi steigėjo parengta aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarka.

Tiek pat respondentų (14,8%) teigė, kad specialaus aprašo mokykloje nėra, nors kai kurių mokyklų bibliotekininkai turi parengtą ir patvirtintą tvarką tuo klausimu (žr. 99 pav.).

99 pav. Vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo tvarka mokyklose: mokyklų bibliotekininkų atsakymai (% , N = 346)

Apibendrinant tyrimo dešimtojo klausimo rezultatus, galima teigti, kad tyrime dalyvavę mokyklų vadovai ir bibliotekininkai nurodo, jog sistemingai reikia atnaujinti bibliotekų fondus.

Šis klausimas yra svarstomas mokyklų vadovų direkcinuose pasitarimuose, dalyvaujant bibliotekininkams, vadovaujamas steigėjo parengta aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarka. Kai kurios mokyklos yra parengusios ir patvirtinusios tvarką šiuo klausimu.

Reguliariai reikia atnaujinti bibliotekos fonduose šias pozicijas:

- vadovėlius;
- metodinę literatūrą, skirtą mokytojams;
- mokymo priemonės;
- ugdymo procesui reikalingą literatūrą;
- mokomąsias kompiuterines priemones;
- prenumeruojamus leidinius;
- vadovėlių komplektus.

11 TYRIMO PROBLEMIS KLAUSIMAS. Kokios perspektyvos dėl kompiuterinės prieigos, „virtualumo“, elektroninių resursų?

Tyrime dalyvavę savivaldybių atstovai (N=56) nurodė, kiek ir koks savivaldybių strateginiuose perspektyviniuose planuose yra skiriamas dėmesys mokyklų kompiuterizavimui.

Informantai pažymėjo, kad kai kuriose savivaldybėse rengiamos mokyklų kompiuterizavimo programos (kasmet arba ilgalaikės):

Raseinių savivaldybė skiria 50 000 litų 2008 metams.

Šilalės savivaldybė skiria 60 000 litų.

Kelmės savivaldybėje „...šiuo metu baigiama parengti Mokyklų kompiuterizavimo programa iki 2013 m. Sąmata 500 000Lt. Ją įgyvendinus 1 kompiuteris tektų 7 mokiniams...“.

Radviliškio savivaldybėje mokyklų kompiuterizavimo programa „...planuose numatyta kaip prioritentinė, bet absoliutus prioritetas skiriamas pastatų renovacijai, žinoma, lieka lėšų ir kompiuterizavimo plėtrai...“.

Elektrėnų savivaldybėje „...perspektyvoje numatyta, kad bus skiriamos lėšos...“.

Šilutės rajono savivaldybėje: „...Savivaldybės plane tik viena eilutė, modernizuoti mokyklų bibliotekas, bet, deja, nei kaip ji bus įgyvendinta nei kada išsiaiškinti nepavyko, nors bandėme. Bibliotekų kompiuterizavimo programa Mobis palikta bibliotekininkų jėgoms, jokios savivaldybių paramos, Nors rašėme raštus ir prašėme pagalbos, programa vis taisoma.. todėl atvirai, nuspręsta jos nevykdyti, kol nebus tikros realios strategijos kaip ta kompiuterizavimą įgyvendinti...“.

Druskininkų savivaldybėje „...savivaldybė nuolat prisideda prie mokyklų kompiuterizavimo...“.

Vilkaviškio savivaldybėje trūksta lėšų mažesnių mokyklų kompiuterizavimui.

Klaipėdos m., Ignalinos r., Kalvarijos savivaldybėse numatytos lėšos internetinio ryšio diegimui / gerinimui mokyklose.

Varėnos r. savivaldybėje numatyta diegti RAIN plačiajuostį interneto ryšį.

Kupiškio r., Panevėžyje numatytas kompiuterinių programų LIBIS, Mobis diegimas.

Prienų r., Panevėžio r. savivaldybėse rengiamos kompiuterizuotos skaityklos su prieiga prie interneto.

Panevėžio r. savivaldybėje atnaujinama kompiuterinė įranga. Panevėžio r., Lazdijų savivaldybėse numatyta kompiuterizuoti mokytojų ir klasių auklėtojų darbo vietas.

Vilkaviškio rajone parengta švietimo įstaigų baldų, inventoriaus atnaujinimo programa.

Tauragės rajone vykdomi mokyklų bibliotekų modernizavimo darbai.

Mažeikių, Jurbarko rajonuose numatyta dalyvauti projektuose, siekiant gauti lėšų mokyklų kompiuterizavimui.

Birštono, Prienų r. savivaldybės numato dalyvavimą nacionaliniame projekte „Bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekų modernizavimas“,

Kėdainių r. savivaldybė – nacionalinėje programoje „Mokyklų tobulinimo programa plus“. Klaipėdos rajonas dalyvauja centralizuotame mokyklų kompiuterizavime pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos programą „Švietimas informacinei visuomenei“.

Klaipėdos m., Telšių r., Ukmergės r. savivaldybėse pakanka kompiuterių, mokyklos turi prieigas prie interneto.

Kaune, Šilutės ir Jonavos rajonuose mokyklos savarankiškai rūpinasi kompiuterizavimu (žr. 22 lentelę).

22 lentelė. Savivaldybių dėmesys mokyklų kompiuterizavimui: veiklos sritys ir savivaldybių vaidmuo: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai (N = 56)

Savivaldybės vaidmuo, kompiuterizuojant mokyklą	Sritis	Patvirtinantys teiginiai
Savivaldybės strateginiuose planuose numatyta lėšų mokyklų kompiuterizavimui	Numatytos lėšos internetinio ryšio diegimui / gerinimui mokyklose	„...Savivaldybė mokyklų aplinkos finansavimo tvarkoje yra numąčiusi ir skiria lėšas internetiniam ryšiui...“
	Numatyta diegti RAIN plačiajuostį interneto ryšį	„...Visos mokyklos turi pakankamai geras interneto prieigas, dalis mokyklų greitai laiku turės galimybę pasinaudoti RAIN plačiajuosčiu internetu...“
	Kompiuterinių programų LIBIS, Mobis diegimas	„...Bibliotekos kompiuterizuojamos. Tačiau ne taip sparčiai kaip norėtųsi. Kompiuterinė programa LIBIS, Mobis diegiama lėtai. Seminarai respublikoje bibliotekininkams buvo organizuoti tik pradinio lygmeniu...“, „...diegiamos programos mobis b-kose, internetas, elektroninis paštas...“
	Kompiuterizuotų skaityklų rengimas su prieiga prie interneto	„...Numatyta, kad visose vidurinių ir pagrindinių mokyklų bibliotekose turi būti kompiuterizuotos skaityklos su prieiga prie interneto. Mokyklos skatinamos ir aktyviai dalyvauja projektuose: NATO, mokyklų bibliotekų modernizavimas, PIT steigimas ir kt. Šiuo metu tik 2 bibliotekose nėra kompiuterių ir interneto...“, „...Didžiulis, net per daug tam skiriama dėmesio. Kompiuterizuoja skaityklas...“
	Kompiuterinės įrangos atnaujinimas	„...Planuose - nuolat atnaujinti kompiuterinę įrangą, numatyta kompiuterizuoti visas mokytojų darbo vietas, mokyklos skatinamos dalyvauti įvairiuose projektuose...“
	Mokytojų ir klasių auklėtojų darbo vietų kompiuterizavimas	„...savivaldybė didelį dėmesį skiria mokyklų kompiuterizavimui, numatoma kiekvienai mokytojai ir auklėtojai šiemet skirti po kompiuterį ir įvesti internetą. Šiaip mokykla turi kompiuterių ir internetą klasėse, o dabar įvesti žada ir darželio auklėtojoms...“
	Parengta švietimo įstaigų baldų, inventoriaus atnaujinimo programa	„...Parengtas tyrimas apie švietimo įstaigų baldų, inventoriaus poreikius, priimti sprendimai savivaldybės taryboje dėl programos patvirtinimo ir įgyvendinimo, Parengta švietimo įstaigų baldų, inventoriaus atnaujinimo programa...“
	Vykdomi mokyklų bibliotekų modernizavimo darbai	„...Šiuo metu vyksta mokyklų bibliotekų modernizavimo darbai...“

Savivaldybės vaidmuo, kompiuterizuojant mokyklas	Sritys	Patvirtinantys teiginiai
Mokyklų kompiuterizavimas – iš projektinių lėšų	Dalyvavimas projektuose, siekiant gauti lėšų mokyklų kompiuterizavimui	„...dalyvaujame projektuose, iš kurių tikimės papildyti mokyklas kompiuteriais...“, „...Šiam klausimui skiriama pakankamas dėmesys. Ieškoma lėšų, kad kuo daugiau mokyklos galėtų pasinaudoti šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis, dalyvaujama įvairiuose projektuose, kur yra galimybė įsirengti ar įdiegti kompiuterines prieigas ir t.t....“
	Skiriamas dalinis finansavimas mokykloms, dalyvaujančioms projektuose	„...Savivaldybė remia mokyklų dalyvavimą įvairiuose projektuose, tam skirdama dalinį finansavimą...“
	Dalyvavimas nacionaliniame projekte „Bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekų modernizavimas“	„...Gimnazija yra aprūpinta kompiuteriais ir turės galimybę dalyvauti nacionaliniame projekte „Bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekų modernizavimas“...“
	Dalyvavimas nacionalinėje programoje „Mokyklų tobulinimo programa plus“	„...Detaliau nėra konkretizuota. Gaunamos lėšos iš „Mokyklų tobulinimo programos plus“. Tarp 2008 m. Švietimo skyriaus ugdomosios veiklos priežiūros: Mokyklos biblioteka - švietimo, informavimo ir konsultavimo centras; parašyta pažyma. Įgyvendinamas 2008 m. Profesinio orientavimo sistemos kūrimo projektas...“
	Centralizuotas mokyklų kompiuterizavimas pagal ŠMM programą „Švietimas informacinei visuomenei“	„...Mokyklos kompiuterizuojamos centralizuotai, t.y. pagal ŠMM programą „Švietimas informacinei visuomenei“...“
Kompiuterių skaičius pakankamas, prieiga prie interneto yra		„...Mokykloje veikia viešojo prieiga...“
Tai - mokyklų atsakomybė		„...Savivaldybės plane tik viena eilutė, modernizuoti mokyklų bibliotekas, bet, deja, nei kaip ji bus įgyvendinta nei kada išsiaiškinti nepavyko, nors bandėme. Bibliotekų kompiuterizavimo programa Mobis palikta bibliotekininkų jėgoms, jokios savivaldybių paramos, Nors rašėme raštus ir prašėme pagalbos, programa vis taisoma.. todėl atvirai, nuspręsta jos nevykdyti, kol nebus tikros realios strategijos kaip ta kompiuterizavimą įgyvendinti...“, „...Mokyklos geba pačios tai padaryti ir tas procesas labai spartus. Savivaldybės prioritetas - mokyklų pastatų renovacija...“, „...Elektroninius išteklius mokyklos įsigyja taip pat savarankiškai iš savo biudžeto lėšų...“

Visi 56-i **savivaldybių atstovai** nurodė, kaip realizuos numatytą kompiuterizavimo procesą (žr. 23 lentelę).

Lėšų skirti ruošiasi Kelmės, Radviliškio, Varėnos, Druskininkų, Šilalės, Jonavos r. savivaldybės: Kelmės r. savivaldybė skirs lėšų kompiuteriams įsigyti, Šilalės, Varėnos r. sav. - plačiajuosčio interneto mokyklose įdiegimui, Jonavos – skiriamos lėšos mokyklų vidinių tinklų tobulinimui, Kalvarijos savivaldybė - kompiuterizuotų mokymo vietų įrengimui.

Kalvarijos, Šilutės savivaldybės skirs lėšų mokyklų bibliotekininkų kompetencijos plėtrai.

Prienu, Birštono, Ignalinos r. savivaldybės ruošiasi dalyvauti nacionaliniuose projektuose, kuriuos įgyvendinant kompiuterizuojamos mokyklos.

Ukmergės r. savivaldybė pirmiausiai nusimatė parengti darbuotojų apmokėjimo tvarką.

Dalis savivaldybių atstovų neįvardijo jokių planuojamų priemonių (Pagėgių, Vilniaus, Rokiškio, Kaišiadorių, Klaipėdos r., Gargždų, Pasvalio, Panevėžio r., Lazdijų, Šakių, Šiaulių, Ukmergės, Vilkaviškio, Kauno, Šilutės, Tauragės, Vilkaviškio) (žr. 23 lentelę).

23 lentelė. Mokyklų kompiuterizavimo plano įgyvendinimas: savivaldybių specialistų apklausos rezultatai (N = 56)

Sritis	Veiklos	Patvirtinantys teiginiai
Lėšų skyrimas	Lėšų, skirtų kompiuteriams įsigyti, skyrimas	
	Plačiajuosčio interneto mokyklose įdiegimas	„...Įgyvendintas projektas dėl plačiajuosčio tinklo RAIN: juo naudotis jau gali 8 savivaldybės mokyklos, vykdomas besisteigiančios gimnazijos rėmimo planas...“
	Skiriamos lėšos mokyklų vidinių tinklų tobulinimui	„...Pvz. 2008 m. mokykloms, dalyvaujančioms plačiajuosčio interneto diegimo RAIN projekte, skyrė lėšas mokyklų vidinių tinklų sutvarkymui...“
	Kompiuterizuotų mokymo vietų įrengimas	
Mokyklų bibliotekininkų kompetencijos vystymas		„...Specialistų parengimas...“, „...bibliotekininkai buvo apmokymuose, bet kadangi MOBis programa ištiesai taisoma, kompiuterizavimas bent mūsų rajone nevykdomas (MOBIS)...“
Dalyvavimas nacionaliniuose projektuose, kuriuos įgyvendinant kompiuterizuojamos mokyklos		„...Šiuo metu vėl vykdoma mokyklų bibliotekų pristatytų projektų atranka. 3 atrinktos rajono mokyklų bibliotekos dalyvaus MTP+ projekte „Mokyklų bibliotekų modernizavimas“ ir bus aprūpintos papildoma kompiuterine įranga...“, „...Dalyvauti respublikoje vykdomų projektų diegime...“, „...Šiuo metu žadama dalyvauti ES finansuojamame projekte „Mokyklų bibliotekų modernizavimas“...“
Dokumentacijos rengimas	Profesinio informavimo taškų akreditacijos nuostatų svarstymas ir pasirengimas akreditacijai	„...Profesinio informavimo taškų akreditacijos nuostatų svarstymas ir pasirengimas akreditacijai; inicijuojamas PIT-ų akreditacija...“
	Darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos parengimas	„...Reikia numatyti darbuotojų darbo apmokėjimą...“

Respondentai bibliotekininkai, aptardami perspektyvas dėl kompiuterinės prieigos, nurodė, kad (168 respondentai) – galima naudotis visais specializuotais mokymui ir mokymuisi skirtais lietuviškais ir užsienyje esančiais tinklapiais, yra elektroninės bibliotekos fondo aprašo katalogas, turi (173 respondentai) mokyklose laisvą prieigą prie lietuviškų duomenų bazių. 163 respondentai pažymėjo, kad mokytojai dalykininkai gali prisijungti savo kabinetuose prie mokyklos bibliotekos katalogų. 160 respondentų pabrėžė, kad turi laisvą prieigą prie virtualių tarptautinių duomenų bazių internete. 158 respondantai nurodė, kad mokyklos bendruomenė turi galimybę naudotis virtualiomis bibliotekos paslaugomis namie (internetu, ekstranetu), prie mokyklos bibliotekos katalogo ir/ ar duomenų bazių galima prisijungti ir profesinio informavimo taškuose (PIT) esančių kompiuterių. Net 157 respondantai nurodė, kad galima prie mokyklos bibliotekos katalogų prisijungti ir iš mokyklos muziejuje esamų kompiuterių (žr. 100 pav.).

100 pav. Galimybės mokyklose naudotis virtualiomis bibliotekos paslaugomis: mokyklų bibliotekininkų atsakymai (procentais)

24 lentelė. Į atskirus tyrimo klausimus atsakiusių bibliotekininkų skaičius ir pritarimų vidurkiai

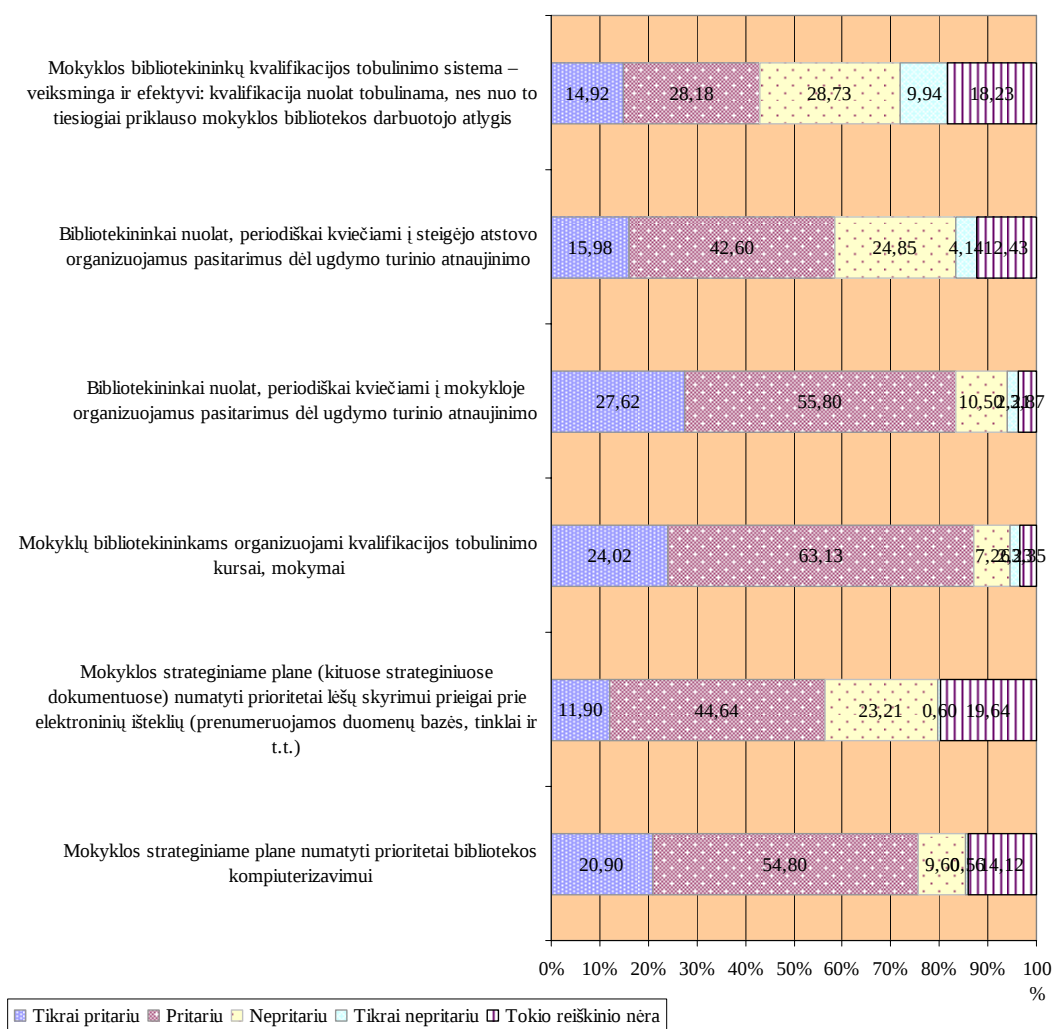
Teiginiai	Pasirinkimų vidurkis	Teiginį pasirinkusių bibliotekininkų N
Galima naudotis visais specializuotais mokymui ir mokymuisi skirtais lietuviškais ir užsienyje esančiais tinklapiais	2,04	168
Turi laisvą prieigą prie lietuviškų duomenų bazių	2,24	173
Turi laisvą prieigą prie virtualių tarptautinių duomenų bazių internete	2,49	160
Elektroninį bibliotekos fondo aprašą / katalogą	2,77	168
Mokyklos bendruomenė turi galimybę naudotis virtualiomis bibliotekos paslaugomis namie (pvz., intranetu, ekstranetu)	3,01	158
Yra užsakiusi prieigą prie prenumeruojamų duomenų bazių	3,09	153
Mokytojai dalykininkai prie mokyklos bibliotekos katalogų ir/ ar duomenų bazių prisijungia savo kabinetuose	3,15	162
Prie mokyklos bibliotekos katalogų ir/ ar duomenų bazių galima prisijungti iš profesinio informavimo taškuose (PIT) esančių kompiuterių	3,16	158
Prie mokyklos bibliotekos katalogų ir/ ar duomenų bazių galima prisijungti iš mokyklos muziejuje esančių kompiuterių	3,34	157

*1 - Tikrai pritariu; 2 – Pritariu; 3 – Nepritariu; 4 - Tikrai nepritariu

Bibliotekininkai buvo paprašyti pritarti arba nepritarti teiginiams apie mokyklos strateginiuose planuose numatytą prioritetinių išteklių skyrimą, prioritetus bibliotekos kompiuterizavimui ir pan.

Respondentai pagal pasirinkimų vidurkį akcentavo šias pozicijas (žr. 101 pav.; 25 lentelę):

- mokyklos bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimo sistema – veiksminga ir efektyvi: kvalifikacija nuolat tobulinama, nes nuo to tiesiogiai priklauso mokyklos bibliotekos darbuotojo atlygis;
- mokyklos strateginiame plane (kituose strateginiuose dokumentuose) numatyti prioritetai lėšų skyrimui prieigai prie elektroninių išteklių (prenumeruojamos duomenų bazės, tinklai ir t.t.);
- bibliotekininkai nuolat, periodiškai kviečiami į **steigėjo atstovo organizuojamus** pasitarimus dėl ugdymo turinio atnaujinimo;
- mokyklos strateginiame plane numatyti prioritetai bibliotekos kompiuterizavimui;
- mokyklų bibliotekininkams organizuojami kvalifikacijos tobulinimo kursai, mokymai; mokyklos strateginiame plane numatyti prioritetai bibliotekos kompiuterizavimui.

101 pav. Pritarimų/ nepritarimų pasiskirstymas procentais

25 lentelė. Į atskirus tyrimo klausimus atsakiusių bibliotekininkų skaičius ir pritarimų vidurkiai

Teiginiai	Pasirinkimų vidurkis	Teiginių pasirinkusių bibliotekininkų N
Mokyklų bibliotekininkams organizuojami kvalifikacijos tobulinimo kursai, mokymai	1,98	179
Bibliotekininkai nuolat, periodiškai kviečiami į mokykloje organizuojamus pasitarimus dėl ugdymo turinio atnaujinimo	1,99	181
Mokyklos strateginiame plane numatyti prioritetai bibliotekos kompiuterizavimui	2,32	177
Bibliotekininkai nuolat, periodiškai kviečiami į steigėjo atstovo organizuojamus pasitarimus dėl ugdymo turinio atnaujinimo	2,54	169
Mokyklos strateginiame plane (kituose strateginiuose dokumentuose) numatyti prioritetai lėšų skyrimui prieigai prie elektroninių išteklių (prenumeruojamos duomenų bazės, tinklai ir t.t.)	2,71	168
Mokyklos bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimo/ kėlimo sistema – veiksminga ir efektyvi: kvalifikacija nuolat keliama, nes nuo to tiesiogiai priklauso mokyklos bibliotekos darbuotojo atlygis	2,88	181

Apibendrinant vienuoliktąjį tyrimo klausimą, galima teigti, kad beveik visose savivaldybėse yra rengiamos mokyklų kompiuterizavimo programos, dalyvaujama įvairiose programose ir projektuose, siekiant gauti lėšų mokyklų kompiuterizavimui, dalį lėšų mokykloms skiria ir savivaldybės.

Daugiau kaip du trečdaliai mokyklų bibliotekininkų, atsakiusių į šį klausimą, pritaria nuomonei, kad galima naudotis visais specializuotais mokymui ir mokymuisi skirtais lietuviškais ir užsienio tinklapiais, taip pat nurodo, kad turi laisvą prieigą prie lietuviškų duomenų bazių. Tačiau tik mažesnė pusė respondentų nurodė, jog turi elektroninę bibliotekos aprašą, neturi prieigos prie prenumeruojamų duomenų bazių. Ne taip sparčiai diegiamos programos LIBIS ir MOBIS.

Išvados

1 IŠVADA: *Kaip mokiniai mokykloje aprūpinami mokymo priemonėmis, vadovėliais, ugdymo procesui reikalinga literatūra? Kokia dalis mokinių aprūpinama naujais vadovėliais?*

Išanalizavus įvairių lygių dokumentus ir raštus, galima teigti, kad mokiniai mokykloje vadovėliais, mokymo priemonėmis ir ugdymo procesui reikalinga literatūra aprūpinami, vadovaujantis Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašu, patvirtintu švietimo ir mokslo ministro 2005 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. ISAK-2 (Žin., 2005, Nr. 7-216; 2008, Nr. 52-1938).

Šiame procese dalyvauja Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos atsakingi darbuotojai, savivaldybių švietimo ir ugdymo skyrių vyriausieji specialistai, mokyklų vadovai, bibliotekininkai, mokytojai, mokyklų tarybos.

Kokybinio tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad savivaldybės ar savivaldybės atstovai atlieka tokias funkcijas:

- mokyklų informavimas apie naujai išleistus vadovėlius ir mokymo priemones;
- vadovėlių ir mokymo priemonių sandėliavimas ir išdavimas mokykloms;
- apibendrintų ataskaitų Švietimo aprūpinimo centrui apie savivaldybės mokyklose įsigytus vadovėlius ir mokymo priemones teikimas.

Kiekybinio tyrimo rezultatai, gauti apibendrinus mokyklų bibliotekininkų, mokytojų ir mokyklų vadovų atsakymus, leidžia teigti, kad mokinių aprūpinimu vadovėliais, mokymo priemonėmis ir ugdymo procesui reikalinga literatūra mokyklose labiausiai rūpinasi mokyklos bibliotekininkai, direktoriaus pavaduotojai ugdymui, mokytojai, metodinių ratelių nariai. Mokyklų taryboms pritarus, reikalingus įsigyti vadovėlius ir ugdymo priemonių sąrašus tvirtina mokyklos vadovas.

Tyrimo rezultatai rodo, kad mokiniai iš esmės aprūpinami vadovėliais ir mokymosi priemonėmis.

2 IŠVADA: *Kaip mokytojai aprūpinami naujausia metodine literatūra?*

Mokytojų aprūpinimo naujausia metodine literatūra procese dalyvauja patys mokytojai, direktorių pavaduotojai, bibliotekininkai, dalykininkų metodiniai rateliai, buhalterija.

Mokytojai iš esmės metodine literatūra yra aprūpinami: mokytojai teigia, kad yra aprūpinami mokomosiomis knygomis, nemokama literatūra, gaunama iš Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos, Švietimo aprūpinimo centro, Mokytojų kompetencijos centro.

Mokytojai geriausiai aprūpinami mokytojo veiklai gaires ir metodologinius pagrindus teikiančiu teisiniu aktu - *Bendrosiomis ugdymo programomis*, bet jaučia autorinių (individualiųjų) programų, konkretaus dalyko dėstymo metodinės literatūros stygių.

Užsakymams įgyvendinti administracinių ribojimų nėra: užsakymas nėra „stabdomas“ arba keičiamas steigėjo institucijoje, mokyklas sąrašai ir informacija apie mokymo priemones pasiekia laiku, lėšos panaudojamos pagal paskirtį. bibliotekininkai aptaria bendruosius metodinės literatūros užsakymo klausimus su suinteresuotais asmenimis (mokytojais, direktoriaus pavaduotoju, kuriojančiu šią sritį ir kt.).

Pagrindinė problema, pasak mokytojų, - lėšų metodinei literatūrai įsigyti stygius.

3 IŠVADA: *Kiek ir kaip sprendimų dėl mokymo išteklių įsigijimo, priėmimo dalyvauja mokyklos bendruomenė: pedagogai, mokiniai, tėvai?*

Vadovaujamosi Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašu, patvirtintu Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. ISAK-2 (Žin., 2005, Nr. 7-216; 2008, Nr. 52-1938), kuriame yra nurodyti „Mokyklos steigėjo ar jo įgaliotos institucijos ir mokyklos įgaliojimai“. Mokyklos steigėjai ir mokyklos vadovai turi priimti tam tikrus sprendimus dėl mokymo išteklių įsigijimo.

Sprendimų dėl mokymo išteklių įsigijimo priėmimo dalyvauja mokyklos bendruomenė: mokytojai, metodiniai rateliai, mokyklų bibliotekininkai, direktoriaus pavaduotojai ugdymui, mokytojų ir mokyklų tarybos, direktoriai, tėvai.

Pagrindinius sprendimus dėl finansinių išteklių paskirstymo ir/ ar perskirstymo dažniausiai priima mokyklos direktorius ir Mokyklos taryba. Viešųjų pirkimų ir/ ar Pirkimo įprasta komercinė praktika komisijoje, kuri perka mokymo išteklius, dalyvauja: direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams, bibliotekos darbuotojas, direktoriaus pavaduotojas ugdymui ir pedagogai.

Mokyklos bibliotekininkai įgyvendina patarėjo, mokymo išteklių įsigijimo proceso organizatoriaus vaidmenį, tačiau patys esminių sprendimų dėl mokymo išteklių įsigijimo nepriima. Mokyklų bibliotekininkai yra atsakingi už sprendimo priėmimą dėl priemonių pirkimo tiesiogiai iš leidyklų/ jų atstovų. Jie kartu su mokytojais, domisi naujausiomis išleistomis mokymo priemonėmis ir teikia mokyklos atsakingiems asmenims pasiūlymus, kuriuos šaltinius užsakyti.

Mokinių tėvai perka papildomas mokymo priemones. Tėvų komitetai anksčiau išvardintuose sprendimuose nedalyvauja.

4 IŠVADA: *Koks mokyklos steigėjo indėlis sprendžiant apsirūpinimo mokymo ištekliais problemas?*

Mokyklos steigėjo indėlis, sprendžiant aprūpinimo mokyklos ištekliais problemas, pasireiškia:

- mokyklos steigėjas audituoja mokyklos bibliotekų veiklą, steigėjo atstovai kuruoja ir koordinuoja bibliotekininkų veiklą, tarpininkauja mokykloms, iškilus problemų dėl mokyklų apsirūpinimo mokymo ištekliais;
- mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymo proceso stebėseną, priežiūrą ir koordinavimą, nustato turimų vadovėlių perskirstymo tvarką tarp mokyklų, mokiniams pereinant iš vienos mokyklos į kitą;
- finansavimo organizavimą, perskirstymu ir priežiūra;
- tvarkos reglamentavimu bei pagalba aprūpinant mokyklas mokymo ištekliais;
- komunikavimu, informavimu ir duomenų tikslinimu;
- bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimu ir renginių organizavimu, gerosios patirties sklaida;
- ataskaitų rengimu.

5 IŠVADA: *Kokią įtaką ugdymo proceso kokybei daro kasmet atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas?*

Kasmet atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas daro realų ir pozityvų poveikį ugdymo proceso kokybei. Tai plečia mokytojų galimybes pasirinkti norimą vadovėlį, skatina tobulinti savo kompetenciją ir profesinę kvalifikaciją, efektyviai vykdyti ugdymo programas.

Pamokoje darbas su naujais vadovėliais leidžia diferencijuoti ir individualizuoti ugdymo procesą, sudaro sąlygas naujesnių užduočių panaudojimui, geriau pasirengti 10 klasės patikrai ir 12 klasės baigiamiesiems egzaminams.

Tačiau kasmet atnaujinamas vadovėlių fondas yra iššūkis mokytojui – tinkamai įvertinti vadovėlių ir gebėti juo naudotis. Pakartotinai leidžiami vadovėliai ne visada yra atnaujinto turinio, stokoja naujausių mokslo žinių.

Ne visi vadovėliai atkartoja ankstesnių klasių turinį – stokoja pernykštės informacijos. Nėra viso kurso susistemavimo rengiantis egzaminams.

Kai kuriuose vadovėliuose – tik meniniai tekstai ir klausimai, nebeliko teorinės, metodinės medžiagos.

6 IŠVADA: *Kiek, kokius ir kodėl vadovėlius tenka pirkti mokinių tėvams?*

Mokiniai pakankamai yra aprūpinami vadovėliais, jų didelio stygiaus nebėra, bet vis dar stokojama vadovėlių papildančių mokymo priemonių (uždavinynų, skaitinių, žemėlapių, pratybių), priešmokyklinio ugdymo priemonių.

Tėvai mokiniams perka vadovėlius, kai tokie vadovėliai nebūna įtraukti į galimų įsigyti vadovėlių sąrašus, kai lėšos jau būna paskirstytos, o sužinoma apie naujų vadovėlių išleidimą.

7 IŠVADA: *Kas mokyklose dažniausiai atsako už pirkimus, apskaitą ir saugojimą?*

Dažniausiai už pirkimus, apskaitą ir saugojimą atsako: mokyklų bibliotekininkai, mokyklų direktorių pavaduotojai ūkio reikalams bei ugdymui, mokyklos buhalteriai. Užsakymus paruošia ir teikia mokyklų bibliotekininkai, bendradarbiaudami su direktorių pavaduotojais ugdymui ir mokytojais. Už fondų saugojimą, apskaitą ir ataskaitų rengimą dažniausiai atsakingi mokyklų bibliotekininkai. Aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarką tvirtina mokyklos direktorius, Mokyklos tarybai pritarus.

8 IŠVADA: *Kokią dalį mokinio krepšelio lėšų mokykla skiria įrangai įsigyti?*

2008 metais, sujungus *mokinio krepšelio* lėšas, vadovėliams ir mokymo priemonėms (įskaitant ir įrangą¹⁸) įsigyti mokykla skiria 82,79 Lt / vienam sutartiniam mokiniui, kas sudaro 2,7 proc. *mokinio krepšelio* lėšų, skirtų vienam sutartiniam mokiniui metams.

Mokyklai skirta įranga įsigijama iš mokinio krepšelio, valstybės biudžeto lėšų, lėšų, gautų iš projektinės veiklos, mokyklos rėmėjų lėšų, 2% paramos, papildomų lėšų, gautų iš mokyklos steigėjų.

9 IŠVADA: *Kokiais principais vadovaujasi mokykla rinkdamasi konkrečius vadovėlius ir mokymo priemones?*

Tyrimė dalyvavusiose mokyklose yra vykdomas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas 2007 m. gegužės 23 d. Nr. ISAK-970 „Dėl bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo, atnaujinimo ir diegimo strategijos patvirtinimo“, kuriame teigiama: 24.5 „Mokytojas priima sprendimus dėl (...) tinkamo mokymosi priemonių parinkimo ir panaudojimo“, kad direktoriai, jų pavaduotojai ugdymui, mokytojai, mokyklų bibliotekininkai aptaria atrankos principus ir jais vadovaujasi. Tyrimė dalyvavę bibliotekininkai nurodė šiuos atrankos principus: ▶ *pagal mokykloje egzistuojančius poreikius ir stygių*; ▶ *pagal mokytojų teikiamus pageidavimus*; ▶ *pagal atitikimą atnaujintoms programoms*; ▶ *pagal rekomendacijas, kurias teikia Lietuvos Respublikos švietimo ir*

¹⁸ Mokymo priemonės apibrėžtos Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašu, patvirtintu švietimo ir mokslo ministro 2005 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. ISAK-2 (Žin., 2005, Nr. 7-216; 2008, Nr. 52-1938)

mokslo ministerija; ▶ pagal mokyklos metodinių ratelių siūlymus; ▶ pagal mokyklos vadovų gautą informaciją apie laukiamą ugdymo turinio atnaujinimą ir reikalavimus šiam atnaujinimui; ▶ pagal specialius ugdymo turinio prioritetus; ▶ pagal vadovėlio teikiamas galimybes dirbti individualiai ir diferencijuotai; ▶ pagal Mokyklos tarybos siūlymą; ▶ pagal siūlymus, kurie buvo aptarti miesto/rajo bibliotekininkų pasitarimuose; ▶ pagal Mokytojų tarybų nutarimą.

10 IŠVADA: Ar mokykla turi nusistačiusi bibliotekos fondų (metodinės ir grožinės literatūros) atnaujinimo tvarką?

Tyrimo rezultatai rodo, kad mokyklose yra nustatyta „Vadovėlių ir mokymo priemonių priėmimo, apskaitos, saugojimo ir išdavimo mokiniams tvarka“. Taip pat kai kurios mokyklos nurodė, kad yra pasirengusios bibliotekų fondų atnaujinimo tvarką.

Mokyklų vadovų ir bibliotekininkų nuomone, bibliotekų fondų (metodinės ir ugdymo procesui reikalingos literatūros) atnaujinimas turi vykti periodiškai (kasmet ar bent kas kelerius metus). Be ugdymo procesui reikalingos literatūros reguliariai reikia atnaujinti: vadovėliai, metodinė literatūra, skirta mokytojams, mokymo priemonės, ugdymo procesui reikalinga literatūra, mokomosios kompiuterinės priemonės, prenumeruojami leidiniai, vadovėlių komplektai. Bibliotekos fondų atnaujinimo klausimas yra svarstomas mokyklų vadovų direkcinuose pasitarimuose, dalyvaujant bibliotekininkams, vadovaujamasį steigėjo parengta aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarka.

11 IŠVADA: Kokios perspektyvos dėl kompiuterinės prieigos, „virtualumo“, elektroninių resursų?

Beveik visose savivaldybėse yra rengiamos mokyklų kompiuterizavimo programos, dalyvaujama įvairiose programose ir projektuose, siekiant gauti lėšų mokyklų kompiuterizavimui, dalį lėšų mokykloms skiria ir savivaldybės.

Mokyklų bibliotekininkams iš esmės sudarytos sąlygos naudotis visais specializuotais mokymui ir mokymuisi skirtais lietuviškais ir užsienio tinklapiais, dalis turi laisvą prieigą prie lietuviškų duomenų bazių. Elektroninį bibliotekos aprašą, prieigą prie prenumeruojamų duomenų bazių turi sąlyginai mažesnė dalis tyrime dalyvavusių mokyklų; kol kas tyrime dalyvavusiose mokyklose ne taip sparčiai diegiamos programos LIBIS ir MOBIS.

Siūlymai Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai

Atsižvelgiant į pakitusias mokyklos bibliotekos funkcijas, jos misiją ir išsiplėtusį veiklos pobūdį, suformuoti mokyklos bibliotekos veiklos strategiją ir taktiką, atitinkančią besikeičiančios šiandieninės mokyklos koncepcijai. Apibrėžti mokyklos bibliotekos išplėtotas veiklos sritis, mokyklos bibliotekininko vaidmenis, formuojant, prižiūrint ir saugant mokyklos bibliotekos ir vadovėlių fondus. Atkreipti dėmesį į mokyklos bibliotekininko priklausomumo pedagoginiam personalui, atlyginimo, kvalifikacijos tobulinimo, kompetencijų plėtojimo bei atestacijos klausimus.

- Peržiūrėti ir sukonkretinti mokyklos bibliotekininko pareigybės aprašą, jo veiklos funkcijas (šiuo metu realiai bibliotekininkas atsako ne tik už grožinės literatūros, bet ir visą bibliotekos fondą, kuriame yra ir vadovėliai, ir visa kita ugdymo procesui reikalinga literatūra).
- Spręsti mokyklos bibliotekininko pareigybinę priklausomybę, nes mokyklos bibliotekos samprata (Mokyklos biblioteka – tai atviros švietimo ir informacijos centras, mokymo ir mokymosi vieta su modernia informacine bei technine baze) reikalauja, kad bibliotekininkas būtų ne kultūros, o švietimo srities darbuotojas.
- Nustatyti mokyklos bibliotekininko atestacijos tvarką. Parengti bibliotekininko, dirbančio bendrojo lavinimo mokykloje, profesijos kompetencijos aprašą.
- Tobulinti Mokinio krepšelio formavimo metodiką, numatant lėšas ne tik vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimui, bet ir bibliotekos fondo (grožinės literatūros) turtinimui.
- Griežtinti vadovėlių kokybės patikros ir atrankos tvarką, peržiūrėti vadovėlių kainų politiką.
- Peržiūrėti ir paprastinti vadovėlių ir mokymo priemonių pasiūlos tvarką, centralizuojant tiekimą savivaldybėse, idant mažinti pervežimo kaštus.
- Internetu organizuoti naujų vadovėlių turinio pristatymą.

Siūlymai mokyklų steigėjams ar jų įgaliotoms institucijoms

- Intensyvinti mokyklų bibliotekų veiklos stebėseną, koordinuoti, kad lėšos, skirtos vadovėliams ir mokymo priemonėms įsigyti būtų naudojamos pagal paskirtis, kad nebūtų lėšų perskirstymo faktų.
- Nuosekliau tirti vadovėlių ir mokymo priemonių poreikį mokyklose.
- Dėmesį skirti bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimo kursų ir / ar seminarų organizavimui ir kokybei.

Literatūra

1. Baršauskienė V., Mačerinskienė I. (2008). Studijų darbų parengimo tvarka. Kaunas: Technologija.
2. Bendrieji nuostatai: Bendrojo lavinimo mokyklos biblioteka. Patvirtinta švietimo ir mokslo ministerijos 1998 01 27 įsakymu Nr. 173, Kultūros ministerijos 1998 01 27 įsakymu Nr. 57.
3. Cohen L., Manion L., Morison K. (2007). Research Methods in Education. London, New York: Routledge.
4. Fullan M. (1998). Pokyčių jėgos. Skverbimasis į ugdymo reformos gelmes/ Iš anglų kalbos vertė R. Drazdauskienė. Vilnius: Tyto alba.
5. Lietuvos Respublikos Bibliotekų įstatymo pakeitimo įstatymas 2004 m. liepos 15 d. Nr. IX-2378 (Žin., Nr. 1995, Nr. 51-1245; 2000, Nr. 43-1223).
6. Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymas 2000 m. kovo 9 d. Nr. 98 „Dėl bibliotekos fondo apsaugos nuostatų tvirtinimo“, Vilnius (Žin., 2000, Nr. 33-944).
7. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2001). Pažyma dėl vidurinių mokyklų ir gimnazijų bibliotekų veiklos. 2001-02-27 Nr. 27-06-06-22. Vilnius.
8. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Bendrojo ugdymo departamento raštas (2004). Dėl Bendrojo lavinimo dalykų vadovėlių įsigijimo. 2004 04 16 Nr. SR-12-05-56.
9. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas (2007). Dėl bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo, atnaujinimo ir diegimo strategijos patvirtinimo. 2007 m. gegužės 23 d. Nr. ISAK-970. Vilnius.
10. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro įsakymas (2008). Dėl švietimo ir mokslo ministro 2005 m. sausio 14 d. įsakymo Nr. 2 „Dėl mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo. 2008 m. balandžio 25 d. Nr. ISAK-1199. Vilnius.
11. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas. (2007). Dėl bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito tvarkos aprašo patvirtinimo. 2007 m. liepos 18 d. Nr. ISAK-1469. Vilnius.
12. Loertscher D. (1999). All That Glitters May Not Be Gold// Foundations for Effective School Library Media Programs/Editor K. Haycock. – Englewood Colorado Libraries Unlimited.
13. Mokyklos bibliotekos koncepcija. (2001) Patvirtinta Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2001 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. 982.
14. Mokyklų bibliotekų manifestas (1998). Mokyklos biblioteka ir mokymas bei mokymasis visiems. 1998, rugpjūtis. IFLA/ UNESCO. Prieiga internetu: <<http://www.ifla.org/VII/s11/pubs/manifesto-li.pdf>>.
15. Mozūraitė V. (2008). Šiuolaikinės mokyklos bibliotekos kaita. Prieiga internetu: <<http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/inf-mok/15/str8.html>>.
16. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos raštas (2005). „Dėl mokyklos bibliotekininko pareigybės aprašo“. 2005-04-15 Nr. SR-12-05-39.
17. Žydžiūnaitė V. (2006). Taikomųjų tyrimų metodologijos charakteristikos. Vilnius: UAB Ciklonas.

PRIEDAI

Klausimynas savivaldybių atstovams

Gerbiama(s) Savivaldybės atstove,

KTU Edukologijos institutui atstovaujanti tyrėjų grupė vykdo LR Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymą ir siekia ištirti bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo ugdymo proceso užtikrinimui reikalingomis mokymo priemonėmis situaciją.

Jūsų dalyvavimas tyrime – labai svarbus, nes Jūs esate vieni iš „raktinių“ žmonių, kurie savivaldybėje žinote realią situaciją, kokia mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymo ir realizavimo sistema; galite įvertinti jos privalumus ir trūkumus.

Nuo Jūsų atsakymų nuoširdumo ir išsamumo priklausys ir tyrimo rezultatų patikimumas bei naudingumas.
TYRIMAS – ANONIMINIS, NIEKAS NESUŽINOS JŪSŲ VARDŲ, PAVARDĖS.

Tyrimo rezultatai bus apibendrinami ir tik tada pateikiami LR ŠMM tinklapyje. **DĖKOJAME, KAD DALYVAUJATE!**

Tyrimo organizatorių vardu, pogrupio vadovė
Doc. dr. Nijolė Bankauskienė (KTU Edukacinės kompetencijos centro direktorė)

PIRMIAUSIAI – keletas klausimų apie Jus:

Jūsų lytis: ● Vyras ● Moteris Jūsų darbovietė: ● Viename iš didžiųjų Lietuvos miestų (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys) ● Mieste ● Rajono centre ● Miestelyje daugiau kaip 5000 gyventojų ● Miestelyje, kuriame gyvena nuo 1000 iki 5000 gyventojų ● Gyvenvietėje, kaime, kuriame gyvena nuo 400 iki 1000 gyventojų ● Kaimelyje, kuriame gyvena iki 400 gyventojų		Jūsų išsilavinimas: ● Aukštasis universitetinis (bakalauras) ● Aukštasis universitetinis (magistras) ● Aukštasis neuniversitetinis ● Aukštasis pagal „senąją tvarką“ ● Aukštesnysis pagal „senąją tvarką“ ● Šiuo metu studijuoju						
Amžius: <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td>18-21</td> <td>22-30</td> <td>31-40</td> <td>41-50</td> <td>51 - 60</td> <td>61 - ir daugiau</td> </tr> </table>			18-21	22-30	31-40	41-50	51 - 60	61 - ir daugiau
18-21	22-30	31-40	41-50	51 - 60	61 - ir daugiau			
Kiek laiko dirbate savivaldybėje? <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td>Iki 1 m.</td> <td>1-3 m.</td> <td>4-10 m.</td> <td>11 – 20 m.</td> <td>21 – 30 m.</td> <td>> 30 m.</td> </tr> </table>			Iki 1 m.	1-3 m.	4-10 m.	11 – 20 m.	21 – 30 m.	> 30 m.
Iki 1 m.	1-3 m.	4-10 m.	11 – 20 m.	21 – 30 m.	> 30 m.			

1. Glaustai aprašykite, prašome, kaip paprastai Jūsų savivaldybėje (mieste/ rajone) vyksta mokinių aprūpinimas mokymo priemonėmis ir/ ar vadovėliais?

2. Kas (kokie asmenys) yra mokinių aprūpinimo mokymo priemonėmis ir / ar vadovėliais dalyviai ir kokios jų atsakomybės ribos?

3. Koks steigėjo/ savivaldybės vaidmuo, mokinius (mokyklas) aprūpinant mokymo priemonėmis ir/ ar vadovėliais?

4. Kokiose srityse Jūs, kaip steigėjo / savivaldybės atstovas, bendradarbiaujate su mokyklų bibliotekininkais?

5. Kokias mokinių aprūpinimo mokymosi ištekliais ir/ ar vadovėliais problemas išskirtumėte?

6. Kokius mokyklų aprūpinimo mokymo ištekliais ir / ar vadovėliais laimėjimus, teigiamybes Jūs įžvelgiate savo savivaldybėje (mieste/ rajone)?

7. Koks, Jūsų manymu, yra mokyklos steigėjo indėlis, sprendžiant aprūpinimo mokymo ištekliais problemas Jūsų savivaldybėje (mieste/ rajone)? *Detalizuokite, prašome.*

8. Ką ir kaip, Jūsų manymu, reiktų keisti ir/ ar tobulinti, sprendžiant aprūpinimo mokymo ištekliais problemas Jūsų savivaldybėje (mieste/ rajone) ir / ar nacionaliniu mastu?

9. Kiek ir koks dėmesys savivaldybės strateginiuose/ perspektyviniuose planuose yra skiriamas Jūsų pavaldume esančių mokyklų kompiuterizavimui, pvz.: kompiuterinių prieigų diegimo plėtrai, „virtualumo“ galimybių didinimui, elektroninių išteklių įsigijimui ir/ ar naudojimui? *Aprašykite, prašome.*

10. Kaip numatyta vykdyti aukščiau minėtą kompiuterizavimo procesą realizuoti?

11. Kokius pasiūlymus pateiktumėte LR Švietimo ir mokslo ministerijai, sprendžiant:

a) aprūpinimo mokymo priemonėmis ir vadovėliais problemas?

b) mokyklų bibliotekų / bibliotekos darbuotojų problemas: kokias 3-5 mokyklų bibliotekų darbuotojų problemas Jūs išskirtumėte kaip esmines šiuo metu? Kokių pokyčių, Jūsų manymu, reikėtų, siekiant šias problemas pašalinti, sumažinti jų poveikį vietos ir / ar nacionaliniu mastu?

12. Gal turite aktualių pasiūlymų, susijusių su mokyklų bibliotekų veikla: gal klausimyne nepaliestos šiuo metu aktualios problemos, kurias norėtumėte aptarti? Kviečiame jas surašyti čia:

DĖKOJAME, KAD DALYVAUJATE TYRIME! ¹⁹

Gerbiama(s) Vadove (mokyklos direktoriau, pavaduotojau),

¹⁹ **Tyrimo organizatoriai:**

Doc. dr. Nijolė Bankauskienė, KTU Edukacinės kompetencijos centro direktorė, tel. Nr. (8-37) 300 134; mob. tel. Nr. +370 682 39 005, el. p. ekc@ktu.lt

Simona Jonušaitė, KTU Edukologijos instituto jaunesnioji mokslo darbuotoja, doktorantė; mob. tel. Nr. +370 699 34 396.
Jurgis Pralgauskis, KTU Edukologijos instituto darbuotojas, IKT specialistas

Klausimynas mokyklų vadovams

KTU Edukologijos institutui atstovaujanti tyrėjų grupė vykdo LR Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymą ir siekia ištirti bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo ugdymo proceso užtikrinimui reikalingomis mokymo priemonėmis situaciją.

Jūsų dalyvavimas tyrime – labai svarbus, nes Jūs esate vieni iš „raktinių“ žmonių, kurie mokykloje žinote realią situaciją, kokia mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymo ir realizavimo sistema; galite įvertinti jos privalumus ir trūkumus.

Pildyti klausimyną paprasta – tereikia kryžiuuku X arba varnele ✓ pažymėti Jums tinkančius atsakymus.

PAVYZDYS Nr. 1:

<u>PAŽYMĖKITE,</u>	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Mokyklos direktoriaus pavaduotojas ugdymui
Kas mokykloje atsakingas už tvarkaraščių suformavimą?	M	B	D	DP
Kas sprendžia, koku pažymiu įvertinti moksleivio žinias?	M	B	D	DP

PAVYZDYS Nr. 2:

MŪSŲ MOKYKLOJE YRA:	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu
Aktų salė	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Daugiau nei 80 kompiuterių, turinčių prieigą prie interneto	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE

Prašytume pildyti kiekvieną eilutę, pažymėti kiekvieną Jums tinkantį atsakymą, nes nuo Jūsų atsakymų nuoširdumo ir išsamumo priklausys ir tyrimo rezultatų patikimumas bei naudingumas. **TYRIMAS – ANONIMINIS, NIEKAS NESUŽINOS JŪSŲ VARDŲ, PAVARDĖS.**

Tyrimo rezultatai bus pristatomi apibendrinti ir pateikiami LR ŠMM tinklapyje. **DĖKOJAME, KAD DALYVAUJATE!**

Tyrimo organizatorių vardu, pogrupio vadovė
Doc. dr. Nijolė Bankauskienė (KTU Edukacinės kompetencijos centro direktorė)

PIRMIAUSIAI – keletas klausimų apie Jus:

Jūsų lytis: ● Vyras ● Moteris Jūsų darbovietė: ● Viename iš didžiųjų Lietuvos miestų (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys) ● Mieste ● Rajono centre ● Miestelyje iki 5000 gyventojų ● Miestelyje, kuriame gyvena nuo 1000 iki 5000 gyventojų ● Gyvenvietėje, kaime, kuriame gyvena nuo 400 iki 1000 gyventojų ● Kaimelyje, kuriame gyvena iki 400 gyventojų		Mokykla, kurioje dirbate: ● Bendrojo lavinimo vidurinė mokykla ● Pagrindinė mokykla ● Gimnazija ● Jaunimo mokykla ● Pradinė mokykla ● Ikimokyklinė įstaiga Jūsų išsilavinimas: ● Pedagoginis ● Vadybinis ● Kita (įrašykite).....					
Amžius: <table border="1"> <tr> <td>18-21</td> <td>22-30</td> <td>31-40</td> <td>41-50</td> <td>51 ir daugiau</td> </tr> </table>		18-21	22-30	31-40	41-50	51 ir daugiau	Jūsų pareigos: ● Direktorius ● Direktoriaus pavaduotojas ugdymui ● Direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams ● Kita (įrašykite).....
18-21	22-30	31-40	41-50	51 ir daugiau			
Kiek laiko dirbate mokykloje? <table border="1"> <tr> <td>Iki 1 m.</td> <td>1-3 m.</td> <td>4-10 m.</td> <td>11 – 20 m.</td> <td>21 – 30 m.</td> <td>> 30 m.</td> </tr> </table>		Iki 1 m.	1-3 m.	4-10 m.	11 – 20 m.	21 – 30 m.	> 30 m.
Iki 1 m.	1-3 m.	4-10 m.	11 – 20 m.	21 – 30 m.	> 30 m.		
Jūsų išsimokslinimas: ● Aukštasis universitetinis (bakalaurs) ● Aukštasis universitetinis (magistras) ● Aukštasis neuniversitetinis ● Aukštasis pagal „senąją tvarką“ ● Aukštesnysis pagal „senąją tvarką“ ● Šiuo metu studijuojau		Mokyklos steigėjo tipas: ● LR Švietimo ir mokslo ministerija ● Savivaldybės administracija ● Apskrities administracija ● Religinė bendruomenė ● Mokykla, įsteigta privačių asmenų ● Viešoji įstaiga ● Kita (įrašykite).....					

2 PRIEDO TĘSINYS

Išsakykite savo nuomonę, pažymėdami kryžiuuku X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje VISUS Jums tinkančius atsakymus

<u>PAŽYMĖKITE,</u>	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Direktoriaus pavaduotojas ugdymui	Direktoriaus pavaduotojas ūkiui	Dalykininkų metodinė grupė/ratelis	Mokyklos metodinė taryba	Mokyklos Viešųjų pirkimų / Supaprastinto pirkimo komisija	Mokytojų taryba	Mokyklos buhalteris	Mokyklos taryba	IT specialistas (inžinierius programuotojas)	Raštinės vedėja / sekretorė	Specialistas, atsakingas už bibliotekos veiklą, savivaldybėje	LR Švietimo ir mokslo ministerijos specialistas	LR Kultūros ministerijos specialistas	NĖRA MOKYKLOJE	Kita (rašykite)
Kas dalyvauja aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis procese?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas atsakingas už vadovėlių užsakymą Jūsų mokykloje?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas atsakingas už mokymo priemonių užsakymą Jūsų mokykloje?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas tiesiogiai formuoja vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo sąrašą mokykloje?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas tvirtina vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo tekstą mokykloje?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas mokykloje suskaičiuoja / tikslina finansinių išteklių ir užsakymo dermę?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas mokykloje nustato prioritetus, ką užsakyti ir ko ne	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas mokykloje atsakingas už steigėjo numatytų datų dėl paraiškų ir kitų atsiskaitymų laikymąsi?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas realiai formuoja dokumentaciją (pvz., bendrosios apskaitos, sąrašai, aprašai, įsakymai) pagal steigėjo atstovo atsiųstą aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašą?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas pildo įvairias užsakymų, ataskaitų elektronines versijas leidėjams/ tiekėjams	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	

2 PRIEDO TĘSINYS

<u>PAŽYMĖKITE,</u>	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Direktoriaus pavaduotojas ugdymui	Direktoriaus pavaduotojas ūkiui	Dalykininkų metodinė grupė/ratelis	Mokyklos metodinė taryba	Mokyklos Viešųjų pirkimų / Supaprastinto pirmo komisija	Mokytojų taryba	Mokyklos buhalteris	Mokyklos taryba	IT specialistas (inžinierius programuotojas)	Rašinės vedėja / sekretorė	Specialistas, atsakingas už bibliotekos veiklą, mokyklos tarybos narys	LR Švietimo ir mokslo ministerijos specialistas	LR Kultūros ministerijos specialistas	NĖRA MOKYKLOJE	Kita (rašykite)
Kas tvirtina mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymų ataskaitas mokykloje?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMSpec	Ne	
Kas paruošia ir teikia užsakymą leidėjui?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas tvarko ir prižiūri mokyklų bibliotekų elektroninę (informacinę) sistemą (pvz., MOBIS)?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas galutinai priima sprendimą dėl lėšų skyrimo / neskyrimo mokytojo pageidaujama metodinei literatūrai įsigyti?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas mokykloje atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių apskaitą?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas mokykloje atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių saugojimą?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas rengia mokyklos bibliotekos metinę veiklos ataskaitą LR Kultūros ministerijai?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas rengia mokyklos ataskaitą apie įsigytus vadovėlius ir literatūrą?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas rengia mokyklos ataskaitą apie įsigytas mokymo priemones?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas skiria lėšų mokyklos bibliotekai vadovėliams įsigyti?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	M
Kas skiria lėšų mokyklos bibliotekai mokymo priemonėms įsigyti	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	M
Kas Jūsų mokykloje nusprendžia, kokių mokymosi priemonių ir vadovėlių reikia įsigyti (atnaujinti)?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	M

2 PRIEDO TĘSINYS

Kas Jūsų mokykloje atsakingi už mokymo priemonių ĮSIGIJimą ir SAUGOJimą? Pažymėkite kryžiu X KIEKVIENOJE eilutėje VISUS Jums tinkančius atsakymus

	Jūsų mokykloje už mokymo priemonių ĮSIGIJimą atsakingi										Jūsų mokykloje už mokymo priemonių SAUGOJimą atsakingi									
	Mokiniai ir jų tėvai	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Mokyklos direktoriaus pavaduotojas	Specialistas, atsakingas už bibliotekos veiklą, mokykloje	Dalykininkų metodinė grupė/ratelis	Mokyklos metodinė taryba	Raštinės vedėja / sekretorė	Šios priemonės mokykloje nėra	Mokiniai ir jų tėvai	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Mokyklos direktoriaus pavaduotojas	atsakingas už bibliotekos	Dalykininkų metodinė grupė/ratelis	Mokyklos metodinė taryba	Raštinės vedėja / sekretorė	Šios priemonės mokykloje nėra
Pratybų sąsiuviniai																				
Skaitiniai																				
Uždavinynai																				
Atlasai																				
Žemėlapiai																				
Garso/ vaizdo įrašai																				
Kompiuterinės plokštelės / CD																				
Žodynai																				
Žinynai																				
Paveikslai, plakatai, skaidrės																				
Mokytojo knygos																				
Multimedija																				
Kompiuteriai																				
Kompiuterinės mokomosios programos																				
Mokytojų /mokinių darbui skirtos kompiuterinės programos																				
Kopijuokliai (kopijavimo aparatai)																				
Mokymo procese naudojami filmai, kasetės																				

2 PRIEDO TĘSINYS

	Jūsų mokykloje už mokymo priemonių ĮSIGIJimą atsakingi										Jūsų mokykloje už mokymo priemonių SAUGOJimą atsakingi									
	Mokiniai ir jų tėvai	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Mokyklos direktoriaus pavaduotojas	Specialistas, atsakingas už bibliotekos veiklą, mokykloje	Dalykininkų metodinė grupė/ratelis	Mokyklos metodinė taryba	Raštinės vedėja / sekretorė	Šios priemonės mokykloje nėra	Mokiniai ir jų tėvai	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Mokyklos direktoriaus pavaduotojas	atsakingas už bibliotekos	Dalykininkų metodinė grupė/ratelis	Mokyklos metodinė taryba	Raštinės vedėja / sekretorė	Šios priemonės mokykloje nėra
Televizoriai																				
Projektoriai																				
Interaktyviosios lentos																				
Video aparatūra (grotuvai)																				
Vaizdo kameros mokyklos teritorijos priežiūrai																				
Audio aparatūra ir jos priedai kalboms mokytį																				
Sportinis inventorių (pvz., kamuoliai, krepšinio lentos)																				
Filmavimo kameros, naudojamos pamokose																				

Kam mokykla adresuota vadovėlių ir mokymo priemonių pirkimo ataskaitą? Pažymėkite kryžiu X kiekvienoje eilutėje VISUS Jums tinkančius atsakymus

	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Mokymo priemonių pirkimo ataskaita teikiama tiesiogiai steigėjo atstovui	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Informacija teikiama tiesiogiai LR ŠMM	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Informacija teikiama tiesiogiai LR Kultūros ministerijai	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Kreipiamasi tiesiai į leidėjus/ tiekėjus	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Kreipiamasi tiesiogiai į rėmėjus Lietuvoje ir/ ar užsienyje	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Mokymo priemonės perkamos tiesiogiai iš leidėjų, o vėliau – atsiskaitoma steigėjo atstovui	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada

2 PRIEDO TĘSINYS

Iš kokių šaltinių Jūsų mokykloje užsakomi? žymėkite kryžiu X (arba varnele ✓) VISUS atsakymus KIEKVIENOJE eilutėje

	Mokymo priemonės	Vadovėliai	Metodinė literatūra, skirta mokytojams	Užsienyje išleisti vadovėliai	Vadovėlio komplektai	Mokomosios kompiuterinės priemonės	Prenumeruojamos duomenų bazės	Prenumeruojami leidiniai	Priešmokyklinio ugdymo priemonės	Vadovėliai 11 – 12 klasėms	Spec. poreikių mokymo priemonės	Ugdymo procesui reikalinga literatūra (grožinė)
Mokinio krepšelio lėšos												
Valstybės biudžeto lėšos												
Mokyklos rėmėjų lėšos												
Tėvų lėšos												
Lėšos, gaunamos iš projektinės veiklos												
Papildomos lėšos, gaunamos iš steigėjo												
LR Kultūros ministerijos skiriamos lėšos												

Atsakykite, prašome, į klausimus. Žymėkite VISUS Jums tinkančius atsakymus X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje:

	Mokymo priemonės	Vadovėliai 1-4 klasėms	Vadovėliai 5-10 klasėms	Vadovėliai 11 – 12 klasėms	Metodinė literatūra, skirta mokytojams	Užsienyje išleisti vadovėliai	Vadovėlio komplektai (uždavinynai, pratybos ir kt.)	Mokomosios kompiuterinės priemonės	Prenumeruojami leidiniai	Priešmokyklinio ugdymo priemonės	Spec. poreikių mokymo priemonės	Mokymo priemonės, skirtos technologijų pamokoms	NEŽINAU, negaliu atsakyti
Kokių priemonių trūksta Jūsų mokykloje?	MP	V 1-4 kl.	V 5-10 kl.	V 11-12 kl.	MetLit	UV	VK	MKP	PL	PrMP	Spec	Techn	?
Kokius sąrašus reiktų atnaujinti/papildyti?	MP	V 1-4 kl.	V 5-10 kl.	V 11-12 kl.	MetLit	UV	VK	MKP	PL	PrMP	Spec	Techn	?
Kokias priemones tenka pirkti mokinių tėvams?	MP	V 1-4 kl.	V 5-10 kl.	V 11-12 kl.	MetLit	UV	VK	MKP	PL	PrMP	Spec	Techn	?

2 PRIEDO TĘSINYS

Nurodykite, prašome, priežastį, dėl kurios, Jūsų nuomone, tėvai turi pirkti vadovėlius ir/ ar kitas mokymosi priemones: (žymėkite X kryžiuoką KIEKVIENOJE eilutėje, kiek pritariate / nepritariate)

PRIEŽASTYS, DĖL KURIŲ TĖVAI TURI PIRKTI VADOVĖLIUS / MOKYMO PRIEMONES	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu	Nežinau, sudėtinga įvertinti
Mokykla nenumato lėšų jų pirkimui	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Mokykloje skiriama per mažai lėšų jų pirkimui	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Nėra įtraukta į centralizuotą vadovėlių / mokymo priemonių sąrašą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Vadovėlis išleidžiamas tuo metu, kai pinigai jau būna paskirstyti, ir laukti užsakymo teks metus, o norima pasinaudoti jo teikiama informacija iškart	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Vadovėlis / mokymo priemonė – išskirtinis, nėra naudojamas kitose mokyklose	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Kiek žinau, mokytojai pasiūlo nusipirkti, norėdami pagerinti ugdymo procesą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Kiek girdėjau, mokytojai primygtinai reikalauja nusipirkti, - be jo vaikas jausis ignoruojamas klasėje	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Kita (įrašykite).....					

Kokios lėšos skiriamos žemiau išvardintoms mokymo priemonėms įsigyti? Žymėkite VISUS Jums tinkančius atsakymus X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje:

	Multimedija	Kompiuteriai	Kompiuterinės mokomosios programos	Darbai skirtos kompiuterinės programos	Kopijuokliai (kopijavimo aparatai)	Mokymo procese naudojami filmai, kasetės	Televizoriai	Projektoriai	Interaktyvios lentos	Video aparatūra (grotuvai)	Vaizdo kameros	Audio aparatūra ir jos priedai	Sportinis inventorius (pvz., kamuoliai, krepšinio)	Filnavo kameros, naudojamos pamokose
Mokinio krepšelio lėšos														
Valstybės biudžeto lėšos														
Mokyklos rėmėjų lėšos														

2 PRIEDO TĘSINYS

	Multimedija	Kompiuteriai	Kompiuterinės mokymosi programos	Darbai skirtos kompiuterinės programos	Kopijuokliai (kopijavimo aparatai)	Mokymo procese naudojami filmai, kasetės	Televizoriai	Projektoriai	Interaktyvios lentos	Video aparatūra (grotuvai)	Vaizdo kameros	Audio aparatūra ir jos priedai	Sportinis inventorių (pvz., kamuoliai, krepšinio	Filmo kameros, naudojamos pamokose
2 % parama														
Tėvų lėšos (mokyklos fondas)														
Lėšos, gaunamos iš projektinės veiklos														
Papildomos lėšos, gaunamos iš steigėjo														
LR Kultūros ministerijos skiriamos lėšos														

Kokias aprūpinimo mokymosi išteklių problemas išskirtumėte? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiu X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

	Labai opi problema, tikrai egzistuoja	Aktuali, bet nėra pagrindinė problema	Problema kartais aktuali, tačiau išsprendžiame mokyklos lygmeniu	Problema aktuali, tačiau išsprendžiame savivaldybės lygmeniu	Problemos nėra
Nepakankamas finansavimas savivaldybės lygmeniu	☼	★	☼	☑	-
Nepakankamas finansavimas nacionaliniu (valstybės) lygmeniu	☼	★	☼	☑	-
Laisvės spręsti apie ugdymo priemonių įsigijimą neturėjimas (priklausomybė nuo mokyklos vykdomos finansų paskirstymo politikos)	☼	★	☼	☑	-
Nežinomybė dėl krepšelio lėšų paskirstymo (negalime naudoti lėšų laisvai ir savo nuožiūra, nes savivaldybė gali paprašyti grąžinti/ perskirstyti)	☼	★	☼	☑	-
Mokytojų abejingumas ir / ar pasyvumas, formuojant sąrašus	☼	★	☼	☑	-
Mokyklos steigėjas vėluoja pateikti informaciją apie naujus sąrašus ir kalendorinius planus	☼	★	☼	☑	-

2 PRIEDO TĘSINYS

Kas riboja metodinės literatūros užsakymų pilną realizavimą? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiuuku X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

	Tikrai nepritariu	Nepritariu	Pritariu	Tikrai pritariu
Metodinei literatūrai lėšos neskiriamos	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Lėšų, skirtų metodinei literatūrai įsigyti, stoka	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Turimų lėšų, skirtų metodinei literatūrai pirkti, nukreipimas kita linkme (pvz., kvalifikacijai tobulinti)	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Nepateikiami/ vėluojami pateikti galimos užsisakyti metodinės literatūros sąrašai	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Savivaldybės lygmeniu vėluojama informuoti apie ką tik gautą metodinę literatūrą	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Savivaldybės lygmeniu lėšos metodinei literatūrai įsigyti skiriamos neskaidriai	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Mokykloje bibliotekininkas per retai aptaria bendruosius metodinės literatūros užsakymo klausimus su suinteresuotais asmenimis (pvz., kitais mokytojais, direktoriaus pavaduotoju, kuruojančiu šią sritį ir t.t.)	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Užsakymas „sustabdomas“ / koreguojamas steigėjo institucijoje	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP

Nurodykite, kas, Jūsų manymu, mokykloje REALIAI (ne „popieriuje“) yra atsakingas/ dalyvauja/ pasidalija atsakomybe priimant sprendimus už ugdymo priemonių įsigijimą, vykdant žemiau išvardintas veiklas? Žymėkite VISUS Jums tinkančius atsakymus kryžiuuku X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje:

	Pedagogai	Mokytojų taryba	Mokiniai	Mokinių taryba	Tėvai / tėvų komitetas	Mokyklos direktorius	Direktoriaus pavaduotojas ugdymui	Direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams	Mokyklos taryba	Bibliotekos darbuotojas	„Viešųjų pirkimų komisija“	Niekas šito nedaro
Domisi naujausiomis išleistomis mokymo priemonėmis ir teikia mokyklos atsakingam asmeniui savo pasiūlymus, kuriuos šaltinius užsakyti	P	MokytT	Mok	MokT	T	Mdir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Susipažįsta su naujovėmis ir teikia mokytojams bei mokyklos vadovybei pasiūlymus	P	MokytT	Mok	MokT	T	Mdir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Sprendžia, kaip paskirstyti mokinio krepšelio lėšas, skirtas vadovėlių, metodinės literatūros etc. įsigijimui	P	MokytT	Mok	MokT	T	Mdir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Skiria asmenines lėšas mokymo išteklių įsigijimui	P	MokytT	Mok	MokT	T	Mdir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-

2 PRIEDO TĘSINYS

	Pedagogai	Mokytojų taryba	Mokiniai	Mokinių taryba	Tėvai / tėvų komitetas	Mokyklos direktorius	Direktoriaus pavaduotojas ugdymui	Direktoriaus pavaduotojas ūkio reikalams	Mokyklos taryba	Bibliotekos darbuotojas	„Viešųjų pirkimų komisija“	Niekas šito nedaro
Pritaria / vetuoja vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo sąrašo projektui	P	MokytT	Mok	MokT	T	Mdir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Skiria lėšų kompiuterinės technikos ir / ar jos priedų įsigijimui bibliotekos skaityklai / kitiems informacijos centrams mokykloje	P	MokytT	Mok	MokT	T	Mdir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Lanksčiai priima sprendimus dėl mokymo priemonių pirkimo tiesiogiai iš leidyklų / jų atstovų	P	MokytT	Mok	MokT	T	Mdir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Dalyvauja sprendimo priėmimo dėl vadovėlių 11 – 12 klasėms pirkimo	P	MokytT	Mok	MokT	T	Mdir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Dalyvauja Viešųjų pirkimų ir/ ar Pirkimo įprasta komercine praktika komisijoje, kuri perka mokymo išteklius	P	MokytT	Mok	MokT	T	Mdir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-

Išreikškite savo pritarimą / nepritarimą žemiau nurodytiems teiginiams. Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiu X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

STEIGĖJO VAIDMUO:	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu
Steigėjas skirsto / perskirsto papildomas lėšas mokymo išteklių įsigijimui	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas tarpininkauja tarp mokyklų ir leidėjų, sprendžiant aprūpinimo problemas	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas tarpininkauja tarp mokyklų ir Švietimo aprūpinimo centro, sprendžiant mokymo išteklių užsakymo klausimus	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas nustato turimų vadovėlių perskirstymo tvarką tarp mokyklų, mokiniams pereinant iš vienos mokyklos į kitą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas organizuoja bibliotekų darbuotojų reguliarius pasitarimus	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas organizuoja bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo seminarus/ mokymus	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas organizuoja bibliotekininkų kitus profesines kompetencijas tobulinančius renginius	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas kuruoja ir audituoja mokyklos bibliotekos veiklą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE

2 PRIEDO TĘSINYS

STEIGĖJO VAIDMUO:	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu
Kita (įrašykite).....				
.....				
.....				

Kiek pritariate / nepritariate teiginiams? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiu X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu	Tokio reiškinio nėra
Mokyklos strateginiame plane numatyti prioritetai bibliotekos kompiuterizavimui	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Mokyklos strateginiame plane (kituose strateginiuose dokumentuose) numatyti prioritetai lėšų skyrimui prieigai prie elektroninių išteklių (prenumeruojamos duomenų bazės, tinklai ir t.t.)	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Bibliotekininkai nuolat, periodiškai kviečiami į mokykloje organizuojamus pasitarimus dėl ugdymo turinio atnaujinimo	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Bibliotekininkai nuolat, periodiškai kviečiami į steigėjo atstovo organizuojamus pasitarimus dėl ugdymo turinio atnaujinimo	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Mokytojų tarybos posėdžio tematikoje per pastaruosius trejus metus buvo svarstytas klausimas, kaip mokyklos biblioteka prisideda prie kokybiško ugdymo programų įgyvendinimo	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Mokyklos plane, formuojant mokyklos veiklos tikslą ir uždavinius, yra akcentuojamas mokyklos bibliotekos vaidmuo, prisidedant prie kokybiško ugdymo programų įgyvendinimo	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Vidinio audito metu yra analizuojamas mokyklos bibliotekos išteklių vaidmuo ugdymo proceso kokybei	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Naujų mokymo priemonių ir vadovėlių pakankamumas / stoka turi tiesioginės įtakos mokyklos veiklos rezultatams	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Naujų mokymo priemonių ir vadovėlių pakankamumas / stoka turi tiesioginės įtakos atskiro pedagogo (mokytojo) veiklos rezultatams	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Kasmet atnaujinamas vadovėlių fondas sudaro mokytojams didesnes galimybes individualiai (savo nuožiūra) rinktis, iš kokių vadovėlių ir ką dėstyti	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Norėdami dirbti su naujais vadovėliais ir mokymo priemonėmis, mūsų mokyklos mokytojai turi nuolat tobulinti savo profesines kompetencijas ir/ ar kelti savo kvalifikaciją	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės sudaro galimybes mokytojams ir mokiniams pasiekti naujausią nacionalinių ir / ar tarptautinių mastu informaciją dalyko srityje	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Kasmet/ kas du metus atnaujinami mokyklos fondai mūsų mokyklą daro konkurencingesne ir patrauklesne klientams (pirmiausiai, tėvams)	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Per dažna vadovėlių kaita neigiamai veikia ugdymo procesą – mokytojui tiesiog nebespėja atnaujinti mokymo/si turinio ir planų	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Visi vadovėliai, kuriuos kasmet įsigyja mokykla, yra vertingi ir tinkamai pasitarnauja mokymosi tikslams pasiekti	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra

2 PRIEDO TĘSINYS

	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu	Tokio reiškinio nėra
Nauji vadovėliai ir mokymosi priemonės mūsų mokyklos mokytojams sukelia stresą, nes neretai trūksta palydimosios metodinės medžiagos	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Mūsų mokyklos bibliotekininkas(i) be pagrindinio darbo atlieka papildomas veiklas (pvz., kopijuoja, organizuoja popamokinę veiklą/ veiklą mokinių pamokų „langu“ metu ir kt.)	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Už papildomas veiklas (pvz., kopijavimą, patalpų valymą, popamokinės veiklos/ veiklos mokinių pamokų „langu“ metu ir kt.) mokamas priedas ar kita nuolatinė pinigine išmoka	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Mūsų mokykloje bibliotekininkas už gerą darbą skatinamas materialiai (pvz., skiriamos premijos, suteikiamos papildomos apmokamos atostogų dienos, apmokamas profesinės kvalifikacijos kėlimas ir kt.)	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Mūsų mokykloje bibliotekininkas už gerą darbą skatinamas nematerialiai (pvz., padėkojant posėdžių metu, įteikiant padėkos raštus, įtraukiant į mokyklai svarbias darbo grupes ir kt.)	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Už vadovėlių priežiūrą (užsakymą, išdalinimą, surinkimą ir kt.) mūsų mokyklos bibliotekininkas gauna papildomą užmokestį (priedą)	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Mokyklos bibliotekininkas yra premijuojamas papildomai už informacinių technologijų diegimą ir/ ar priežiūrą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Mokyklos bibliotekininko kvalifikacijai kelti ir profesinėms kompetencijoms vystyti skiriamos lėšos iš mokinio krepšelio	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra

Kokiais principais vadovaujasi mokykla, rinkdamasi konkrečius vadovėlius ir mokymo priemones?

- Pagal kainą – kuo pigiau
- Pagal leidėją
- Pagal rekomendacijas, teikiamas steigėjo lygmeniu
- Pagal rekomendacijas, teikiamas LR ŠMM
- Pagal rekomendacijas, teikiamas LR Kultūros ministerijos
- Pagal pasiūlymus, kurie buvo aptarti miesto / rajono bibliotekininkų pasitarimuose/ mokymuose
- Pagal mokykloje egzistuojančius poreikius ir stygių
- Pagal mokytojų teikiamus pageidavimus
- Pagal mokyklos metodinių ratelių siūlymus
- Pagal Mokytojų tarybų nutarimą
- Pagal Mokyklos tarybos siūlymą
- Pagal Mokinių tarybos siūlymą
- Pagal tėvų rekomendacijas
- Pagal mokyklos vadovų gautą informaciją apie laukiamą ugdymo turinio atnaujinimą ir reikalavimus šiam atnaujinimui

- Pagal specialius ugdymo turinio prioritetus (pvz., staiga numatomas 2 klasėse privalomas užsienio kalbos mokymas)
- Pagal atitikimą atnaujintoms programoms
- Pagal pritaikomumo galimybę – kuo daugiau pavyzdžių, paveikslėlių ir t.t.
- Pagal sistemingumą, nes gali padėti ruošti egzaminams
- Pagal vadovėlio teikiamas galimybes dirbti individualiai ir diferencijuotai
- Pagal mokykloje oficialiai / neoficialiai esantį prioritetą (*pasirinkite tinkančius atsakymus*):
 - Visi žemiau išvardinti
 - Priešmokyklinės klasės ir pirmosios klasės
 - Visos pradinės klasės
 - Pagrindinės mokyklos klasės
 - Pirmiausiai stengiamasi aprūpinti 10 klasių mokinius
 - Stengiamasi aprūpinti 12 klasių mokinius
 - Pirmiausiai – specialiųjų poreikių vaikai

20 **Tyrimo organizatoriai:**

Doc. dr. Nijolė Bankauskienė, KTU Edukacinės kompetencijos centro direktorė, tel. Nr. (8-37) 300 134; mob. tel. Nr. +370 682 39 005, el. p. ekc@ktu.lt
 Simona Jonušaitė, KTU Edukologijos instituto jaunesnioji mokslo darbuotoja, doktorantė; mob. tel. Nr. +370 699 34 396.

Klausimynas mokytojams

Gerbiama(s) Mokytoja(u),

KTU Edukologijos institutui atstovaujanti tyrėjų grupė vykdo LR Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymą ir siekia iširti bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo ugdymo proceso užtikrinimui reikalingomis mokymo priemonėmis situaciją.

Jūsų dalyvavimas tyrime – labai svarbus, nes **Jūs esate** vieni iš „raktinių“ žmonių, kurie mokykloje žinote realią situaciją, kokia mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymo ir realizavimo sistema; galite įvertinti jos privalumus ir trūkumus.

Pildyti klausimyną paprasta – tereikia kryžiuuku X arba varnele ✓ pažymėti Jums tinkančius atsakymus.

PAVYZDYS Nr. 1:

<u>PAŽYMĖKITE,</u>	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Mokyklos direktoriaus pavaduotojas ugdymui
Kas mokykloje atsakingas už tvarkaraščių suformavimą?	M	B	D	DP
Kas sprendžia, koku pažymiu įvertinti moksleivio žinias?	M	B	D	DP

PAVYZDYS Nr. 2:

MŪSŲ MOKYKLOJE YRA:	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu
Aktų salė	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Daugiau nei 80 kompiuterių, turinčių prieigą prie interneto	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE

Prašytume pildyti kiekvieną eilutę, pažymėti kiekvieną Jums tinkantį atsakymą, nes nuo Jūsų atsakymų nuoširdumo ir išsamumo priklausys ir tyrimo rezultatų patikimumas bei naudingumas. **TYRIMAS – ANONIMINIS, NIEKAS NESUŽINOS JŪSŲ VARDŲ, PAVARDĖS.**

Tyrimo rezultatai bus pristatomi apibendrinti ir pateikiami LR ŠMM tinklapyje. **DĖKOJAME, KAD DALYVAUJATE!**

Tyrimo organizatorių vardu, pogrupio vadovė
Doc. dr. Nijolė Bankauskienė (KTU Edukacinės kompetencijos centro direktorė)

PIRMIAUSIAI – keletas klausimų apie Jus:

Jūsų lytis: ● Vyras ● Moteris Jūsų darbovietė: ● Viena iš didžiųjų Lietuvos miestų (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys) ● Mieste ● Rajono centre ● Miestelyje iki 5000 gyventojų ● Miestelyje, kuriame gyvena nuo 1000 iki 5000 gyventojų ● Gyvenvietėje, kaime, kuriame gyvena nuo 400 iki 1000 gyventojų ● Kaimelyje, kuriame gyvena iki 400 gyventojų		Mokykla, kurioje dirbate: ● Bendrojo lavinimo vidurinė mokykla ● Dešimtmetė pagrindinė mokykla ● Aštuonmetė pagrindinė mokykla ● Gimnazija ● Jaunimo mokykla ● Pradinė mokykla ● Ikimokyklinė įstaiga Jūsų išsilavinimas: ● Pedagoginis ● Vadybinis ● Kita (<i>įrašykite</i>).....							
Amžius: <table border="1"> <tr> <td>18-21</td> <td>22-30</td> <td>31-40</td> <td>41-50</td> <td>51 ir daugiau</td> </tr> </table>		18-21	22-30	31-40	41-50	51 ir daugiau	Jūsų pareigos: ● Humanitarinių mokslų srities mokytojas ● Tikslųjų mokslų srities mokytojas ● Gamtos mokslų mokytojas ● Socialinių mokslų mokytojas ● Menų srities mokytojas ● Kita (<i>įrašykite</i>).....		
18-21	22-30	31-40	41-50	51 ir daugiau					
Kiek laiko dirbate mokykloje? <table border="1"> <tr> <td>Iki 1 m.</td> <td>1-3 m.</td> <td>4-10 m.</td> <td>11 – 20 m.</td> <td>21 – 30 m.</td> <td>> 30 m.</td> </tr> </table>		Iki 1 m.	1-3 m.	4-10 m.	11 – 20 m.	21 – 30 m.	> 30 m.		
Iki 1 m.	1-3 m.	4-10 m.	11 – 20 m.	21 – 30 m.	> 30 m.				
Jūs esate: ● Mokyklos tarybos narys									

● Mokytojų tarybos pirmininkas ● Metodinio ratelio pirmininkas ● Kita (<i>įrašykite</i>).....	
Jūsų išsimokslinimas: ● Aukštasis universitetinis (bakalauras) ● Aukštasis universitetinis (magistras) ● Aukštasis neuniversitetinis ● Aukštasis pagal „senąją tvarką“ ● Aukštesnysis pagal „senąją tvarką“ ● Šiuo metu studijuoju	Mokyklos steigėjo tipas: ● LR Švietimo ir mokslo ministerija ● Savivaldybės administracija ● Apskrities administracija ● Religinė bendruomenė ● Mokykla, įsteigta privačių asmenų ● Viešoji įstaiga ● Kita (<i>įrašykite</i>).....

3 PRIEDO TĒSINYS

Atsakykite, prasome, i klausimus. Zymekite VISUS Jums tinkancius atsakymus X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eiluteje:

	Mokymo priemonės	Vadovėliai 1-4 klasėms	Vadovėliai 5-10 klasėms	Vadovėliai 11 – 12 klasėms	Metodinė literatūra, skirta mokytojams	Užsienyje išleisti vadovėliai	Vadovėlio komplektai (uždavinynai, pratybos ir kt.)	Mokomosios kompiuterinės priemonės	Prenumeruojami leidiniai	Priešmokyklinio ugdymo priemonės	Spec. poreikių mokymo priemonės	Mokymo priemonės, skirtos technologijų pamokoms	NEŽINAU, negaliu atsakyti
Kokių priemonių trūksta Jūsų mokykloje?	MP	V 1-4 kl.	V 5-10 kl.	V 11-12 kl.	MetLit	UV	VK	MKP	PL	PrMP	Spec	Techn	?
Kokius sąrašus reiktų atnaujinti/ papildyti?	MP	V 1-4 kl.	V 5-10 kl.	V 11-12 kl.	MetLit	UV	VK	MKP	PL	PrMP	Spec	Techn	?
Kokias priemones tenka pirkti mokinių tėvams?	MP	V 1-4 kl.	V 5-10 kl.	V 11-12 kl.	MetLit	UV	VK	MKP	PL	PrMP	Spec	Techn	?

Nurodykite, prasome, priežastį, dėl kurios, Jūsų nuomone, tėvai turi pirkti vadovėlius ir/ ar kitas mokymosi priemones: (žymekite X kryžiuoką KIEKVIENOJE eiluteje, kiek pritariate / nepritariate)

PRIEŽASTYS, DĖL KURIŲ TĖVAI TURI PIRKTI VADOVĖLIUS / MOKYMO PRIEMONES	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu	Nežinau, sudėtinga įvertinti
Mokykla nenumato lėšų jų pirkimui	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Mokykloje skiriama per mažai lėšų jų pirkimui	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Nėra įtraukta į centralizuotą vadovėlių / mokymo priemonių sąrašą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Vadovėlis išleidžiamas tuo metu, kai pinigai jau būna paskirstyti, ir laukti užsakymo tektų metus, o norima pasinaudoti jo teikiama informacija iškart	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Vadovėlis / mokymo priemonė – išskirtinis, nėra naudojamas kitose mokyklose	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Mokytojai pasiūlo nusipirkti, siekdami pagerinti ugdymo procesą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Kita (įrašykite).....					
.....					
.....					
.....					
.....					

3 PRIEDO TĘSINYS

Kaip vyksta ugdymo procesui reikalingų priemonių užsakymas? Žymėkite VISUS Jums tinkančius atsakymus X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje:

<u>PAŽYMĖKITE,</u>	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Mokyklos direktoriaus pavaduotojas	Specialistas, atsakingas už bibliotekos veiklą, mokykloje	Specialistas, atsakingas už bibliotekos veiklą, savivaldybėje	Dalykininkų metodinė grupė/ ratelis	Mokyklos metodinė taryba	Raštinės vedėja / sekretorė	Kita (įrašykite)
Kas atsakingas už vadovėlių užsakymą Jūsų mokykloje?	M	B	D	DP	SPECM	SPECS	METG	METT	S/RV	
Kas galutinai priima sprendimą dėl lėšų skyrimo / neskyrimo mokytojo pageidaujama metodinei literatūrai įsigyti?	M	B	D	DP	SPECM	SPECS	METG	METT	S/RV	

Kaip mokytojai Jūsų mokykloje yra aprūpinami metodine literatūra? Žymėkite X kryžiuokį KIEKVIENOJE eilutėje, kiek pritariate / nepritariate

APRŪPINIMAS METODINE LITERATŪRA:	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu	Nežinau, sudėtinga įvertinti
Mes, mokytojai, kasmet gauname iš mokyklos bibliotekos naujai išleistos ir galimos užsakyti metodinės literatūros sąrašus	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Kasmet mokyklos bibliotekos darbuotojas(i) prašo iš mokytojo norimos, pageidaujamos literatūros sąrašų	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Kasmet mokyklos direktoriaus pavaduotojas prašo iš mokytojo norimos, pageidaujamos literatūros sąrašų	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Kasmet mokyklos bibliotekos fondas papildomas naujausia metodine literatūra, užsakyta mokytojų arba gauta papildomai iš leidyklų	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Kita (įrašykite).....					

3 PRIEDO TĘSINYS

Kaip dažnai teikiate pageidavimus užsakyti metodinę literatūrą? Žymėkite X kryžiuką, kiek pritariate / nepritariate

Keliskart per metus 	Kasmet 	Kas 2-3 metus 	Kartą per 4-5 metus 	Kartą per 10 metų
--	---	--	--	--

Kaip Jūs vertinate, kiek Jūsų mokykloje patenkinamas mokytojų poreikis naujai išleistai ir mokytojų pageidautai metodinei literatūrai? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiu X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

	Visiškai patenkinamas	Dažniausiai patenkinamas	Patenkinamas kartais	Negaunu to, ko man reikia
Bendrosios ugdymo programos	TIKRAI TAIP	Taip	taip	TIKRAI NE
Mokytojų autorinės programos	TIKRAI TAIP	Taip	taip	TIKRAI NE
Mokomosios knygos	TIKRAI TAIP	Taip	taip	TIKRAI NE
Dalyko dėstymo metodika	TIKRAI TAIP	Taip	taip	TIKRAI NE
Nemokama literatūra iš LR ŠMM / ŠAC, MKC ir kt. centrų, kuri bibliotekoje užregistruojama	TIKRAI TAIP	Taip	taip	TIKRAI NE

Kiek Jūsų mokyklos mokytojai, užsakę metodinę literatūrą, kasmet vidutiniškai jos gauna? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiu X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

	Negauna visai	≤ 10 proc.	10 - 20 proc.	20 – 30 proc.	30 – 50 proc.	50 – 70 proc.	70 – 90 proc.	90 -100 proc.
Bendrosios ugdymo programos	0	≤ 10 proc.	10 - 20 proc.	20 – 30 proc.	30 – 50 proc.	50 – 70 proc.	70 – 90 proc.	90 -100 proc.
Mokytojų autorinės programos	0	≤ 10 proc.	10 - 20 proc.	20 – 30 proc.	30 – 50 proc.	50 – 70 proc.	70 – 90 proc.	90 -100 proc.
Mokomosios knygos	0	≤ 10 proc.	10 - 20 proc.	20 – 30 proc.	30 – 50 proc.	50 – 70 proc.	70 – 90 proc.	90 -100 proc.
Dalyko dėstymo metodika	0	≤ 10 proc.	10 - 20 proc.	20 – 30 proc.	30 – 50 proc.	50 – 70 proc.	70 – 90 proc.	90 -100 proc.
Nemokama literatūra iš LR ŠMM / ŠAC, MKC ir kt. centrų, kuri bibliotekoje užregistruojama	0	≤ 10 proc.	10 - 20 proc.	20 – 30 proc.	30 – 50 proc.	50 – 70 proc.	70 – 90 proc.	90 -100 proc.

3 PRIEDO TĘSINYS

Kas riboja metodinės literatūros užsakymų pilną realizavimą Jūsų mokykloje? Kokias priežastis Jums pateikia atsakingi asmenys? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiuuku X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

METODINĖS LITERATŪROS UŽSAKYMŲ PROBLEMOS:	Tikrai nepritariu	Nepritariu	Pritariu	Tikrai pritariu
Mūsų mokykloje metodinei literatūrai lėšos neskiriamos	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Mokyklos lėšų, skirtų metodinei literatūrai įsigyti, stoka	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Mokykloje dažnai nepateikiami/ vėluojami pateikti galimos užsisakyti metodinės literatūros sąrašai	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Mokyklos lygmeniu lėšos metodinei literatūrai įsigyti skiriamos neskaidriai (skirstoma pagal pažintis)	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Mokykloje bibliotekininkas per retai aptaria bendruosius metodinės literatūros užsakymo klausimus su mokytojais	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Mokytojams išreiškiant pageidavimus įsigyti naujos metodinės literatūros, išryškėja mokyklos vadovų nelankstumas (pvz., užsakoma tik tam tikra, jau „gerai patikrinta“ literatūra, vengiama naujovių ir kt.)	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Mokytojams išreiškiant pageidavimus įsigyti naujos metodinės literatūros, išryškėja bibliotekininko nelankstumas / aplaidumas (pvz., dirbama pagal „leistinus punktus“, vengiama naujovių, neatsižvelgiama į individualių poreikių ir t.t.)	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Informacija apie naujausias mokymo priemones, vadovėlius, naujus tiekėjus „įstringa“/ „blokuojama“ mokyklos administracijoje	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Mokykloje lėšos metodinei literatūrai įsigyti skirstomos neskaidriai (pvz., nuolat ignoruojami vieni dalykininkai, o lėšos skiriamos kasmet tiems patiems...)	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP

Kiek pritariate / nepritariate teiginiams? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiuuku X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu	Tokio reiškinio nėra
Naujų mokymo priemonių ir vadovėlių pakankamumas / stoka turi tiesioginės įtakos mokyklos veiklos rezultatams	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Naujų mokymo priemonių ir vadovėlių pakankamumas / stoka turi tiesioginės įtakos atskiro pedagogo (mokytojo) veiklos rezultatams	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Kasmet atnaujinamas vadovėlių fondas sudaro mokytojams didesnes galimybes individualiai (savo nuožiūra) rinktis, iš kokių vadovėlių ir ką dėstyti	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Norėdami dirbti su naujais vadovėliais ir mokymo priemonėmis, mūsų mokyklos mokytojai turi nuolat tobulinti savo profesines kompetencijas ir/ ar kelti savo kvalifikaciją	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės sudaro galimybes mokytojams ir mokiniams pasiekti naujausią nacionalinių ir / ar tarptautinių mastu informaciją dalyko srityje	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Kasmet/ kas du metus atnaujinami mokyklos fondai mūsų mokyklą daro konkurencingesne ir patrauklesne klientams (pirmiausiai, tėvams)	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra

3 PRIEDO TĘSINYS

	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu	Tokio reiškinio nėra
Per dažna vadovėlių kaita neigiamai veikia ugdymo procesą – mokytojui tiesiog nebespėja atnaujinti mokymo/si turinio ir planų	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Visi vadovėliai, kuriuos kasmet įsigyja mokykla, yra vertingi ir tinkamai pasitarnauja mokymosi tikslams pasiekti	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymosi priemonės mūsų mokyklos mokytojams sukelia stresą, nes neretai trūksta palydimosios metodinės medžiagos	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra

Kaip manote, kiek įtakos ugdymo procesui turi dažnai atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiuuku X arba varnele ✓ *KIEKVIENOJE eilutėje*

Kasmet (dažnai) atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas...	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu	Tokio reiškinio nėra
Leidžia mokytojams kasmet atnaujinti savo mokymo planus ir mokymo turinį	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Sudaro mokytojams didesnes galimybes individualiai (savo nuožiūra) rinktis, iš kokių vadovėlių ir ką dėstyti	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Sudaro sąlygas naudoti įvairesnes užduotis	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Leidžia diferencijuoti ir individualizuoti ugdymo procesą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Sukelia mokytojams stresą, nes neretai trūksta palydimosios metodinės medžiagos	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Įgyvendinant mokymo kursą leidžia iškelti ir spręsti probleminius klausimus, taip formuojant mokinių kritinį mąstymą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Mokiniui leidžia geriau pasirengti 10 klasės patikrai ir 12 klasės baigiamiesiems egzaminams	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Vadovėliuose – tik tekstai ir trūksta teorinės medžiagos, reikalingos baigiamiesiems egzaminams	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Leidžia mokiniui mokytis savarankiškiau	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Mokytojai ir mokiniai turi ruošti papildomus užrašus, nes tie vadovėliai, kuriuos turi mokykla, yra pernelyg išblaškyti, nepakankamai struktūruoti ir išsamūs	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Taupo mokytojo sąnaudas (pvz., laiko, finansines), ruošiantis pamokai	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Sudaro galimybes mokytojams ir mokiniams pasiekti naujausią nacionalinių ir / ar tarptautinių mastu informaciją dalyko srityje	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės skatina mokytoją kelti savo kvalifikaciją ir vystyti profesines kompetencijas	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra

3 PRIEDO TĘSINYS

Kasmet (dažnai) atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas...	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu	Tokio reiškinio nėra
Naujesni ir modernesni, gražiau apipavidalinti vadovėliai mokymosi procesą paverčia patrauklesniu mokiniams	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės skatina mokinių džiaugsmą ir savo vertės pojūtį	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės leidžia formuoti mokinio jausenai, kad valstybė juo rūpinasi	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės skatina pedagogų pasididžiavimo mokykla ir pasitenkinimo jausmą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Mokykla tampa konkurencingesnė ir patrauklesnė klientams (pirmiausiai, tėvams)	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės skatina mokinių pasididžiavimo savo mokykla jausmą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės ugdo mokinių atsakomybę už naują estetišką ir nemokamą vadovėlį	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Tėvai augina ir skleidžia mokyklos prestižą, bendraudami su kitų mokyklų bendruomenių atstovais (pvz., pasidžiaugia, pasigiria ir t.t.)	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės skatina moksleivių kūrybiškumą ir iniciatyvumą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės sudaro sąlygas vystyti mokinio gebėjimus mokytis ir reflektuoti	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės sudaro sąlygas vystyti mokinio gebėjimus bendrauti ir bendradarbiauti	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės sudaro sąlygas vystyti mokinio tarpkultūrinę kompetenciją	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės sudaro sąlygas vystyti mokinio tiriamosios veiklos gebėjimus	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nauji vadovėliai ir mokymo priemonės skatina mokinių pilietiškumo ugdymą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Naujų vadovėlių ir mokymo priemonių turinys neatitinka poreikio	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Sukelia keblumų mokytojui, nes kiekvienas mokytojas turi gebėti savarankiškai ekspertiškai atrinkti deramą / tinkamą vadovėlį iš mokykloje esančių kelių to dalyko alternatyvinių vadovėlių	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Pakartotinai leidžiami tik tie vadovėliai, kurie išleisti prieš kelerius metus; o juose trūksta naujų mokslinių žinių	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Per dažna vadovėlių kaita neigiamai veikia ugdymo procesą – mokytojui tiesiog nebespėja atnaujinti mokymo/si turinio ir planų	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra

3 PRIEDO TĘSINYS

Kasmet (dažnai) atnaujinamas mokyklos vadovėlių fondas...	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu	Tokio reiškinio nėra
Ne visi vadovėliai, kuriuos kasmet įsigyja mokykla, yra vertingi ir tinkamai pasitarnauja mokymosi tikslams pasiekti (nors jie pasirinkti pagal rekomenduojamą sąrašą)	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Ne visi vadovėliai atkartoja ankstesnių klasių turinį – nėra informacijos (suteikiamų žinių ir gebėjimų) tęstinumo, pereinamumo	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nėra viso mokyklos kurso susisteminančių vadovėlių baigiamosioms klasėms	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Nėra pradinės mokyklos kursą susisteminančių vadovėlių	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra
Naujų vadovėlių ir mokymo priemonių nepakanka – keli mokiniai turi dalintis vieną vadovėlį	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	Nėra

Kaip dažnai vadovėlius ir jų priedus tenka pirkti mokinių tėvams? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiuuku X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

	Kasmet	Kartą per 2 – 3 metus	Kartą per 4 – 5 metus	Pirkdavo anksčiau, dabar nebeperka	Neperka ir niekada nepirko
Kaip dažnai Jūsų mokykloje vadovėlius perka mokinių tėvai?	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 4 – 5 m.	Jau nebeperka	Niekada nepirko
Kaip dažnai Jūsų mokykloje vadovėlių priedus (pratybas, skaitinius, uždavinynus, žemėlapius, garso ar vaizdo įrašus ir kt.) perka mokinių tėvai?	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 4 – 5 m.	Jau nebeperka	Niekada nepirko

Kokius vadovėlius ir kaip dažnai Jūsų mokykloje perka mokinių tėvai? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiuuku X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

MŪSŲ MOKYKLOJE MOKINIŲ TĖVAI PERKA:	Nuolat (kasmet)	Kartais (kas 2 – 3 metus)	Retai (kartą per 5 metus)	Ypač retai – tik esant ypatingam poreikiui	Niekada	Mokykloje nenaudojame
Vadovėliai 1- 4 klasėms	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Vadovėliai 5 – 8 klasėms	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Vadovėliai 9- 10 klasėms	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Vadovėliai 11 – 12 klasėms	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Užsienyje išleisti vadovėliai	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Tarptautinio bakalaureato vadovėliai	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Tikslųjų mokslų vadovėliai	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Gamtos mokslų vadovėliai						

3 PRIEDO TĘSINYS

MŪSŲ MOKYKLOJE MOKINIŲ TĖVAI PERKA:	Nuolat (kasmet)	Kartais (kas 2 – 3 metus)	Retai (kartą per 5 metus)	Ypač retai – tik esant ypatingam poreikiui	Niekada	Mokykloje nenaudojame
Humanitarinių mokslų vadovėliai	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Socialinių mokslų vadovėliai	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Vadovėliai, skirti muzikos, dailės pamokoms	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Etikai, filosofijai skirti vadovėliai	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Technologijų pamokoms skirti vadovėliai ir mokymo priemonės	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Priešmokyklinio ugdymo priemonės	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Spec. poreikių mokymo priemonės	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Pratybų sąsiuviniai,	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Skaitiniai	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame
Uždavinynai	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Beveik niekada	Niekada	Nenaudojame

Nurodykite, prašome, dažniausiai pasitaikančias priežastis, kodėl, Jūsų manymu, mokinių tėvai perka vadovėlius Jūsų mokykloje? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiu X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

MŪSŲ MOKYKLOS MOKINIŲ TĖVAI PERKA VADOVĖLIUS, NES	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu
Mokykla nenumato lėšų jų pirkimui	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Mokykloje skiriama per mažai lėšų jų pirkimui	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Perkamas vadovėlis nėra įtrauktas į centralizuotą vadovėlių / mokymo priemonių sąrašą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Perkamas vadovėlis išleidžiamas tuo metu, kai pinigai jau būna paskirstyti, ir laukti užsakymo tektų metus, o norima pasinaudoti jo teikiama informacija iškart	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Šis vadovėlis / mokymo priemonė – išskirtinis ir retas; nėra naudojamas kitose mokyklose	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE

3 PRIEDO TĘSINYS

MŪSŲ MOKYKLOS MOKINIŲ TĖVAI PERKA VADOVĖLIUS, NES	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu
Mokytojai pasiūlo nusipirkti, norėdami pagerinti ugdymo procesą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Kita (<i>įrašykite</i>)				

21

Tyrimo organizatoriai:

Doc. dr. Nijolė Bankauskienė, KTU Edukacinės kompetencijos centro direktorė, tel. Nr. (8-37) 300 134; mob. tel. Nr. +370 682 39 005, el. p. ekc@ktu.lt

Simona Jonušaitė, KTU Edukologijos instituto jaunesnioji mokslo darbuotoja, doktorantė; mob. tel. Nr. +370 699 34 396.

Jurgis Pralgauskis, KTU Edukologijos instituto darbuotojas, atsakingas už IKT.

Klausimynas mokyklos bibliotekos darbuotojams

Gerbiama(s) mokyklos bibliotekos darbuotoja (darbuotojau),

KTU Edukologijos institutui atstovaujanti tyrėjų grupė vykdo LR Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymą ir siekia ištirti bendrojo lavinimo mokyklų aprūpinimo ugdymo proceso užtikrinimui reikalingomis mokymo priemonėmis situaciją.

Jūsų dalyvavimas tyrime – labai svarbus, nes Jūs esate tie „raktiniai“ žmonės, kurie geriau, nei bet kas kitas mokykloje žino realią situaciją, kokia mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymo ir realizavimo sistema; galite įvertinti jos privalumus ir trūkumus.

Pildyti klausimyną paprasta – tereikia kryžiuuku X arba varnele ✓ pažymėti Jums tinkančius atsakymus.

PAVYZDYS Nr. 1:

<u>PAŽYMĖKITE,</u>	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Mokyklos direktoriaus pavaduotojas ugdymui
Kas mokykloje atsakingas už tvarkaraščių suformavimą?	M	B	D	DP
Kas sprendžia, koku pažymiu įvertinti moksleivio žinias?	M	B	D	DP

PAVYZDYS Nr. 2:

MŪSŲ MOKYKLOJE YRA:	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu
Aktų salė	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Daugiau nei 80 kompiuterių, turinčių prieigą prie interneto	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE

Prašytume pildyti kiekvieną eilutę, pažymėti kiekvieną Jums tinkantį atsakymą, nes nuo Jūsų atsakymų nuoširdumo ir išsamumo priklausys ir tyrimo rezultatų patikimumas bei naudingumas. TYRIMAS – ANONIMINIS, NIEKAS NESUŽINOS JŪSŲ VARDŲ, PAVARDĖS.

Tyrimo rezultatai bus pristatomi apibendrinti ir pateikiami LR ŠMM tinklapyje. DĖKOJAME, KAD DALYVAUJATE!

Tyrimo organizatorių vardu, pogrupio vadovė
Doc. dr. Nijolė Bankauskienė (KTU Edukacinės kompetencijos centro direktorė)

PIRMIAUSIAI – keletas klausimų apie Jus:

Jūsų lytis: ●Vyras ●Moteris Jūsų darbovietė: ● Viename iš didžiųjų Lietuvos miestų (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys) ● Mieste ● Rajono centre ● Miestelyje iki 5000 gyventojų ● Miestelyje, kuriame gyvena nuo 1000 iki 5000 gyventojų ● Gyvenvietėje, kaime, kuriame gyvena nuo 400 iki 1000 gyventojų ● Kaimelyje, kuriame gyvena iki 400 gyventojų		Mokykla, kurioje dirbate: ● Bendrojo lavinimo vidurinė mokykla ● Pagrindinė mokykla ● Gimnazija ● Jaunimo mokykla ● Pradinė mokykla ● Ikimokyklinė įstaiga Jūsų išsilavinimas: ● Bibliotekininkystės, informacijos mokslų ● Pedagoginis ● Vadybinis ● Kita (įrašykite).....							
Amžius: <table border="1"> <tr> <td>18-21</td> <td>22-30</td> <td>31-40</td> <td>41-50</td> <td>51 ir daugiau</td> </tr> </table>		18-21	22-30	31-40	41-50	51 ir daugiau	Jūsų pareigos: ● Bibliotekos vedėjas ● Bibliotekininkas Bibliotekos – informacinio centro vedėjas ● Informacinio centro vedėjas ● Profesinio informavimo taško (PIT) vadovas		
18-21	22-30	31-40	41-50	51 ir daugiau					
Kiek laiko dirbate bibliotekos darbuotoju: <table border="1"> <tr> <td>Iki 1 m.</td> <td>1-3 m.</td> <td>4-10 m.</td> <td>11 – 20 m.</td> <td>21 – 30 m.</td> <td>> 30 m.</td> </tr> </table>		Iki 1 m.	1-3 m.	4-10 m.	11 – 20 m.	21 – 30 m.	> 30 m.		
Iki 1 m.	1-3 m.	4-10 m.	11 – 20 m.	21 – 30 m.	> 30 m.				

4 PRIEDO TĘSINYS

Jūsų išsilavinimas: ● Aukštasis universitetinis (bakalauras) ● Aukštasis universitetinis (magistras) ● Aukštasis neuniversitetinis ● Aukštasis pagal „senąją tvarką“ ● Aukštesnysis pagal „senąją tvarką“ ● Šiuo metu studijuoju	Mokyklos steigėjo tipas: ● LR Švietimo ir mokslo ministerija ● Savivaldybės administracija ● Apskrities administracija ● Religinė bendruomenė ● Mokykla, įsteigta privačių asmenų ● Viešoji įstaiga ● Kita (<i>įrašykite</i>).....
---	---

4 PRIEDO TĘSINYS

Išsakykite savo nuomonę, pažymėdami kryžiuuku X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje VISUS Jums tinkančius atsakymus

<u>PAŽYMĖKITE,</u>	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Direktoriaus pavaduotojas ugdymui	Direktoriaus pavaduotojas ūkiui	Dalykininkų metodinė grupė/ratelis	Mokyklos metodinė taryba	Mokyklos Viešųjų pirkimų / Supaprastinto pirkimo komisija	Mokytojų taryba	Mokyklos buhalteris	Mokyklos taryba	IT specialistas (inžinierius programuotojas)	Raštinės vedėja / sekretorė	Specialistas, atsakingas už bibliotekos veiklą, savivaldybėje	LR Švietimo ir mokslo ministerijos specialistas	LR Kultūros ministerijos specialistas	NĖRA MOKYKLOJE	Kita (rašykite)
Kas dalyvauja aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis procese?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas atsakingas už vadovėlių užsakymą Jūsų mokykloje?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas atsakingas už mokymo priemonių užsakymą Jūsų mokykloje?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas tiesiogiai formuoja vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo sąrašą mokykloje?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas tvirtina vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymo tekstą mokykloje?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas mokykloje suskaičiuoja / tikslina finansinių išteklių ir užsakymo dermę?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas mokykloje nustato prioritetus, ką užsakyti ir ko ne	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas mokykloje atsakingas už steigėjo numatytų datų dėl paraiškų ir kitų atsiskaitymų laikymąsi?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas <i>realiai</i> formuoja dokumentaciją (pvz., bendrosios apskaitos, sąrašai, aprašai, įsakymai) pagal steigėjo atstovo atsiųstą aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašą?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas pildo įvairias užsakymų, ataskaitų elektronines versijas leidėjams/ tiekėjams	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	

4 PRIEDO TĘSINYS

<u>PAŽYMĖKITE,</u>	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Direktoriaus pavaduotojas ugdymui	Direktoriaus pavaduotojas ūkiui	Dalykininkų metodinė grupė/ratelis	Mokyklos metodinė taryba	Mokyklos Viešųjų pirkimų / Supaprastinto pirimo komisija	Mokytojų taryba	Mokyklos buhalteris	Mokyklos taryba	IT specialistas (inžinierius programuotojas)	Raštinės vedėja / sekretorė	Specialistas, atsakingas už bibliotekos veiklą, savivaldybėje	LR Švietimo ir mokslo ministerijos specialistas	LR Kultūros ministerijos specialistas	NĖRA MOKYKLOJE	Kita (rašykite)
Kas tvirtina mokymo priemonių ir vadovėlių užsakymų ataskaitas mokykloje?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMspe c	Ne	
Kas paruošia ir teikia užsakymą leideiui?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas tvarko ir prižiūri mokyklų bibliotekų elektroninę (informacinę) sistemą (pvz., MOBIS)?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas galutinai priima sprendimą dėl lėšų skyrimo / neskystymo mokytojo pagedaujamai metodinei literatūrai įsigyti?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas mokykloje atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių apskaitą?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas mokykloje atsako už vadovėlių ir mokymo priemonių saugojimą?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas rengia mokyklos bibliotekos metinę veiklos ataskaitą LR Kultūros ministerijai?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas rengia mokyklos ataskaitą apie įsigytus vadovėlius ir literatūrą?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas rengia mokyklos ataskaitą apie įsigytas mokymo priemones?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	
Kas skiria lėšų mokyklos bibliotekai vadovėliams įsigyti?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	M
Kas skiria lėšų mokyklos bibliotekai mokymo priemonėms įsigyti	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	M
Kas Jūsų mokykloje nusprendžia, kokių mokymosi priemonių ir vadovėlių reikia įsigyti (atnaujinti)?	M	B	D	DPU	DPŪ	METG	MMT	VPK	PT	Buh	MT	IT	S	SavSpec	ŠMMspec	KMsp	Ne	M

4 PRIEDO TĘSINYS

Kas Jūsų mokykloje atsakingi už mokymo priemonių ĮSIGIJimą ir SAUGOJimą? Pažymėkite kryžiu X KIEKVIENOJE eilutėje VISUS Jums tinkančius atsakymus

	Jūsų mokykloje už mokymo priemonių ĮSIGIJimą atsakingi										Jūsų mokykloje už mokymo priemonių SAUGOJimą atsakingi									
	Mokiniai ir jų tėvai	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Mokyklos direktoriaus pavaduotojas	Specialistas, atsakingas už bibliotekos veiklą, mokykloje	Dalykininkų metodinė grupė/ratelis	Mokyklos metodinė taryba	Raštinės vedėja / sekretorė	Šios priemonės mokykloje nėra	Mokiniai ir jų tėvai	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Mokyklos direktoriaus pavaduotojas	atsakingas už bibliotekos	Dalykininkų metodinė grupė/ratelis	Mokyklos metodinė taryba	Raštinės vedėja / sekretorė	Šios priemonės mokykloje nėra
Pratybų sąsiuviniai																				
Skaitiniai																				
Uždavinynai																				
Atlasai																				
Žemėlapiai																				
Garso/ vaizdo įrašai																				
Kompiuterinės plokštelės / CD																				
Žodynai																				
Žinynai																				
Paveikslai, plakatai, skaidrės																				
Mokytojo knygos																				
Multimedija																				
Kompiuteriai																				
Kompiuterinės mokomosios programos																				
Mokytojų /mokinių darbui skirtos kompiuterinės programos																				
Kopijuokliai (kopijavimo aparatai)																				
Mokymo procese naudojami filmai, kasetės																				

4 PRIEDO TĘSINYS

	Jūsų mokykloje už mokymo priemonių ĮSIGIJIMĄ atsakingi										Jūsų mokykloje už mokymo priemonių SAUGOJIMĄ atsakingi									
	Mokiniai ir jų tėvai	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Mokyklos pavaduotojas	Specialistas, atsakingas už bibliotekos veiklą, mokykloje	Dalykininkų metodinė grupė/ratelis	Mokyklos metodinė taryba	Raštinės vedėja / sekretorė	Šios priemonės mokykloje nėra	Mokiniai ir jų tėvai	Mokytojai	Mokyklos bibliotekininkas	Mokyklos direktorius	Mokyklos pavaduotojas	Specialistas, atsakingas už bibliotekos veiklą, mokykloje	Dalykininkų metodinė grupė/ratelis	Mokyklos metodinė taryba	Raštinės vedėja / sekretorė	Šios priemonės mokykloje nėra
Televizoriai																				
Projektoriai																				
Interaktyviosios lentos																				
Video aparatūra (grotuvai)																				
Vaizdo kameros mokyklos teritorijos priežiūrai																				
Audio aparatūra ir jos priedai kalboms mokytis																				
Sportinis inventorių (pvz., kamuoliai, krepšinio lentos)																				
Filmavimo kameros, naudojamasi pamokose																				

Kam mokykla adresuota vadovėlių ir mokymo priemonių užsakymą? Pažymėkite kryžiu X kiekvienoje eilutėje VISUS Jums tinkančius atsakymus

	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Kreipiamasi tiesiogiai į leidyklą	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Kreipiamasi į knygynus	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Kreipiamasi į įmones, užsiimančias vadovėlių ir/ ar mokymo priemonių leidyba	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Kreipiamasi į tarpininkus	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada

4 PRIEDO TĘSINYS

Kam mokykla adresuota vadovėlių ir mokymo priemonių pirkimo ataskaitą? Pažymėkite kryžiu X kiekvienoje eilutėje VISUS Jums tinkančius atsakymus

	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Mokymo priemonių pirkimo ataskaita teikiama tiesiogiai steigėjo atstovui	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Informacija teikiama tiesiogiai LR ŠMM	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Informacija teikiama tiesiogiai LR Kultūros ministerijai	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Kreipiamasi tiesiai į leidėjus/ tiekėjus	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Kreipiamasi tiesiogiai į rėmėjus Lietuvoje ir/ ar užsienyje	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada
Mokymo priemonės perkamos tiesiogiai iš leidėjų, o vėliau – atsiskaitoma steigėjo atstovui	Visada	Dažniausiai	Kartais	Niekada

Iš kokių šaltinių Jūsų mokykloje užsakomi? Žymėkite kryžiu X (arba varnele ✓) VISUS atsakymus KIEKVIENOJE eilutėje

	Mokymo priemonės	Vadovėliai	Metodinė literatūra, skirta mokytojams	Užsienyje išleisti vadovėliai	Vadovėlio komplektai	Mokomosios kompiuterinės priemonės	Prenumeruojamos duomenų bazės	Prenumeruojami leidiniai	Priešmokyklinio ugdymo priemonės	Vadovėliai 11 – 12 klasėms	Spec. Poreikių mokymo priemonės	Ugdym., o procesui reikalinga literatūra (grožinė)
Mokinio krepšelio lėšos												
Valstybės biudžeto lėšos												
Mokyklos rėmėjų lėšos												
Tėvų lėšos												
Lėšos, gaunamos iš projektinės veiklos												
Papildomos lėšos, gaunamos iš steigėjo												
LR Kultūros ministerijos skiriamos lėšos												

Nurodykite, prašome, priežastį, dėl kurios, Jūsų nuomone, tėvai turi pirkti vadovėlius ir/ ar kitas mokymosi priemones: (žymėkite X kryžiuoką KIEKVIENOJE eilutėje, kiek pritariate / nepritariate)

PRIEŽASTYS, DĖL KURIŲ TĖVAI TURI PIRKTI VADOVĖLIUS / MOKYMO PRIEMONES	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu	Nežinau, sudėtinga įvertinti
Mokykla nenumato lėšų jų pirkimui	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Mokykloje skiriama per mažai lėšų jų pirkimui	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Nėra įtraukta į centralizuotą vadovėlių / mokymo priemonių sąrašą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Vadovėlis išleidžiamas tuo metu, kai pinigai jau būna paskirstyti, ir laukti užsakymo tektų metus, o norima pasinaudoti jo teikiama informacija iškart	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Vadovėlis / mokymo priemonė – išskirtinis, nėra naudojamas kitose mokyklose	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?

4 PRIEDO TĘSINYS

PRIEŽASTYS, DĖL KURIŲ TĖVAI TURI PIRKTI VADOVĖLIUS / MOKYMO PRIEMONES	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu	Nežinau, sudėtinga įvertinti
Kiek žinau, mokytojai pasiūlo nusipirkti, norėdami pagerinti ugdymo procesą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?
Kiek girdėjau, mokytojai primygtinai reikalauja nusipirkti, - be jo vaikas jausis ignoruojamas klasėje	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE	?

Kokias funkcijas, už kurias nenumatytas / neskiriamas atlygis, Jūs vykdytė mokykloje (pažymėti visus tinkančius atsakymus):

■ Kopijavimo paslaugos ■ MOBIS priežiūra ir administravimas ■ Materialinė atsakomybė už kompiuterizuotą skaityklą ■ Renginių organizavimas ■ Vadovėlių užsakymas, pirkimas, išdalinimas, apskaita ir ataskaitos rengimas, pateikimas ■ Fondų sanitarinė priežiūra ■ Papildomo ugdymo organizavimas ■ Pateikti leidėjams/ teikėjams arba jų įgaliotoms institucijoms vadovėlių užsakymus ■ Pateikti Švietimo aprūpinimo centrui apibendrintą informaciją apie įsigytus vadovėlius ir mokymo priemones (adresuojama steigėjui)	■ Rengti įsakymo projektą dėl vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo ■ Atsakomybė už mokyklos muziejaus veiklą ■ Projektų paraiškų rengimas ir projektų įgyvendinimas ■ Priskirta materialinė atsakomybė už multimediją, kopijuoklius ir kitą orgtechniką ■ Pildomos panašaus turinio ataskaitos skirtingoms institucijoms (pvz., ŠMM, Kultūros ministerijai, steigėjui, SVIS) ■ Vykdoma mokinių profesinio informavimo programa / profesinis konsultavimas ■ Mokinių laisvo nuo pamokų („langų tarp pamokų“) laiko užėmimas ir / ar priežiūra ■ Kita (<i>įrašykite</i>).....
--	---

Kaip dažnai Jūsų mokykloje atnaujinami:

MŪSŲ MOKYKLOJE ATNAUJINAMA:	Kasmet	Kas 2 – 3 metus	Kartą per 5 metus	Kartą per 10 metų	Niekada	Mokykloje šios priemonės neturime
Mokymo priemonės	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime
Vadovėliai	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime
Metodinė literatūra, skirta mokytojams	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime
Užsienyje išleisti vadovėliai	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime
Vadovėlio komplektai	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime
Mokomosios kompiuterinės priemonės	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime
Prenumeruojamos duomenų bazės	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime

4 PRIEDO TĘSINYS

MŪSŲ MOKYKLOJE ATNAUJINAMA:	Kasmet	Kas 2 – 3 metus	Kartą per 5 metus	Kartą per 10 metų	Niekada	Mokykloje šios priemonės neturime
Prenumeruojami leidiniai	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime
Priešmokyklinio ugdymo priemonės	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime
Vadovėliai 11 – 12 klasėms	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime
Spec. poreikių mokymo priemonės	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime
Grožinė literatūra	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime
Pratybų sąsiuviniai, uždavinynai	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime
Mokymo priemonės, skirtos technologijų pamokoms	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime
Priešmokyklinio ugdymo priemonės	Kasmet	Kas 2-3 m.	Kas 5 m.	Kas 10 m.	Niekada	Neturime

Kokia mokyklos naujos metodinės ir grožinės literatūros įsigijimo tvarka?

- Specialios tvarkos mokykloje nėra – dirbame savo nuožiūra
- Atnaujinimo tvarką reglamentuoja atskiras direktoriaus įsakymas
- Mokykloje parengta ir patvirtinta instrukcija bibliotekos fondų metodinės ir grožinės literatūros atnaujinimui
- Mokykloje yra sukurta centralizuota, kompiuterizuota bibliotekos fondų katalogavimo ir atnaujinimo sistema
- Atnaujinimo tvarka reguliariai kasmet aptariama direkcinuose pasitarimuose, dalyvaujant bibliotekos atstovui
- Bibliotekos darbuotojas savarankiškai ieško naujausios informacijos (pvz., internete, naudojasi pažįstamų asmenų rekomendacijomis)

- Vadovaujamosi steigėjo parengtu ir patvirtintu aprūpinimo metodine ir grožine literatūra tvarkos aprašu
- Vadovaujamosi LR Kultūros ministerijos patvirtinta bibliotekos grožinės literatūros fondų atnaujinimo tvarka
- Vadovaujamosi LR ŠMM patvirtinta bibliotekos grožinės literatūros fondų atnaujinimo tvarka
- Vadovaujamosi pirkimas įprasta komercine praktika
- Vadovaujamosi Viešųjų pirkimų tvarka

4 PRIEDO TĘSINYS

Kokiais principais vadovaujasi mokykla, rinkdamasi konkrečius vadovėlius ir mokymo priemones?

■ Pagal kainą – kuo pigiau ■ Pagal leidėją ■ Pagal rekomendacijas, teikiamas steigėjo lygmeniu ■ Pagal rekomendacijas, teikiamas LR ŠMM ■ Pagal rekomendacijas, teikiamas LR Kultūros ministerijos ■ Pagal pasiūlymus, kurie buvo aptarti miesto / rajono bibliotekininkų pasitarimuose/ mokymuose ■ Pagal mokykloje egzistuojančius poreikius ir stygių ■ Pagal mokytojų teikiamus pageidavimus ■ Pagal mokyklos metodinių ratelių siūlymus ■ Pagal Mokytojų tarybų nutarimą ■ Pagal Mokyklos tarybos siūlymą ■ Pagal Mokinių tarybos siūlymą ■ Pagal tėvų rekomendacijas ■ Pagal mokyklos vadovų gautą informaciją apie laukiamą ugdymo turinio atnaujinimą ir reikalavimus šiam atnaujinimui	■ Pagal specialius ugdymo turinio prioritetus (pvz., staiga numatomas 2 klasėse privalomas užsienio kalbos mokymas) ■ Pagal atitikimą atnaujintoms programoms ■ Pagal pritaikomumo galimybę – kuo daugiau pavyzdžių, paveikslėlių ir t.t. ■ Pagal sistemingumą, nes gali padėti ruošti egzaminams ■ Pagal vadovėlio teikiamas galimybes dirbti individualiai ir diferencijuotai ■ Pagal mokykloje oficialiai / neoficialiai esantį prioritetą (<i>pasirinkite tinkančius atsakymus</i>): ○ Visi žemiau išvardinti ○ Priešmokyklinės klasės ir pirmosios klasės ○ Visos pradinės klasės ○ Pagrindinės mokyklos klasės ○ Pirmiausiai stengiamasi aprūpinti 10 klasių mokinius ○ Stengiamasi aprūpinti 12 klasių mokinius ○ Pirmiausiai – specialiųjų poreikių vaikai
--	--

Kokias aprūpinimo mokymosi išteklių problemas išskirtumėte? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiu X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

	Labai opi problema, tikrai egzistuoja	Aktualu, bet nėra pagrindinė problema	Problema kartais aktuali, tačiau išsprendžiamame mokyklos lygmeniu	Problema aktuali, tačiau išsprendžiamame savivaldybės lygmeniu	Problemos nėra
Nepakankamas finansavimas	✱	★	✱	✎	-
Laisvės spręsti apie ugdymo priemonių įsigijimą neturėjimas (priklausomybė nuo mokyklos vykdomos finansų paskirstymo politikos)	✱	★	✱	✎	-
Nežinomybė dėl krepšelio lėšų paskirstymo (negalime naudoti lėšų laisvai ir savo nuožiūra, nes jos metų pabaigoje gali būti perskirstomos kvalifikacijos tobulinimui)	✱	★	✱	✎	-
Mokytojų abejingumas ir / ar pasyvumas, formuojant sąrašus	✱	★	✱	✎	-
Mokyklos vadovybės politika, skirstant lėšas ugdymo priemonių skyrimui	✱	★	✱	✎	-
Mokyklos steigėjas vėluoja pateikti informaciją apie naujus sąrašus ir kalendorinius planus	✱	★	✱	✎	-

4 PRIEDO TĘSINYS

	Labai opi problema, tikrai egzistuoja	Aktualu, bet nėra pagrindinė problema	Problema kartais aktuali, tačiau išsprendžiame mokyklos lygmeniu	Problema aktuali, tačiau išsprendžiame savivaldybės lygmeniu	Problemų nėra
Bibliotekininkai vykdo papildomas veiklas, už kurias jiems nėra mokama, todėl nelieta laiko tiksliai įvertinti mokykloje egzistuojančių mokymo priemonių ir vadovėlių poreikį	☀	★	☀	☞	–
Ataskaitų pateikimo skirtingoms institucijoms procedūrų persidengimas: panašios ataskaitos kasmet ruošiamos LR ŠMM ir Kultūros ministerijai	☀	★	☀	☞	–

Kas riboja metodinės literatūros užsakymų pilną realizavimą? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiu X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

	Tikrai nepritariu	Nepritariu	Pritariu	Tikrai pritariu
Metodinei literatūrai mūsų mokykloje lėšos neskiriamos	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Mokyklos turimų lėšų, skirtų metodinei literatūrai įsigyti, stoka	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Turimų lėšų, skirtų metodinei literatūrai pirkti, nukreipimas kita linkme (pvz., kvalifikacijai tobulinti)	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Mokyklos vadovų nelankstumas, sprendžiant naujų užsakymų klausimus	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Informacija apie naujausias mokymo priemones, vadovėlius, naujus tiekėjus „įstringa“/ „blokuojama“ mokyklos administracijoje	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Mokykloje lėšos metodinei literatūrai įsigyti skirstomos neskaidriai (pvz., nuolat ignoruojami vieni dalykininkai, o lėšos skiriamos kasmet tiems patiems...)	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Mokykloje per retai aptariami bendrieji metodinės literatūros užsakymo klausimai su suinteresuotais asmenimis (pvz., kitais mokytojais, direktoriaus pavaduotoju, kuriojančiu šią sritį ir t.t.) dėl pastarųjų pasyvumo	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP
Užsakymas „sustabdomas“ / koreguojamas steigėjo institucijoje	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP

4 PRIEDO TĘSINYS

Nurodykite, kas, Jūsų manymu, mokykloje REALIAI (ne „popieriuje“) yra atsakingas/ dalyvauja/ pasidalija atsakomybe priimant sprendimus už ugdymo priemonių įsigijimą, vykdant žemiau išvardintas veiklas? Žymėkite VISUS Jums tinkančius atsakymus kryžiuuku X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje:

	Pedagogai	Mokytojų taryba	Mokiniai	Mokinių taryba	Tėvai / tėvų komitetas	Mokyklos direktorius	Direktoriaus pavaduotojas ugdymui	Direktoriaus pavaduotojas ugdymo reikalams	Mokyklos taryba	Bibliotekos darbuotojas	„Viešųjų pirkimų komisija“	Niekas šito nedarė
Domisi naujausiomis išleistomis mokymo priemonėmis ir teikia mokyklos atsakingam asmeniui savo pasiūlymus, kuriuos šaltinius užsakyti	P	MokytT	Mok	MokT	T	MDir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Susipažįsta su naujovėmis ir teikia mokytojams bei mokyklos vadovybei pasiūlymus	P	MokytT	Mok	MokT	T	MDir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Sprendžia, kaip paskirstyti mokinio krepšelio lėšas, skirtas vadovėlių, metodinės literatūros etc. įsigijimui	P	MokytT	Mok	MokT	T	MDir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Skiria asmenines lėšas mokymo išteklių įsigijimui	P	MokytT	Mok	MokT	T	MDir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Pritaria / vetuoja vadovėlių ir mokymo priemonių įsigijimo sąrašo projektui	P	MokytT	Mok	MokT	T	MDir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Skiria lėšų kompiuterinės technikos ir / ar jos priedų įsigijimui bibliotekos skaityklai / kitiems informacijos centrams mokykloje	P	MokytT	Mok	MokT	T	MDir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Lanksčiai priima sprendimus dėl mokymo priemonių pirkimo tiesiogiai iš leidyklų / jų atstovų	P	MokytT	Mok	MokT	T	MDir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Dalyvauja sprendimo priėmimo dėl vadovėlių 11 – 12 klasėms pirkimo	P	MokytT	Mok	MokT	T	MDir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-
Dalyvauja Viešųjų pirkimų ir/ ar Pirkimo įprasta komercine praktika komisijoje, kuri perka mokymo išteklius	P	MokytT	Mok	MokT	T	MDir	PavU	PavŪk	MT	B	VPK	-

4 PRIEDO TĘSINYS

Išreikškite savo pritarimą / nepritaringumą žemiau nurodytiems teiginiams. Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiu X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

STEIGĖJO VAIDMUO:	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu
Steigėjas skirsto / perskirsto papildomas lėšas mokymo išteklių įsigijimui	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas tarpininkauja tarp mokyklų ir leidėjų, sprendžiant aprūpinimo problemas	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas tarpininkauja tarp mokyklų ir Švietimo aprūpinimo centro, sprendžiant mokymo išteklių užsakymo klausimus	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas nustato turimų vadovėlių perskirstymo tvarką tarp mokyklų, mokiniams pereinant iš vienos mokyklos į kitą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas organizuoja bibliotekų darbuotojų reguliarius pasitarimus	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas organizuoja bibliotekininkų kvalifikacijos kėlimo seminarus/ mokymus	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas organizuoja bibliotekininkų kitus profesines kompetencijas tobulinančius renginius	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Steigėjas kuruoja ir audituoja mokyklos bibliotekos veiklą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE

Kokios mokykloje galimybės naudotis virtualiomis bibliotekos paslaugomis? Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiu X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

MŪSŲ MOKYKLA TURI:	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu
Elektroninį bibliotekos fondo aprašą / katalogą	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Turi laisvą prieigą prie lietuviškų duomenų bazių	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Turi laisvą prieigą prie virtualių tarptautinių duomenų bazių internete	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Galima naudotis visais specializuotais mokymui ir mokymuisi skirtais lietuviškais ir užsienyje esančiais tinklais	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Yra užsakiusi prieigą prie prenumeruojamų duomenų bazių	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Mokytojai dalykininkai prie mokyklos bibliotekos katalogų ir/ ar duomenų bazių prisijungia savo kabinetuose	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Prie mokyklos bibliotekos katalogų ir/ ar duomenų bazių galima prisijungti iš mokyklos muziejuje esančių kompiuterių	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Mokyklos bendruomenė turi galimybę naudotis virtualiomis bibliotekos paslaugomis namie (pvz., intranetu, ekstranetu)	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE
Prie mokyklos bibliotekos katalogų ir/ ar duomenų bazių galima prisijungti iš profesinio informavimo taškuose (PIT) esančių kompiuterių	TIKRAI TAIP	Taip	Ne	TIKRAI NE

4 PRIEDO TĘSINYS

Žymėkite VISUS Jums tinkančius atsakymus kryžiuuku X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje:

MŪSŲ MOKYKLOJE GALIMA PRIEIGA PRIE:	Bibliotekoje	Informacijos centre	Profesinio informavimo taške	Mokyklos muziejuje	Skaitykloje	Informacinių technologijų kabinete	Metodiniuose kabinetuose	Mokytojų dalykininkų kabinetuose	Tokios galimybės mūsų mokykloje nėra	Šiuo metu mokykloje vyksta diegimo procesas
Elektroninio bibliotekos fondo aprašo / katalogo	B	IC	PIT	MM	S	IT	Met	Kab	Nėra	Kuriama
Prie lietuviškų duomenų bazių	B	IC	PIT	MM	S	IT	Met	Kab	Nėra	Kuriama
Prie virtualių tarptautinių duomenų bazių internete	B	IC	PIT	MM	S	IT	Met	Kab	Nėra	Kuriama
Visų specializuotų mokymui ir mokymuisi skirtų lietuviškų ir užsienyje esančių tinklapių	B	IC	PIT	MM	S	IT	Met	Kab	Nėra	Kuriama
Prie prenumeruojamų duomenų bazių	B	IC	PIT	MM	S	IT	Met	Kab	Nėra	Kuriama

Išreikškite savo pritarimą / nepritarimą žemiau nurodytiems teiginiams. Žymėkite VIENĄ atsakymą kryžiuuku X arba varnele ✓ KIEKVIENOJE eilutėje

	Tikrai pritariu	Pritariu	Nepritariu	Tikrai nepritariu	Tokio reiškinio nėra
Mokyklos strateginiame plane numatyti prioritetai bibliotekos kompiuterizavimui	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP	Nėra
Mokyklos strateginiame plane (kituose strateginiuose dokumentuose) numatyti prioritetai lėšų skyrimui prieigai prie elektroninių išteklių (prenumeruojamos duomenų bazės, tinklai ir t.t.)	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP	Nėra
Mokyklų bibliotekininkams organizuojami kvalifikacijos kėlimo kursai, mokymai	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP	Nėra
Bibliotekininkai nuolat, periodiškai kviečiami į mokykloje organizuojamus pasitarimus dėl ugdymo turinio atnaujinimo	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP	Nėra
Bibliotekininkai nuolat, periodiškai kviečiami į steigėjo atstovo organizuojamus pasitarimus dėl ugdymo turinio atnaujinimo	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP	Nėra
Mokyklos bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimo/ kėlimo sistema – veiksminga ir efektyvi: kvalifikacija nuolat keliama, nes nuo to tiesiogiai priklauso mokyklos bibliotekos darbuotojo atlygis	TIKRAI NE	Ne	Taip	TIKRAI TAIP	Nėra

Kokia elektroninė bibliotekos katalogavimo sistema veikia mokykloje (pasirinkite tinkamus atsakymus):

- Mokykloje įdiegta MOBIS sistema
- Mokykloje įdiegta sistema (*įrašyti*)
- Mokykla naudoja savo sukurtą originalią sistemą (*įrašyti, kokia*).....
- Katalogavimui naudojame intraneto paslaugas
- Mokykloje neįdiegta jokia elektroninė bibliotekos katalogavimo sistema

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija

Tyrimo potėmė

Aukštųjų mokyklų bibliotekų kokybės ir mokymo/mokymosi poreikių tenkinimo tyrimas

Švietimo būklės tyrimo ataskaita

Tyrimo autoriai:

Dr. Gintarė Tautkevičienė

Genė Duobinienė

Kaunas, 2008

Paveikslų sąrašas

1 pav.	Pageidavimų dėl informacijos šaltinių išigijimo pateikimo būdų prioritetai	29
2 pav.	Universitetų studentų naudojimosi bibliotekų paslaugomis prioritetai, procentais	32
3 pav.	Kolegijų studentų naudojimosi bibliotekų paslaugomis prioritetai, procentais	33
4 pav.	Informacijos šaltinių radimo bibliotekoje galimybės vertinimas studentų imtyje, procentais	41
5 pav.	Universitetų studentų vertinimai rasti studijų knygas pagal studijų sritis	41
6 pav.	Universitetų studentų vertinimai rasti mokslo žurnalus pagal studijų sritis	42
7 pav.	Universitetų studentų vertinimai rasti el. leidinius pagal studijų sritis	42
8 pav.	Universitetų studentų vertinimai rasti el. straipsnius ir konferencijų pranešimus pagal studijų sritis	43
9 pav.	Kolegijų studentų vertinimai rasti studijų knygas pagal studijų sritis	43
10 pav.	Kolegijų studentų vertinimai rasti mokslo žurnalus pagal studijų sritis	44
11 pav.	Kolegijų studentų vertinimai rasti el. leidinius (CD-ROM, DVD-ROM) pagal studijų sritis	44
12 pav.	Kolegijų studentų vertinimai rasti el. straipsnius ir konferencijų pranešimus pagal studijų sritis	45
13 pav.	Universiteto dėstytojų galimybių rasti informacijos šaltinius bibliotekoje vertinimai, procentai	45
14 pav.	Kolegijų dėstytojų galimybių rasti informacijos šaltinius bibliotekoje vertinimai, procentai	46
15 pav.	Universitetų dėstytojų vertinimai rasti spausdintas mokslo knygas pagal mokslo sritis	46
16 pav.	Universitetų dėstytojų vertinimai rasti spausdintas studijų knygas pagal mokslo sritis	47
17 pav.	Universitetų dėstytojų vertinimai rasti spausdintus mokslinius žurnalus pagal mokslo sritis	47
18 pav.	Universitetų dėstytojų vertinimai rasti dėstymo metodinę literatūrą pagal mokslo sritis	48
19 pav.	Universitetų dėstytojų vertinimai rasti el. leidinius (CD-ROM, DVD-ROM) pagal mokslo sritis	48
20 pav.	Universitetų dėstytojų vertinimai rasti el. straipsnius pagal mokslo sritis	49
21 pav.	Kolegijų dėstytojų vertinimai rasti informacijos šaltinius	49
22 pav.	Studentų naudojimas duomenų bazėmis pagal aukštosios mokyklos tipą	52
23 pav.	Universitetų studentų naudojimas duomenų bazėmis pagal mokslo sritis, proc.	52
24 pav.	Kolegijos studentų naudojimas duomenų bazėmis pagal mokslo sritis, proc.	52
25 pav.	Studentų naudojimas duomenų bazėmis pagal studijų programų lygį	53
26 pav.	Studentų naudojimas duomenų bazėmis pagal institucijas	53
27 pav.	Studentų darbo laiko vertinimai pagal institucijas	55
28 pav.	Dėstytojų darbo laiko vertinimai pagal institucijas	56
29 pav.	Bibliotekos darbuotojų kompetencijos ir teikiamų paslaugų kokybės vertinimas dėstytojų ir studentų imtyse	58

Lentelių sąrašas

1	lentelė. Tyrimo metodika	8
2	lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal institucijas.....	12
3	lentelė. Respondentų charakteristikos	12
4	lentelė. Studentų pasiskirstymas pagal studijų programas ir kursą.....	13
5	lentelė. Bibliotekų biudžeto dinamika 2005-2007 m.	15
6	lentelė. Aukštųjų mokyklų bibliotekų komplektavimo išlaidos 2006-2007 m.	15
7	lentelė. Aukštųjų mokyklų komplektavimo lėšos	16
8	lentelė. Ministerijų ir institucijų lėšos duomenų bazių prenumeratai	17
9	lentelė. Aukštųjų mokyklų lėšos duomenų bazių prenumeratai.....	18
10	lentelė. Universitetinių aukštųjų mokyklų bibliotekų fondai, vartotojai ir darbuotojai	20
11	lentelė. Kolegijų bibliotekų fondai, vartotojai ir darbuotojai.....	20
12	lentelė. Bibliotekų dalyvavimas Lietuvos informacinės sistemos kūrimo	22
13	lentelė. Spausdintų ir el. išteklių kolekcijos, tenkančios vienam studentui	25
14	lentelė. Naujausios informacijos gavimo būdai	26
15	lentelė. Studentų pageidavimų informacijos šaltiniams pateikimo procentiniai dažniai ..	28
16	lentelė. Dėstytojų pageidavimų informacijos šaltiniams pateikimo procentiniai dažniai ..	28
17	lentelė. Pageidavimų pateikimo būdo procentiniai dažniai.....	28
18	lentelė. Studentų naudojamos bibliotekos paslaugos	31
19	lentelė. Studentų nesinaudojimo bibliotekos paslaugomis priežastys, proc.....	34
20	lentelė. Dėstytojų naudojamų bibliotekos paslaugų prioritetai	34
21	lentelė. Studentų informacijos išteklių pasirinkimo reitingai ir pasirinkimo dažniai	36
22	lentelė. Universitetų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė nuo studijų charakteristikų, lyties ir anglų kalbos žinių, N=900.....	37
23	lentelė. Kolegijų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė nuo studijų charakteristikų, lyties ir anglų kalbos žinių, N=600.....	38
24	lentelė. Dėstytojų informacijos išteklių pasirinkimo reitingai ir pasirinkimo dažniai	39
25	lentelė. Informacijos šaltinių radimo bibliotekoje galimybės vertinimas studentų imtyje, procentais 40	
26	lentelė. Studentų naudojimas duomenų bazėmis pagal studijų charakteristikas	51
27	lentelė. Dėstytojų naudojimas duomenų bazėmis	54
28	lentelė. Studentų ir dėstytojų darbo laiko vertinimai	55
29	lentelė. Bibliotekos darbuotojų kompetencijos ir teikiamų paslaugų kokybės vertinimas studentų imtyje	57
30	lentelė. Bibliotekos darbuotojų kompetencijos ir teikiamų paslaugų kokybės vertinimas dėstytojų imtyje	57

Turinys

Įvadas.....	5
1. Aukštųjų mokyklų bibliotekų kokybės ir mokymo/mokymosi poreikių tenkinimo lygio įvertinimo tyrimo metodologija.....	8
1.1. Tyrimo metodika	8
1.2. Tyrimo imtis	11
2. Aukštųjų mokyklų bibliotekų kokybės ir mokymo/mokymosi poreikių tenkinimo tyrimo rezultatai ir analizė.....	13
2.1. Aukštųjų mokyklų bibliotekų veiklos teisinė bazė ir finansavimas	13
2.2. Aukštųjų mokyklų bibliotekų charakteristikos.....	19
2.3. Bibliotekų aprūpinimas informacijos ištekliais ir kitomis priemonėmis.....	23
2.4. Naudojimasis bibliotekų paslaugomis ir ištekliais	30
2.5. Studentų ir dėstytojų naudojamų informacijos išteklių prioritetai	35
2.6. Naudojimasis duomenų bazėmis	50
2.7. Bibliotekų darbo laiko vertinimas	55
2.8. Akademinių bibliotekų teikiamų paslaugų kokybės vertinimas.....	56
Išvados.....	60
Rekomendacijos	62
Literatūra	64
Priedai.....	65

Ivadas

Visais visuomenės vystymosi etapais biblioteka siekė patenkinti savo vartotojų poreikius jiems reikalingais informacijos šaltiniais. Akademinės bibliotekos vartotojai yra aukštųjų mokyklų dėstytojai, mokslininkai, studentai, administracijos darbuotojai. Gana dažnai biblioteka naudojasi ne tik šios vartotojų grupės, bet ir aukštųjų mokyklų absolventai – pramonės, verslo, viešojo sektoriaus ir kitų sričių specialistai. Taigi bibliotekų komplektavimas ir paslaugų teikimas vykdomas atsižvelgiant į šias vartotojų grupes.

Bibliotekos visame pasaulyje išleidžia milžiniškas lėšas kaupdamos vartotojams reikalingus šaltinius. Kadangi informacijos šaltiniai reikalauja didelių finansinių išteklių, akademinės bibliotekos negali įsigyti visų pasaulyje publikuojamų informacijos šaltinių, todėl dažniausiai kaupia ne viską, kas yra publikuojama, bet specializuotas kolekcijas vienoje ar keliose mokslo srityse. Atsižvelgdamos į mokslo ir studijų poreikius, visos akademinės bibliotekos taip pat komplektuoja ir universalius informacijos šaltinius. Paskutiniajame dešimtmetyje pastebima tendencija, kad daugelis Lietuvos aukštųjų mokyklų rengia tas pačias specialybes, pvz., vadyba, administravimas ir kt. Tai savo ruožtu daro įtaką ir bibliotekų komplektavimo politikai. Jeigu prieš keletą dešimtmečių aukštųjų mokyklų bibliotekos kaupė kaip galima pilnesnes specializuotas kolekcijas vienoje ar keliose mokslo srityse, tai dabartiniu metu įsigyja įvairesnių mokslo sričių ir krypčių šaltinius, kad galėtų patenkinti visų aukštojoje mokykloje teikiamų studijų ar vykdomų mokslinių tyrimų informacijos poreikius. Pavyzdžiui, Kauno technologijos ar Vilniaus Gedimino technikos universitetai rengia socialinių ir humanitarinių mokslų sričių specialistus, todėl bibliotekos privalo įsigyti ne tik fizinių, technologijos, bet ir socialinių, humanitarinių mokslo sričių informacijos šaltinius. Pastebimas kai kurių įsigyjamų informacijos šaltinių dubliavimas keliose ar daugelyje aukštųjų mokyklų.

Elektroninė leidyba paskatino elektroninių leidinių, ypač mokslo žurnalų, skaičiaus augimą - tai iš esmės keičia bibliotekų komplektavimo politiką ir pateikimo vartotojams būdus. Dar prieš keletą dešimtmečių bibliotekos įsigydavo ir kaupdavo spausdintus leidinius ir juos pateikdavo vartotojams. Dabartiniu metu vis daugiau mokslinių žurnalų ir knygų yra prieinama elektroniniu formatu tiesiogiai per internetą. Vartotojai elektroniniais ištekliais gali naudotis ne tik bibliotekoje, bet visame universitete, o dažnai ir namuose. El. ištekliai yra prieinami vartotojams iš karto, kai tik jie yra publikuojami internete. Tai leidžia gauti pačią naujausią pasaulinę informaciją. Šie elektroninės informacijos ypatumai daro įtaką bibliotekų fondų komplektavimui. Dažniausiai bibliotekos atsisako spausdintų žurnalų prenumeratos, vartotojams suteikdamos prieigą prie elektroninių periodinių leidinių, prieinamų per duomenų bazines. Deja, elektroniniai leidiniai yra labai brangūs, todėl bibliotekos turimas komplektavimo lėšas privalo paskirstyti, atsižvelgdamos į kaip galima efektyvesnį aprūpinimą vartotojams reikalingais informacijos ištekliais.

Pasaulyje išleidžiamų informacijos šaltinių daugėja nuolat, akademinės bibliotekos gali įsigyti tik nedidelę dalį išleidžiamų šaltinių, todėl vykdydamos šaltinių komplektavimą bibliotekos privalo labai kritiškai įvertinti turimas kolekcijas, vartotojų poreikius ir esamus finansinius išteklius naudoti ne tik spausdintų leidinių įsigijimui, bet ir prieigos prie elektroninių informacijos išteklių užtikrinimui.

Bibliotekų fondų vertinime taikomi įvairūs vertinimo modeliai: orientuoti į kolekciją arba į vartotoją, kokybinis arba kiekybinis vertinimas, į sąnaudas arba į išdavimą orientuotas vertinimas, vertinimas, ar biblioteka tenkina mokslo srities ar krypties poreikius informacijai (Agee, 2005). Kiekviena biblioteka pasirenka jai tinkamiausią fondų vertinimo modelį arba

naudoja kelis iš karto. Bibliotekos fondai gali būti vertinami atsižvelgiant į įvairius kriterijus: apimamas mokslo kryptis, leidinių metus, kokybę, naudojamumą ir kt.

Į vartotojus orientuotas kolekcijos vertinimas leidžia nustatyti, ar biblioteka tenkina savo aukštosios mokyklos akademinės bendruomenės poreikius mokslo ir studijų informacijos šaltiniams. Šis metodas remiasi vartotojų poreikių suvokimu. Jis gali būti taikomas vienoje arba keliuose mokslo kryptyse arba visuminei kolekcijai. Duomenų rinkimui gali būti naudojami klausimynai, dėstytojų interviu, vertinami studentų ar mokslininkų darbuose naudojami informacijos šaltiniai.

Mokslo krypties ar programos poreikius tenkinančių informacijos šaltinių kolekcijos vertinimas. Toks vertinimas gali būti atliekamas bendradarbiaujant aukštosios mokyklos dėstytojams ir bibliotekininkams. Rengiant studijų programas daugelyje aukštųjų mokyklų dauguma dėstytojų kreipiasi į savo institucijos biblioteką, kad bibliotekos kolekcija būtų papildyta studijų programos ar modulio poreikius tenkinančiais šaltiniais. Tačiau taip daro ne visi dėstytojai, todėl efektyvesnė komunikacija leistų bibliotekoms geriau įvertinti ir patenkinti dėstytojų lūkesčius. Kita vertus, dėstytojų ir bibliotekininkų bendradarbiavimas užtikrintų geresnį informavimą apie naujus informacijos šaltinius, kurie galėtų papildyti modulio informacijos šaltinių sąrašą.

Duomenys gauti naudojant kompiuterizuotą bibliotekos informacijos valdymo sistemą yra vertingas ir vienas objektyviausių bibliotekos fondų duomenų kaupimo būdų. Sistema leidžia įvertinti, kiek ir kokio tipo konkrečios mokslo krypties leidinių biblioteka yra sukaupusi, o taip pat kiek ir kokius leidinius vartotojai naudoja. Bibliotekos fondai ir jų naudojimas gali būti įvertinimai naudojant vartotojų aptarnavimo duomenis.

Šiame tyrime vertinant bibliotekų fondų komplektavimą ir siekiant nustatyti, kaip mokslo ir studijų poreikiai patenkinami specializuotai, studijų, mokslinei ir metodinei literatūrai naudotas mišrus vertinimo modelis: duomenis pateikia ir bibliotekos darbuotojai, ir bibliotekų vartotojai.

Įvertinant Lietuvos aukštosiose mokyklose vykdomų studijų programų ypatumus, pasaulyje sukuriama informacijos kiekio augimą, elektroninių išteklių vaidmens didėjimą keičiasi akademinė bibliotekų veikla, informacijos išteklių struktūra ir teikiamos paslaugos.

Vykdam tyrimą siekiama atsakyti į šiuos probleminius klausimus:

- Ar aukštojoje mokykloje yra tiriamas bibliotekos aprūpinimas ištekliais (literatūra, šaltiniais, elektroniniais leidiniais ir pan.) poreikis? Jei taip, tai kaip dažnai.
- Kaip užtikrinamas dėstytojų aprūpinimas naujausia literatūra (metodine, specialiaja ir t.t.), elektroniniais ištekliais, priėjimu prie duomenų bazių?
- Ar sprendimų dėl bibliotekos aprūpinimo gerinimo priėmimo dalyvauja (turi įtakos) dėstytojai, studentai, aukštosios mokyklos administracija? Kas aukštojoje mokykloje sprendžia bibliotekos aprūpinimo klausimus?
- Kokia aukštosios mokyklos biudžeto lėšų dalis skiriama bibliotekos ištekliams gerinti per pastaruosius 3 metus? Ar bibliotekos skatinamos pritraukti kitus finansavimo šaltinius (pvz., rengiami projektai, dalyvaujama konkursuose ir t.t.)
- Ar aukštoji mokykla turi nusistačiusi bibliotekos fondų (metodinės ir specialiosios literatūros) atnaujinimo tvarką? Kaip dažnai bibliotekos atnaujinama savo fondus?
- Kokio tipo (spausdinti leidiniai, elektroniniai leidiniai, duomenų bazės ir pan.) bibliotekos ištekliais dažniausiai naudojasi studentai ir dėstytojai?
- Kokios iškyla bibliotekos aprūpinimo tinkamomis priemonėmis problemos? Priežastys? Kokie yra galimi šių problemų sprendimo būdai?
- Kurių studijų kryptių (ar programų) studentai ir dėstytojai yra geriausiai aprūpinti tinkamais bibliotekos ištekliais? Kokie požymiai tai parodo?
- Kurių studijų kryptių (programų) studentai ir dėstytojai yra blogiausiai aprūpinti tinkamais bibliotekos ištekliais? Kokie požymiai tai parodo? Ar bibliotekos darbo

laikas ir sąlygos yra patogūs dėstytojams, studentams (dieninių vakarinių ir neakivaizdinių studijų)?

- Ar bibliotekos lankytojai yra patenkinti aptarnavimu (paslaugomis)? Kaip tai nustatoma (vykdomos apklausos ir pan.)? Kokią įtaką turi apklausų rezultatai bibliotekos darbo kokybei?

Tyrimo atlikėjai nuoširdžiai dėkoja:

- KTU, KU, LŽŪU, ŠU, VDA, VPU, VU bibliotekų darbuotojams padėjusiems vykdyti anketinę apklausą;
- Alytaus kolegijos, Kauno kolegijos, Kauno technikos kolegijos, Šiaulių kolegijos, Vilniaus kolegijos, Vilniaus statybos ir dizaino kolegijos vadovams, pedagogams ir bibliotekos darbuotojams padėjusiems vykdyti anketinę apklausą;
- Visų aukštųjų mokyklų bibliotekų vadovams atsakiusiems į anketos klausimus ir pateikusiems statistinius duomenis apie bibliotekos veiklą.

Studijoje naudojami terminai:

Prieiga - procesas apimantis visumą techninių ir technologinių priemonių, procesų ir funkcijų, kurios garantuoja bibliotekos skaitytojui galimybę el. išteklių skaityti, atsispausdinti, įsirašyti į atitinkamą laikmeną.

El. knyga – skaitmeninis licencijuotas arba nelicencijuotas dokumentas, kuriame vyrauja paieškai tinkamas tekstas ir kuris gali būti laikomas spausdintinės knygos (monografijos) analogu.

Duomenų bazė – elektroninių aprašinių įrašų ar turinio vienetų rinkinys (įskaitant faktografinę medžiagą, visatekstę medžiagą, vaizdinę ir garsinę medžiagą), kurio paieškai ir valdymui naudojama įprastinė vartotojo sąsaja ir programinė įranga.

Visatekstė duomenų bazė – originalių monografijų, ataskaitų, žurnalų straipsnių, natų, kartografijos ar vaizdinių ir kt. dokumentų skaitmeninis rinkinys.

Skaitomasis kompaktinis diskas (CD-ROM) – kompiuterinė informacijos saugojimo ir paieškos terpė, duomenų tekstiniu ir (arba) multimedijos formatu laikmena, naudojama taikant lazerinę technologiją.

1. Aukštųjų mokyklų bibliotekų kokybės ir mokymo/mokymosi poreikių tenkinimo lygio įvertinimo tyrimo metodologija

Tyrimo tikslas - įvertinti aukštųjų mokyklų bibliotekų kokybę ir mokymo/mokymosi poreikių tenkinimą.

Tyrimo uždaviniai:

- išanalizuoti aukštųjų mokyklų bibliotekų veiklą reglamentuojančią įstatyminę bazę, išryškinant egzistuojančias galimybes ir/ar trūkščius kokybiškai bibliotekų veiklai užtikrinti;
- ištirti aukštųjų mokyklų bibliotekų finansavimo, aprūpinimo įranga ir informacijos ištekliais situaciją;
- ištirti vartotojų požiūrį į aukštųjų mokyklų bibliotekų fondų komplektavimą, paslaugų kokybę, darbuotojų kompetenciją;
- nustatyti aukštųjų mokyklų bibliotekos kokybės ir mokymo / mokymosi poreikių tenkinimo problemas ir jų priežastis.

Tyrimo metodai:

- dokumentų analizė;
- anketinė apklausa naudota siekiant ištirti, ar bibliotekos fondai ir el. ištekliai, jų prieinamumas, teikiamos paslaugos prisideda prie studijų ir mokslo informacinės erdvės kūrimo ir plėtojimo;
- struktūrizuotas interviu naudotas siekiant įvertinti akademinių bibliotekų fondų komplektavimo ir naudojimo ypatumus.

1.1. Tyrimo metodika

Siekiant nustatyti aukštųjų mokyklų bibliotekų kokybės ir mokymo/mokymosi poreikių tenkinimo lygį, pagal pateiktus tyrimo klausimus išskirtos tiriamųjų grupės ir tyrimo indikatoriai. Tyrimo metu apklausti aukštųjų mokyklų dėstytojai, studentai ir aukštųjų mokyklų bibliotekų vadovai. Duomenų rinkimui naudoti klausimynai, sudaryti iš uždaro ir atviro tipo klausimų. Prieš atliekant tyrimą buvo atliktas žvalgomasis tyrimas, kurio metu patikslinti klausimai. Rengiant klausimynus remtasi bibliotekos darbuotojų - ekspertų nuomone.

Tyrimo indikatoriai išskirti taip, kad būtų galima atsakyti į tyrime iškeltus klausimus. Tyrimo tikslinės grupės, metodai ir indikatoriai pristatomi 1 lentelėje.

1 lentelė. Tyrimo metodika

Eil. Nr.	Tyrimo klausimas	Tikslinė grupė	Tyrimo metodas	Tyrimo indikatoriai
1.	Ar aukštojoje mokykloje yra tiriamas bibliotekos aprūpinimas ištekliais (literatūra, šaltiniais, elektroniniais leidiniais ir pan.)	Bibliotekininkai	Struktūrizuotas interviu	Kokiu būdu gaunate studentų, dėstytojų ir mokslininkų pageidavimus apie jiems reikalingus informacijos šaltinius?
		Dėstytojai	Apklausa raštu	Ar galite bibliotekai pateikti pageidavimus, kokius informacijos išteklius biblioteka

	poreikis? Jei taip, tai kaip dažnai.			turėtų įsigyti? Kokiu būdu tai galite padaryti?
		Studentai	Apklausa raštu	Ar galite bibliotekai pateikti pageidavimus, kokius informacijos išteklius biblioteka turėtų įsigyti? Kokiu būdu tai galite padaryti?
2.	Kaip užtikrinamas dėstytojų aprūpinimas naujausia literatūra (metodine, specialiaja ir t.t.), elektroniniais ištekliais, priėjimu prie duomenų bazių?	Bibliotekininkai	Struktūrizuotas interviu	Kokiu būdu biblioteka gauna informaciją apie naujausius informacijos šaltinius?
		Dėstytojai	Apklausa raštu	Kokiomis bibliotekos paslaugomis naudojėtės dažniausiai? Kokiomis kitomis, čia neišvardintomis, bibliotekos paslaugomis naudojėtės?
		Studentai	Apklausa raštu	Kokiomis bibliotekos paslaugomis naudojėtės dažniausiai?
3.	Ar sprendimų dėl bibliotekos aprūpinimo gerinimo priėmimo dalyvauja (turi įtakos) dėstytojai, studentai, aukštosios mokyklos administracija? Kas aukštojoje mokykloje sprendžia bibliotekos aprūpinimo klausimus?	Bibliotekininkai	Struktūrizuotas interviu	Ar priimant sprendimus dėl bibliotekos aprūpinimo gerinimo dalyvauja įvairios vartotojų grupės Kas aukštojoje mokykloje priima sprendimus dėl bibliotekos aprūpinimo informacijos šaltiniais:
4.	Kokia aukštosios mokyklos biudžeto lėšų dalis skiriama bibliotekos ištekliais gerinti per pastaruosius 3 metus? Ar bibliotekos skatinamos pritraukti kitus finansavimo šaltinius (pvz., rengiami projektai, dalyvaujama konkursuose ir t.t.)	Bibliotekininkai	Struktūrizuotas interviu	Koks bibliotekos biudžetas per paskutiniuosius 3 metus? Kokia aukštosios mokyklos biudžeto lėšų dalis skiriama bibliotekos informacijos ištekliai komplektavimui? Kiek lėšų biblioteka skyrė spausdintų leidinių komplektavimui per paskutiniuosius 3 metus? Kiek lėšų biblioteka skyrė duomenų bazių prenumeratai per paskutiniuosius 3 metus? Kaip keitėsi bibliotekos vartotojų skaičius per paskutiniuosius 3 metus? Ar biblioteka dalyvauja projektuose ar konkursuose, kuriuose skiriamos lėšos įsigyti

				spausdintus arba elektroninius informacijos šaltinius? Ar kiti aukštosios mokyklos padaliniai vykdo projektus, kuriuose numatytos lėšos papildyti bibliotekos fondus naujais spausdintais leidiniais ir e. ištekliais.
5.	Ar aukštoji mokykla turi nusistačiusi bibliotekos fondų (metodinės ir specialiosios literatūros) atnaujinimo tvarką? Kaip dažnai bibliotekos atnauja savo fondus?	Bibliotekininkai	Struktūrizuotas interviu	Ar biblioteka yra parengusi ir patvirtinus fondų komplektavimo dokumentus? Kaip dažnai atnaujinata bibliotekos fondą?
6.	Kokio tipo (spausdinti leidiniai, elektroniniai leidiniai, duomenų bazės ir pan.) bibliotekos ištekliais dažniausiai naudojasi studentai ir dėstytojai?	Bibliotekininkai	Struktūrizuotas interviu	Pateikite naudojimosi informacijos išteklių išdavimo statistiką per paskutinius 3 metus.
		Dėstytojai	Apklausa raštu	Kokiais bibliotekos ištekliais dažniausiai naudojate? Jeigu daugeliu bibliotekos informacijos išteklių nesinaudojate, įvardinkite priežastis
		Studentai	Apklausa raštu	Kokiais bibliotekos ištekliais dažniausiai naudojate?
7.	Kokios iškyla bibliotekos aprūpinimo tinkamomis priemonėmis problemos? Priežastys? Kokie yra galimi šių problemų sprendimo būdai?	Bibliotekininkai	Struktūrizuotas interviu	Kaip vertinate bibliotekos aprūpinimą tinkamomis priemonėmis?
8.	Kurių studijų kryptių (ar programų) studentai ir dėstytojai yra geriausiai arba blogiausiai aprūpinti tinkamais bibliotekos ištekliais? Kokie požymiai tai parodo?	Bibliotekininkai	Struktūrizuotas interviu	Ar dėstytojai konsultuojasi su biblioteka dėl studijų aprūpinimo informacijos šaltiniais rengdami naujas studijų programas ar atnaujinami jau esančius modulius?

		Dėstytojai	Apklausa raštu	Ar bibliotekoje randate informacijos šaltinius, kurie Jums reikalingi dėstant studijų modulius ir vykdant mokslinius tyrimus?
		Studentai	Apklausa raštu	Ar randate bibliotekoje Jūsų studijoms reikalingus informacijos šaltinius?
9.	Ar bibliotekos darbo laikas ir sąlygos yra patogūs dėstytojams, studentams (dieninių vakarinių ir neakivaizdinių studijų)?	Dėstytojai	Apklausa raštu	Ar Jus tenkina dabartinis bibliotekos laikas? Kaip siūlytumėte pakeisti dabartinį bibliotekos darbo laiką?
		Studentai	Apklausa raštu	Ar Jus tenkina bibliotekos laikas? Kaip siūlytumėte pakeisti dabartinį bibliotekos darbo laiką?
10.	Ar bibliotekos lankytojai yra patenkinti aptarnavimu (paslaugomis)? Kaip tai nustatoma (vykdomos apklausos ir pan.)? Kokią įtaką turi apklausų rezultatai bibliotekos darbo kokybei?	Bibliotekininkai	Struktūrizuotas interviu	Ar biblioteka ir/ar universitetas vykdo tyrimus, siekdami išsiaiškinti, kaip vartotojai vertina bibliotekos teikiamas paslaugas?
		Dėstytojai	Apklausa raštu	Kaip vertinate bibliotekos darbuotojų teikiamas paslaugas?
		Studentai	Apklausa raštu	Kaip vertinate bibliotekos darbuotojų teikiamas paslaugas?

1.2. Tyrimo imtis

Tyrimo metu planuota apklausti 930 aukštųjų mokyklų studentų, 370 dėstytojus ir 31 bibliotekos darbuotoją. Tyrimas buvo vykdomas 2008 m. gegužės mėn. Klausimynai buvo dalijami aukštųjų mokyklų bibliotekose, siekiant apklausti tuos dėstytojus ir studentus, kurie lankosi ir aktyviai naudojami biblioteka. Kai kuriose kolegijose apklausas padėjo praveisti kolegijų vadovai arba dėstytojai. Studentams buvo išdalinta 1650 anketų (1 priedas), iš jų 1000 universitetų studentams ir 650 kolegijų studentams, negrįžo arba sugadintos 139 anketos, anketų grįžtamumas 91,6 proc. Dėstytojams išdalinta 530 anketų (2 priedas), iš jų negrįžo arba sugadintos - 77, anketų grįžtamumas 85,5 proc. Aukštųjų mokyklų bibliotekų vadovai atsakė struktūrizuoto interviu klausimus (3 priedas). Duomenys apie tyrimo respondentus pateikiami 1.2.1 lentelėje.

Tyrimas vykdytas 8 universitetinėse ir 6 neuniversitetinėse aukštosiose mokyklose (2 lentelė). Mokyklos atrinktos siekiant įvertinti tiek didžiuosiuose miestuose, tiek ir regionuose esančių aukštųjų mokyklų aprūpinimą informacijos ištekliais bei jose teikiamų paslaugų kokybę.

2 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal institucijas

Institucija	Dėstytojai		Studentai	
	Respondentų skaičius	Procentinis dažnis	Respondentų skaičius	Procentinis dažnis
Alytaus kolegija	30	6,6	100	6,6
Kauno kolegija	44	9,7	110	7,3
Kauno medicinos universitetas	15	3,3	108	7,2
Kauno technikos kolegija	22	4,9	80	5,3
Kauno technologijos universitetas	51	11,3	176	11,7
Klaipėdos universitetas	49	10,8	108	7,2
Lietuvos žemės ūkio universitetas	31	6,8	144	9,5
Šiaulių kolegija	34	7,5	120	7,9
Šiaulių universitetas	44	9,7	144	9,5
Vilniaus dailės akademija	3	0,7	41	2,7
Vilniaus kolegija	56	12,4	117	7,7
Vilniaus pedagoginis universitetas	18	4,0	59	3,9
Vilniaus statybos ir dailės kolegija	12	2,6	74	4,9
Vilniaus universitetas	44	9,7	129	8,5
Iš viso	453	100,0	1510	100,0

Tyrimo metu buvo siekiama, kad tyrimo imtį atstovautų įvairių studijų sričių studentai ir dėstytojai, studijuojantys įvairiose studijų programose ir kursuose. Respondentų charakteristikos pateikiamos 3 lentelėje.

3 lentelė. Respondentų charakteristikos

	Studijų/mokslo sritis	Procenti niai dažniai	Studijų forma	Procentin iai dažniai	Studijų programa	Procent iniai dažniai
Studentai	Socialiniai	30,8	Dieninės	79,6	Bakalauro	74,5
	Humanitariniai	11,7	Vakarinės	2,1	Magistrantūros	10,2
	Menai	9,3	Neakivaizdinės	18,2	Vientisosios	8,2
	Fiziniai	5,1			Profesinės	4,0
	Technologijos	29,6			Doktorantūros	3,1
	Biomedicinos	13,5				
		100,0		100,0		100,0
	Studijų/mokslo sritis		Dėsto studijų programose		Amžius	
Dėstytojai	Socialiniai mokslai	34,0	Bakalauro studijose	89,4	23-30 metų	11,3
	Humanitariniai mokslai	17,4	Magistrantūros studijose	33,8	31-40 metų	22,1
	Menai mokslai	8,4	Vientisiosiose studijose	6,2	41-50 metų	27,4
	Fiziniai mokslai	12,1	Profesinėse studijose	11,5	51-60 metų	24,9
	Technologijos mokslai	30,9	Doktorantūros studijose	7,1	virš 60 metų	14,3
	Biomedicinos mokslai	11,0				
Iš viso		113,9		147,9		100,0

Respondentai atstovauja visus aukštosiose mokyklose vykdomų studijų lygius ir kursus (4 lentelė). Pagal studijų kursą dominuoja bakalauro ir magistro studijų pirmojo ir antrojo kurso studentai.

4 lentelė. Studentų pasiskirstymas pagal studijų programas ir kursą

Studijų programa	Pirmas kursas	Antras kursas	Trečias kursas	Ketvirtas kursas	Penktas kursas	Šeštas kursas	Iš viso
Bakalauro studijų programa	307	319	275	201	24	-	1126
	27,3	28,3	24,4	17,9	2,1	-	100,0
Magistratūros studijų programa	70	81	-	-	-	-	151
	46,4	53,6	-	-	-	-	100,0
Vientisosios studijos	28	37	24	20	13	5	127
	22,0	29,1	18,9	15,7	10,2	3,9	100,0
Profesinių studijų programa	19	19	16	5	-	-	59
	32,2	32,2	27,1	8,5	-	-	100,0
Doktorantūros studijos	18	12	10	7	-	-	47
	38,3	25,5	21,3	14,9	-	-	100,0
Iš viso	442	468	325	233	37	5	1510

2. Aukštųjų mokyklų bibliotekų kokybės ir mokymo/mokymosi poreikių tenkinimo tyrimo rezultatai ir analizė

2.1. Aukštųjų mokyklų bibliotekų veiklos teisinė bazė ir finansavimas

Visų Lietuvos bibliotekų veiklos valstybinį valdymą, bibliotekų sistemą, fondo sudarymo tvarką, fondo struktūrą ir apsaugą nustato Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymas, jo nauja redakcija priimta 2004 m. liepos 15 d. Šiame įstatyme įrašyta nuostata, kad valstybinėje aukštojoje mokykloje turi veikti biblioteka. Bibliotekų fondų formavimas ir saugojimas yra reglamentuotas įstatymo 16 straipsnio 2 punkte: „Lietuvos bibliotekų fondo struktūrą, formavimo principus, bibliotekų teises ir pareigas formuojant šį fondą ir juo naudojantis reglamentuoja kultūros ministro patvirtinti Lietuvos bibliotekų fondo nuostatai ir kiti teisės aktai, kuriais patvirtintas privalomas atitinkamų Lietuvos standartų taikymas“. Kultūros ministro įsakymais yra patvirtinti *Bibliotekos fondo apsaugos nuostatai, 2000-03-09, Nr. 98; Lietuvos bibliotekų fondo nuostatai, 2006-12-11, Nr. IV-670*.

Išvardinti teisės aktai reglamentuoja bibliotekų fondo struktūrą, sudėtį, komplektavimą, naudojimą. Aukštųjų mokyklų, mokslo tyrimo įstaigų, mokyklų bibliotekoms pavesta komplektuoti dokumentų fondą, garantuojantį galimybę mokyklai įgyvendinti mokslo ir studijų tikslus, tobulinti dėstytojų kvalifikaciją.

Siekiant užtikrinti prieigą prie elektroninių išteklių yra kuriama nacionalinė elektroninė Lietuvos akademinė biblioteka (toliau - eLABa). ŠMM ministro 2006 m. liepos 14 d. Nr. ISAK-1506 patvirtinti eLABa nuostatai reglamentuoja mokslo ir studijų elektroninių dokumentų komplektavimą, katalogavimą, kaupimą ir ilgalaikį išsaugojimą. ELABA tikslas – sukurti aplinką bei priemones ir jomis naudojantis rengti, kaupti, ilgą laiką saugoti ir įvairiais išvesties būdais pateikti Lietuvos mokslo ir studijų elektroninius dokumentus ir šitaip sudaryti prielaidas suformuoti elektroninę Lietuvos akademinę biblioteką. Sukūrus ir įdiegus eLABa

bus sudarytos palankios sąlygos sparčiau skleisti naujausias mokslo žinias ir mokomąją medžiagą, gerinti mokslinių tyrimų ir studijų kokybę, plėtoti nuotolines ir visą gyvenimą trunkančias studijas, propaguoti Lietuvos mokslininkų bei mokslo ir studijų institucijų veiklą ir pasiekimus, ugdyti žinių visuomenę ir plėtoti žinių ekonomiką, tobulinti bendro visuomenės gyvenimo kokybę.

Akademinių bibliotekų veikla atspindi filosofiją tų institucijų, kurių struktūrinis vienetas jos yra. Fondų vystymo politiką, bibliotekines ir informacines paslaugas jos dedikuoja institucijos studijų, edukaciniams tikslams ir uždaviniams bei moksliniams darbams vykdyti. Remiantis galiojančiais teisės aktais, universitetinės bibliotekos daugelį metų kūrė ir plėtojo fondų formavimo ir saugojimo strategiją, aprašydamos spaudinių atrinkimo, fondų kūrimo, plėtojimo, saugojimo ir panaudojimo prioritetus. Visa tai yra detaliai aprašyta vidiniuose bibliotekos fondo formavimo ir saugojimo dokumentuose

Tradiciškai akademinės bibliotekos turi didelę bendradarbiavimo su institucijos mokslininkais, administratoriais, pedagogais patirtį atrenkant spausdintus leidinius ir dokumentus taip pat el. išteklius atitinkančius savo institucijos mokslo ir studijų kryptis. Bibliotekų specialistai taip pat turi kompetenciją ir tinkamą patirtį atrinkti, aprašyti, saugoti ir tvarkyti informacijos turinį.

Įstatyminė bazė ir bibliotekos darbuotojų kompetencija leidžia bibliotekoms realizuoti pagrindinį uždavinį – užtikrinti prieigą prie įvairių pasaulinių informacijos šaltinių ir sudaryti sąlygas mokymuisi ir mokslinei veiklai. Tačiau dėl nelankstaus Viešųjų pirkimų įstatymo taikymo bibliotekų praktinėje veikloje, akademinės bibliotekos negali įsigyti visų reikalingų spaudinių ir el. išteklių. Pagal įstatymą pasirinktas vienintelis tiekėjas dažniausiai negali patenkinti visų užsakymų nei Lietuvoje, nei kitose šalyse leidžiamai literatūrai. Pasaulinė mokslinės literatūros (spausdintų ir elektroninių laikmenų) leidyba ir prekyba yra specializuota pagal mokslo sritis ir net laikmenas. Su šiais sunkumais dažniausiai susiduria didžiųjų universitetų bibliotekos, kurios perka daugelio mokslo sričių literatūrą ir el. išteklius. Kai kurie duomenų bazių teikėjai, esantys vieninteliai atitinkamos mokslo srities informacijos leidėjai, saugotojai ir teikėjai, atsisako teikti pasiūlymą dėl mūsų viešųjų pirkimų apklausų (konkursų) formalųjų reikalavimų. Dėl tos priežasties universitetų bibliotekos negali įsigyti leidinių ir el. išteklių, nors jie labai reikalingi studijų ir mokslo procesui. Antros ir trečios studijų pakopos bei mokslo proceso informacijos poreikiuose dominuoja užsienio mokslo literatūros leidėjų produkcija.

Finansavimas

Valstybinių aukštųjų mokyklų bibliotekų veiklai lėšos skiriamos iš steigėjo ar valstybės biudžeto. Taigi, Universitetai savo išlaidų struktūroje numato lėšas bibliotekos veiklai finansuoti. Kaip išimtį reiktų paminėti VU bibliotekos veiklos finansavimo modelį. Pirmiausia, tai yra valstybinės reikšmės biblioteka ir, kaip numato Bibliotekų įstatymas, jai skiriami asignavimai Lietuvos valstybės biudžete nurodomi atskira eilute (tiesiai iš Lietuvos valstybės biudžeto). Antra, VU fakultetų bibliotekų veiklos vertinimo komisijos siūlymui pritarusi Senato komisija 2004 m. patvirtino naują VU bibliotekos informacijos išteklių finansavimo tvarką, numatančią, kad knygų vienam studentui turi būti įsigyta už 35 Lt, vienam dėstytojui ar mokslo darbuotojui – už 50 Lt. Papildomos lėšos skiriamos VU centrinės bibliotekos knygų fondui komplektuoti, viso universiteto periodiniams leidiniams ir duomenų bazėms prenumeruoti. Didesnis, negu kitų universitetų bibliotekų finansavimas, leidžia VU bibliotekai įsigyti žymiai daugiau leidinių ir el. išteklių (5 lentelė).

Analizuojant bibliotekos biudžeto dinamiką per paskutiniuosius 3 metus, galima pastebėti, kad daugelyje aukštųjų mokyklų jo augimas yra labai nežymus, todėl įvertinant didėjančias išlaidas ir nuolatinį kainų augimą leidiniams, bibliotekų kolekcijos mažai papildoma naujais leidiniais.

5 lentelė. Bibliotekų biudžeto dinamika 2005-2007 m.

Aukštosios mokyklos pavadinimas	2005	2006	2007
Kauno medicinos universitetas	136.000	146.000	145.000
Kauno technologijos universitetas	1.984.410	2.684.000	2.364.100
Klaipėdos universitetas	1.063.651	995.483	1.117.155
Lietuvos dailės akademija	*	*	*
Lietuvos karo akademija	223.500	365.000	460.000
Lietuvos kūno kultūros akademija	62.937	73.391	79.078
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	295.500	304.600	400.000
Lietuvos veterinarijos akademija	*	*	*
Lietuvos žemės ūkio universitetas	742.900	816.400	984.400
Mykolo Riomerio universitetas	1.660.800	1.954.800	3.569.600
Šiaulių universitetas	1.230.000	1.202.000	1.300.000
Vilniaus Gedimino technikos universitetas	538.594	513.385	596.432
Vilniaus pedagoginis universitetas	2.098.400	2.615.700	6.096.100**
Vilniaus universitetas	5.718.000	12.107.000**	13.583.000**
Vytauto Didžiojo universitetas	690.800	966.100	1.163.600
Alytaus kolegija	72.900	83.800	93.200
Kauno kolegija	631.700	840.800	870.800
Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija	25.000	42.900	40.900
Kauno technikos kolegija	58.900	63.000	71.100
Klaipėdos kolegija	88.400	106.800	109.800
Kolpingo kolegija	*	*	12.000
Marijampolės kolegija	70.700	70.300	104.000
Panevėžio kolegija	223.400	239.700	260.500
Šiaulių kolegija	*	*	*
Šiaurės Lietuvos kolegija	*	*	*
Utenos kolegija	20.000	40.000	27.900
Vakarų Lietuvos verslo kolegija	*	*	475.000
Vilniaus kolegija	1.011.600	998.100	1.169.500
Vilniaus statybos ir dizaino kolegija	*	*	*
Žemaitijos kolegija	73.400	105.000	91.000

*- nepateikė duomenų

**- įtrauktos pastatų statybai ir renovacijai skirtos lėšos

Bendros išlaidos aukštųjų mokyklų bibliotekose padidėjo nežymiai: universitetų bibliotekose - tik 637,2 tūkst. Lt, kolegijų – 432,2 tūkst. Lt (Senkus, 2008, p 11psl.). Aukštųjų mokyklų išlaidos dokumentams įsigyti sudarė 7 939 900 Lt, tarp jų universitetų bibliotekų - 6 578 400 Lt, kolegijų bibliotekų - 1 361 500 Lt. Lyginant su 2006 m. lėšos komplektavimui išaugo 2 475 200 Lt (Senkus, 2008, p. 5). Komplektavimo lėšos pagal aukštųjų mokyklų ir dokumentų tipus pateikiamas 6 lentelėje.

6 lentelė. Aukštųjų mokyklų bibliotekų komplektavimo išlaidos 2006-2007 m.

	Universitetų bibliotekose		Kolegijų bibliotekose	
	2006 m.	2007 m.	2006 m.	2007 m.
Išlaidos knygoms	2 869 500	3 839 400	943 200	1 085 800
Periodiniams leidiniams	1 868 100	2 001 100	203 900	257 100
Elektroniniams leidiniams	689 500	710 000	54 600	18 600
Kitiems dokumentams	37 600	27 900		

Visose aukštosiose mokyklose bibliotekų komplektavimo išlaidos nuo viso universiteto biudžeto sudaro vidutiniškai 0,3-0,6 proc. Aukštųjų mokyklų bibliotekų komplektavimo lėšos vienam studentui pagal institucijas labai skiriasi (žr. 7 lentelę). Atliekant aukštųjų mokyklų komplektavimui skiriamų lėšų analizę pagal atskiras institucijas, galima pastebėti, kad fondų komplektavimui skiriamos lėšos daugelyje institucijų auga, tačiau jos yra nepakankamos. Kelia susirūpinimą tai, kad nuolat auga leidinių ir el. išteklių kainos, pvz., spausdintų žurnalų kainos kasmet didėja 12-15 proc., elektroninių išteklių kainų augimas kasmet sudaro apie 6,5 proc., taip pat auga leidinių transportavimo, tvarkymo ir saugojimo išlaidos. Vadinasi, institucijos turėdamos tą patį biudžetą gali įsigyti mažiau leidinių ir el. išteklių.

7 lentelė. Aukštųjų mokyklų komplektavimo lėšos

Aukštosios mokyklos pavadinimas	Spaudinių komplektavimo lėšos			Spaudinių komplektavimo lėšos/ 1 studentui		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Kauno medicinos universitetas	105000	113000	110000	21,0	22,6	22,0
Kauno technologijos universitetas	590170	661500	606700	25,1	28,1	25,8
Klaipėdos universitetas	415382	281888	330898	44,1	29,9	35,1
Lietuvos dailės akademija	*	*	*	*	*	*
Lietuvos karo akademija	91800	151500	154200	244,1	402,9	410,1
Lietuvos kūno kultūros akademija	59018	67500	71244	23,8	27,3	28,8
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	16600	31700	35800	14,8	28,4	32,0
Lietuvos veterinarijos akademija	17600	33400	60500	9,9	18,7	33,9
Lietuvos žemės ūkio universitetas	149700	185000	194300	22,4	27,6	29,0
Mykolo Riomerio universitetas	698900	817700	820200	38,1	44,6	44,7
Šiaulių universitetas	250000	250000	330000	18,8	18,8	24,9
Vilniaus Gedimino technikos universitetas	512897	479110	540989	29,2	27,3	30,8
Vilniaus universitetas	1068000	1175000	1857000	46,7	51,4	81,2
Vilniaus pedagoginis universitetas	192600	215800	247900	16,5	18,5	21,3
Vytauto Didžiojo universitetas	104000	128000	160000	12,0	14,8	18,5
Alytaus kolegija	21900	28600	36800	14,8	19,3	24,8
Kauno kolegija	269000	268200	277200	30,3	30,2	31,2
Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija	18300	21700	22700	44,5	52,8	55,2
Kauno technikos kolegija	18200	21300	27300	18,0	21,1	27,0
Klaipėdos kolegija	32100	42200	44600	19,0	25,0	26,4
Kolpingo kolegija	*	*	8400	*	*	13,2
Marijampolės kolegija	42800	40800	93600	22,5	21,4	49,1
Panevėžio kolegija	66400	71200	87200	39,1	41,9	51,3
Šiaulių kolegija	48000	51300	42600	16,4	17,5	14,6
Šiaurės Lietuvos kolegija	9390,51	6525,8	3921,38	15,7	10,9	6,5
Utenos kolegija	67000	20000	42000	31,1	9,3	19,5
Vakarų Lietuvos verslo kolegija	*	*	28500	*	*	22,9
Vilniaus kolegija	311400	327000	375500	33,1	34,7	39,9
Vilniaus statybos ir dizaino kolegija	59900	104100	148100	21,6	37,5	53,4
Žemaitijos kolegija	31500	39300	33500	14,9	18,6	15,9

* - nepateikė duomenų

Aukštųjų mokyklų galimybės įsigyti ir pagerinti fondo kokybę yra skirtingos: socialinių ir humanitarinių studijų literatūra yra pigesnė, negu fizinių, biomedicinos ir technologijos mokslų literatūra. Taip pat skiriasi skirtingų mokslo sričių lietuviškos ir

užsienio literatūros kainos, pvz., fizinių ir technologijos mokslų lietuviškos studijų literatūros vidutinė kaina - 32-35 Lt, užsienio literatūros – 280-300 Lt., socialinių mokslų lietuviškos studijų literatūros vidutinė kaina – 25-28 Lt, užsienio literatūros – 120-150 Lt.. Norint pagerinti bibliotekų fondų kokybę fizinių, biomedicinos ir technologijos mokslų sritims reikalinga daugiau lėšų. Universitetinės ir kolegijų bibliotekos teikia skirtingus prioritetus įsigydamos studijų literatūrą: kolegijos prioritetą teikia lietuviškai literatūrai, universitetai – užsienio literatūrai, todėl kolegijų bibliotekos turėdamos tas pačias lėšas gali įsigyti daugiau leidinių.

Libecon tarptautinės bibliotekų statistikos duomenimis lėšos vien knygoms vienam Vakarų šalių mokslinių bibliotekų skaitytojui sudaro: Danijoje – 125,4 EUR, Jungtinėje Karalystėje – 90,3 EUR, Ispanijoje ir Prancūzijoje – 45 EUR, Vengrijoje – 29,2 EUR, Estijoje – 16,3 EUR, Latvijoje 10,8 EUR¹. Komplektuodami bibliotekų fondus užsienio universitetai vienam mokslo ir pedagoginio personalo darbuotojui skiria atitinkamai 80 EUR ir 180 EUR. Didžiojoje Britanijoje vienam studentui spausdintiems leidiniams universitetuose skiriama – 243,12 Lt (56,02 £): knygoms 102,86 Lt (£ 23,70), periodiniams leidiniams – 140,27 (32,32 £); kolegijose – 211,87 Lt (48,82 £): knygoms - 112,97 Lt (£ 26,03), periodiniams leidiniams – 98,91 Lt (22,79 £); elektroniniams ištekliams vienam studentui universitetuose skiriama 50,99 Lt (£11,75), kolegijose 44,22 Lt (£10,19). Lietuvos aukštosiose mokyklose komplektavimo lėšos vienam studentui (7 lentelė) vidutiniškai yra 31,5 Lt (9,1 EUR). Tai keletą ar keliolika kartų mažiau negu išsivysčiusiose Europos valstybėse. Skaičiuojant vidurkį atmeti Lietuvos karo akademijos ir Šiaurės Lietuvos kolegijos rodikliai, kaip labai išsiskiriantys iš bendro aukštųjų mokyklų bibliotekų komplektavimo lėšų vienam studentui.

Analizuojant bibliotekų darbuotojų vertinimus bibliotekų veiklos, ypač finansinės, klausimais, galima pastebėti, kad, daugelio nuomone, bibliotekų galimybės įsigyti informacijos išteklius negali patenkinti vartotojų poreikių. Universiteto bendruomenės poreikiai informacijos ištekliams yra didesni, nei institucijos skiriamas finansavimas jų įsigijimui. Bibliotekininkų nuomonę ypatingai problemine sritis yra el. išteklių prenumerata. Ieškodamos išeities aukštųjų mokyklų bibliotekos prieš dešimtmetį įkūrė Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacija (LMBA), kuri išplėtojo savo veiklą ieškodama finansinių išteklių ir sudarydama galimybes akademinei ir mokslinėse institucijose naudotis mokslinės informacijos duomenų bazėmis. LMBA iš dalies palengvina bibliotekoms užtikrinti prieigą prie el. išteklių: padeda rasti finansinių išteklių, spręsti juridinius derybų su duomenų bazių teikėjais klausimus. LMBA dalyvavimas tarptautinio eIFL konsorciumo veikloje užtikrina efektyvesnį lėšų panaudojimą. Dalinę finansinę paramą duomenų bazių prenumeratai teikia LR Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) ir LR Kultūros ministerija (KM) (8 lentelė).

8 lentelė. Ministerijų ir institucijų lėšos duomenų bazių prenumeratai

Institucijos pavadinimas	Metai		
	2005	2006	2007
LR Švietimo ir mokslo ministerija	1,09 mln.	3,1 mln.	1,7 mln.
LR Kultūros ministerija	120 tūkst.	502,4 tūkst.	418 tūkst.
Institucijų lėšos	299,7 tūkst.	476,5 tūkst.	811,8 tūkst.

Ministerijų finansinė parama visoms aukštųjų mokyklų bibliotekoms leidžia iš esmės pagerinti studijų ir mokslo proceso informacinį aprūpinimą, kadangi atskirų aukštųjų mokyklų lėšos duomenų bazių prenumeratai sudaro tik nedidelę dalį elektroninių išteklių kainos (9 lentelė).

¹ <http://www.libecon.org/newsletters/>

9 lentelė. Aukštųjų mokyklų lėšos duomenų bazių prenumeratai

Aukštosios mokyklos pavadinimas	Metai		
	2005	2006	2007
Kauno medicinos universitetas	31000	33000	35000
Kauno technologijos universitetas	25403	37422	102800
Klaipėdos universitetas	48091	27759	91283
Lietuvos dailės akademija	**	**	**
Lietuvos karo akademija	945	1185	1500
Lietuvos kūno kultūros akademija	1159	1405	4605
Lietuvos muzikos ir teatro akademija		315	315
Lietuvos veterinarijos akademija	3000	7000	6600
Lietuvos žemės ūkio universitetas	14300	12100	12600
Mykolo Riomerio universitetas	37900	70300	99900
Šiaulių universitetas	18482	14285	42896
Vilniaus Gedimino technikos universitetas	25694	34272	55443
Vilniaus universitetas	46000	67000	142000
Vilniaus pedagoginis universitetas	33700	31800	40500
Vytauto Didžiojo universitetas	29000	32000	35000
Alytaus kolegija	*	954	1560
Kauno kolegija	1690	2888	3754
Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija	*	*	*
Kauno technikos kolegija	*	*	1560
Klaipėdos kolegija	*	*	*
Kolpingo kolegija	*	*	*
Marijampolės kolegija	*	*	*
Panevėžio kolegija	2000	2000	2000
Šiaulių kolegija	442	920	1560
Šiaurės Lietuvos kolegija	*	*	*
Utenos kolegija	*	*	*
Vakarų Lietuvos verslo kolegija	*	*	*
Vilniaus kolegija	2645	3518	4715
Vilniaus statybos ir dizaino kolegija	529	1260	1313
Žemaitijos kolegija	*	*	*

* - neprenumeruoja duomenų bazių

** - nepateikė duomenų

Prieiga prie elektroninių išteklių ypatingai aktuali universitetinėms bibliotekoms, kadangi jų akademinės bendruomenės aktyviai naudoja prenumeruojamus elektroninius išteklius. Apie elektroninių išteklių svarbą mokslo ir studijų procesui galima spręsti pagal institucijų atliekamas el. išteklių panaudos analizę.

Analizuojant aukštųjų mokyklų komplektavimo lėšas, galima pastebėti, kad formuojant bibliotekos komplektavimo lėšas institucijose nėra nusistovėjusios sistemos, kokia dalis lėšų turėtų būti skiriama informacijos ištekliams įsigyti. Aukštųjų mokyklų finansavimo tvarkoje turėtų būti numatyta, kad knygų, mokslo žurnalų ir elektroninių išteklių (duomenų bazių) įsigijimui skirti ne mažiau kaip 3 procentus nuo studijų ir mokslo fondo lėšų. Tai pagerintų informacinį aprūpinimą aukštųjų mokyklų, kurios vykdo magistrantūros ir doktorantūros studijas, o taip pat padidėtų fizinių, biomedicinos ir technologijų studijoms ir mokslo tyrimams aprūpinti reikalingos lėšos.

2.2. Aukštųjų mokyklų bibliotekų charakteristikos

Lietuvos Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (LNB) kasmet renka visų bibliotekų statistines ataskaitas, rengia ir paskelbia visų bibliotekų veiklos apibendrintus duomenis. 2007 m. bibliotekų statistika paskelbta profesiniame žurnale *Tarp knygų, 2008, Nr.6*, taip pat ji prieinama LNB svetainėje <http://www.lnb.lt>.

Pagal pateiktą statistiką matyti, kad aukštųjų mokyklų bibliotekos ir jų teikiamos paslaugos, taip pat vartotojų skaičius, jų naudojimasis leidiniais ir el. ištekliais užima labai svarbią vietą visos Lietuvos bibliotekų tinklo veikloje.

Lietuvos bibliotekų tinklą sudaro 2928 bibliotekos, tarp jų 44 aukštųjų mokyklų bibliotekos - 18 universitetų (15 valstybinių, 4 nevalstybiniai), 25 kolegijų (15 valstybinių, 10 nevalstybinių). 2007 m. statistiniai duomenys yra pateikiami apie visas valstybines aukštųjų mokyklų bibliotekas, tyrimo rezultatai pristatomi analizuojant 14 universitetų ir 15 kolegijų bibliotekas:

- fonduose sukaupta 12,8 mln. fizinių vienetų, t.y., apie 12,5 proc. viso Lietuvos bibliotekų fondo,
- aptarnauja ir teikia paslaugas daugiau kaip 237 tūkstančiai vartotojų, t.y., 15,5 visų Lietuvos vartotojų,
- išduota 7,8 mln. fizinių vienetų, t.y., apie 18,5 proc. visų Lietuvos bibliotekose išduotų leidinių,
- dirba 10,6 proc. visų Lietuvos bibliotekų darbuotojų,
- bendrojoje Lietuvos bibliotekų išlaidų dalyje darbo užmokestis sudaro 45 proc., tuo tarpu universitetų bibliotekose darbo užmokestis sudaro tik 32,2 proc., kolegijų – 51,3 proc.
- Aukštųjų mokyklų bibliotekose sukaupta 12 proc. viso Lietuvos bibliotekų tinklo fondo, jos aptarnauja 15 proc. visų Lietuvos bibliotekose registruotų vartotojų, jiems išduoda 18 proc. visų leidinių.
- Aukštųjų mokyklų bibliotekų išlaidos leidiniams ir el. ištekliams buvo daugiau kaip 7,9 mln. lt (6,57 mln.lt universitetuose ir 1,36 mln. lt kolegijose). Tai sudarė 34,2 proc. visų Lietuvos bibliotekoms skirtų išlaidų leidiniams įsigyti.
- Universitetų bibliotekose įrengta 967 kompiuterizuotos darbo vietos, kolegijų bibliotekose - 612, kompiuterinė techninė ir programinė įranga yra nuolat atnaujinama.
- Universitetų bibliotekų vartotojai labai aktyviai naudojami internetu. Iš kompiuterizuotų darbo vietų bibliotekose buvo prisijungta prie interneto išteklių daugiau kaip 10,6 mln. kartų, kolegijose – 70 tūkst. kartų, likusiose Lietuvos bibliotekose kartu sudėjus jų buvo apie 6 mln.

Švietimo ir mokslo ministerijos sektoriaus kompiuterizavimo lygis yra aukštesnis už šalies vidurkį, visos universitetų ir kolegijų bibliotekos vartotojams suteikia prieigą prie kompiuterių ir interneto. Aukštųjų mokyklų bibliotekos, diegdamos naujas informacines technologijas, išplėtojo tradicines funkcijas ir transformavo jas į įvairiapuses informacines paslaugas. Kompiuterius ir interneto prieigą turi visos universitetų ir kolegijų bibliotekos (Senkus, 2008, p. 8), jose visos funkcijos ir darbo vietos yra kompiuterizuotos. Universitetinėse ir kai kurių kolegijų bibliotekose įrengtas bevielės internetas. Aukštųjų mokyklų bibliotekos pagal turimus fondus, vartotojus ir jose dirbančius darbuotojus yra labai skirtingos (10 ir 11 lentelės). Daugelis aukštųjų mokyklų bibliotekų yra seniai įkurtos mokymo įstaigose, todėl jų fondų dydį ir sudėtį dažniausiai lemia istoriškai susiklosčiusios aplinkybės.

10 lentelė. Universitetinių aukštųjų mokyklų bibliotekų fondai, vartotojai ir darbuotojai

Pavadinimas	Fondas (egz.)	Fondas (pav.)	El. fondas (pav.)	Pren. DB skaičiai	Varto- tojai	Iš jų student ai	Darb uotoj ai
Kauno medicinos universitetas	628.507	210.492	8.729	17	7.519	5.010	35
Kauno technologijos universitetas	1.469.112	641.841	15.718	58	27.446	23.558	78
Klaipėdos universitetas	450.475	144.495	26.048	48	5.671	9.429	43
Lietuvos dailės akademija	91.043	58.943	**	16*	10.982	2.071	9
Lietuvos karo akademija	139.287	32.100	10.899	3	1.320	376	9
Lietuvos kūno kultūros akademija	162.126	40.965	**	24	2.656	2.475	10
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	243.262	145.002	**	2	1.920	1.118	29
Lietuvos veterinarijos akademija	209.236	44.889	**	4/17*	2.041	1.783	10
Lietuvos žemės ūkio universitetas	510.131	156.260	19.600	17	9.043	6.691	33
Mykolo Riomerio universitetas	217.684	40.315	18.785	20	20.270	18.335	44
Šiaulių universitetas	412.940	122.430	25.788	25	15.600	13.278	47
Vilniaus Gedimino technikos universitetas	583.365	122.071	26.868	20	17.556	17.566	63
Vilniaus universitetas	5.455.545	2.032.476	40.928	50	27.394	22.865	176
Vilniaus pedagoginis universitetas	709.061	187.141	21.199	39	14.310	11.640	50
Vytauto Didžiojo universitetas	223.782	110.188	31.460	35	10.272	8.642	46

* - Universiteto bibliotekos pateikti duomenys / LMBA statistikos duomenys už 2007 m.

** - nepateikė duomenų

11 lentelė. Kolegijų bibliotekų fondai, vartotojai ir darbuotojai

Pavadinimas	Fondas (egz.)	Fondas (pav.)	El. fondas (pav.)	Pren. DB skaičius	Varto- tojai	Studen- tai	Darb otojai
Alytaus kolegija	30.239	4.306	30.000	1 / 12*	1.639	1.484	3
Kauno kolegija	173.169	67.449	1.037	- / 14*	8.559	8.889	18
Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija	47.916	13.325	**		452	411	2
Kauno technikos kolegija	39.171	7.982	**	1/0*	1.630	1.010	3
Klaipėdos kolegija	61.615	12.173	9	1/0*	1.819	1.690	4
Klaipėdos verslo ir technologijų kolegija	**	**	**		**	**	**
Kolpingo kolegija	3.267	1.492	**	1/0*	801	638	1
Vakarų Lietuvos verslo kolegija	11.895	1.068	**		1.348	1.244	2
Marijampolės kolegija	83.263	21.683	**		2.237	1.906	6
Panevėžio kolegija	102.935	54.999	150		2.203	1.700	9
Šiaurės Lietuvos kolegija	1.181	779	**		614	600	1
Šiaulių kolegija	39239	16149	**	4/0*	2125	1973	7
Utenos kolegija	53.814	18.315	**	2 / 12*	2.353	2.153	4
Vakarų Lietuvos verslo kolegija	11.895	1.068	**		1.348	1.244	2
Vilniaus kolegija	299.664	2.210	**	16/16*	12.411	9.412	28
Vilniaus statybos ir dizaino kolegija	127.972	26.184	**	3 / 14*	3.023	2.775	9
Vilniaus technikos kolegija	**	**	**		**	**	**
Žemaitijos kolegija	39.649	9.451	**		1.597	2.110	4

* - Kolegijos bibliotekos pateikti duomenys / LMBA statistikos duomenys už 2007 m.

** - nepateikė duomenų

Elektroniniai ištekliai ir duomenų bazių prenumerata yra gana nauja bibliotekų veiklos sritis. Analizuojant bibliotekų pateiktus elektroninių išteklių duomenis galima pastebėti, kad aukštųjų mokyklų bibliotekos juos interpretuoja ir pateikia skirtingai. Nors Lietuvoje yra išverstas ir patvirtintas tarptautinis standartas (*ISO 2789:2003: Informacija ir dokumentai. Tarptautinė bibliotekų statistika*), tačiau daugelis šio standarto punktų bibliotekose interpretuojami skirtingai. Kolegijos pateikdamos duomenis duomenų bazių tiekėją sutapatina su duomenų bazėmis, t.y. vieno tiekėjo parduodamas duomenų bazes skaičiuoja kaip vieną duomenų bazę, nors per vieną prisijungimo platformą yra prieinama keletas duomenų bazių, pvz. EBSCO pagrindinis paketas užtikrina prieigą prie 10 duomenų bazių. Pastebėjus esminius skirtumus, prenumeruojamų duomenų bazių skaičius imamas pagal LMBA pateiktus duomenis.

Dauguma akademinių, ypač universitetų, bibliotekų aktyviai dalyvauja bibliotekų kaitos ir inovacijų procesuose, ieško naujovių užsienio bibliotekose, domisi pokyčiais užsienio bibliotekose. Dauguma universitetų bibliotekų kompiuterizavimą pradėjo 1994-1996 m. Tada tapo aišku, kad akademinių bibliotekų modernizavimo pradžia turi būti greitas visų bibliotekos funkcijų kompiuterizavimas, spartus IT diegimas ir virtualių paslaugų teikimas skaitytojams. Tuo tikslu 1997 m. buvo įkurta Lietuvos akademinių bibliotekų direktorių asociacija (LABA), kurios pagrindinis tikslas - atstovauti bendrus akademinių bibliotekų interesus šalies ir tarptautiniuose projektuose bei sandoriuose, koordinuoti Lietuvos akademinių bibliotekų tinklo projektą (LABT), ieškoti finansinių išteklių vieningai bibliotekos informacijos sistemai kurti, plėtoti ir vystyti. LABT projekto koncepcija – sukurti Lietuvos virtualią biblioteką, automatizuojant studijų ir mokslo institucijų bibliotekų funkcijas, unifikuojant paiešką ir priėjimą prie elektroninių informacijos šaltinių ir virtualių paslaugų. Pagrindiniai projektui keliami uždaviniai: automatizuoti bibliotekas, jungiant jas į vieningą tinklą; teikti virtualias paslaugas; kaupti el. išteklių bazes; kurti vieningą paieškos sistemą su unifikuota vartotojo sąsaja; garantuoti kokybiškas sąsajas tarp bibliotekų el. katalogų ir el. išteklių bazių.

LABT uždaviniams realizuoti naudojami plačiai pasaulyje žinomi ir eksploatuojami Ex Libris firmos (Izraelis) programiniai produktai: ALEPH, MetaLib ir SFX. Bibliotekų informacijos sistemos programinė įranga ALEPH 500 visiškai integruota sistema, veikianti Intraneto ir Interneto tinkluose, apimanti visus pagrindinius bibliotekinės veiklos procesus: komplektavimą, katalogavimą, vartotojų aptarnavimą. Bibliotekos portalo programinė įranga MetaLib leidžia vienu metu (simultaniškai) išsirinkti konkrečius el. išteklius iš keleto, keliolikos ar keliasdešimt duomenų bazių. SFX - kontekstui jautri interneto nuorodų sistema, leidžia dirbti elektroninėje bibliotekoje ir neišeinant iš jos naudotis visomis prieinamomis ryšių paslaugomis ir visateksčiais bibliotekų ištekliais. LABT projektas yra sėkmingai realizuotas ir plėtojamas visose studijų ir mokslo institucijų bibliotekose.

Kintanti akademinė aplinka yra LABT projekto plėtojimo prielaida. Mokymasis vyksta visur – ne tik formalioje studijų aplinkoje, todėl Universiteto bibliotekai deleguojamas uždavinys – užtikrinti prieigą prie Lietuvoje esančių bei pasaulinių studijų ir mokslo informacijos šaltinių ir sudaryti sąlygas mokymuisi. Studijų procese didesnę reikšmę įgyja savarankiškas darbas, mokymuisi naudojami įvairūs informacijos šaltiniai. Išauga bibliotekos vaidmuo studijų organizavimo procese, biblioteka tampa studijų proceso dalyve.

Daugelis universitetų bibliotekų nuo pat pradžių dalyvauja kuriant Lietuvos bibliografines ir visatekstes duomenų bazes: mokslinių publikacijų duomenų bazę, Lietuvos elektroninių tezių ir disertacijų duomenų bazę, Lietuvos virtualią biblioteką, Elektroninę Lietuvos akademinę biblioteką (12 lentelė). Kai kurios universitetų bibliotekos kuria institucines duomenų bazes, pvz. VDU - Mėnraščio "Akiračiai" katalogas; VPU – Apie Viniiaus pedagoginį universitetą; VGTU - VGTU spaudoje, VGTU mokslo žurnalai (visatekstė), VGTU bibliotekos prenumeruojami užsienio žurnalai; keletas kolegijų

bibliotekų aktyviai dalyvauja duomenų bazių kūrimo procesuose. Kolegijose duomenų bazių kūrime dalyvauja kiti aukštosios mokyklos padaliniai ar specialistai, pvz. IT specialistai, leidyklų darbuotojai. To priežastimi gali būti tai, kad kolegijose dirba tik keletas darbuotojų arba bibliotekų darbuotojai neturi tinkamos šiai veiklai kompetencijos.

12 lentelė. Bibliotekų dalyvavimas Lietuvos informacinės sistemos kūrime

Duomenų bazės pavadinimas	Universitetai	Kolegijos
Lietuvos virtuali biblioteka	12/14	4/15
Elektroninė Lietuvos akademinė biblioteka	11/14	6/15
Mokslo publikacijų duomenų bazė	12/14	1/15
Lietuvos elektroninių tezių ir disertacijų duomenų bazė	13/14	0
Socialinių ir humanitarinių mokslų duomenų bazė „Lituanistika“	4/14	0
Lietuvos socialinių ir humanitarinių mokslinių tyrimų archyvas LIDA	1/14	0

Visų universitetų bibliotekos duomenų bazėms rengia ir teikia įrašus. KTU, LŽŪU, VDU, VGTU, VPU, VU universitetų darbuotojai aktyviai dalyvauja rengiant galimybių studijas, analizuojant užsienio šalių patirtį bei rengiant duomenų bazių kūrimo modelius ir strategijas. Lietuvos aukštųjų mokyklų ir mokslo institucijų bibliotekų kompiuterizaciją vykdo KTU Bibliotekų programinės įrangos diegimo centras. Didžiausią kompetenciją ir patirtį turintys bibliotekų darbuotojai aktyviai talkina KTU Bibliotekų programinės įrangos diegimo centrui kuriant ir diegiant programinę įrangą visose universitetinėse, kolegijų ir mokslo institucijų bibliotekose.

Bibliotekos darbuotojų kompetencijos plėtrą skatina dalyvavimas kursuose ir seminaruose, projektuose. Projektinė veikla dažniausiai reikalauja atitinkamų žinių, kompetencijos, finansinių resursų ir laiko sąnaudų. Vis dėlto tai dažnai yra vienintelis būdas įgyti naujas kompetencijas ar gauti finansines lėšas, reikalingas bibliotekos tobulinimui ir informacijos išteklių įsigijimui. Aukštųjų mokyklų vadovai turėtų skatinti bibliotekos dalyvauti ar inicijuoti ir vykdyti projektus. Deja, tik dvi universitetų ir viena kolegijos biblioteka teigia, kad aukštosios mokyklos vadovai skatina dalyvauti projektuose: pvz., kviečia rengti ir dalyvauti projektuose ir programose, kuriose yra numatytos išlaidos leidinių ir el. išteklių įsigijimui. Tačiau tai dažniausiai paraginimai, nesudarant tinkamų sąlygų ir finansavimo. Dalyvavimą projektuose stabdo projektinės veiklos kompetencijos ir patirties trūkumas, žema motyvacija ir kt. veiksniai. Kolegijų bibliotekos skatinamos bendradarbiauti su projektus administruojančia tarnyba, tačiau dėl mažo etatų skaičiaus ir didelio darbo krūvio bibliotekininkai nėra suinteresuoti dalyvauti projektuose.

Nacionaliniuose projektuose aktyviai dalyvauja dešimt universitetinių ir keturios kolegijų bibliotekos: Lietuvos tūkstantmečio programoje; Vadovėlių skirstymo komisijos programoje; Atviros Lietuvos fondo paramos bibliotekoms programoje; Valstybinės lietuvių kalbos komisijos paramos bibliotekoms programoje; VŠĮ Saulėtekio slėnis įgyvendiname ES struktūrinių fondų projekte "Saulėtekio verslumo mokykla"; Mokslo programoje Lietuvos mokslo ir studijų informacijos poreikių tenkinimas mokslinių tyrimų plėtrai pritaikant visatekstes duomenų bazes IEEE/IEL; Jungtinių tautų vystymo programoje, UNDP; ES struktūrinių fondų finansuojamuose projektuose: BIBLIONOVA, MOKOM, aprūpinimas el. ištekliais ir kt. projektuose. Bibliotekos taip pat dalyvauja tarptautiniuose projektuose: Japonų literatūros leidybos ir reklamos centro paramos bibliotekoms projektas; Journal Donation Project, Puškinio biblioteka, Japanese Literature Publishing Project, Jelcino fondo projektas, Mokymosi visą gyvenimą ERASMUS programa, INTERREG ir TACIS. Daugumoje aukštųjų mokyklų kiti padaliniai vykdo projektus, kuriuose numatomos lėšos papildyti bibliotekos fondus naujais spaudiniais ir el. ištekliais.

Sėkminga bibliotekos veikla priklauso nuo bibliotekos darbuotojų kompetencijos, tačiau ne mažiau svarbus yra institucijos vadovų požiūris į bibliotekos veiklą. Pozityvus požiūris į biblioteką, jos vaidmens pripažinimas aprūpinant studijų ir moksliniais informacijos šaltiniais, pasitikėjimas ir įgaliojimų suteikimas, skatina bibliotekų aktyvumą ir inovacinius pokyčius bibliotekose.

Akademinei bibliotekos sprendamos aprūpinimo gerinimo klausimus turi skirtingą autonomiškumo laipsnį, tačiau priimant sprendimus svarbiausiais bibliotekos aprūpinimo informacijos šaltiniais klausimais, visos bibliotekos savo veiklą derina su vadovais, dėstytojais ir mokslininkais: vienuolikoje iš keturiolikos universitetų ir devyniuose iš penkiolikos kolegijų. Visuose universitetuose ir kolegijose sprendimai bibliotekos strateginiais ir biudžeto klausimais yra priimami kartu su institucijos vadovais. Studentų nuomonė priimant sprendimus įvertinama tik šešiose iš keturiolikos universitetų ir šešiose iš penkiolikos kolegijų. Visų vartotojų grupių interesai atstovaujami aukštosios mokyklos valdymo struktūrose: Senate, Taryboje, Rektorate, Direktorate. Kai kuriose aukštosiose mokyklose įkurtos specialios grupės, kuruojančios bibliotekų veiklą. Pavyzdžiui, VU įsteigta Senato bibliotekos reikalų darbo grupė; VDU bibliotekos taryboje įtraukti visų fakultetų ir institutų atstovai. Dažniausiai pastebimas bibliotekos finansavimo modelis, kai aukštosios mokyklos valdymo institucijoms patvirtinus biudžetą, bibliotekai pačiai paliekama teisė priimti sprendimus, kokius leidinius ir el. išteklius įsigyti. Daugelyje universitetų išlaidų sąmata yra tvirtinama Senate, kurio nariai yra dėstytojai, mokslininkai bei studentai. Patvirtinus sąmatą, biblioteka pati spendžia kokiems informacijos formatams ir leidinių rūšims naudoti skirtas lėšas.

Daugelyje universitetų sprendimai bibliotekos aprūpinimo informacijos ištekliais klausimais priimami kartu su aukštosios mokyklos vadovais, tačiau sprendimus dėl leidinių ir el. išteklių įsigijimo priima bibliotekos. Tai rodo didelį pasitikėjimą akademinėmis bibliotekomis, jų savarankiškumą ir kompetenciją. Tuo tarpu kolegijose, nors ir vyksta diskusijos tarp bibliotekos ir kolegijų vadovų, tačiau galutinius sprendimus priima kolegijų vadovai. Keleto kolegijų bibliotekų vadovai teigia, kad strateginius bibliotekų veiklos klausimus priima aukštosios mokyklos vadovai, dažnai nedalyvaujant bibliotekų vadovams. Tokia situacija yra nenaudinga visiems ugdymo proceso dalyviams, kadangi bibliotekos ne tik gilina ir tiria vartotojų poreikius, bet yra gerai susipažinę su informacinių šaltinių pasiūla ir galimybėmis juos įsigyti.

Vertinant aukštųjų mokyklų bibliotekas, galima teigti, kad pagal teikiamų paslaugų kokybę ir kiekybę universitetų bibliotekos lygiuojasi į Europos ir kitų šalių universitetų bibliotekas. Kolegijos į bibliotekų kompiuterizacijos procesą ir bibliotekų kaitos procesus įsijungė šiek tiek vėliau, tačiau perimdamos universitetinių bibliotekų patirtį sėkmingai diegia tuos pačius technologinius sprendimus, pradėjo el. išteklių prenumeratą, išplėtė teikiamų paslaugų ratą.

2.3. Bibliotekų aprūpinimas informacijos ištekliais ir kitomis priemonėmis

Pagrindinis akademinės bibliotekos tikslas - patenkinti akademinės bendruomenės poreikius studijoms ir mokslinei tiriamajai veiklai reikalingais informacijos ištekliais, o taip pat aprūpinti aukštųjų mokyklų dėstytojus ugdymo procesui reikalinga metodine literatūra. Siekdama šio tikslo, biblioteka turi nuolat sekti, įsigyti ir pateikti savo vartotojams naujai išleidžiamus informacijos šaltinius. Bibliotekos fondus papildantys informacijos šaltiniai turi atitikti aukštosios mokyklos prioritetines mokslo kryptis bei vartotojų poreikius, todėl biblioteka privalo nuolat tirti studentų ir dėstytojų poreikius jiems reikalingai studijų ir mokslinei literatūrai ar kitiems informacijos šaltiniams. Kita vertus, akademinės

bendruomenės nariai turi išreikšti savo poreikius ir aktyviai dalyvauti bibliotekos išteklių fondo formavimo procese.

Aukštosios mokyklos komplektuodamos savo bibliotekų fondus vadovaujasi LR Bibliotekos įstatymu ir LR Kultūros ministerijos patvirtintais *Lietuvos bibliotekų fondo nuostatais*, 2006-12-11, kuriuose teigiama, kad „mokslo, aukštųjų mokyklų bei kitų švietimo institucijų bibliotekos komplektuoja spaudinių ir kitų dokumentų fondus, sudarančius prielaidas šiai institucijai įgyvendinti mokslo, didaktinius ir ugdymo tikslus, tobulinti skaitytojų kvalifikaciją“. Aukštųjų mokyklų bibliotekos vykdydamos fondų komplektavimą, vadovaujasi Bibliotekų įstatymu, poįstatyminiais ir institucijos vidiniais dokumentais.

Pastaraisiais metais iš esmės pasikeitė fondų komplektavimo principai. Nuo kiekybės pereinama prie kokybės. Fondų formavimo vidiniuose dokumentuose bibliotekos nusistatė prioritetus įsigyjamiems ir saugomiems dokumentams. Universitetinės bibliotekos ypatingą dėmesį skiria mokslinių knygų užsienio kalbomis komplektavimui. Jau dešimtmetis vykdyti kryptingą leidinių užsienio kalbomis komplektavimą padeda knygų tiekėjų universitetuose organizuojamos naujų leidinių parodos. Prieš parodą fakultetams ir katedromis pristatomi naujausi įvairių užsienio leidyklų katalogai. Parodoms knygos atrenkamos pagal fakultetų, katedrų ir atskirų universiteto bendruomenės narių pateiktus pageidavimus. Tokiu būdu siekiama, kad į parodą būtų atvežtos dėstytojų ir mokslininkų pageidaujamos knygos.

Pagal statistikos duomenis aukštųjų mokyklų bibliotekų kolekcijos yra pakankamai gausios: universitetų bibliotekų fonduose buvo daugiau kaip 11,5 mln. fizinių vienetų, kolegijose – 1,3 mln. (2007 12 31 duomenys), tai sudaro 44,5 proc. viso Švietimo ir mokslo ministerijos sektoriaus bibliotekų fondo (Senkus, 2008, p. 5), arba apie 12,5 proc. visų Lietuvos bibliotekose saugomų fizinių vienetų. Leidinių kiekis, tenkantis vienam studentui (13 lentelė), atrodo, taip pat turėtų būti pakankamas. Tačiau taip atrodo tik iš pirmo žvilgsnio. Analizuojant sukaupitų fondų kokybinius rodiklius, galima pastebėti, kad per ilgus bibliotekų veiklos dešimtmečius jose sukaupta daug senos rusiškos literatūros, kuri šiandien tampa atitinkamos mokslo srities istorijos dalimi. Ši literatūra studijų procese naudojama itin retai, nes ji yra pasenusi ir neatitinka nei studijų, nei mokslo informacinių reikmių, be to, studentai nemoka rusų kalbos.

Mokslo administravimo ir vertinimo sistema, mokslininkų ir pedagogų atestacijos procesai studijų ir mokslo literatūros kūrėjus verčia publikuotis pripažintose pasaulinėse mokslo leidyklose, kurių produkcija yra įvertinama pasaulinėmis kainomis. Žinodamos informacijos šaltinių poreikį ir turėdamos dėstytojų ir mokslininkų pageidavimus, bibliotekos, gaudamos labai menkas lėšas, negali nupirkti visų pageidaujamų leidinių, todėl įsigyja tiksliai po vieną egzempliorių pačių reikalingiausių ir pagrindinių mokslo knygų. Jauni mokslininkai, doktorantai ir magistrantai ypač jaučia naujausių, mokslinei tiriamajai veiklai reikalingų informacijos išteklių trūkumą.

13 lentelė. Spausdintų ir el. išteklių kolekcijos, tenkančios vienam studentui

Aukštosios mokyklos pavadinimas	Fondas, egz.	Fondas, pav.	Egz./ 1 studentui	Oficialus studentų skaičius (2007.10.01 būklei)	Bibliotekų pateiktas studentų skaičius
Kauno medicinos universitetas	628.507	210.492	158	3.973	5.010
Kauno technologijos universitetas	1.469.112	641.841	87	16.912	23.558
Klaipėdos universitetas	450.475	144.495	49	9.274	9.429
Lietuvos karo akademija	139.287	32.100	370	376	376
Lietuvos kūno kultūros akademija	162.126	40.965	66	2475	2.475
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	243.262	145.002	216	1126	1.118
Lietuvos veterinarijos akademija	209.236	44.889	128	1.638	1.783
Lietuvos žemės ūkio universitetas	510.131	156.260	70	7.243	6.691
Mykolo Riomerio universitetas	217.684	40.315	12	17.713	18.335
Šiaulių universitetas	412.940	122.430	35	11.788	13.278
Vilniaus dailės akademija	91.043	58.943	44	2071	2.071
Vilniaus Gedimino technikos universitetas	583.365	122.071	38	15.306	17.566
Vilniaus universitetas	5.455.545	2.032.476	231	23.652	22.865
Vilniaus pedagoginis universitetas	709.061	187.141	61	11.640	11.640
Vytauto Didžiojo universitetas	223.782	110.188	27	8.397	8.642
Alytaus kolegija	30.239	4.306	17	1.744	1.484
Kauno kolegija	173.169	67.449	19	8.889	8.889
Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija	47.916	13.325	57	836	411
Kauno technikos kolegija	39.171	7.982	27	1437	1.010
Klaipėdos kolegija	61.615	12.173	36	1715	1.690
Kolpingo kolegija	3.267	1.492	5	660	638
Marijampolės kolegija	83.263	21.683	39	2146	1.906
Panevėžio kolegija	102.935	54.999	46	2254	1.700
Šiaulių kolegija	67738	22168	26	2595	2926
Šiaurės Lietuvos kolegija	1.181	779	2	-	600
Utenos kolegija	53.814	18.315	23	2376	2.153
Vakarų Lietuvos verslo kolegija	11.895	1.068	10	-	1.244
Vilniaus kolegija	299.664	82.441	32	9412	9.412
Vilniaus statybos ir dizaino kolegija	127.972	26.184	48	2639	2.775
Žemaitijos kolegija	39.649	9.451	19	2126	2.110

Informaciją apie naujus leidinius ir elektroninius išteklius akademinės bibliotekos dažniausiai gauna tiesiogiai iš Lietuvos ir užsienio leidėjų, duomenų bazių teikėjų arba atlieka jos paiešką internete (14 lentelė). Glaudus bibliotekų bendravimas ir bendradarbiavimas su leidėjais, elektroninės prieigos teikėjais užtikrina greitą ir efektyvią komunikaciją, sudaro sąlygas įsigyti ar suteikti prieigą prie pačių naujausių informacijos šaltinių.

Tyrimo rezultatai rodo, kad visų aukštųjų mokyklų bibliotekos palaiko nuolatinius ryšius su Lietuvos leidėjais. Su užsienio leidėjais bendrauja daugelis universitetinių bibliotekų, tuo tarpu kolegijų bibliotekos tiesiogiai su užsienio leidėjais bendrauja retai. Tik keletas kolegijų bibliotekų teigia naujausią informaciją gaunančios iš užsienio leidėjų. Gana populiarius naujausios informacijos radimo būdas tiek universitetų, tiek kolegijų bibliotekose – atlikti jos paiešką internete.

14 lentelė. Naujausios informacijos gavimo būdai

Naujausios informacijos tipas	Informacijos gavimo būdas	Universitetų bibliotekose*	Kolegijų bibliotekose*
Spausdintus mokslinės informacijos šaltinius	Gauna informaciją iš Lietuvos leidėjų	11/14	12/15
	Gauna informaciją iš užsienio leidėjų	13/14	3/15
	Leidinių paiešką atlieka internete	14/14	12/15
	Pageidavimus pateikia dėstytojai	14/14	12/15
	Pageidavimus pateikia studentai	3/14	11/15
Studijų literatūrą	Gauna informaciją iš Lietuvos leidėjų	11/14	11/15
	Gauna informaciją iš užsienio leidėjų	10/14	2/15
	Leidinių paiešką atlieka internete	12/14	14/15
	Pageidavimus pateikia dėstytojai	13/14	15/15
	Pageidavimus pateikia studentai	9/14	15/15
Dėstyimo metodikos / Metodinę literatūrą	Gauna informaciją iš Lietuvos leidėjų	9/14	10/15
	Gauna informaciją iš užsienio leidėjų	6/14	10/15
	Leidinių paiešką atlieka internete	11/14	4/15
	Pageidavimus pateikia dėstytojai	13/14	12/15
	Pageidavimus pateikia studentai	1/14	2/15
El. ištekliai ir duomenų bazės	Gauna informaciją iš Lietuvos leidėjų	5/14	5/15
	Gauna informaciją iš užsienio leidėjų	13/14	4/15
	Leidinių paiešką atlieka internete	11/14	5/15
	Pageidavimus pateikia dėstytojai	12/14	3/15
	Pageidavimus pateikia studentai	2/14	0/15

*- pateikiamas informacijos gavimo būdą naudojančių bibliotekų ir visų tam tikro tipo bibliotekų santykis

Bibliotekų teigimu, beveik visose universitetinių aukštųjų mokyklų bibliotekose dėstytojai apklausiami, siekiant išsiaiškinti jų pageidavimus naujausiai mokslinei, studijų ir metodinei literatūrai. Dėstytojų pageidavimus elektroninių išteklių prieigai taip pat siekia išsiaiškinti beveik visos universitetų bibliotekos. Kolegijų dėstytojai taip pat dalyvauja spausdintų leidinių bibliotekų fondo komplektavimo procese, dėl poreikio el. ištekliais dėstytojai nėra apklausiami. Tai galima būtų paaiškinti tuo, kad kolegijų bibliotekos dar tik pradeda prenumeruoti el. ištekliai, o jų vartotojai mažai susipažinę su el. ištekliais, todėl negali jų tinkamai pasirinkti ir pateikti. Kita vertus, kolegijose dėstytojai daugiau dėmesio skiria studijoms, negu mokslinei veiklai, todėl jie mažiau domisi moksliniais šaltiniais prieinamais per duomenų bazes.

Komplektuodamos informacijos šaltinius, bibliotekos atsižvelgia ir į studentų pageidavimus. Jie dažniausiai apklausiami siekiant išsiaiškinti jų poreikius studijų literatūrai. Penkiuose iš 14 universitetų ir dviejose iš 11 kolegijų studentai nėra apklausiami, kokios studijų literatūros jiems reikėtų.

Akivaizdu, kad vartotojai pageidavimus informacijos šaltiniams lengviau gali pateikti tuomet, jeigu bibliotekos yra linkę su vartotojais bendrauti ir bendradarbiauti, sudaro sąlygas jiems pateikti pageidavimus įvairiais būdais ir formomis: žodžiu, raštu, el. paštu, telefonu,

internete ir kt. Apklausus akademinių bibliotekų darbuotojus galima pastebėti, kad bibliotekos vartotojų informacijos šaltinių pageidavimams išsiaiškinti naudoja įvairius būdus ir priemones: gauna tiesiogiai bendraujant, telefonu ar elektroniniu paštu. Kai kurios universitetinės aukštosios mokyklos organizuoja informacines dienas, kurių metu ne tik populiaria bibliotekos teikiamas paslaugas, bet ir sužino vartotojų informacijos poreikius. Gana modernus ir efektyvus informacijos gavimo metodas – bibliotekos svetainėse patalpinta leidinių užsakymo kortelė, kurią vartotojas užpildo ir išsiunčia tiesiogiai bibliotekai. Kai kuriose bibliotekose dėstytojai pildo leidinių užsakymo korteles arba pateikia užsakomų leidinių sąrašus.

Beveik visos aukštųjų mokyklų, išskyrus vienos kolegijos, bibliotekos vykdo vartotojų apklausas, siekdamos išsiaiškinti savo vartotojų poreikius informacijos šaltiniams. Visose universitetinėse aukštosiose mokyklose apklausiami dėstytojai ir mokslininkai, 8 iš 14 – studentai ir 10 iš 14 – administracija ir vadovai. Visose kolegijose, išskyrus vieną, apklausiami dėstytojai ir studentai, 7 iš 15 – administracijos vadovai, ir tik vienoje – mokslininkai. Tai patvirtina, kad kolegijose bibliotekos veikla orientuota į studijų, o ne mokslinę tiriamąją veiklą.

Tiek universitetuose, tiek kolegijose bibliotekos informaciją apie informacijos šaltinių poreikius dažniausiai gauna pateikę naujų leidinių sąrašus fakultetams ir/ar katedroms. Daugelyje universitetų dėstytojai pageidavimus informacijos šaltiniams taip pat aktyviai teikia el. paštu ir parodų metu. Kolegijose elektroniniu paštu pageidavimus gauna du trečdaliai, t.y. 10 iš 15 kolegijų bibliotekų, o parodų metu pageidavimai gaunami tik 6 iš 15 bibliotekų. Apklaustos vykdomos gana dažnai, daugelis tiek universitetų, tiek kolegijų apklausas spausdintoms knygoms vykdo keletą kartų per semestrą. Universitetų bibliotekose periodiniams leidiniams pageidavimai renkami dažniausiai kartą metuose, kadangi sutartys su tiekėjais pasirašomos vieną kartą metuose, metų pabaigoje. Kolegijos apklausas vykdo kartą per semestrą. Duomenų bazių prenumeratos sutartys pasirašomos dažniausiai keliems metams, tačiau bibliotekos apklausas vykdo keletą kartų per semestrą, kadangi atskiroms duomenų bazėms sutartys pasirašomos metų bėgyje.

Nors daugelis bibliotekų teigia, kad jos nuolat apklausia dėstytojus ir studentus apie jų informacijos poreikius, studentų atsakymai rodo, kad ne visuomet studentai žino apie tai, kam, kur ir kada gali pateikti savo pageidavimus dėl jiems reikalingų informacijos šaltinių. Studentų imtyje į klausimą, ar teikia pageidavimus įsigyti spausdintas knygas, tik nedidelė dalis studentų nesidomi arba neatsakė į klausimą (11,5 proc.), tačiau daugelis studentų nežino, kaip tai galėtų padaryti - net 38,5 proc. respondentų. Dar didesnis skaičius studentų nežino, kaip galėtų pateikti pageidavimus įsigyti el. leidinius (49,4 proc.) ir el. išteklius iš duomenų bazių (46,6 proc.). Neatsakiusių ir nesidominčių skaičius taip pat nemažas: el. leidiniais - 19,8 proc., el. ištekliais iš duomenų bazių – 21,3 proc. Tokie studentų atsakymai leidžia manyti, kad trūksta informacijos apie tai, kaip studentai gali pateikti savo pageidavimus ir tuo pačiu formuoti bibliotekos fondą. Vadinasi bibliotekos turi ieškoti efektyvesnių būdų, kaip informuoti savo vartotojus apie galimybę pateikti savo pageidavimus informacijos ištekliams.

Atskirose universitetų ir kolegijų studentų imtyse pastebėti statistiškai reikšmingi skirtumai teikiant pageidavimus visų tipų informacijos ištekliams (15 lentelė). Kolegijų studentų imtyje daugiau respondentų neatsakė arba nesidomi fondų formavimu, tačiau tarp ši klausimą atsakiusių respondentų kolegijų studentai aktyviau teikia pageidavimus dėl jų poreikių tenkinimo pagal visus šaltinių tipus.

15 lentelė. Studentų pageidavimų informacijos šaltiniams pateikimo procentiniai dažniai

Informacijos šaltinio tipas	Aukštosios mokyklos tipas	Neatsakė	Taip	Apie tokią galimybę nežinau	Manęs tai nedomina	p
Studentų imtis, universitetų studentai N=910, kolegijų studentai N=600						
Spausdintoms knygoms	Universitetas	2,9	47,4	46,3	6,3	0,000
	Kolegija	4,0	58,2	30,0	11,8	
E. leidiniams (CD-ROM, DVD-ROM)	Universitetas	5,8	30,0	58,6	11,4	0,000
	Kolegija	9,3	38,2	47,9	16,9	
E. ištekliams (duomenų bazėms, el. žurnalams)	Universitetas	5,6	34,5	54,1	11,4	0,000
	Kolegija	10,8	35,5	44,5	20,0	

Analizuojant dėstytojų atsakymus, ar jie teikia pageidavimus, kokius informacijos išteklius biblioteka turėtų įsigyti, spausdintų leidinių fondo formavimo procese dalyvauja dauguma dėstytojų, tik 4,4 proc. respondentų neatsakė į šį klausimą arba atsakė, kad tai jų nedomina, o 7,1 proc. nežino, kaip tai galėtų padaryti. Elektroniniais leidiniais kompaktinėse plokštelėse naudojasi ir teikia pageidavimus mažiau kaip pusė dėstytojų: 38,4 proc. dėstytojų neatsakė į šį klausimą arba jų tai nedomina ir 16,3 proc. nežino, kaip jie galėtų pateikti savo pageidavimus. El. ištekliams, esančiais duomenų bazėse, taip pat domisi mažiau dėstytojų: 31,5 proc. dėstytojų neatsakė į šį klausimą arba jų tai nedomina ir 14,1 proc. atsakė, kad nežino, kaip pateikti pageidavimus.

Statistiškai reikšmingi skirtumai universitetų ir kolegijų dėstytojų imtyse pastebėti teikiant pageidavimus įsigyti spausdintas knygas ir el. išteklius iš duomenų bazių (16 lentelė).

16 lentelė. Dėstytojų pageidavimų informacijos šaltiniams pateikimo procentiniai dažniai

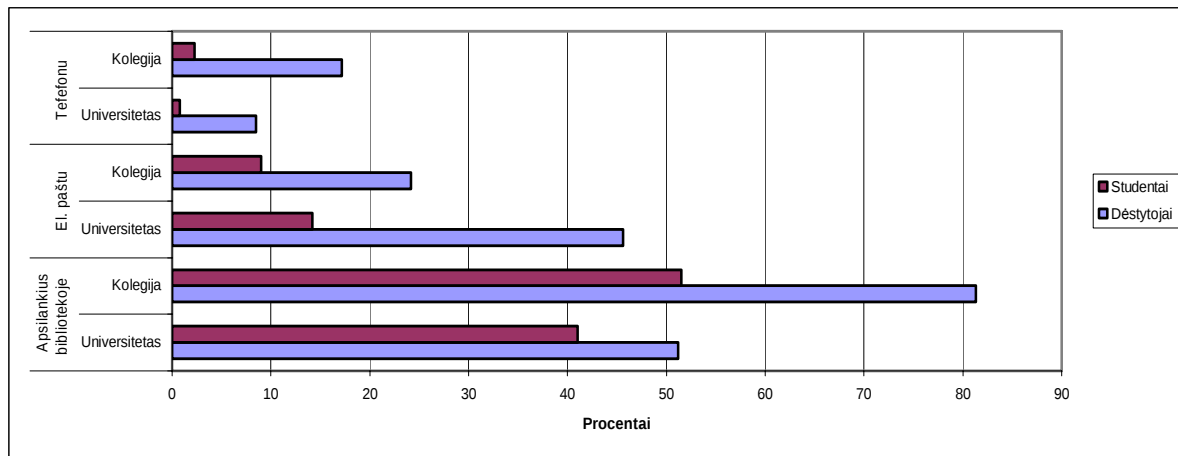
Informacijos šaltinio tipas	Aukštosios mokyklos tipas	Neatsakė	Taip	Apie tokią galimybę nežinau	Manęs tai nedomina	p
Dėstytojų imtis: universitetų dėstytojai N=254, kolegijų dėstytojai N=199						
Spausdintoms knygoms	Universitetas	4,3	88,1	9,1	2,9	0,043
	Kolegija	0,5	94,4	5,1	,5	
E. leidiniams (CD-ROM, DVD-ROM)	Universitetas	33,9	61,9	29,2	8,9	0,064
	Kolegija	29,1	71,6	17,7	10,6	
E. ištekliams (duomenų bazėms, e. žurnalams)	Universitetas	24,0	75,6	19,7	4,7	0,050
	Kolegija	28,1	69,9	18,2	11,9	

Tiek universitetuose, tiek kolegijose pageidavimus dėl informacijos šaltinių įsigijimo dauguma studentų pateikia apsilankę bibliotekoje (17 lentelė). Skirtingo tipo aukštosiose mokyklose pageidavimų pateikimas apsilankius bibliotekoje arba telefonu studentų pageidavimų pateikimo būdas statistiškai reikšmingai skiriasi: kolegijose studentai dažniau nei universitetuose savo poreikius pateikia apsilankę bibliotekoje, tuo tarpu el. paštu pageidavimus pateikia didesnis procentas universiteto studentų.

17 lentelė. Pageidavimų pateikimo būdo procentiniai dažniai

Informacijos pageidavimų pateikimo būdas	Aukštosios mokyklos tipas	Dėstytojų imtis	p	Studentų imtis	p
Apsilankius bibliotekoje	Universitetas	51,2	0,000	41,0	0,000
	Kolegija	81,3		51,5	
El. paštu	Universitetas	45,6	0,000	14,2	0,000
	Kolegija	24,2		9,0	
Telefonu	Universitetas	8,5	0,005	0,8	0,000
	Kolegija	17,2		2,3	

Dėstytojų imtyje pageidavimų pateikimo būdai reikšmingai skiriasi (17 lentelė). Dauguma kolegijos dėstytojų (81,3 proc.) pageidavimus pateikia apsilankę bibliotekoje ir tik ketvirtadalis (24,2 proc.) pageidavimus pateikia el. paštu. Tuo tarpu pusė universiteto dėstytojų pageidavimus dėl informacijos šaltinių įsigijimo pateikia apsilankę bibliotekoje (51,2 proc.) ir beveik pusė – el. paštu (45,6 proc.). Telefonu pageidavimus teikia gana nedaug (8,5 proc.) dėstytojų universitete ir apie penktadalį dėstytojų kolegijose (17,2 proc.).

1 pav. Pageidavimų dėl informacijos šaltinių įsigijimo pateikimo būdų prioritetai

Aukštųjų mokyklų bibliotekų fondai naujais informacijos ištekliais yra papildomi nuolat. Spausdintos knygos perkamos ištisus metus, spausdinti lietuviški žurnalai prenumeruojami kiekvieną pusmetį, užsienio žurnalai – vieną kartą metuose, sutartis duomenų bazių prenumeratai sudaroma pagal susitarimą su tiekėju: vieneriems arba keleriems metams.

Visų tipų bibliotekų fondų komplektavimo ir formavimo tvarką nusako Lietuvos bibliotekų įstatymas ir poįstatyminiai dokumentai: Lietuvos bibliotekų fondo nuostatai ir Bibliotekos fondo apsaugos nuostatai. Visos Lietuvos aukštosios mokyklos bibliotekos vadovaujasi minėtais dokumentais. Kai kurios bibliotekos šių dokumentų pagrindu yra parengę vidinius fondų komplektavimo ir formavimo dokumentus.

Analizuojant bibliotekos vadovų vertinimus bibliotekų aprūpinimo tinkamomis priemonėmis klausimais, galima pastebėti, kad tik 4 universitetų ir 6 kolegijų bibliotekos fizinę aplinką vertina gerai, po 7 – vidutiniškai ir 3 universitetų bei 2 kolegijų bibliotekose – blogai. Kolegijų bibliotekos vadovai geriau nei universitetų vertina aprūpinimą kompiuteriais ir informacinėmis technologijomis: gerai vertina 10, vidutiniškai – 3 ir blogai – 2. Tuo tarpu universitetuose tik 4 bibliotekos vadovai įvertino aprūpinimą IT gerai, 9 – vidutiniškai ir 1 – blogai. Vertinant aprūpinimą spausdintais leidiniais, kolegijų bibliotekų vadovai taip pat vertina geriau: 9 – gerai, 6 – vidutiniškai. Universitetų bibliotekų vadovai vertina kritiškiau: 3 – gerai, 8 vidutiniškai ir 3 blogai. Aprūpinimą el. leidiniais tiek kolegijų, tiek universitetų bibliotekų vadovai vertina panašiai: gerai – 4 kolegijų ir 2 universitetų bibliotekų, vidutiniškai – 8 kolegijų ir 10 universitetų bibliotekų ir blogai po 1 aukštosios mokyklos biblioteką. Aprūpinimą duomenų bazėmis taip pat vertina panašiai: po 2 bibliotekas vertina gerai, 8 kolegijų ir 12 universitetų bibliotekos – vidutiniškai, 4 kolegijų bibliotekos vertina blogai. Tokie vertinimai yra gana subjektyvūs, kadangi jie dažniausiai priklauso nuo skirtingų poreikių universitetuose ir kolegijose, o taip pat nuo aukštojoje mokykloje vyraujančių studijų kryptių. Ypatingai tai akivaizdu analizuojant aprūpinimo duomenų bazėmis vertinimus: universitetų bibliotekos padėtį vertina vidutiniškai, nors prenumeruoja po keliolika ar

keltasdešimt duomenų bazių, panšius vertinimus pateikia ir kolegijų bibliotekos, nors jos turi prieigą tik prie keleto EBSCO duomenų bazių.

Apibendrinant aukštųjų mokyklų aprūpinimo informacijos ištekliais klausimus, galima pastebėti, kad bibliotekų informacijos išteklių kolekcijos yra negausios ir nepakankamos, bibliotekos yra pajėgios įsigyti tik dalį dėstytojų ir mokslininkų pageidaujamos mokslo ir studijų literatūros. Bibliotekos fondų, ypač spausdintų leidinių, komplektavime aktyviai dalyvauja dėstytojai. Bibliotekos darbuotojai, atsakingi už bibliotekos fondų komplektavimą ir formavimą palaiko nuolatinį ryšius su katedromis ir dėstytojais bei mokslininkais, informuoja apie leidyklų naujienas ir planuojamus išleisti leidinius. Visos aukštųjų mokyklų bibliotekos vykdo bibliotekos aprūpinimo ištekliais tyrimus, atlieka pageidavimų analizę ir atsižvelgdamos į juos įsigyja studijoms ir mokslui reikalingus išteklius.

2.4. Naudojimasis bibliotekų paslaugomis ir ištekliais

Ilgus metus pagrindinė bibliotekos funkcija buvo kaupti bei saugoti spausdintus informacijos šaltinius ir pateikti juos vartotojams. Pastarieji keletas dešimtmečių įnešė didžiulius pokyčius tiek į aukštųjų mokyklų, tiek į jų padalinių - bibliotekų veiklą. Dabartiniu metu akademinė biblioteka ne tik aprūpina akademinę bendruomenę informacijos šaltiniais, esančiais jos fonduose, bet ir suteikia prieigą prie nutolusių informacijos šaltinių, sudaro sąlygas naudotis įvairių tipų ir formatų informacija. Bibliotekoje vartotojai gali naudotis ne tik skaityklomis, bet ir kompiuteriais, skeneriais, spausdintuvais, bevieliu internetu ir daugeliu kitų paslaugų.

Dėstytojams ir studentams buvo pateiktas klausimas, kokiomis *bibliotekos paslaugomis ir kaip dažnai jie naudojasi*. Studentai biblioteka naudojasi tuomet, kai jiems reikia susirasti literatūrą studijoms. Dažniausiai studentai naudojasi skaitykla individualiam darbui, šiek tiek rečiau grupiniam darbui, skolinasi leidinius į namus arba studijuoja juos bibliotekų skaityklose. Kadangi bibliotekos įsigyja tik po keletą ar keliolika leidinių egzempliorių, todėl jų nepakanka studentams paskolinti į namus. Dėl šios priežasties studentai dažnai kopijuoja jiems reikalingų leidinių ištraukas. Informacijos paieškos klausimais studentai dažnai konsultuojasi su bibliotekos darbuotojais. Ši paslauga populiari tiek universitetų, tiek kolegijų studentų tarpe. Studentai taip pat labai aktyviai naudojasi bibliotekoje esančiais kompiuteriais.

Apskaičiuoti studentų naudojimosi bibliotekos ištekliais reitingai ir naudojimo dažniai, statistiškai įvertinta priklausomybė tarp naudojimosi paslaugomis dažnio ir aukštosios mokyklos tipo. Duomenys (18 lentelė) rodo, kad statistiškai reikšmingas skirtumas nustatytas dvylikai iš šešiolikos pateiktų paslaugų. Statistiškai reikšmingi skirtumai nenustatyti tik skolinantis knygas į namus, kopijuojant spausdintų leidinių ištraukas, naudojantis kompiuterinėmis darbo vietomis ir dalyvaujant bibliotekininkų organizuotuose mokymuose. Pirmosios trys paslaugos yra dažniausiai naudojamos studentų, tuo tarpu mokymai užima paskutiniąsias reitingo pozicijas.

Universitetų ir kolegijų studentai teikia skirtingus prioritetus bibliotekų paslaugoms. Universitetų studentai aktyviai naudojasi bibliotekos kompiuteriniu katalogu ir bibliotekos darbuotojų parengtu interneto šaltinių katalogu, tuo tarpu kolegijų studentų tarpe ši paslauga nėra populiari. Tokie prioritetų skirtumai gali būti paaiškinti tuo, kad kolegijų bibliotekose kompiuterinis katalogas atsirado vėliau, negu universitetų bibliotekose, jose yra mažiau leidinių, todėl studentams yra įmanoma surasti reikalingus leidinius ir be kompiuterinio katalogo. Tuo tarpu universitetų bibliotekose surasti leidinių be katalogo yra sudėtinga (kartais ir neįmanoma), jis padeda surasti konkretų leidinį arba pagreitina jo paiešką.

Universitetų studentai dažnai naudojasi mokslo ir studijų institucijų mokslo publikacijų duomenų bazėmis: bent kartą per savaitę – 24,9 proc., kartą per mėnesį – 34,8

proc., nesinaudoja tik 13,8 proc. studentų. Jose rasta informacija apie straipsnius ir konferencijų pranešimus naudojama rengiant referatus, kursinius ar baigiamuosius darbus. Kolegijų studentai publikacijų duomenų bazėmis bent kartą per mėnesį naudojami tik 21,1 proc. studentų, nesinaudoja net 37,7 proc. studentų.

18 lentelė. Studentų naudojamos bibliotekos paslaugos

Bibliotekos paslaugos	Aukštosios mokyklos tipas	Beveik kasdien	Bent kartą per savaitę	Bent kartą per mėnesį	Bent kartą per semestrą	Kartą per metus	Nesinaudoju	Vidurkis	Reitingas	p
Skolinuosi knygas į namus	Universitetas	4,4	22,7	38,6	25,6	4,2	4,5	2,84	2	0,115
	Kolegija	5,0	26,0	31,2	28,7	4,3	4,8	2,84	1	
Naudojuosi spausdintais leidiniais bibliotekos skaitykloje	Universitetas	7,0	22,7	28,3	24,9	6,2	11,0	2,66	5	0,000
	Kolegija	7,0	21,1	23,1	21,6	6,9	20,3	2,39	6	
Naudojuosi e. leidiniais (CD-ROM, DVD-ROM)	Universitetas	1,2	3,8	5,9	12,9	10,2	66,0	0,75	14	0,011
	Kolegija	2,2	5,5	9,6	13,9	10,4	58,4	1,00	9	
Naudojuosi skaitykla individualiam darbui	Universitetas	12,6	28,0	26,6	16,9	5,6	10,4	2,94	1	0,000
	Kolegija	10,8	21,8	10,8	19,5	7,8	18,3	2,53	4	
Naudojuosi skaitykla atlikdamas grupinį darbą	Universitetas	4,4	14,0	21,8	25,1	10,3	24,3	2,04	8	0,015
	Kolegija	5,0	10,8	22,2	30,8	6,3	24,8	2,03	8	
Kopijuojų spausdintų leidinių ištraukas	Universitetas	10,6	26,6	24,7	18,7	4,9	14,4	2,76	4	0,573
	Kolegija	12,5	22,5	25,4	19,4	5,3	14,9	2,73	3	
Naudojuosi kompiuterinėmis darbo vietomis	Universitetas	17,3	24,6	20,5	13,4	5,2	19,0	2,79	3	0,272
	Kolegija	20,5	21,0	18,0	15,2	5,0	20,3	2,76	2	
Spausdinu parengtus darbus arba informaciją iš interneto	Universitetas	5,4	13,6	21,4	14,2	6,7	38,8	1,81	10	0,000
	Kolegija	10,3	17,7	20,0	16,7	5,7	29,7	2,21	7	
Naudojuosi skeneriu	Universitetas	1,2	3,9	8,5	9,4	6,8	70,2	0,73	15	0,002
	Kolegija	2,7	7,5	9,5	10,0	4,0	66,2	0,96	10	
Naudojuosi bibliotekos prenumeruojamomis duomenų bazėmis (pvz., EBSCO, Emerald, ScienceDirect) universitete arba bibliotekoje	Universitetas	2,8	5,0	10,0	14,1	7,9	60,4	1,00	12	0,000
	Kolegija	0,7	2,5	5,0	6,7	10,2	75,0	0,52	14	
Naudojuosi bibliotekos prenumeruojamomis duomenų bazėmis (pvz., EBSCO, Emerald) namuose	Universitetas	2,1	4,1	7,9	11,8	8,2	65,9	0,82	13	0,000
	Kolegija	1,0	1,8	3,3	4,0	4,5	85,3	0,35	16	
Naudojuosi bibliotekos parengtu interneto nuorodų katalogu	Universitetas	6,1	12,6	22,6	16,3	10,2	32,2	1,91	9	0,000
	Kolegija	1,2	4,7	9,2	12,3	7,8	64,8	0,85	12	
Naudojuosi bibliotekos kompiuteriniu katalogu	Universitetas	9,7	20,4	26,7	15,6	8,2	19,5	2,49	6	0,000
	Kolegija	1,2	5,2	10,7	14,2	7,7	61,1	0,95	11	
Naudojuosi savo institucijos mokslinių publikacijų duomenų baze	Universitetas	2,2	6,5	12,7	19,0	10,5	49,1	1,24	11	0,000
	Kolegija	2,2	3,8	8,5	11,2	8,2	66,1	0,82	13	
Konsultuojuosi su bibliotekos darbuotojais	Universitetas	5,5	15,5	30,1	24,1	8,8	16,0	2,37	7	0,003
	Kolegija	10,3	17,8	24,0	22,7	8,0	17,2	2,48	5	
Dalyvauju bibliotekininkų vykdomuose informacijos paieškos mokymuose	Universitetas	0,3	1,1	1,8	3,4	8,8	84,6	0,27	16	0,187
	Kolegija	0,3	1,3	3,3	4,5	10,8	79,7	0,37	15	

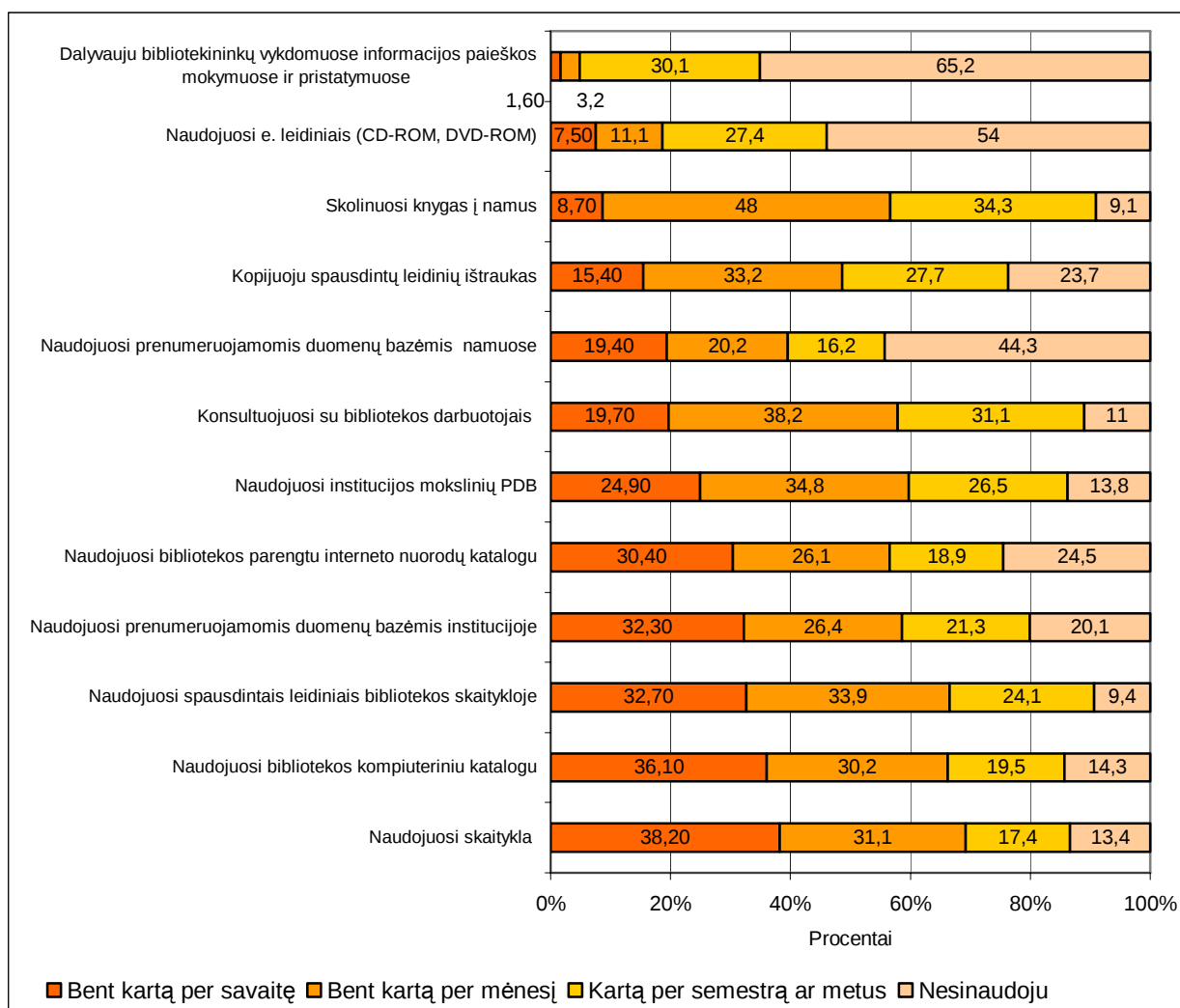
Virš 50 proc.
40-50 proc.

30-40 proc.
20-30 proc.

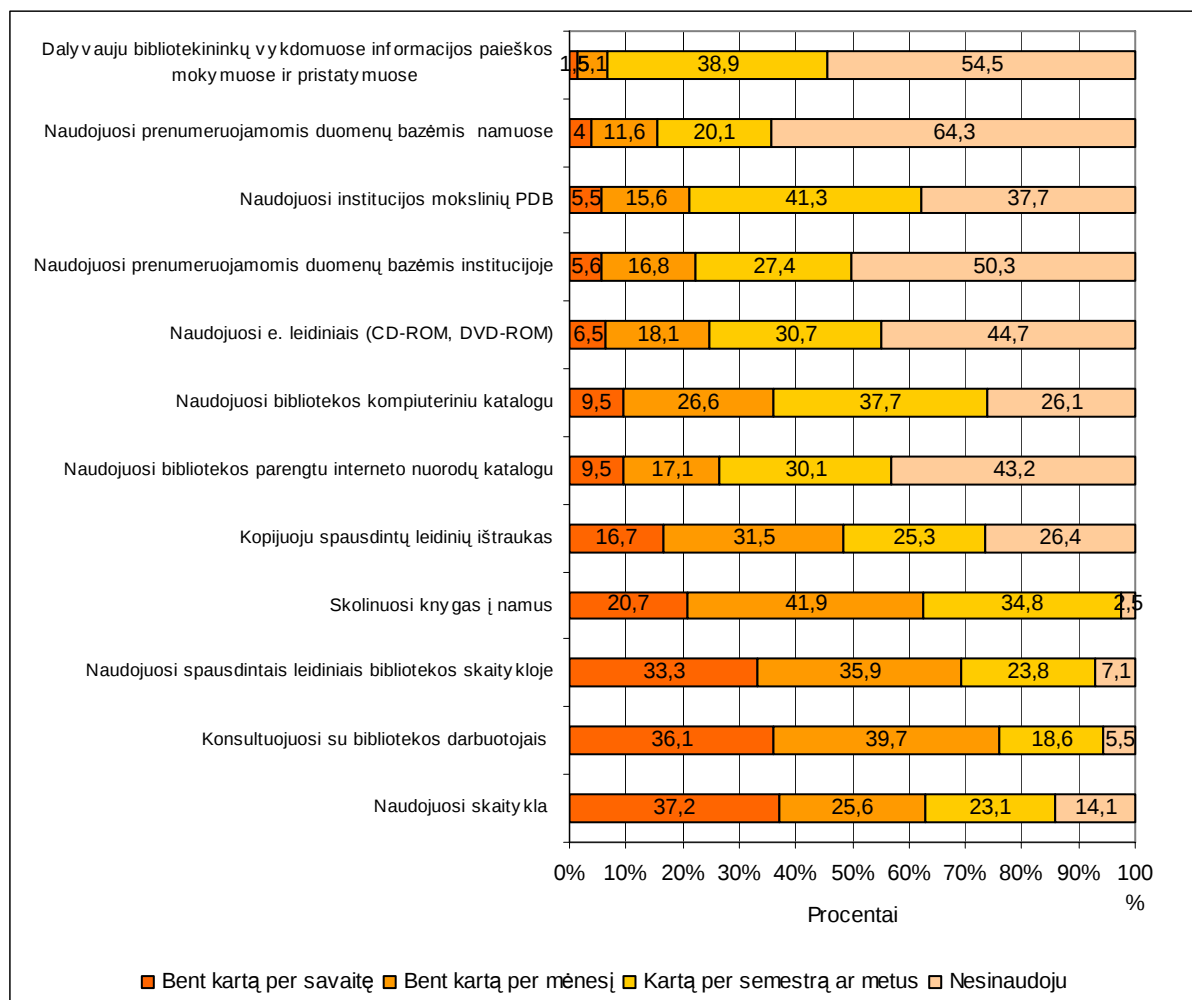
10-20 proc.
Mažiau 10 proc.

Universitetų studentai taip pat aktyviai naudojami prenumeruojamomis duomenų bazėmis bibliotekoje: 32 proc. jomis naudojasi bent kartą per savaitę, 26 proc. kartą per mėnesį. Prenumeruojamomis duomenų bazėmis namuose naudojami mažiau studentų, kadangi tik keletas jų yra prieinamos namuose: bent kartą per savaitę naudojami 19 proc. studentų, kartą per mėnesį - 20 proc. Iš viso nesinaudoja 20,1 proc. studentų. Kolegijų studentai prenumeruojamomis duomenų bazėmis bibliotekoje naudojami žymiai rečiau: bent kartą per savaitę - 5,6 proc., kartą per mėnesį - 16,8 proc. Namuose prenumeruojamomis duomenų bazėmis bent kartą per mėnesį naudojami 15,6 proc. studentų. Pusė kolegijų studentų iš viso nesinaudoja duomenų bazėmis. Viena iš priežasčių yra tai, kad tik 6 kolegijų bibliotekos 2007 m. prenumeravo duomenų bazines. Tačiau galimos ir kitos priežastys: skirtingi universitetų ir kolegijų studentų poreikiai, duomenų bazėse esantys šaltiniai labiau orientuoti į mokslinius

tyrimus, o ne studijas, todėl jie labiau reikalingi aukštesnės pakopos magistrantūros ir doktorantūros studijų studentams. Svarbus naudojimosi duomenų bazėmis barjeras yra anglų kalbos žinios, kadangi duomenų bazėse esantys informacijos šaltiniai yra anglų kalba. Naudojantis duomenų bazėmis reikalingos ne šnekamosios, o dalykinės ir mokslinės anglų kalbos žinios.

2 pav. Universitetų studentų naudojimosi bibliotekų paslaugomis prioritetai, procentais

3 pav. Kolegijų studentų naudojimosi bibliotekų paslaugomis prioritetai, procentais

Siekiant išsiaiškinti nesinaudojimo bibliotekos paslaugomis priežastis, studentams buvo pateikti trys atsakymų variantai ir galimybė patiems pateikti savo atsakymo variantą. Duomenys (19 lentelė) rodo, kad pagrindinė priežastis, kodėl studentai nesinaudoja kai kuriomis bibliotekos paslaugomis – studijose vyraujanti žinių ir informacijos perteikimo aplinka. Beveik pusė studentų mano, kad jiems pakanka dėstytojų paskaitų metu pateiktos medžiagos arba paskaitų konspektų, todėl jie bibliotekoje lankosi ir naudojami jos teikiamomis paslaugomis retai. Taip dažniau mano kolegijų studentai. Skirtumas tarp universiteto ir kolegijos studentų nuomonių taip pat statistiškai reikšmingas. Tokie rezultatai leidžia manyti, kad informacijos poreikiams didžiausią įtaką daro studijose vyraujanti mokymo ir mokymosi aplinka. Esant į mokymą orientuotai aplinkai dėstytojai visą studijoms reikalingą literatūrą pateikia paskaitų metu arba nurodo konkrečius literatūros šaltinius, todėl besimokantieji rečiau lankosi bibliotekoje ieškodami papildomų studijų šaltinių arba naudojami bibliotekoje tik dėstytojo nurodytais informacijos šaltiniais.

Kita studentų nesilankymo ar nesinaudojimo bibliotekos paslaugomis priežastis – informacijos apie bibliotekoje teikiamas paslaugas trūkumas. Per paskutinį dešimtmetį aukštųjų mokyklų, ypač universitetų, bibliotekų teikiamos paslaugos labai išsiplėtė: informacijos šaltinių paieška, jų užsakymas, rezervavimas, prieiga prie duomenų bazių, visateksčio dokumento skaitymas ir naudojimas ir kt. Tačiau studentai ne visada apie šias paslaugas žino ir naudojami jomis. Kolegijų studentai dažniau naudojami tradicinėmis bibliotekų paslaugomis (skolinasi knygas į namus, naudojami skaityklomis), su jomis yra gerai

susipažinę. Todėl pastebėtas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp universitetų ir kolegijų studentų informuotumo apie bibliotekų teikiamas paslaugas.

19 lentelė. Studentų nesinaudojimo bibliotekos paslaugomis priežastys, proc.

Aukštosios mokyklos tipas	Apie daugelį paslaugų nežinau	Užtenka dėstytojų pateiktos medžiagos ir paskaitų konspektų	Netenkina bibliotekos teikiamų paslaugų kokybė
Universitetas	51,5	43,2	3,7
Kolegija	44,4	48,4	4,2
p	0,004	0,027	0,376

Studentai yra patenkinti bibliotekose teikiamų paslaugų kokybe. Absoliuti dauguma studentų nurodė, kad juos tenkina bibliotekoje teikiamų paslaugų kokybė. Tik labai maža jų dalis nurodė, kad bibliotekoje lankosi retai, kadangi juos netenkina bibliotekoje teikiamų paslaugų kokybė.

20 lentelė. Dėstytojų naudojamų bibliotekos paslaugų prioritetai

Bibliotekos paslaugos	Aukštosios mokyklos tipas	Beveik kasdien	Bent kartą per savaitę	Bent kartą per mėnesį	Bent kartą per semestrą	Kartą per metus	Nesinaudoju	Vidurkis	Reitingas	p
Skolinuosi knygas į namus	Universitetas	1,2	7,5	48,0	27,6	6,7	9,1	2,42	7	0,000
	Kolegija	3,0	17,7	41,9	32,3	2,5	2,5	2,79	4	
Naudojuosi spausdintais leidiniais bibliotekos skaitykloje	Universitetas	6,7	26,0	33,9	15,4	8,7	9,4	2,78	2	0,747
	Kolegija	9,1	24,2	35,9	17,2	6,6	7,1	2,91	2	
Naudojuosi e. leidiniais (CD-ROM, DVD-ROM)	Universitetas	0,8	6,7	11,1	15,1	12,3	54,0	1,07	11	0,080
	Kolegija	2,0	4,5	18,1	20,1	10,6	44,7	1,33	9	
Naudojuosi skaitykla	Universitetas	13,8	24,4	31,1	8,3	9,1	13,4	2,85	1	0,015
	Kolegija	15,1	22,1	25,6	18,6	4,5	14,1	2,82	3	
Kopijuojau spausdintų leidinių ištraukas	Universitetas	1,6	13,8	33,2	20,2	7,5	23,7	2,11	9	0,437
	Kolegija	2,0	14,7	31,5	22,3	3,0	26,4	2,11	5	
Naudojuosi bibliotekos prenumeruojamomis duomenų bazėmis (pvz., EBSCO, Emerald, ScienceDirect) universitete arba bibliotekoje	Universitetas	12,6	19,7	26,4	13,8	7,5	20,1	2,56	5	0,000
	Kolegija	1,5	4,1	16,8	18,8	8,6	50,3	1,20	10	
Naudojuosi bibliotekos prenumeruojamomis duomenų bazėmis (pvz., EBSCO, Emerald) namuose	Universitetas	7,5	11,9	20,2	11,5	4,7	44,3	1,73	10	0,000
	Kolegija	0,5	3,5	11,6	13,1	7,0	64,3	0,84	11	
Naudojuosi bibliotekos parengtu interneto nuorodų katalogu	Universitetas	8,3	22,1	26,1	14,2	4,7	24,5	2,42	8	0,000
	Kolegija	2,0	7,5	17,1	24,1	6,0	43,2	1,46	7	
Naudojuosi bibliotekos kompiuteriniu katalogu	Universitetas	8,7	27,4	30,2	14,7	4,8	14,3	2,78	3	0,000
	Kolegija	2,0	7,5	26,6	31,2	6,5	26,1	1,89	6	
Naudojuosi savo institucijos mokslinių publikacijų duomenų baze	Universitetas	6,7	18,2	34,8	19,0	7,5	13,8	2,56	4	0,000
	Kolegija	0,5	5,0	15,6	30,2	11,1	37,7	1,41	8	
Konsultuojuosi su bibliotekos darbuotojais	Universitetas	5,1	14,6	38,2	24,0	7,1	11,0	2,54	6	0,000
	Kolegija	9,5	26,6	39,7	16,1	2,5	5,5	3,08	1	
Dalyvauju bibliotekininkų vykdomuose informacijos paieškos mokymuose ir pristatymuose	Universitetas	0,8	0,8	3,2	9,5	20,6	65,2	0,56	12	0,238
	Kolegija	1,0	0,5	5,1	15,2	23,7	54,5	0,76	12	

Aukštųjų mokyklų dėstytojų naudojimas bibliotekos paslaugomis universitetuose ir kolegijose daugumai paslaugų reikšmingai skiriasi (20 lentelė). Universitetų dėstytojai naudojami dažnai tiek tradicinėmis (skaitykla, spausdintais leidiniais skaitykloje), tiek naujomis bibliotekos paslaugomis (kompiuteriniu katalogu, mokslinių publikacijų duomenų baze, prenumeruojamomis duomenų bazėmis). Tuo tarpu kolegijų dėstytojai dažniau linkę naudotis tradicinėmis paslaugomis: konsultuojasi su bibliotekos darbuotojais, naudojami spausdintais leidiniais skaitykloje, skolinasi knygas į namus, kopijuoja spausdintų leidinių ištraukas. Duomenų bazėmis nesinaudoja daugiau kaip pusė kolegijų dėstytojų. Universitetuose duomenų bazėmis nesinaudoja apie 20,1 proc. dėstytojų. Nors nesinaudojančiųjų skaičius universitetuose yra nedidelis, tačiau jis kelia susirūpinimą, kadangi duomenų bazėse prieinama pati naujausia mokslinė informacija, reikalinga vykdant mokslinius tyrimus ar atnaujinant dėstomų kursų medžiagą.

Siekdami paskatinti naudojamąsi el. informacijos ištekliais bibliotekininkai organizuoja mokymus ir duomenų bazių pristatymus, kuriuose aktyviai kviečia dalyvauti visus akademinės bendruomenės narius. Tokius renginius praveda bibliotekininkai arba duomenų bazių tiekėjų atstovai, tačiau juose susirenka labai mažai dėstytojų, mokslininkų, administracijos vadovų ar studentų.

Apibendrinant studentų ir dėstytojų naudojamąsi bibliotekos paslaugomis galima teigti, kad akademinė bendruomenė tinkamai neišnaudoja bibliotekos teikiamų galimybių. Aukštųjų mokyklų bibliotekų informacijos sistema sudaro sąlygas gauti informaciją apie visose Lietuvos bibliotekose esamus leidinius ir prieinamus el. išteklius, o dažnai ir naudotis jais iš studijų ir darbo vietų. Bibliotekos turėtų skirti daugiau dėmesio bibliotekos paslaugų informacijos sklaidai ir populiarinimui. Tai galima atlikti ne tik pateikiant informaciją bibliotekos svetainėje, bet ir leidžiant skrajutes, lankstinukus, bibliotekos reklaminius bukletus. Bibliotekos veikla taip pat tampa labiau matoma akademinėi bendruomenei tiesioginių kontaktų metu, organizuojant informacines dienas, rengiant pristatymus, seminarus, dalyvaujant seminaruose ir konferencijose. Išteklių ir paslaugų viešinimas turėtų būti vienu iš aukštųjų mokyklų prioritetų. Tai galėtų būti informacijos išteklių ir informacijos sklaidos apie bibliotekos paslaugas integravimas į studijų procesą bakalauro, magistrantūros ir doktorantūros studijų lygmenyse.

2.5. Studentų ir dėstytojų naudojamų informacijos išteklių prioritetai

Analizuojant aukštųjų mokyklų studentų naudojamų informacijos išteklių prioritetus galima pastebėti, kad spausdinti informacijos šaltiniai išlieka svarbūs aukštųjų mokyklų studijų procese (21 lentelė). Abiejų tipų aukštųjų mokyklų studentai dažniausiai naudojami spausdintomis knygomis, kas akivaizdžiai parodo, kad spausdintų informacijos šaltinių komplektavimas išlieka svarbia bibliotekos veiklos sritimi. Spausdintas knygas pirmuoju prioritetu pasirinko 75,1 proc. universitetų ir 65,2 proc. kolegijų studentų. Spausdinti žurnalai užėmė antrąją poziciją universiteto studentų tarpe, tokį pasirinkimą nurodė 38,0 proc. respondentų universiteto studentų imtyje. Kolegijų studentai antroje reitingo pozicijoje nurodė laisvai prieinamus interneto šaltinius: pirmąją reitingo poziciją jiems suteikė 29,8 proc., o antrąją - 21,2 proc. respondentų kolegijų studentų imtyje. Įvertinant modą ($M=1$) galima pastebėti, kad dauguma kolegijos studentų internete laisvai prieinamiems šaltiniams, kaip ir spausdintiems knygoms, nurodė pirmąją reitingo poziciją. Laisvai internete prieinami informacijos šaltiniai užėmė trečiąją poziciją universiteto studentų imtyje: net 16,4 proc. jiems suteikė pirmąją poziciją, 24,7 proc. – antrąją ir 20,8 proc. trečiąją pozicijas. Įvertinant modą, laisvai prieinamiems šaltiniams dauguma studentų, kaip ir spausdintiems žurnalams suteikė antrąją reitingo poziciją. Tai, kad tiek universitetų, tiek kolegijų studentai dažnai naudojami internete laisvai prieinamais informacijos šaltiniais, kelia susirūpinimą. Pirma, niekas

nekontroliuoja ir neatsako už internete patalpintos informacijos patikimumą ir kokybę. Taigi, studentai patys turi atlikti šaltinių vertinimą ir jų atranką. Kyla klausimas, ar studentai žino informacijos vertinimo kriterijus ir turi pakankamai kompetencijos įvertinti surastus šaltinius. Antra, elektroninis dokumentų formatas leidžia lengvai kopijuoti ir kompiliuoti tekstą. Kyla grėsmė, kad studentai rengdami atsiskaitymo darbus, atskirus informacijos šaltinių teksto fragmentus pateiks kaip savo mintis, pažeisdami autorių teises ir sąžiningo citavimo principus. Dėstytojams tenka didesnė atsakomybė tikrinant studentų pateiktų darbų kokybę ir autentiškumą.

21 lentelė. Studentų informacijos išteklių pasirinkimo reitingai ir pasirinkimo dažniai

Informacijos išteklių tipas	Nesi-naudoja	1	2	3	4	5	6	7	8	Vidur-kis	Mo	St.N
Universitetų studentų imtis, N=910												
Spausdintos knygos: vadovėliai, mokomosios knygos	2,5	75,1	14,8	3,3	0,9	0,9	0,5	1,3	0,7	1,44	1	1,13
Spausdinti žurnalai	11,4	2,6	38,0	28,7	9,6	4,1	2,5	2,1	1,0	2,95	2	1,32
Laisvai prieinami interneto šaltiniai	10,5	16,4	24,7	20,8	13,6	6,4	2,7	4,5	0,3	2,96	2	1,62
Spausdinta konferencijų medžiaga	24,6	1,3	5,5	15,6	22,6	12,7	9,0	7,6	1,0	4,36	4	1,51
Straipsniai iš prenumeruojamų DB	27,8	2,9	6,6	10,5	14,3	15,5	13,2	8,5	0,8	4,53	5	1,66
E. knygos	34,2	0,7	2,6	4,6	7,6	13,4	16,6	18,5	1,9	5,48	7	1,52
E. leidiniai	33,5	0,7	2,3	4,2	7,8	14,4	17,8	17,3	2,1	5,49	6	1,48
Kolegijų studentų imtis, N=600												
Spausdintos knygos: vadovėliai, mokomosios knygos	5,3	65,2	18,7	4,3	1,8	0,7	1,2	1,3	1,5	1,63	1	1,36
Laisvai prieinami interneto šaltiniai	14,5	29,8	21,2	14,7	7,8	3,7	2,8	4,8	0,7	2,60	1	1,77
Spausdinti žurnalai	17,8	7,3	29,3	29,5	7,0	4,5	2,2	2,0	0,3	2,86	3	1,31
Spausdinta konferencijų medžiaga	38,0	1,2	3,5	11,5	26,5	9,5	5,0	4,3	0,5	4,20	4	1,33
Straipsniai iš prenumeruojamų DB	40,5	3,2	2,7	6,3	7,2	13,2	17,3	9,0	0,7	4,95	6	1,67
E. leidiniai	42,7	1,7	2,7	5,5	8,8	14,7	11,2	11,5	1,3	5,06	5	1,62
E. knygos	43,7	2,0	4,0	3,8	5,2	8,2	13,2	17,7	2,3	5,40	7	1,81

Spausdinta konferencijų medžiaga suteikia prieigą prie naujausių tyrimų aprašymų. Šio tipo informacijos šaltiniai pateko į ketvirtąją reitingo poziciją tiek pagal universitetų, tiek pagal kolegijų studentų pasirinkimus. Penktojoje vietoje dauguma abiejų tipų aukštųjų mokyklų studentų nurodė straipsnius iš prenumeruojamų duomenų bazių. Vertinant modą (Mo=6), galima pastebėti, kad kolegijų studentų tarpe šio tipo informacijos šaltiniams dažniausias pasirinkimas buvo šeštoji pozicija. Šeštąją ir septintąją reitingo pozicijas užėmė el. knygos ir el. leidiniai. Būtina pastebėti, kad el. knygos yra gana nauja informacijos laikmena ne tik Lietuvoje, bet ir užsienio studijų ir mokslo institucijose. El. knygos gali būti prieinamos kompaktinėse plokštelėse arba internete. Tik keletas Lietuvos aukštųjų mokyklų (KTU, VU, KU) prenumeruoja pavienes el. knygas arba el. knygų duomenų bases. Todėl galimybė naudotis el. knygomis Lietuvos aukštosiose mokyklose yra ribota. Panaši situacija yra ir su el. leidiniais prieinamais kompaktinėse plokštelėse (CD-ROM, DVD-ROM). Ši

laikmena nėra populiarūs Lietuvos akademinėse bibliotekose. Tai susiję su keletu priežasčių: pirma, programinė įranga sensta, todėl daugelis kompaktinių plokštelių atnaujinus kompiuterių programinę įrangą negali būti naudojamos; antra kompaktinėse plokštelėse esantis turinys negali būti atnaujinamas ar papildomas, kaip tai daroma internete esantiems šaltiniams; trečia, kompaktines plokšteles galima naudoti tik aukštosios mokyklos bibliotekoje, nors studentai dažnai pageidauja naudotis namuose; ketvirta, pažeidus kompaktinę plokštelę nėra galimybės jį perskaityti, taip yra prarandamas dažniausiai vienintelis leidinio egzempliorius.

Išvertinus informacijos išteklių naudojimą galima pastebėti, kad abiejų tipų aukštųjų mokyklų studentų naudojimosi informacijos ištekliais prioritetai yra gana panašūs. Pirmąją reitingo poziciją abiejose imtyse užima spausdintos knygos, spausdinti žurnalai pateko į antrąją poziciją universiteto studentų imtyje ir trečiąją kolegijos studentų imtyje. Laisvai internete prieinami šaltiniai atsidūrė atitinkamai antroje pozicijoje kolegijų studentų imtyje ir trečioje pozicijoje universitetų studentų imtyje. Didelė dalis studentų iš viso nesinaudoja prenumeruojamomis duomenų bazėmis: universiteto studentų imtyje – 27,8 proc., kolegijos studentų imtyje net 40,5 proc. Studentai mažai naudojami kompaktinėmis plokštelėmis ir el. knygomis; universiteto studentų imtyje nesinaudoja virš 30 proc., kolegijos studentų imtyje – virš 40 proc. studentų.

Patikrinus χ^2 kriterijų, hipotezėms apie kintamojo skirstinį populiacijoje tikrinti, visiems informacijos šaltinių tipams pastebėti statistiškai reikšmingi skirtumai tarp universitetų ir kolegijų studentų naudojimosi dažnių: spausdintos knygos (vadovėliai, mokomosios knygos) – $p=0,023$, laisvai prieinami interneto šaltiniai – $p=0,000$, spausdinti žurnalai – $0,000$, spausdinta konferencijų medžiaga – $p=0,006$, straipsniai iš prenumeruojamų DB – $p=0,000$, e. leidiniai – $p=0,004$, el. knygos – $p=0,009$.

Analizuojant studentų naudojamų informacijos išteklių prioritetų priklausomybę nuo studijų charakteristikų, anglų kalbos žinių ir lyties, pagal nustatyta priklausomybę nuo tam tikrų charakteristikų (22 lentelė).

22 lentelė. Universitetų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė nuo studijų charakteristikų, lyties ir anglų kalbos žinių, N=900

Informacijos ištekliai	Studijų programos	Studijų sritis	Studijų forma	Anglų k. žinios	Lytis
Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis, N=887	*	*			*
Spausdintais žurnalais, N=806	*	*	*		*
Spausdinta konferencijų medžiaga, N=686				*	*
El. leidiniais, N=605	*				
Straipsniais iš prenumeruojamų DB, N=657	*	*		*	
El. knygomis, N=599			*		
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais, N=814	*	*			*

pagal MANN-WHITNEY ir KRUSKAL-WALLIS, dvipusis modelis, $p \leq 0,05$.

*	priklauso		nepriklauso
---	-----------	--	-------------

Universitetų studentų imtyje nustatyta statistiškai reikšminga priklausomybė naudojantis įvairiausio tipo informacijos šaltiniais. Doktorantūros studijų studentai rečiau nei profesinių ar vientisųjų studijų studentai naudojami spausdintomis knygomis. Bakalauro studijų lygio studentai didesnę prioritetą nei doktorantūros studijų studentai teikia spausdintiems žurnalam. Magistrantūros studijų studentai dažniau nei doktorantūros studijų studentai naudojami spausdinta konferencijų medžiaga. Vientisųjų studijų studentai dažniau naudojami el. leidiniais. El. straipsniais iš prenumeruojamų duomenų bazių didžiausią

prioritetą teikia doktorantūros studijų studentai, mažiausią vientisųjų ar bakalauro studijų studentai.

Humanitarinių studijų studentai didesnę prioritetą nei fizinių ar technologijos mokslų studentai teikia spausdintoms knygoms ir žurnalams. Straipsniams esantiems duomenų bazėse didžiausią prioritetą teikia fizinių ir socialinių mokslų, mažiausią - menų studentai. Laisvai internete prieinamiems šaltiniams didesnę prioritetą teikia technologijos mokslų, mažiausią humanitarinių mokslų studentai.

Analizuojant studentų prioritetus informacijos šaltiniams pagal studijų formą, nustatyta, kad neakivaizdinių studijų studentai didesnę prioritetą nei kitų studijų formų studentai teikia spausdintiems žurnalams, el. knygoms.

Universitete merginos dažniau nei vaikinai naudojami spausdintoms knygoms, žurnalais ir konferencijų medžiaga. Tuo tarpu vaikinai prioritetą teikia laisvai internete prieinamiems informacijos šaltiniams.

23 lentelė. Kolegijų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė nuo studijų charakteristikų, lyties ir anglų kalbos žinių, N=600

Informacijos ištekliai	Studijų programos	Studijų sritis	Studijų forma	Anglų k. žinios	Lytis
Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis, N=568		*			*
Spausdintais žurnalais, N=493					*
Spausdinta konferencijų medžiaga, N=372					
El. leidiniai, N=344				*	*
Straipsniais iš prenumeruojamų DB, N=6357					
El. knygomis, N=338					
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais, N=513		*	*		*

pagal MANN-WHITNEY ir KRUSKAL-WALLIS, dvipusis modelis, $p \leq 0,05$.

*	priklauso		nepriklauso
---	-----------	--	-------------

Kolegijų studentų imtyje informacijos šaltinių naudojimosi prioritetų priklausomybė nuo studijų charakteristikų mažiau reikšminga. Pagal studijų programos lygį nenustatyta statistiškai reikšmingų skirtumų. Analizuojant pagal studijų sritis, nustatyta, kad spausdintiems informacijos šaltiniams didesnę prioritetą teikia humanitarinių studijų studentai. Mažiausia spausdintais šaltiniais naudojami technologijos mokslo krypties studentai. Laisvai prieinamiems interneto šaltiniams didžiausią prioritetą teikia humanitarinių ir technologijos studijų, mažiausią – biomedicinos studijų studentai. Priklausomybė pagal studijų formą nustatyta studentams naudojantis laisvai internete prieinamais informacijos šaltiniais. Jiems didesnę prioritetą teikia neakivaizdinių studijų studentai. Kolegijų studentų tarpe merginos dažniau naudojami spausdintomis knygomis ir žurnalais. Vaikinai teikia prioritetą el. leidiniams ir laisvai internete prieinamiems šaltiniams. Analizuojant kolegijos studentų naudojimąsi informacijos šaltiniais, statistiškai reikšminga priklausomybė pagal anglų kalbos lygį nustatyta naudojantis tik el. leidiniais (CD-ROM, DVD-ROM). Jais dažniau naudojami silpnesnes anglų kalbos žinias turintys studentai.

Naudojamų informacijos išteklių reitingai dėstytojų imtyje rodo, kad tiek universitetų, tiek ir kolegijų dėstytojai prioritetą teikia tradiciniams informacijos šaltiniams: dažniausiai naudojami spausdintomis knygomis ir žurnalais (24 lentelė).

Universiteto dėstytojams straipsniai iš prenumeruojamų duomenų bazių yra svarbus informacijos šaltinis. Tai rodo, kad dėstytojai domisi savo srities naujovėmis, el. straipsniuose rastą informaciją naudoja atliekant mokslinius tyrimus bei atnaujinant dėstomus modulius.

Dėstyimo metodikos literatūra nėra populiarius informacijos šaltinis universiteto dėstytojų tarpe, net 27,6 proc. dėstytojų iš viso nesinaudoja šio tipo šaltiniais. Įvertinant tai, kad daugelis dėstytojų neturi specialaus pedagoginio išsilavinimo, dėstyimo metodinė literatūra turėtų būti viena iš galimybių įgyti ir tobulinti dėstyimo kompetenciją. Dėstytojai gana mažai naudojami el. knygomis ir el. leidiniais. Tai yra sąlygota gana objektyvių priežasčių - akademines bibliotekose šio tipo šaltinių kol kas galima rasti labai mažai. Tik keletas universitetų bibliotekų prenumeruoja el. knygų duomenų bazes, pvz. EBRARY el. knygas prenumeruoja VU ir KTU; SpringerLINK el. knygų kolekcijas - VU, KTU, KMU, LDA.

24 lentelė. Dėstytojų informacijos išteklų pasirinkimo reitingai ir pasirinkimo dažniai

Informacijos išteklų tipas	Nesi-naudoja	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Vidur-kis	Mo	St.N
Universiteto dėstytojų imtis, N=254													
Spausdintomis knygomis	7,1	48	19,7	11	6,7	3,1	1,6	1,2	1,6		2,08	1	1,56
Spausdintais žurnalais	9,1	18,1	33,1	15,7	10,2	9,4	2,8	1,6			2,72	2	1,47
Straipsniais iš prenumeruojamų DB	18,9	17,7	12,6	12,2	12,2	9,8	8,7	5,1	2,8		3,54	1	2,05
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais	20,9	9,8	11,8	13,4	11,0	12,2	12,6	2,0	5,9	0,4	4,0	3	2,06
Spausdinta konferencijų medžiaga	24	0,8	7,1	20,9	17,7	13,8	8,7	3,5	3,5		4,24	3	1,58
Dėstyimo metodikos literatūra	27,6	3,1	5,1	11,8	15	13	11,8	10,2	2	0,4	4,63	4	1,77
El. knygomis	45,3	0,8	5,9	5,1	6,3	6,3	7,9	13,8	8,7		5,44	7	2,03
El. leidiniais	44,5	1,2	0,8	2,0	7,1	6,3	8,3	11,0	18,5	0,4	6,25	8	1,81
Kolegijų dėstytojų imtis N=199													
Spausdintomis knygomis	0,5	76,9	15,6	3,5	2,0	1,0	0,5				1,35	1	0,80
Spausdintais žurnalais	7,0	12,1	58,3	12,1	5,5	2,5	2,0		0,5		2,32	2	1,09
Dėstyimo metodikos literatūra	14,6	4,5	10,6	27,6	28,6	7,5	2,0	3,0	1,5		3,58	4	1,38
Spausdinta konferencijų medžiaga	17,6	0,5	7,0	32,2	20,6	9,0	7,5	3,5	2,0		3,94	3	1,43
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais	28,1	4,5	2,0	8,5	13,6	14,6	6,5	9,0	12,1	1,0	5,14	5	2,06
E. leidiniais	42,2	0,5	0,5	5,5	6,5	17,1	15,6	8,0	3,5	0,5	5,40	5	1,44
Straipsniais iš prenumeruojamų DB	40,2	0,5	2,0	5,5	6,5	13,6	16,1	10,1	5,5		5,45	6	1,58
E. knygomis	54,3	0,5	1,0	2,0	3,0	5,0	5,5	13,1	15,6		6,45	8	1,69

Kolegijų dėstytojai taip pat dažnai naudojami dėstyimo metodine literatūra, spausdinta konferencijų medžiaga. Tai rodo, kad kolegijų dėstytojai didelį dėmesį skiria dėstyimo veiklai ir savo pedagoginės kompetencijos tobulinimui. Elektroniniais informacijos šaltiniais kolegijų dėstytojai naudojami gana retai, dažniausiai tuomet, kai nėra galimybės gauti spausdintą

variantą. Kolegijų bibliotekos el. knygų neprenumeruoja, todėl dėstytojai neturi galimybių jomis naudotis.

Nustatčius dažniausiai naudojamus informacijos šaltinių tipus, taip pat svarbu įvertinti, ar studentai ir dėstytojai bibliotekoje yra aprūpinami jiems reikalingais ištekliais, t.y. ar randa jų studijoms ir moksliniams tyrimams reikalingus informacijos šaltinius. Objektiviausias būdas įvertinti bibliotekoje esančių išteklių atitikimą aukštojoje mokykloje vykdomoms studijoms – atlikti studijų programų moduliuose įtrauktų informacijos šaltinių analizę ir įvertinti, ar jie yra prieinami bibliotekoje. Toks tyrimas leistų pateikti išsamius duomenis, kokius šaltinius dėstytojai naudoja ir ar juos studentai gali rasti bibliotekoje. Toks tyrimas reikalautų labai didelių laiko ir žmogiškųjų išteklių, taip pat turėtų būti sudarytos sąlygos prieigai prie aukštosiose mokyklose teikiamų modulių aprašymų. Nesant tokių galimybių, šiame tyrime yra atliekama studentų ir dėstytojų vertinimų analizė.

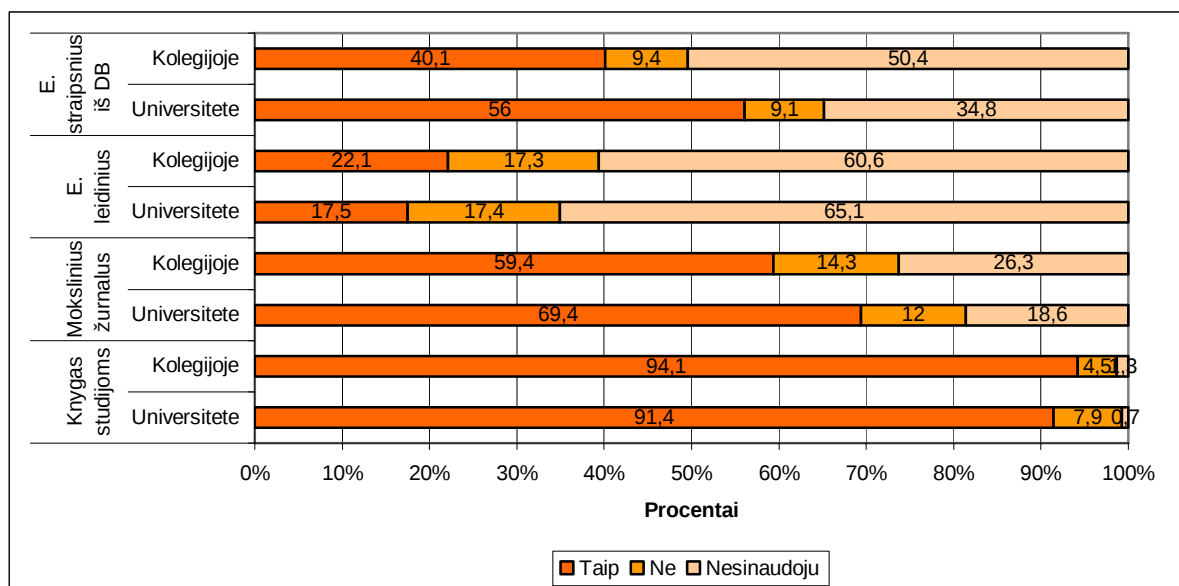
Studentų nuomonių tyrimas atskleidė, kad studentai dažniausiai naudoja knygomis. Dauguma jų randa studijoms reikalingas knygas bibliotekoje. Vis dėlto studentų vertinimai universitete ir kolegijose statistiškai reikšmingai skiriasi – kolegijose studentai geriau vertina galimybę rasti knygas studijoms. Tuo tarpu mokslinių žurnalų naudojimosi galimybes geriau vertina universitetų studentai. Tai galima paaiškinti tuo, kad skiriasi universitetų ir kolegijų bibliotekų komplektavimo politika. Kolegijų bibliotekos daugiau orientuojasi į lietuviškų knygų pirkimą, įsigyja daugiau vieno pavadinimo knygų, jas skolina studentams į namus. Universitetų bibliotekos tikslai orientuoti į prieigos prie spausdintų ir el. išteklių užtikrinimą. Todėl universitetų bibliotekos įsigyja įvairesnių lietuviškų ir užsienio leidinių, tačiau perka tik po keletą egzempliorių, jomis dažniausiai galima naudotis tik skaitykloje.

Galimybę gauti duomenų bazėse esančius straipsnius geriau vertina universitetų studentai. Tai visiškai suprantama, kadangi universitetai žurnalų ir duomenų bazes prenumeruoja jau beveik dešimtmetis, todėl šio tipo informacijos šaltinių gavimo galimybės yra geresnės universitetuose. Duomenų bazių prenumerata kolegijose tik prasideda. 2007 m. duomenų bazes prenumeravo tik šešių kolegijų bibliotekos: Alytaus, Kauno, Utenos, Vilniaus, Vilniaus statybos ir dizaino, Vilniaus kooperacijos kolegijos (http://www.lmba.lt/XLS/LMBA_db_2007.xls).

25 lentelė. Informacijos šaltinių radimo bibliotekoje galimybės vertinimas studentų imtyje, procentais

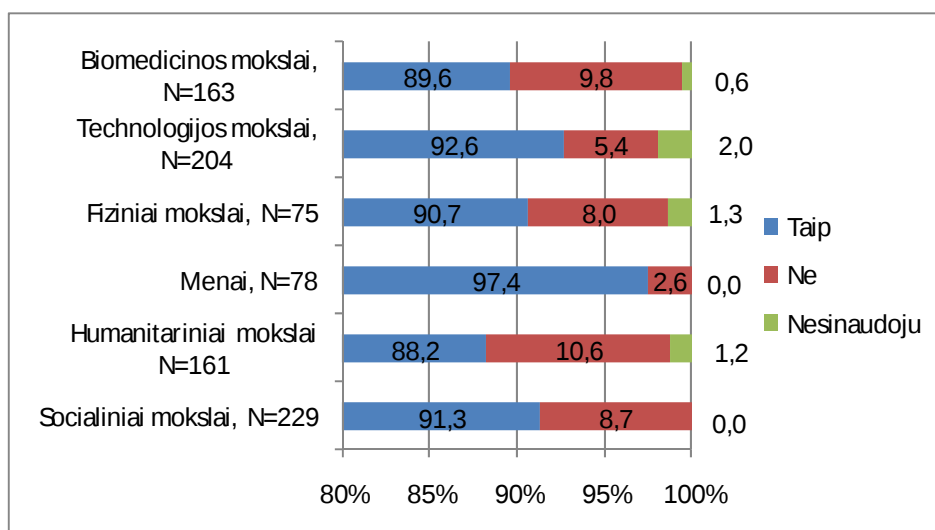
Informacijos išteklių tipas	Aukštosios mokyklos tipas	Nesinaudoju	Ne	Taip	p	
Knygas studijoms	Universitete	0,7	7,9	91,4	0,014	8,475
	Kolegijoje	1,3	4,5	94,1		
Mokslinius žurnalus	Universitete	18,6	12,0	69,4	0,000	16,667
	Kolegijoje	26,3	14,3	59,4		
E. leidinius	Universitete	65,1	17,4	17,5	0,083	4,977
	Kolegijoje	60,6	17,3	22,1		
E. straipsnius iš DB	Universitete	34,8	9,1	56,0	0,000	38,756
	Kolegijoje	50,4	9,4	40,1		

Analizuojant universitetų studentų vertinimus rasti informacijos šaltinius pagal studijų sritis galima pastebėti, kad studentų poreikiai ir vertinimai skiriasi. Įvairių studijų sričių studentai panašiai vertina galimybę rasti studijų knygas ir el. leidinius (CD-ROM, DVD-ROM). Studentų vertinimai statistiškai reikšmingai skiriasi vertinant galimybę rasti mokslo žurnalus (0,000) ir el. straipsnių ir konferencijų pranešimus duomenų bazėse (0,014).

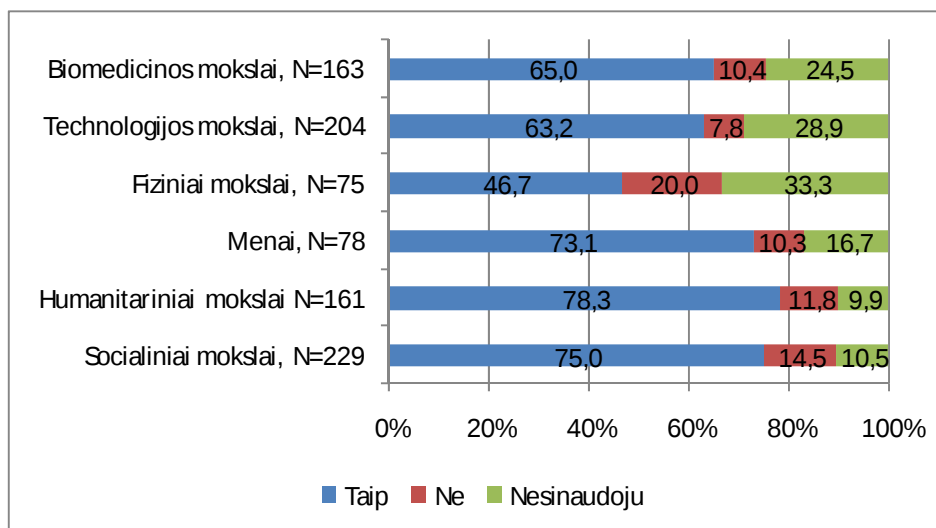
4 pav. Informacijos šaltinių radimo bibliotekoje galimybės vertinimas studentų imtyje, procentais

Absoliuti dauguma universitetų studentų naudojami studijų knygomis. Galimybę rasti bibliotekoje studijų knygas geriausiai vertina menų ir technologijos sričių studentai. Nedidelė dalis, apie 8-9 proc. biomedicinos, socialinių ir fizinių studijų studentų neranda jiems reikalingų studijų knygų bibliotekoje. Blogiausiai galimybę rasti studijų knygas vertina humanitarinių studijų studentai – randa 88,2 proc., neranda – 10,6 proc. studentų.

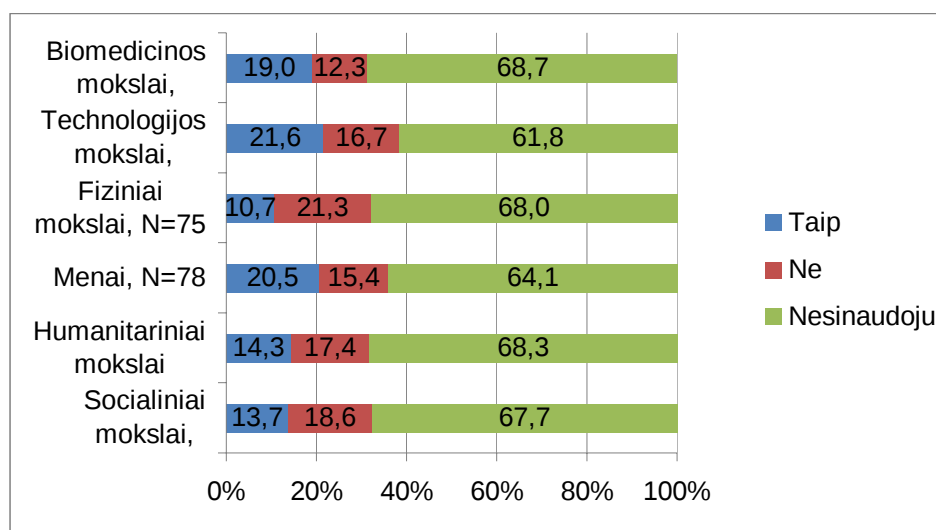
5 pav. Universitetų studentų vertinimai rasti studijų knygas pagal studijų sritis

Analizuojant universitetų studentų vertinimus rasti mokslo žurnalus bibliotekoje, galima pastebėti, kad apie ketvirtadalis kai kurių mokslo sričių studentų nesinaudoja mokslo žurnalais: biomedicinos - 24,5 proc., technologijos – 28,9 proc., fizinių – 33,3 proc., menų – 16,7 proc. Galimybę rasti mokslo žurnalus geriausiai vertina humanitarinių – 78,3 proc., socialinių mokslų – 75 proc. ir menų studentai – 73,1 proc. Daugiausiai nerandančių jiems reikalingų mokslo žurnalų yra fizinių mokslų studentų tarpe – 20 proc.

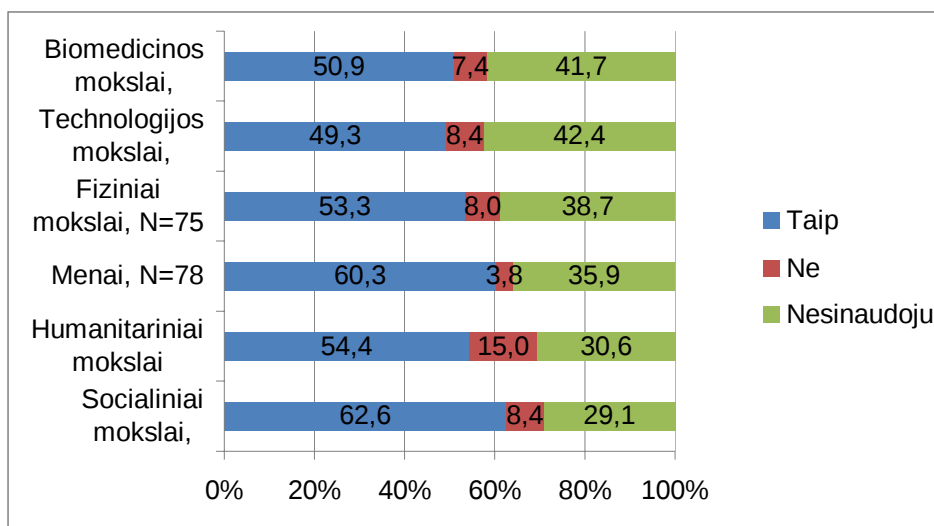
6 pav. Universitetų studentų vertinimai rasti mokslo žurnalus pagal studijų sritis

El. leidiniais (CD-ROM, DVD-ROM) mažai naudojasi visų mokslų sričių studentų universitete, apie 62-69 proc. studentų šio tipo informacijos šaltiniais nesinaudoja. Geriausiai galimybę rasti el. leidinius vertina technologijos mokslų – 21,6 proc., menų – 20,5 proc., biomedicinos mokslų studentai – 19 proc. Mažiausiai randa fizinių mokslų – 10,7 proc., socialinių mokslų – 13,7 proc. ir humanitarinių mokslų – 14,3 proc. studentai.

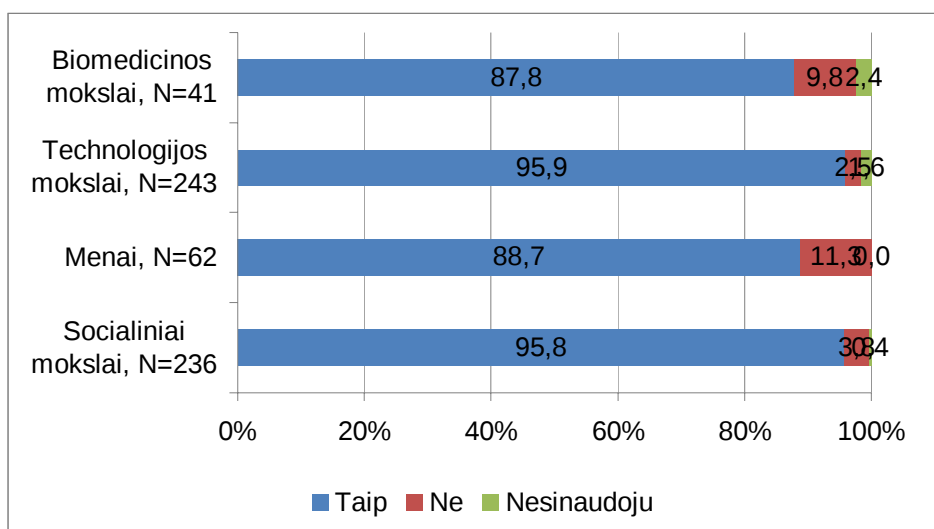
7 pav. Universitetų studentų vertinimai rasti el. leidinius pagal studijų sritis

El. straipsniai ir konferencijų pranešimai, esančiais duomenų bazėse, naudojami daugiau kaip pusė visų mokslų sričių universitetų studentų. Daugiausiai nesinaudojančių šio tipo informacijos šaltiniais yra tarp technologijos mokslų – 42,2 proc., biomedicinos mokslų – 41,7 proc. studentų. Geriausiai galimybę rasti el. straipsnius ir konferencijų pranešimus vertina socialinių mokslų – 62,6 proc., menų studentai – 60,3 proc. Tarp nerandančių jiems reikalingų el. išteklių daugiausiai yra humanitarinių mokslų studentų – 15 proc.

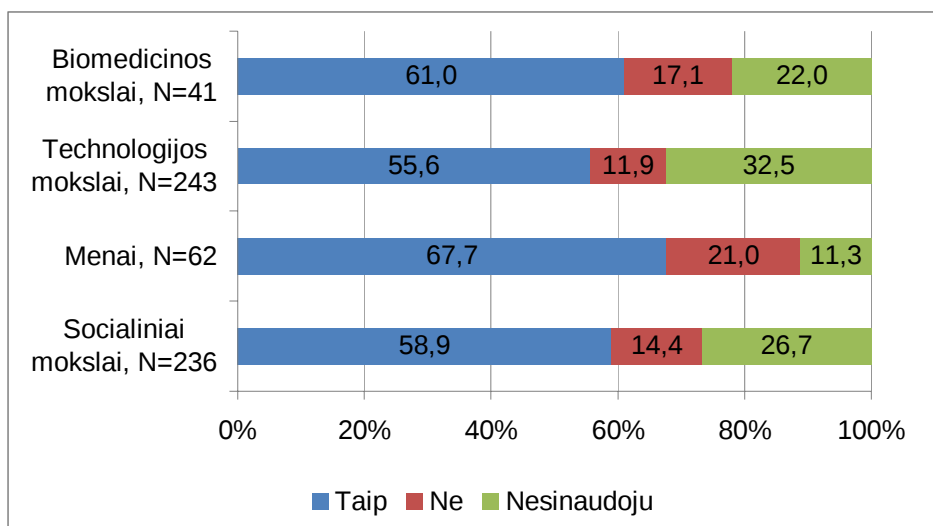
8 pav. Universitetų studentų vertinimai rasti el. straipsnius ir konferencijų pranešimus pagal studijų sritis

Analizuojant kolegijų studentų atsakymus, statistiškai reikšmingi skirtumai pastebėti studentams vertinant galimybę rasti studijų knygas (0,001), mokslo žurnalus (0,004).

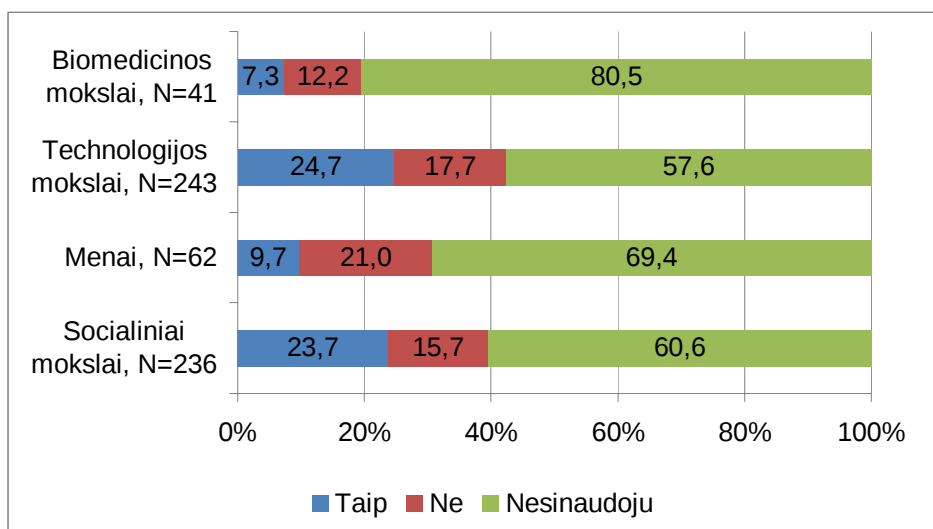
9 pav. Kolegijų studentų vertinimai rasti studijų knygas pagal studijų sritis

Lyginant kolegijų studentų vertinimus rasti studijų knygas, galima pastebėti, kad geriausiai vertina galimybę rasti spausdintas knygas socialinių mokslų - 95,8 proc., technologijos - 95,9 proc., šiek tiek blogiau menų - 88,7 proc. ir biomedicinos studijų studentai - 87,8 proc. Daugiausiai nerandančių yra menų studijų studentų tarpe - 11,3 proc. ir biomedicinos studijose - 9,8 proc.

10 pav. Kolegijų studentų vertinimai rasti mokslo žurnalus pagal studijų sritis

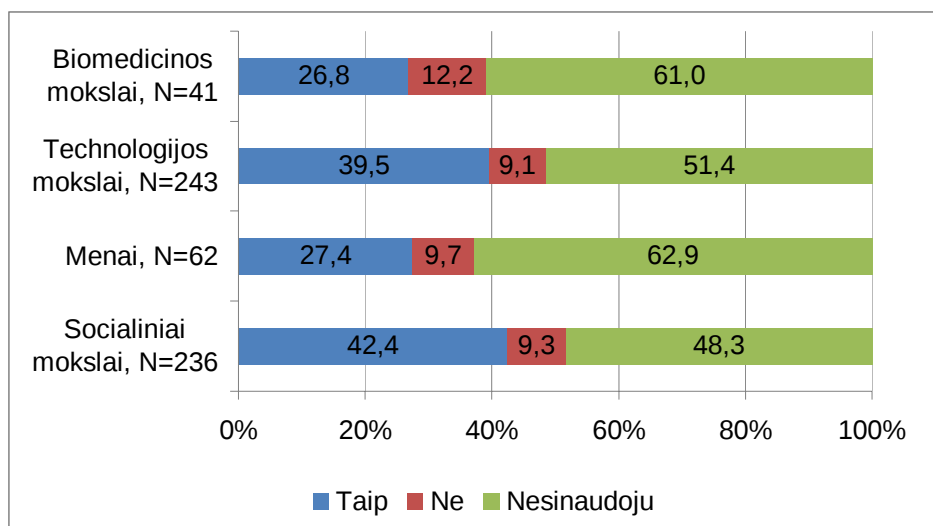
Didelė dalis studentų kolegijose nesinaudoja mokslo žurnalais. Daugiausiai nesinaudojančių yra technologijos mokslų studijose – 32,5 proc., socialiniuose mokslų studijose – 26,7 proc. ir biomedicinos studijose studijuojančių studentų tarpe – 22,0 proc. Galimybę rasti mokslo žurnalus geriausiai vertina menų ir biomedicinos studijų studentai.

11 pav. Kolegijų studentų vertinimai rasti el. leidinius (CD-ROM, DVD-ROM) pagal studijų sritis

Dar mažiau studentų naudojasi el. leidiniais. Šio tipo informacijos šaltiniais nesinaudoja net 80,5 proc. biomedicinos, 69,4 proc. menų studijų studentų bei apie 60 proc. technologijos ir socialinių mokslų studijose studijuojančių studentų. Nemažai studentų neranda jiems reikalingų el. leidinių bibliotekoje.

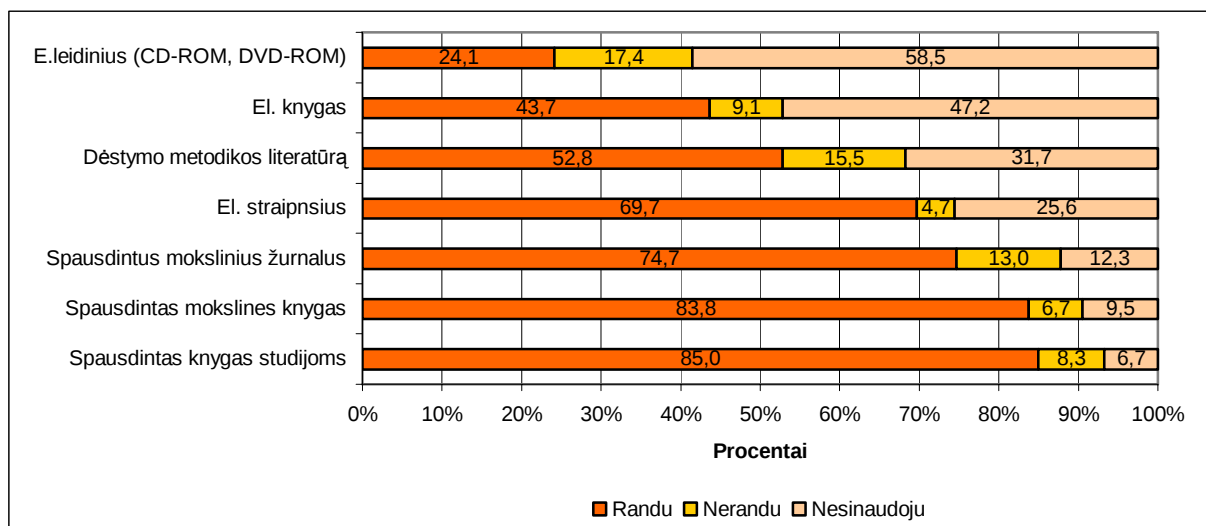
Panašiai kolegijų studentų tarpe nėra populiarios ir duomenų bazės. Jomis nesinaudoja nuo 40 iki 60 proc. įvairių studijų sričių studentų. Geriausiai galimybę rasti el. išteklius duomenų bazėse vertina socialinių ir technologijos studijų studentai, blogiausia – biomedicinos studijų studentai – 12,1 proc.

12 pav. Kolegijų studentų vertinimai rasti el. straipsnius ir konferencijų pranešimus pagal studijų sritis

Aukštųjų mokyklų dėstytojai gana palankiai vertina galimybę rasti jiems reikalingus informacijos šaltinius moksliniams tyrimams, studijoms, metodinę literatūrą. Dažniau neranda jiems reikalingų mokslinių žurnalų ir el. leidinių (CD-ROM).

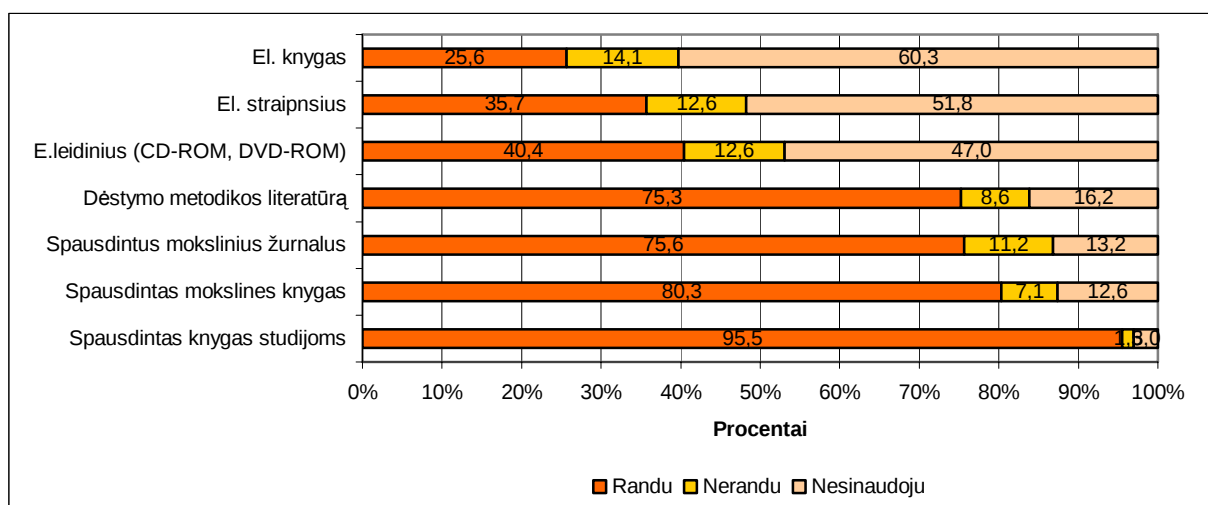
Universitetų dėstytojai dažniau naudojami spausdintomis studijų ir mokslo knygomis, spausdintais ir el. straipsniais, rečiau naudojami el. leidiniais, el. knygomis ir dėstymo metodikos literatūra. Tie, kurie naudojami bibliotekos ištekliais, yra patenkinti galimybe rasti spausdintas mokslines ir studijų knygas, spausdintus ar el. žurnalus. Daugiausia universitetų dėstytojai neranda el. leidinių, dėstymo metodikos literatūros ir spausdintų žurnalų.

13 pav. Universiteto dėstytojų galimybių rasti informacijos šaltinius bibliotekoje vertinimai, procentai

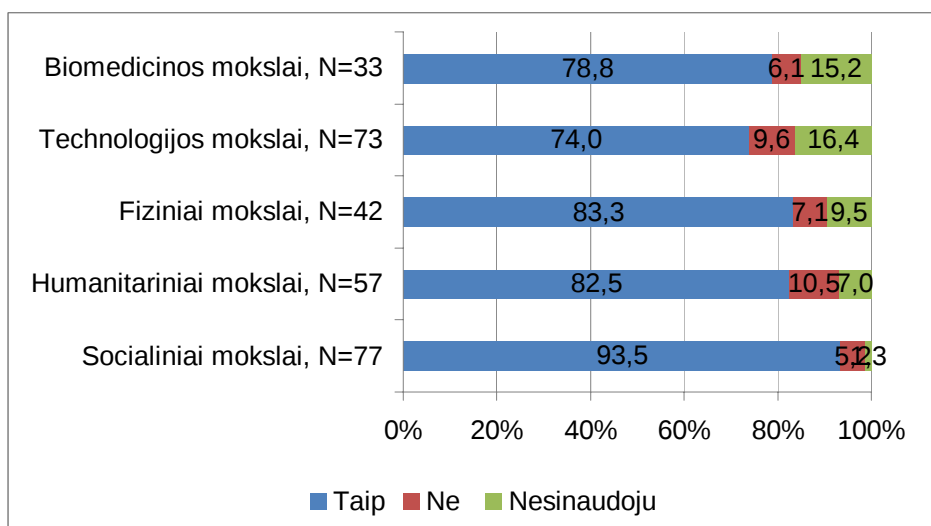
Kolegijų dėstytojai dažniau naudojami spausdintais informacijos ištekliais: studijų ir mokslo knygomis, spausdintais žurnalais, dėstymo metodikos literatūra. Daugumą jų tenkina šaltiniai, kuriuos randa bibliotekoje. Kolegijų dėstytojai dažniausiai nesinaudoja arba neranda spausdintų ir el. straipsnių, el. knygų ir el. leidinių. Šio tipo informacijos šaltinių kolekcijos

kolegių bibliotekose yra nedidelės. Skirtingo informacijos šaltinių tipo komplektavimas yra susijęs su informacijos šaltinių laikmenos ypatumais.

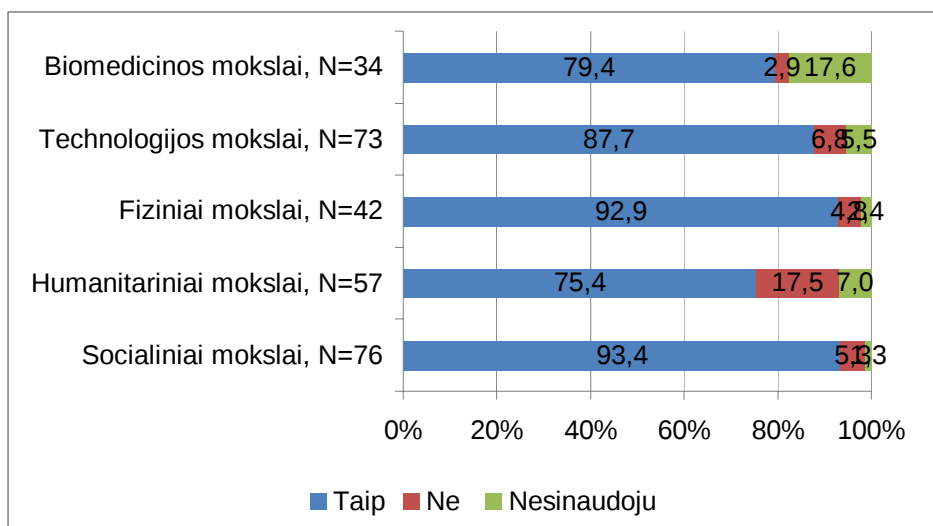
14 pav. Kolegių dėstytojų galimybių rasti informacijos šaltinius bibliotekoje vertinimai, procentai

Universitetų dėstytojų imtyje galimybę rasti studijų knygas geriausiai vertina socialinių mokslų – 93,5 proc., fizinių mokslų – 83,3 proc. ir humanitarinių mokslų – 82,5 proc. dėstytojų. Humanitarinių ir technologijos mokslų dėstytojai dažniau, nei kitų mokslų, neranda jiems reikalingų mokslo knygų bibliotekoje. Dalis dėstytojų nesinaudoja mokslo knygomis bibliotekoje: technologijos mokslų – 16,4 proc., biomedicinos – 15,2 proc.

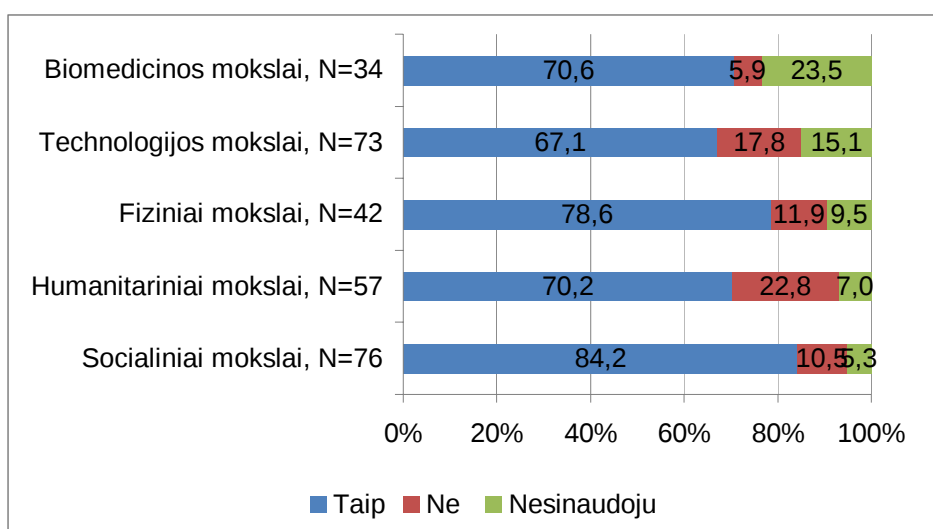
15 pav. Universitetų dėstytojų vertinimai rasti spausdintas mokslo knygas pagal mokslo sritis

Galimybę rasti studijų knygas geriausiai vertina socialinių mokslų – 93,4 proc., fizinių mokslų dėstytojai – 92,9 proc. Daugiausiai reikalingų studijų knygų bibliotekoje neranda humanitarinių mokslų dėstytojai – 17,5 proc. Nemaža dalis, apie 17,6 proc. biomedicinos dėstytojų nesinaudoja bibliotekoje esančiomis studijų knygomis.

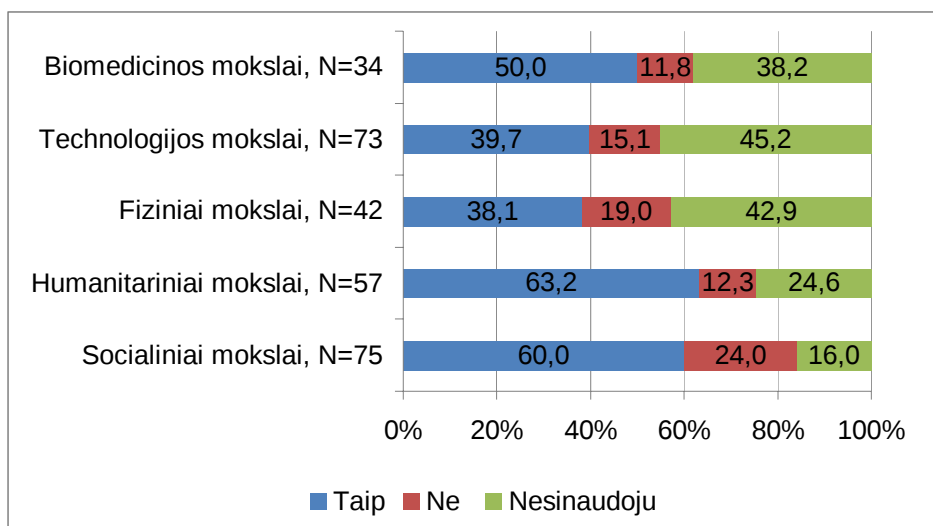
16 pav. Universitetų dėstytojų vertinimai rasti spausdintas studijų knygas pagal mokslo sritis

Galimybę rasti spausdintus mokslo žurnalus geriausiai vertina socialinių mokslų dėstytojai – 84,2 proc. randa jiems reikalingus žurnalus. Blogiausiai galimybę rasti šio tipo šaltinius vertina humanitarinių mokslų – 22,8 proc. ir technologijos mokslų dėstytojai – 17,8 proc.

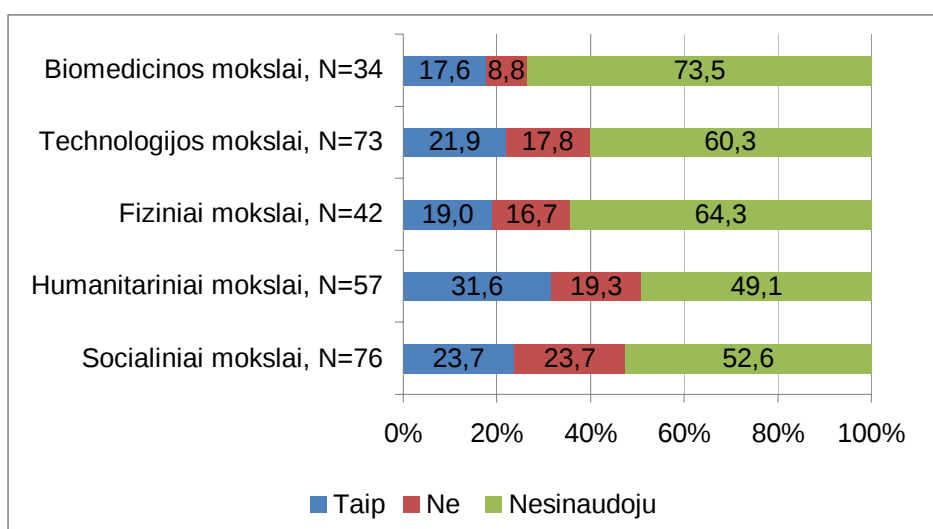

17 pav. Universitetų dėstytojų vertinimai rasti spausdintus mokslinius žurnalus pagal mokslo sritis

Dėstyimo metodikos leidiniais nesinaudoja didelė dalis visų mokslo sričių dėstytojų universitete. Geriausiai rasti jiems reikalingą dėstyimo metodikos literatūrą vertina humanitarinių mokslų – 63,2 proc. ir socialinių mokslų 60,0 proc. dėstytojai. Tačiau kita dalis – 24 proc. socialinių mokslų dėstytojų teigia, kad jie neranda reikalingos dėstyimo metodikos literatūros. Reikalingų dėstyimo metodikos leidinių taip pat neranda fizinių mokslų – 19 proc. ir technologijos mokslų dėstytojai – 15,1 proc.

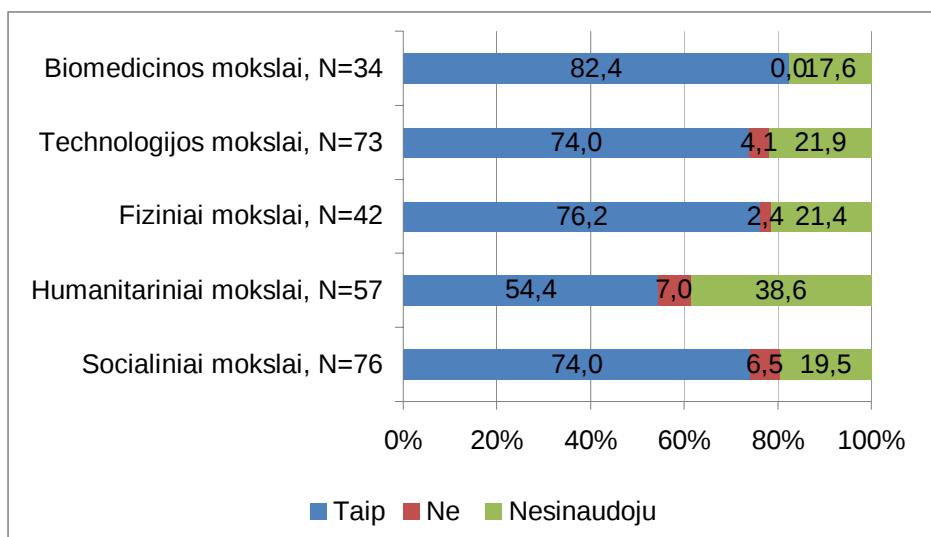

18 pav. Universitetų dėstytojų vertinimai rasti dėstymo metodinę literatūrą pagal mokslo sritis

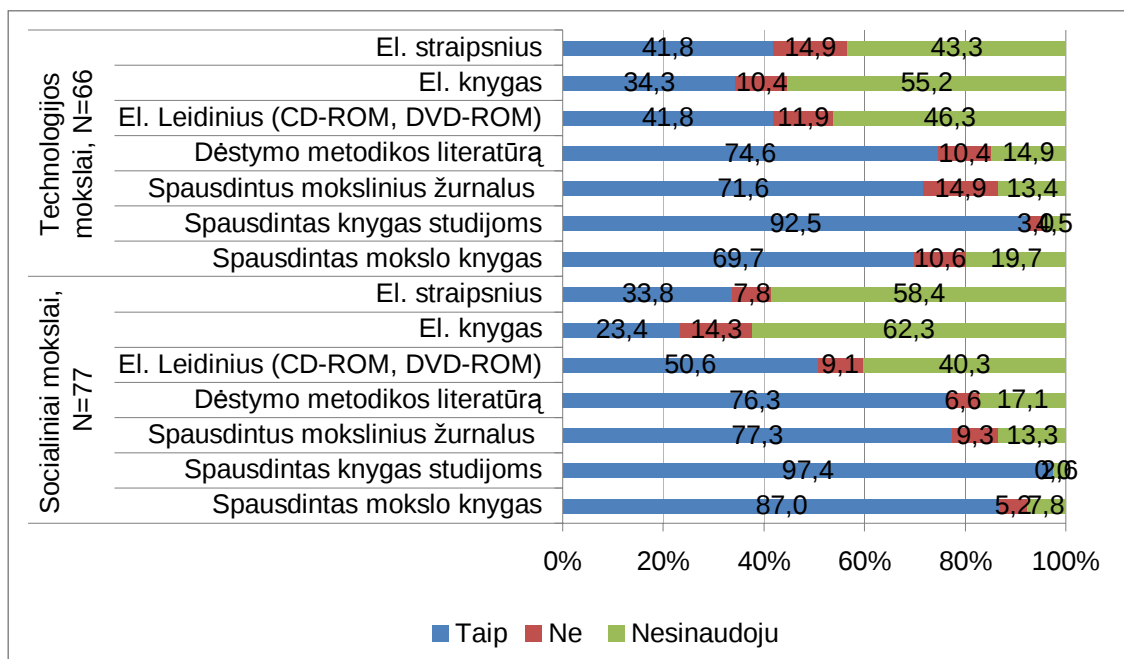
19 pav. Universitetų dėstytojų vertinimai rasti el. leidinius (CD-ROM, DVD-ROM) pagal mokslo sritis

Daugiau kaip pusė visų mokslų kryptių dėstytojų neinaudoja el. leidiniais. Tarp tų kurie daugiausiai norėtų naudotis el. leidiniais, tačiau neranda jų bibliotekoje yra socialinių mokslų tarpe – 23,7 proc. ir humanitarinių mokslų – 19,3 proc.

20 pav. Universitetų dėstytojų vertinimai rasti el. straipsnius pagal mokslo sritis

Analizuojant kolegijų dėstytojų vertinimus, analizė buvo atlikta tik technologijos ir socialinių mokslų dėstytojų imtyse, kadangi kitų mokslų sričių imtys buvo mažesnė negu 30 respondentų.

21 pav. Kolegijų dėstytojų vertinimai rasti informacijos šaltinius

Aukštųjų mokyklų bibliotekų el. leidinių (CD-ROM ir DVD-ROM) kolekcijos yra nedidelės ir pasipildo labai mažai. Dažnai bibliotekos jų nekomplektuoja tikslingai. Tai susiję su šio informacijos šaltinių tipo ypatumais: sensta programinė įranga ir el. leidiniai negali būti perskaityti, dažnai naudojant šią laikmeną ji gali būti sugadinta, ją naudoti galima tik konkrečiose kompiuterinėse darbo vietose, o tai vartotojams yra nepatogu. Dėl šių priežasčių bibliotekos prioritetą teikia tiesioginės prieigos duomenų bazėms, kuriose vartotojai gali rasti el. straipsnius, konferencijų pranešimus, el. knygas ar kitus šaltinius.

Spausdintų užsienio žurnalų prenumerata bibliotekose lieka tame pačiame lygyje arba mažėja, kadangi didėja žurnalų skaičius, kurie yra prienami per prenumeruojamas duomenų bazes. Dauguma bibliotekų prenumeruoja ne daugiau kaip šimtą spausdintų žurnalų, tuo tarpu

duomenų bazėse yra prieinama keliolika ar keliasdešimt tūkstančių mokslo žurnalų. Dėstytojai jiems reikalingus žurnalus galėtų rasti duomenų bazėse, tačiau jomis nesinaudoja arba nėra susipažinę su tokia galimybe.

Apibendrinant naudojimosi informacijos ištekliais prioritetus, galima pastebėti, kad dėstytojai ir studentai tinkamai neįvertina el. išteklių teikiamų galimybių greitai gauti pačią naujausią mokslo ir studijų informaciją studijų, darbo vietoje ir namuose. Teikdami prioritetą spausdintiems leidiniams, gauna senesnę informaciją, jos paieškai ir gavimui sugaišta daugiau laiko. Planuojant informacijos išteklių komplektavimą reikėtų atsižvelgti į informacijos šaltinių laikmenų trūkumus ir privalumus, jų naudojimo patogumą ir prieinamumą vartotojams.

2.6. Naudojimasis duomenų bazėmis

Keletą paskutiniųjų dešimtmečių ilgus šimtmečius gyvavusius tradicinius spausdintus informacijos šaltinius papildė ir pamažu pradėjo keisti elektroniniai informacijos ištekliai. Daugelis užsienio akademinių bibliotekų visiškai atsisakė spausdintų periodinių leidinių prenumeratos, vartotojams užtikrindamos prieigą prie elektroninių leidinių versijos. Dabartiniu metu spausdintas knygas dažnai pakeičia prieiga prie el. knygų. Šios pasaulinės tendencijos skverbiasi ir į Lietuvos ugdymo institucijas: aukštųjų mokyklų bibliotekos taip pat pamažu atsisako spausdintų periodinių leidinių prenumeratos. Šio skyriaus tikslas – įvertinti akademinės bendruomenės naudojimąsi el. ištekliais.

Lietuvos akademinės bibliotekos jau beveik dešimtmetį prenumeruoja užsienio mokslinės literatūros leidėjų duomenų bases. Pirmoji sutartis dėl prieigos prie EBSCO duomenų bazių pasirašyta 1999 m. Iki to laiko aukštosios mokyklos prieigą prie el. išteklių turėjo tik duomenų bazių testavimo laikotarpiu, t.y. nuo 2 savaitių iki keleto mėnesių. Akademinės bibliotekos, siekdamos išsiaiškinti konkrečių duomenų bazių poreikius, prieš pasirašydamos licencines sutartis atidžiai analizuoja panaudos statistiką, vykdo vartotojų, dažniausiai dėstytojų, apklausas.

Elektroninės informacijos šaltinių, esančių duomenų bazėse, kaina yra labai didelė, ji svyruoja nuo kelių tūkstančių iki šimtų tūkstančių JAV dolerių arba eurų. Nei viena akademinė biblioteka, turinti ribotus išteklius finansavimui, negali sumokėti visą duomenų bazės tiekėjo reikalaujamą sumą. Kita vertus, derybos su užsienio teikėjais, sutarčių pasirašymas ir prieigos užtikrinimas reikalauja naujų, bibliotekininkams neįprastų kompetencijų. Papildomų trikdžių sukelia viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų nelankstus taikymas, kai užsienio tiekėjas negali įvykdyti konkursų ar apklausų formaliųjų reikalavimų (pvz. negali suantspauduoti pasiūlymo, nes jau seniai neturi ir niekur nenaudoja antspaudų). Dėl išvardintų priežasčių bendromis visų universitetinių aukštųjų mokyklų bibliotekų pastangomis 2001 m. buvo įkurta Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacija (LMBA). Vėliau prie šios organizacijos veiklos prisijungė viešosios, mokslinių institucijų ir daugelis kolegijų bibliotekų. LMBA pagrindinis tikslas – finansinių išteklių paieška duomenų bazių prenumeratai, testavimų organizavimas, derybų su teikėjais pravedimas, viešųjų pirkimų organizavimas ir sutarčių pasirašymas.

Dabartiniu metu ugdymo institucijose prieinama nuo keleto iki kelių dešimčių duomenų bazių. Lietuvos bibliotekose prieinamų duomenų bazių sąrašas pateiktas LMBA svetainėje (http://www.lmba.lt/XLS/LMBA_db_2007.xls).

Atlikus dėstytojų ir studentų naudojimosi informacijos ištekliais prioritetų analizę, galima buvo pastebėti, kad vartotojai ne visuomet išnaudoja bibliotekos teikiamas galimybes gauti naujausią informaciją. Jie dažniau naudoja spausdintais informacijos šaltiniais, todėl

gauna senesnę informaciją ir naudojami mažesniu leidinių kiekiu ir įvairove, negu gautų naudodamiesi duomenų bazėmis. Šiame skyriuje pabandysime detaliau išsiaiškinti naudojimosi el. ištekliais prieinamais internete ar bibliotekose ypatumus.

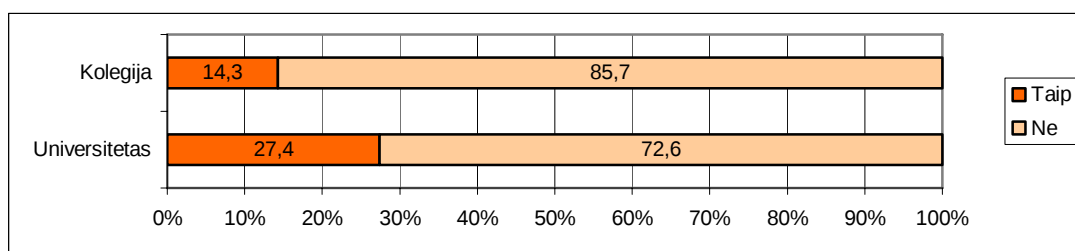
Atlikus studentų atsakymų apie naudojimąsi duomenų bazėmis analizę, galima pastebėti, kad duomenų bazėmis naudojasi gana nedidelė studentų dalis: universitetuose – 27,4 proc., kolegijose – 14,3 proc. tyrime dalyvavusių studentų. Galima daryti prielaidą, kad tokį mažą naudojimąsi duomenų bazėmis lėmė tai, kad tyrime dalyvavo daug bakalauro studijų pirmojo kurso studentų. Studentų naudojimasis duomenų bazėmis priklauso ir nuo kitų priežasčių, todėl toliau įvertintos kitos besimokančiųjų charakteristikos: studijų forma, studijuojamų mokslų sritis, studijų programa, aukštosios mokyklos tipas ir anglų kalbos žinių lygis. Statistiškai reikšmingi skirtumai nustatyti pagal visas charakteristikas, išskyrus studijų formą (26 lentelė).

26 lentelė. Studentų naudojimasis duomenų bazėmis pagal studijų charakteristikas ir anglų kalbos lygį

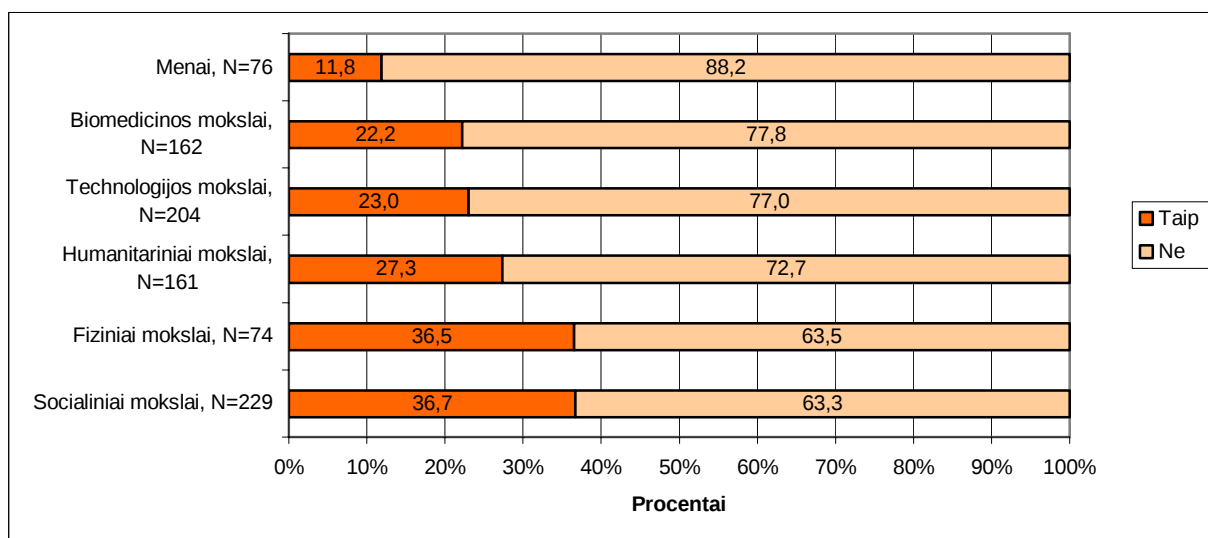
Studijų charakteristikos		Taip	Ne	p	χ^2
Studijų forma	dieninės	22,3	77,7	0,885	0,243
	vakarinės	18,8	81,3		
	neakivaizdinės	21,9	78,1		
Studijų sritis	Socialinius mokslus	25,9	74,1	0,000	32,645
	Humanitarinius mokslus	29,0	71,0		
	Menus	11,8	88,2		
	Fizinius mokslus	36,8	63,2		
	Technologijos mokslus	17,8	82,2		
	Biomedicinos mokslus	18,7	81,3		
Studijų programa	Bakalauro studijų programoje	15,5	84,5	0,000	278,069
	Magistratūros studijų programoje	52,3	47,7		
	Vientisosiose studijose	20,3	79,7		
	Profesinių studijų programoje	12,1	87,9		
	Doktorantūros studijose	100,0	0,0		
Anglų kalbos žinios	Visiškai nemoku	12,3	87,7	0,000	27,629
	Silpnos	14,3	85,7		
	Vidutiniškos	19,7	80,3		
	Geros	26,8	73,2		
	Labai geros	30,4	69,6		
Aukštosios mokyklos tipas	Universitetas	27,4	72,6	0,000	35,503
	Kolegija	14,3	85,7		

Universitetų studentai dažniau, nei kolegijų, naudojami duomenų bazėmis ir jose esančiais el. ištekliais. Mažiausiai duomenų bazėse esančiais šaltiniais naudojami menų mokslus studijuojantys studentai, o aktyviai – humanitarinių ir socialinių studijų studentai. Analizuojant naudojimąsi el. ištekliais pagal studijų programas, galima pastebėti, kad aktyviausiai duomenų bazėmis naudojami doktorantūros ir magistrantūros studijų studentai, o mažiausiai profesinių ir bakalauro studijų studentai. Anglų kalbos žinios neabejotinai turi reikšmės naudojantis duomenų bazėmis, kadangi absoliuti dauguma DB įtraukia šaltinius tik

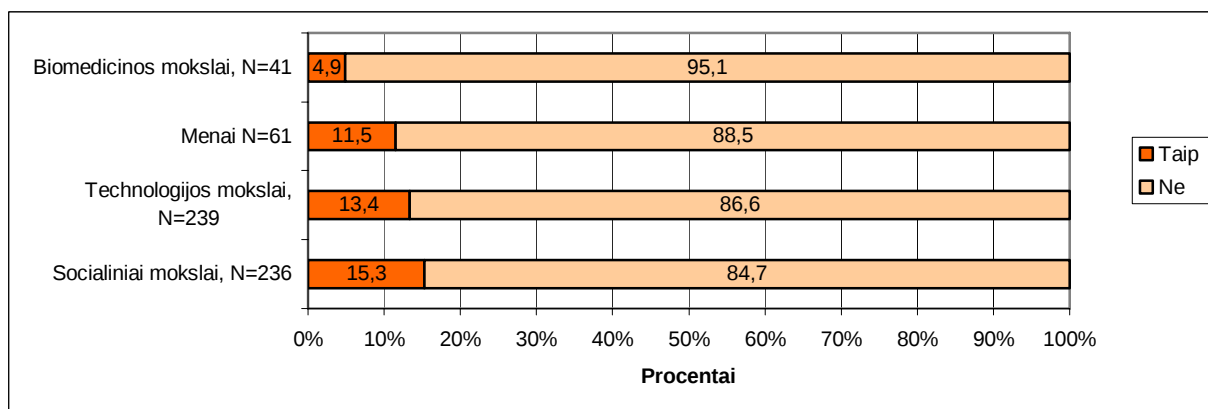
anglų kalba. Lietuviškos visatekstės mokslinės literatūros duomenų bazės dar tik pradedamos kurti ir jose patalpinta labai nedidelis tekstų kiekis, pvz.: eLABa, ETD, LIDA.

22 pav. Studentų naudojimas duomenų bazėmis pagal aukštosios mokyklos tipą

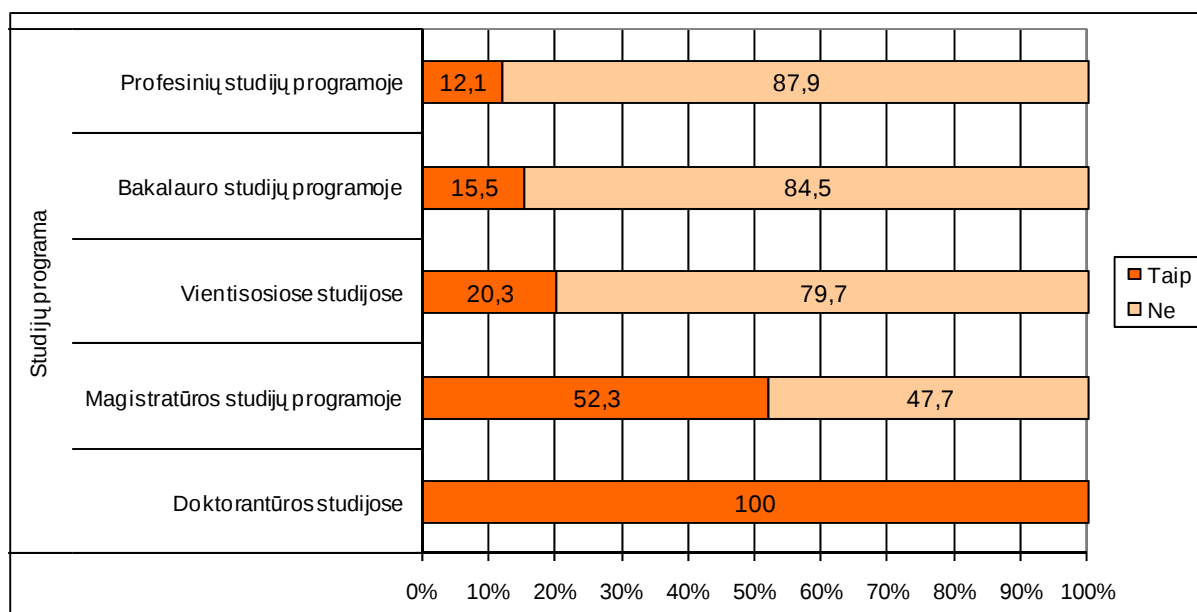
23 pav. Universitetų studentų naudojimas duomenų bazėmis pagal mokslo sritis, proc.

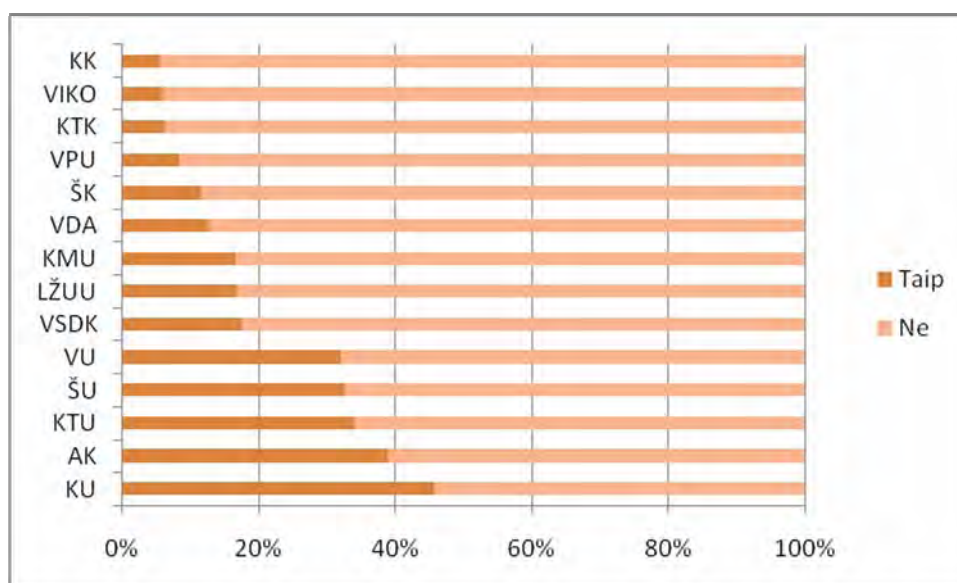
24 pav. Kolegijos studentų naudojimas duomenų bazėmis pagal mokslo sritis, proc.

Studentų naudojimas duomenų bazėse esančiais informacijos šaltiniais statistiškai reikšmingai skiriasi ir pagal aukštąsias mokyklas ($\chi^2=148,47$; $p < 0,000$). Tam įtakos turi institucijoje prenumeruojamų ir prieinamų duomenų bazių tipas ir skaičius, t.y. kiek ir kokio tipo el. išteklių galima naudotis, kaip prenumeruojami išteklių atitinka studijų mokslo kryptis

ir kt. Skatinant studentų naudojimąsi el. ištekliais ne mažiau svarbu įvertinti aukštųjų mokyklų bibliotekų aktyvumą skleidžiant informaciją apie el. išteklius, vykdomus informacijos paieškos mokymus. Šioje srityje institucijų veikla yra labai skirtinga: kai kuriose aukštosiose mokyklose bibliotekų veikla yra labai aktyvi, kitose – apsiribojama informacijos pateikimu bibliotekos svetainėse.

25 pav. Studentų naudojimas duomenų bazėmis pagal studijų programų lygį

26 pav. Studentų naudojimas duomenų bazėmis pagal institucijas

Aukštųjų mokyklų dėstytojai duomenų bazėmis įvairiose institucijose naudojami gana skirtingai (27 lentelė). Nustatyti statistikai reikšmingi skirtumai tarp dėstytojų naudojimosi duomenų bazėmis aukštojoje mokykloje ($\chi^2=150,965$, $p=0,000$) ir namuose ($\chi^2=119,883$, $p=0,000$). Didelę įtaką naudojimuisi duomenų bazėmis turi aukštosiose mokyklose vykdomi duomenų bazių pristatymai ir mokymai. ES finansuojamo projekto metu Šiaulių universitete ir 8 kolegijose buvo vykdomi informacinių gebėjimų ugdymo ir informacijos paieškos

duomenų bazėse kursai. Galima daryti prielaidą, kad jie turėjo didelę įtaką naudojimuisi el. ištekliais, kadangi projekte dalyvavusiose institucijose nesinaudojančių duomenų bazėmis skaičius yra mažas: ŠU duomenų bazėmis nesinaudoja tik 13,6 proc., Alytaus kolegijoje – 13,3 proc., Šiaulių kolegijoje – 41,2 proc. dėstytojų. Kitose kolegijose, kuriose tokie mokymai dėstytojams nebuvo vykdomi, nesinaudojančių skaičius yra žymiai didesnis: Kauno kolegijoje – 55,8 proc., Kauno technikos kolegijoje – 23,5 proc., Vilniaus kolegijoje – 66,1 proc., Vilniaus statybos ir dizaino kolegijoje – 58,3 proc. dėstytojų.

Universitetinės bibliotekos turi žymiai didesnę el. išteklių prenumeratos patirtį, prenumeruoja gana daug ir įvairių el. duomenų bazių, tačiau netgi jose nesinaudojančių duomenų bazėmis dėstytojų skaičius yra pakankamai didelis – KU – 12,2 proc., LŽŪU – 19,4 proc., VPU ir KMU po 33,3 proc. Universitetinių bibliotekų darbuotojų teigimu, naudojimas duomenų bazėmis tiesiogiai priklauso nuo bibliotekose prieinamų el. šaltinių atitikimo institucijose vykdomoms studijų ir mokslinių tyrimų sritims, vykdomų informacijos paieškos mokymų ir informacijos sklaidos kanalų įvairovės, skleidžiant informaciją akademinės bendruomenės tarpe.

27 lentelė. Dėstytojų naudojimas duomenų bazėmis

	Nesinaudoju	Kartą per metus	Bent kartą per semestrą	Bent kartą per mėnesį	Bent kartą per savaitę	Beveik kasdien
Alytaus kolegija	13,3	16,7	33,3	26,7	6,7	3,3
Kauno kolegija	55,8	9,3	20,9	9,3	4,7	0,0
Kauno medicinos universitetas	33,3	0,0	0,0	26,7	26,7	13,3
Kauno technikos kolegija	57,1	9,5	9,5	9,5	9,5	4,8
Kauno technologijos universitetas	23,5	3,9	7,8	33,3	23,5	7,8
Klaipėdos universitetas	12,2	4,1	20,4	32,7	14,3	16,3
Lietuvos žemės ūkio universitetas	19,4	16,1	16,1	19,4	19,4	9,7
Šiaulių kolegija	41,2	5,9	17,6	29,4	2,9	2,9
Šiaulių universitetas	13,6	13,6	20,5	18,2	20,5	13,6
Vilniaus dailės akademija	100,0*	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vilniaus kolegija	66,1	3,6	14,3	14,3	1,8	0,0
Vilniaus pedagoginis universitetas	33,3	11,1	11,1	16,7	22,2	5,6
Vilniaus statybos ir dizaino kolegija	58,3	16,7	16,7	8,3	0,0	0,0
Vilniaus universitetas	18,2	4,5	11,4	29,5	18,2	18,2

*- tyrime dalyvavo tik 3 VDU dėstytojai

Apibendrinant naudojimosi el. ištekliais ypatumus galima teigti, kad prieiga prie el. išteklių išplečia galimybę gauti studijoms ir mokslinei veiklai reikalingus informacijos šaltinius. Deja, el. prieigos galimybės ne visose aukštosiose mokyklose yra tinkamai išnaudojamos. Siekiant skatinti efektyvesnę el. išteklių naudojimą, siūloma aukštosiose mokyklose plėsti el. išteklių marketingą ir informacijos sklaidą, informacinio raštingumo ugdymą integruoti į dėstytojų pedagoginės kompetencijos plėtros programas, organizuoti studentų informacinio raštingumo mokymus visuose studijų lygmenyse.

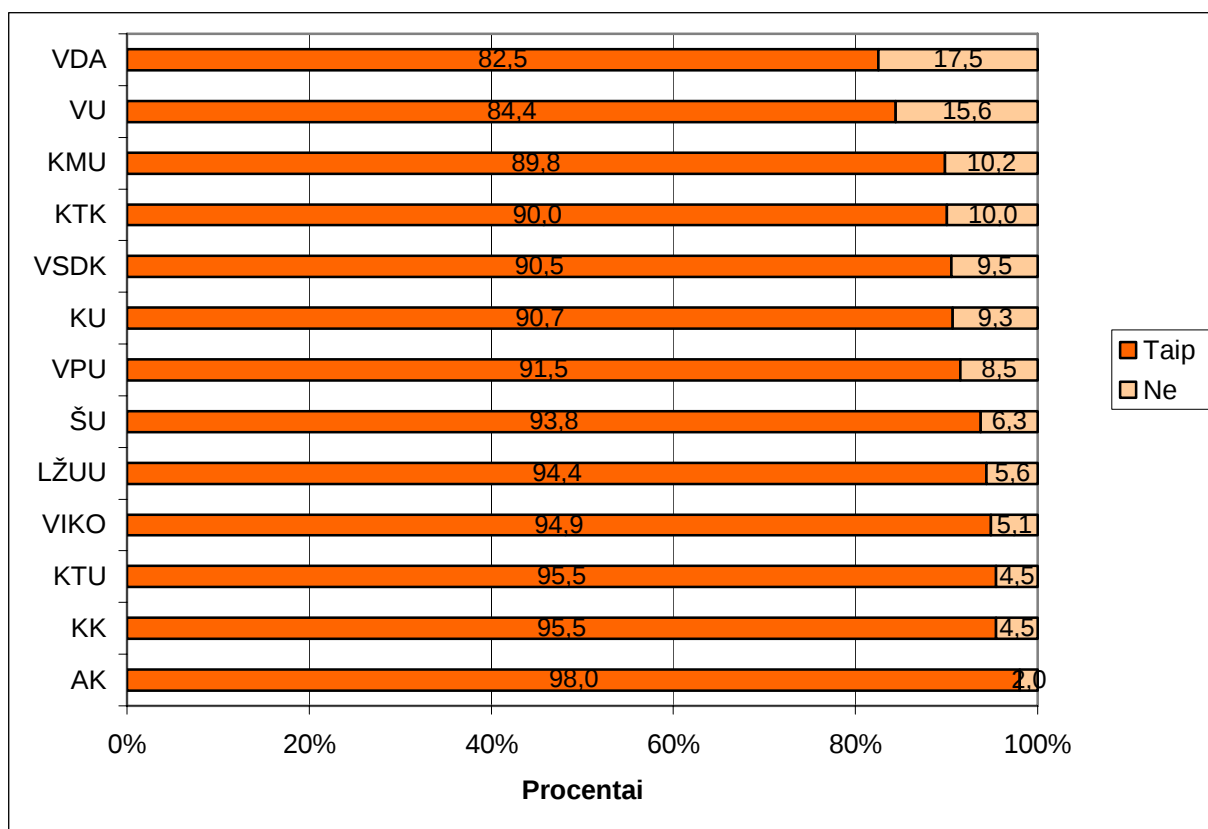
2.7. Bibliotekų darbo laiko vertinimas

Dauguma universitetų ir kolegijų studentų ir dėstytojų yra patenkinti jų institucijose nustatyto bibliotekų darbo laiku (28 lentelė). Tik nedidelė dalis studentų ir dėstytojų pageidauja ilgesnių darbo valandų.

28 lentelė. Studentų ir dėstytojų darbo laiko vertinimai

Aukštosios mokyklos tipas	Studentai				Dėstytojai			
	Ne	Taip	p	χ^2	Ne	Taip	p	χ^2
Universitete	8,6	91,4	0,105	2,621	4,4	95,6	0,169	1,892
Kolegijoje	6,3	93,7			2,0	98,0		

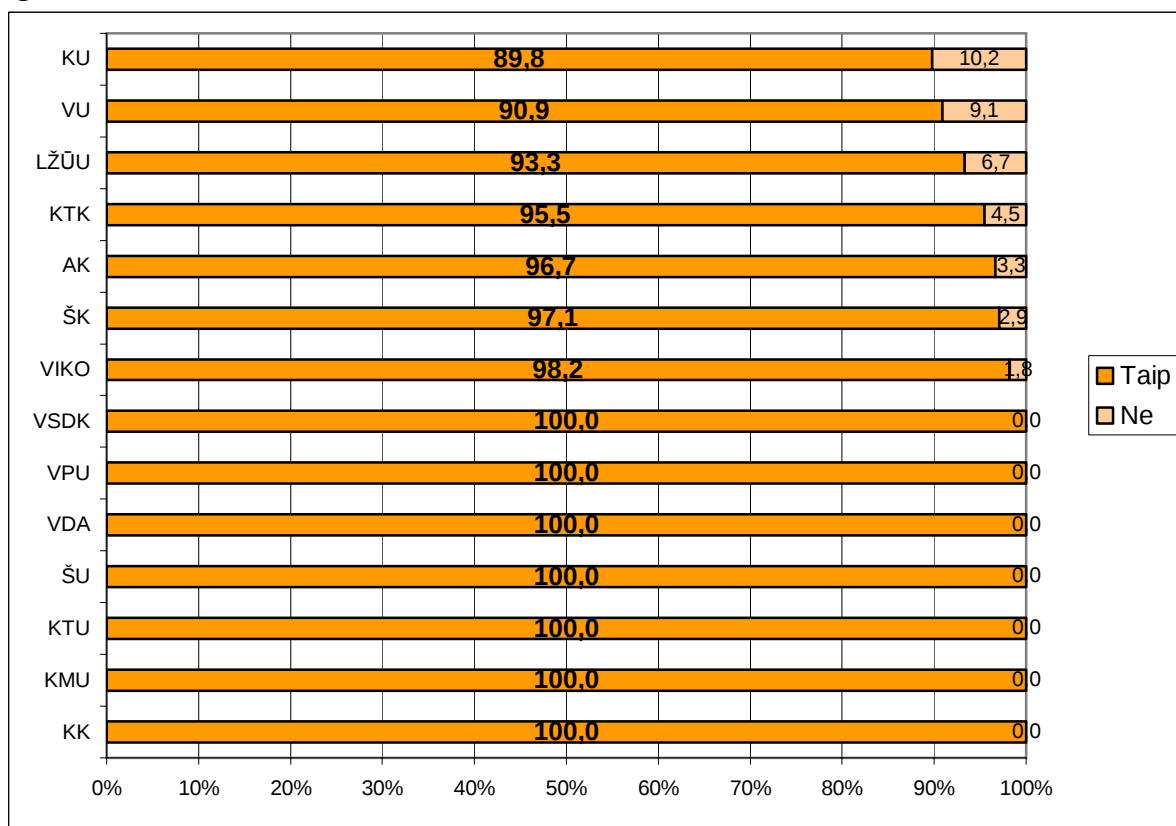
Atlikus analizę pagal atskiras institucijas išryškėjo statistiškai reikšmingi skirtumai tarp atskirų institucijų studentų darbo laiko vertinimų ($\chi^2=30,011$; $p<0,005$). Ilgesnių darbo valandų pageidauja VDA (17,5 proc.), VU (15,6 proc.), KMU (10,2 proc.), KTK (10 proc.) studentai. Kitose aukštosiose mokyklose šis skaičius svyruoja nuo 2 iki 10 proc.

27 pav. Studentų darbo laiko vertinimai pagal institucijas

Atlikus studentams patogaus darbo laiko analizę darbo dienomis ir šeštadieniais, galima pastebėti, kad jiems patogiausios valandos dažniausiai sutampa su aukštųjų mokyklų bibliotekų darbo laiku arba nežymiai skiriasi. Tik nežymi dalis studentų pageidautų ilgesnių darbo valandų darbo dienomis ir ypatingai šeštadieniais. Pvz., nedidelė dalis KMU studentų pageidauja, kad biblioteka dirbtų visą parą, arba iki 21-24 val.

Daugumos aukštųjų mokyklų dėstytojus bibliotekos darbo laikas tenkina. Tik keliuose universitetuose (KU, VU, LŽŪU) ir kolegijose (KTK, AK, ŠK, VIKO) dėstytojai pageidauja ilgesnių darbo valandų darbo dienomis ar šeštadieniais.

28 pav. Dėstytojų darbo laiko vertinimai pagal institucijas.

Atlikus aukštųjų mokyklų bibliotekų darbo laiko ir pageidavimų analizę, galima pastebėti, kad daugumoje aukštųjų mokyklų tiek studentus, tiek dėstytojus tenkina dabartiniu metu nustatytas darbo laikas. Bibliotekininkų teigimu, bibliotekos vartotojai bibliotekose lankose dažniausiai tarp 10-16 val. Kitomis valandomis lankytojų skaičius mažėja, vakarinėmis valandomis yra tik pavieniai lankytojai, todėl ilginti bibliotekų darbo laiką yra netikslinga ir neefektyvu.

2.8. Akademinų bibliotekų teikiamų paslaugų kokybės vertinimas

Vienas iš tyrimo tikslų - išsiaiškinti, ar bibliotekos vartotojus tenkina bibliotekoje teikiamų paslaugų kokybę ir bibliotekininkų kompetenciją.

Paskutiniame dešimtmetyje Lietuvos akademinėse bibliotekose vyko ir vis dar tebevyksta dideli pokyčiai. Pirmiausiai tai susiję su bibliotekos funkcijų kompiuterizavimu, informacinių technologijų ir interneto sparčiu vystymusi, o ypač su naujomis leidybos tendencijomis bei didėjančia elektroninės leidybos svarba. Tokie pokyčiai reikalauja bibliotekininkų nuolatinio mokymosi ir kompetencijos tobulinimo. Bibliotekininkai tampa tarpininkais tarp elektroninės informacijos ir vartotojo. Svarbi šiuolaikinio bibliotekininko funkcija - padėti vartotojui rasti ir gauti studijoms ar mokslinei veiklai reikalingus informacijos šaltinius. Taigi, bibliotekininkai turi būti kompetentingi ne tik tradicinių

informacijos šaltinių srityje, bet ir gerai išmanyti šiuolaikinės elektroninės leidybos tendencijas ir technologijas, elektroninės informacijos gavimo būdus ir įrankius.

Ne mažiau svarbu ir bibliotekininkų gebėjimas profesionaliai suteikti paslaugas ir pagalbą, gebėti suprasti vartotojų poreikius, paslaugumas ir noras padėti vartotojams naudotis bibliotekos paslaugomis ir ištekliais.

Tyrimo rezultatai rodo, kad tiek universitetų, tiek kolegijų studentai gerai vertina bibliotekininkų kompetenciją (29 lentelė). Bibliotekininkų profesinis pasirengimas ir kompetencija yra vertinama geriau universitetuose, šis skirtumas yra statistiškai reikšmingas. Statistiškai reikšmingas skirtumas pastebėtas ir vertinant aptarnavimo kokybę – universiteto studentai geriau vertina jiems teikiamų paslaugų kokybę. Abiejų tipų aukštųjų mokyklų studentai vienodai gerai vertina bibliotekininkų paslaugumą ir norą padėti.

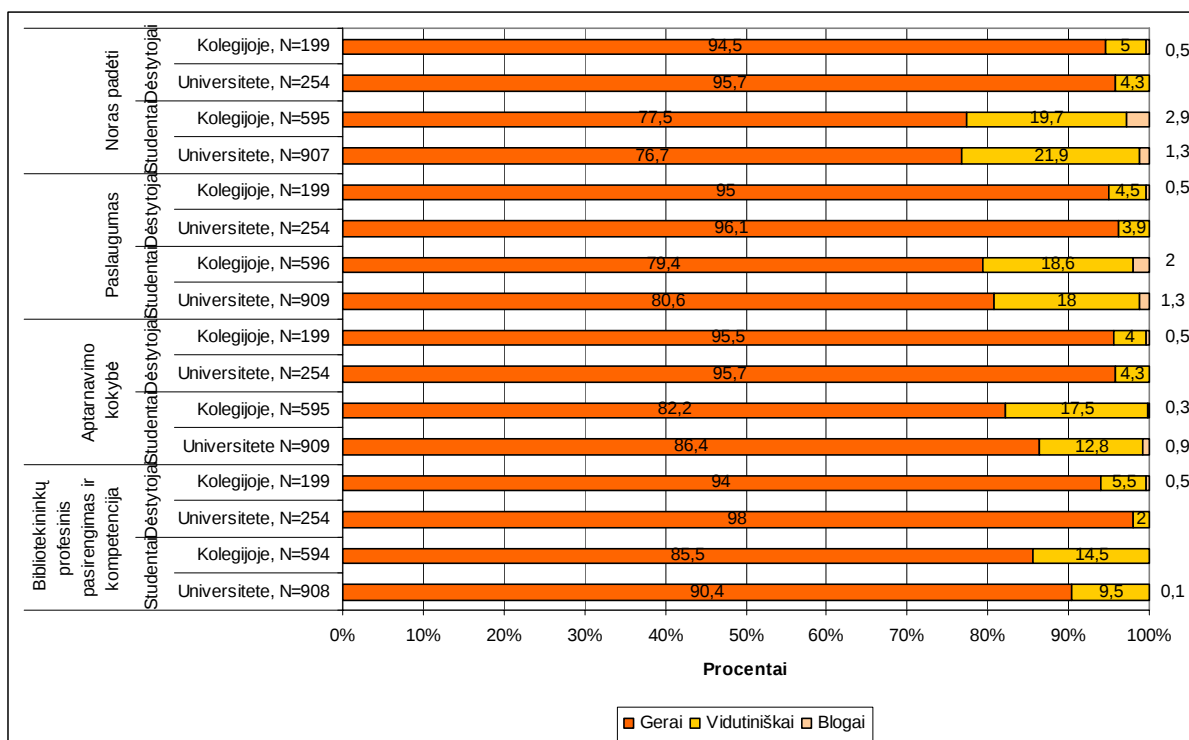
29 lentelė. Bibliotekos darbuotojų kompetencijos ir teikiamų paslaugų kokybės vertinimas studentų imtyje

Paslaugų kokybė	Aukštosios mokyklos tipas	Blogai	Vidutiniškai	Gerai	p	χ^2
Bibliotekininkų profesinis pasirengimas ir kompetencija	Universitete, N=908	0,1	9,5	90,4	0,009	9,488
	Kolegijoje, N=594	0,0	14,5	85,5		
Aptarnavimo kokybė	Universitete N=909	0,9	12,8	86,4	0,020	7,812
	Kolegijoje, N=595	0,3	17,5	82,2		
Paslaugumas	Universitete, N=909	1,3	18,0	80,6	0,542	1,225
	Kolegijoje, N=596	2,0	18,6	79,4		
Noras padėti	Universitete, N=907	1,3	21,9	76,7	0,071	5,290
	Kolegijoje, N=595	2,9	19,7	77,5		

Absoliuti dauguma dėstytojų universitetuose ir kolegijose bibliotekininkų profesinį pasirengimą ir kompetenciją vertina gerai (30 lentelė). Bibliotekininkų norą padėti, paslaugumą ir aptarnavimo kokybę bibliotekoje vertina taip pat gerai. Tik labai nedidelė dalis dėstytojų (apie 2-5 proc.) mano, kad bibliotekininkų kompetencija ir aptarnavimo kokybė yra vidutiniški. Universitetų bibliotekininkai vertinami šiek tiek geriau, tačiau statistiškai reikšmingi skirtumai nėra nustatyti.

30 lentelė. Bibliotekos darbuotojų kompetencijos ir teikiamų paslaugų kokybės vertinimas dėstytojų imtyje

Paslaugų kokybė	Aukštosios mokyklos tipas	Blogai	Vidutiniškai	Gerai	p	χ^2
Bibliotekininkų profesinis pasirengimas ir kompetencija	Universitete, N=254	0,0	2,0	98,0	0,065	5,469
	Kolegijoje, N=199	0,5	5,5	94,0		
Aptarnavimo kokybė	Universitete, N=254	0,0	4,3	95,7	0,521	1,302
	Kolegijoje, N=199	0,5	4,0	95,5		
Paslaugumas	Universitete, N=254	0,0	3,9	96,1	0,501	1,381
	Kolegijoje, N=199	0,5	4,5	95,0		
Noras padėti	Universitete, N=254	0,0	4,3	95,7	0,494	1,409
	Kolegijoje, N=199	0,5	5,0	94,5		

29 pav. Bibliotekos darbuotojų kompetencijos ir teikiamų paslaugų kokybės vertinimas dėstytojų ir studentų imtyse

Paskutiniai keletas dešimtmečių pasižymėjo itin sparčia kaita visose gyvenimo ir veiklos srityse, tame tarpe ir aukštajame moksle. Kintanti aplinka ir su tuo susijusi vartotojų poreikių kaita, kelia naujus reikalavimus bibliotekos teikiamoms paslaugoms, jų kokybei ir ypatingai bibliotekininkų kompetencijai. Siekiant sužinoti bibliotekos vartotojų nuomonę ir vertinimus bei naujai atsirandančius vartotojų poreikius, dauguma bibliotekų atlieka tyrimus, siekdamas išsiaiškinti vartotojų nuomonę apie bibliotekos teikiamas paslaugas.

Vartotojų nuomonių tyrimus vykdo visos universitetinės bibliotekos ir vienuolika iš penkiolikos kolegijų bibliotekų. Dažniausiai yra vykdomos apklausos raštu: jas atlieka 12 universitetinių bibliotekų ir 10 kolegijų bibliotekų. Universitetinių bibliotekų tarpe populiarus informacijos rinkimo būdas – stebėjimas. Jį naudoja 11 universitetinių ir 4 kolegijų bibliotekos. Apklausas raštu vykdo 7 universitetinės bibliotekos ir 6 kolegijų bibliotekos. Kai kurios bibliotekos naudoja ir kitus informacijos rinkimo būdus: susitikimai su studentų atstovybe; apklausos interneto tinklapyje. Aukštosios mokyklos, rengiančios bibliotekininkus į bibliotekos veiklos tyrimus įtraukia studentus – jie atlieka tyrimus ir rašo kursinius bei baigiamuosius darbus.

Vartotojų nuomonės yra analizuojamos, aptariamoms bibliotekos tarybose, pristatomos universiteto akademinei bendruomenei ir vadovams, tyrimų rezultatai publikuojami universiteto spaudoje, bibliotekos darbas tobulinamas, atsižvelgiant į vartotojų pageidavimus. Vartotojų apklausos taip pat padeda optimizuoti studijoms, darbui ir poilsiui skirtą fizinę aplinką bibliotekoje. Tyrimų metu nustatyti trūkumai yra svarstomi bibliotekos ir/ar visos institucijos susirinkimuose, numatomos priemonės ir būdai juos pašalinti.

Informacinių technologijų spartus vystymasis, jų atsiradimas bibliotekoje, bibliotekinių funkcijų kompiuterizacija, el. leidyba kelia naujus reikalavimus bibliotekos veiklai ir darbuotojų kompetencijai. Universitetų bibliotekose šie pokyčiai atėjo prieš dešimtmetį, o kolegijose kaita jaučiama keletą paskutiniųjų metų.

Akivaizdu, kad atsirandant naujoms technologijoms ir paslaugoms, keičiantis bibliotekos veiklos prioritetams, vien tik esamos veiklos gerinimas bei trūkumų šalinimas

atsižvelgiant į vartotojų pateiktus pageidavimus, negali užtikrinti modernios, pasaulinius standartus atitinkančios bibliotekos sukūrimo. Todėl aukštųjų mokyklų, ypač universitetų, bibliotekos studijuoja pažangiausiose užsienio akademiniuose bibliotekose esančias naujoves, bando jas pritaikyti savo veikloje. Vykstantys pokyčiai reikalauja darbuotojus įgyti naujas žinias, tobulinti turimą kompetenciją, ar įgyti naujas, anksčiau bibliotekininkams nebūdingas kompetencijas: gerai išmanyti IT, turėti informacijos vadybos, marketingo žinių, įgyti pedagoginę kompetenciją. Šioje srityje svarbu parengti bibliotekininkų profesinės kompetencijos tobulinimo programą, kuri padėtų įgyti naujas ar atnaujinti jau turimas žinias ir kompetencijas. Kita ne mažiau aktuali problema, numatyti lėšas bibliotekininkų kompetencijos vystymui. Deja, šiuo metu aukštųjų mokyklų bibliotekose šiai sričiai lėšos nėra numatytos arba skiriama jų labai mažai.

Aukštųjų mokyklų bibliotekose dirba tikrai 10 proc. viso Lietuvos bibliotekų tinklo darbuotojų, turi 12 proc. fondų, aptarnauja 15 proc. vartotojų, jiems išduoda 18 proc. leidinių. Išlaidų struktūroje darbo užmokestis sudaro tik 32,2 proc., tuo tarpu Lietuvos bibliotekose išlaidos darbo užmokesčiui vidutiniškai sudaro 45 proc.. Tai rodo, kad aukštųjų mokyklų bibliotekose darbo krūviai vienam darbuotojui yra didesni lyginant su kitomis tinklo bibliotekomis. Todėl akademinės bibliotekos nuolat jaučia personalo trūkumą. Jauni žmonės apskritai nebeateina dirbti į aukštųjų mokyklų bibliotekas, o atėjusieji neužsibūna. Aiškiai pastebima disproporcija tarp aukštosios mokyklos bibliotekininkui reikalingos kompetencijos ir darbo užmokesčio.

Nors dėstytojai ir studentai gerai vertina bibliotekos darbuotojų kompetenciją ir teikiamų paslaugų kokybę, tačiau aukštųjų mokyklų bibliotekos patiria šioje srityje kylančias grėsmes dėl atotrūkio tarp bibliotekininkų kompetencijai keliamų aukštų reikalavimų ir mažo bibliotekininkų atlyginimo bei su tuo susijusiomis pasekmėmis: bibliotekose darbuotojai sensta, jauni specialistai vengia dirbti bibliotekose, o atėję – greitai išeina į kitas įstaigas.

Išvados

Atliktas aukštųjų mokyklų bibliotekų kokybės tyrimas leidžia teigti, kad akademinės bibliotekos fondų komplektavimą vykdo atsižvelgdamos į savo vartotojų informacijos poreikius, t.y. kaupia studijų ir mokslo tiriamajai veiklai vykdyti reikalingus informacijos išteklius. Ribotos fondų komplektavimo lėšos, verčia labai racionaliai ir apgalvotai kaupti reikalingų informacijos šaltinių kolekciją. Todėl labai svarbi bibliotekų veiklos dalis yra nuolat vykdyti vartotojų, ypač dėstytojų, poreikių tyrimą bei skatinti bendradarbiavimą tarp dėstytojų ir bibliotekininkų fondų komplektavimo srityje.

1. Visos aukštųjų mokyklų bibliotekos vykdo bibliotekos aprūpinimo ištekliais tyrimus, atlieka pageidavimų analizę ir atsižvelgdamos į juos, taip pat į turimus finansinius išteklius įsigyja studijoms ir mokslui reikalingus išteklius. Pageidavimai pateikiami tiesioginių kontaktų metu, apsilankius bibliotekoje arba bendraujant el. paštu.

2. Aukštosiose mokyklose studijų programos lemia informacijos išteklių įsigijimą. Visose aukštosiose mokyklose strateginės nuostatos dėl bibliotekos aprūpinimo informacijos ištekliais priimamos bendrų pasitarimų su aukštosios mokyklos vadovais metu. Tačiau universitetų ir kolegijų bibliotekos turi skirtingą autonomijos laipsnį. Universitetų bibliotekose galutinius sprendimus dažniausiai priima bibliotekos vadovai ir atsakingi darbuotojai, tuo tarpu kolegijų bibliotekų aprūpinimo klausimais sprendimus dažnai priima kolegijų vadovai.

3. Aukštųjų mokyklų bibliotekų lėšos komplektavimui per pastaruosius 3 metus didėjo, tačiau įvertinant didėjančias išlaidas ir nuolatinį kainų augimą leidiniams ir el. ištekliams, bibliotekų kolekcijos mažai pasipildė naujais leidiniais.

4. ŠMM ir KM lėšos el. išteklių prenumeratai padeda spręsti kylančias informacijos trūkumo problemas ir aprūpinti studijų ir mokslo procesą naujausia studijų ir mokslo informacija.

5. Aukštųjų mokyklų bibliotekų dalyvavimas LABT veikloje užtikrina bibliotekų informacijos sistemos palaikymą ir plėtrą, techninės įrangos atnaujinimą, o tuo pačiu ir modernių, aukštesnės kokybės paslaugų teikimą akademinėi bendruomenei.

6. Visų tipų bibliotekos fondus komplektuoja pagal *Lietuvos bibliotekų įstatymą* ir poįstatyminius dokumentus: *Lietuvos bibliotekų fondo nuostatus* ir *Bibliotekos fondo apsaugos nuostatus*. Kai kurios bibliotekos šių dokumentų pagrindu yra parengę vidinius fondų komplektavimo ir formavimo dokumentus.

7. Dėstytojai ir studentai dažniau naudojami spausdintais informacijos šaltiniais. Teikdami prioritetą spausdintiems leidiniams, gauna senesnę informaciją, jos paieškai ir gavimui sugaišta daugiau laiko. Dėstytojai ir studentai tinkamai neišnaudoja el. išteklių teikiamų galimybių greitai gauti pačią naujausią mokslo ir studijų informaciją studijų, darbo vietoje ir namuose.

8. Aukštųjų mokyklų bibliotekos nepajėgia tinkamai apsirūpinti informacijos ištekliais dėl keleto priežasčių:

- Mokslo literatūros Lietuvoje išleidžiama labai nedaug ir jos leidimas neturi tendencijos didėti dėl to, kad mokslo vertinimo sistema, mokslininkų ir dėstytojų atestacijos procesas verčia mūsų autorius mokslinių tyrimų rezultatus publikuoti užsienio leidyklose, kurių produkcija parduodama pasaulinėmis kainomis, apie 50 proc. Lietuvos mokslininkų straipsnių yra nebeprieinami akademinėms bendruomenėms, kadangi bibliotekos nepajėgia užsiprenumeruoti visų reikalingų informacijos išteklių.
- Nepakankamas finansavimas studijų ir mokslo ištekliams įsigyti. Universitetinės bibliotekos informacijos išteklius įsigyja iš pripažintų užsienio leidėjų ir tiekėjų

pasaulinėmis rinkos kainomis, tačiau Lietuvos aukštųjų mokyklų bibliotekų finansavimas daug kartų mažesnis už Europos, JAV ar kitų išsivysčiusių šalių bibliotekų finansavimą.

- Nelanksčiai taikomas viešųjų pirkimų įstatymas apriboja galimybes įsigyti reikalingus informacijos šaltinius. Aukštosios mokyklos, vykdančios įvairių mokslo kryptių studijas, negali įsigyti visų jiems reikalingų mokslo kryptių šaltinių iš vieno tiekėjo, kadangi leidėjai ir tiekėjai specializuojasi konkrečiose mokslo srityse. Institucija negali įsigyti visų mokslų kryptių literatūros iš vieno tiekėjo, todėl kai kurios mokslo kryptys lieka neaprūpintos šaltiniais. Taip pat sunku įsigyti labai siaurų mokslo kryptių literatūros, kurių leidėjai ir tiekėjai yra vieninteliai šioje srityje ir atsisako vykdyti formaliuosius viešųjų pirkimų reikalavimus.

9. Visų aukštųjų mokyklų bibliotekų fondai yra formuojami pagal institucijų studijų ir mokslo prioritetus, todėl atskirose mokyklose dominuoja vienų ar kitų sričių informacijos šaltiniai. Kai kurių mokslo kryptių literatūra yra tik vienintelėje institucijoje. Labiau populiarių ir beveik visose aukštosiose mokyklose esančių studijų programų, pvz., vadyba, literatūra įsigyjama beveik visose bibliotekose.

- Fondų komplektavimui įtakos turi dėstytojų ir mokslininkų aktyvumas. Tose mokslo kryptyse, kuriose dėstytojai aktyviai domisi, teikia pageidavimus reikalingai studijų ir mokslo literatūrai, informacijos išteklių įsigyjama daugiau.
- Naujai pradėtų teikti studijų programų informaciniam aprūpinimui reikalingas ilgesnis, bent jau keleto metų, laikotarpis sukaupti reikalingus informacijos šaltinius. Tokią pačią problemą patiria naujos, kelių mokslo kryptių sandūroje, susiformavusios studijų programos.
- Konkrečios studijų programos aprūpinimą informacijos ištekliais galima įvertinti vykdant studijų programų vertinimą pagal konkrečiuose moduluose įtrauktą literatūros šaltinių analizę.

10. Absoliuti dauguma aukštųjų mokyklų dėstytojų ir studentų gerai vertina bibliotekininkų profesinį pasirengimą ir kompetenciją, bibliotekoje teikiamų paslaugų kokybę, aptarnavimą ir norą padėti. Tai rodo, kad bibliotekininkai gerai susipažinę su pokyčiais, vykstančiais tiek aukštojoje mokykloje, tiek informacinėje erdvėje, atsižvelgiant į juos tobulina bibliotekos informacinę sistemą, teikia naujas paslaugas bei ugdo darbuotojų profesinę kompetenciją. Bibliotekininkų profesinės kompetencijos plėtra, ypač el. išteklių srityje, yra svarbi ir aktuali sritis, padedanti užtikrinti modernias ir kokybiškesnes paslaugas.

Rekomendacijos

Nacionaliniame lygmenyje:

1. Siekiant užtikrinti Lietuvos mokslininkų ir dėstytojų sukurtų ir publikuotų mokslinių darbų prieigą Lietuvos aukštųjų mokyklų bibliotekose, reikėtų sukurti privalomo publikacijų talpinimo į eLABą sistemą, kuri įpareigotų autorius valstybės biudžeto ir ES projektų lėšomis parengtus studijų ir mokslo darbus elektroninėje formoje talpinti Lietuvos mokslo ir studijų elektroninių dokumentų informacinėje sistemoje. Konkretius darbų tipus, jų talpinimo ir prieigos sąlygas turėtų nustatyti Švietimo ir mokslo ministerija.
2. Įteisinti privalomus informacinio raštingumo standartus, kurie įpareigotų aukštąsias mokyklas vystyti visų lygių studentų informacinių gebėjimų ugdymą ir dėstytojų bei mokslininkų informacinės kompetencijos atnaujinimą.

Universitetų lygmenyje:

1. Formuojant bibliotekos komplektavimo lėšas turėtų būti sukurta sistema, numatanti institucijos lėšų dalį informacijos ištekliams įsigyti. Universitetų finansavimo tvarkoje turėtų būti numatyta knygų, mokslo žurnalų ir elektroninių išteklių (duomenų bazių) įsigijimui skirti ne mažiau kaip 3 procentus nuo studijų ir mokslo fondo lėšų.
2. Aukštosiose mokyklose parengti informacinio raštingumo ugdymo ir atnaujinimo strategiją, informacinio raštingumo ugdymą integruojant į visų studijų lygių programas, užtikrinant bibliotekininkų ir dėstytojų bendradarbiavimą.
3. Užtikrinti efektyvią komunikaciją fondų komplektavimo ir formavimo srityse. Dėstytojai turėtų nuolat pateikti bibliotekoms studijų programų vykdymui reikalingų informacijos šaltinių sąrašus, o bibliotekininkai teikti leidėjų informaciją katedroms apie planuojamus išleisti leidinius bei prieinamus el. išteklius. Nuolatiniai informacijos mainai šioje srityje dėstytojus supažindintų su jų dėstomiems moduliams naudingais informacijos šaltiniais ir taip padėtų suformuoti studijų ir mokslinės tiriamosios veiklos poreikius atitinkančią spausdintų ir el. leidinių kolekciją bibliotekose. Šioje srityje dėstytojai turėtų būti aktyvesni, kadangi tyrimo rezultatai rodo, kad dėstytojai su biblioteka dėl studijų modulių aprūpinimo informacijos ištekliais konsultuojasi ne visuomet.
4. Numatyti išteklius bibliotekininkų profesinės kompetencijos tobulinimui, sudaryti sąlygas susipažinti su geriausia užsienio patirtimi, bibliotekos biudžete numatyti lėšas dalyvavimui konferencijose, seminaruose, kursuose.

Bibliotekų lygmenyje:

1. Aukštųjų mokyklų bibliotekos privalo teikti informacines paslaugas, didinti jų veiksmingumą ir gerinti prieinamumą. Efektyvesnei komunikacijai užtikrinti naudoti interaktyvias technologijas, skatinti vartotojų dalyvavimą kaupiant, vertinant ir sisteminant interneto išteklius. Institucijose sukurti bendrus el. pašto adresus, kuriais būtų galima operatyviai informuoti apie bibliotekos naujienas, prenumeruojamas DB, prieigą prie jų ir kt. Siekiant paskatinti naudojimąsi informacijos ištekliais ir paslaugomis, siekti jų integravimo į studijų programas ar atskirus modulius, organizuoti informacines dienas, pristatymus bei vartotojų mokymus. Dėstytojams ir mokslininkams organizuoti seminarus ir pristatymus, supažindinant juos su naujomis bibliotekų paslaugomis ir galimybėmis, siekti efektyvesnio dėstytojų ir bibliotekininkų bendradarbiavimo integruojant informacijos išteklius ir bibliotekos paslaugas į ugdymo procesą.
2. Bibliotekų darbuotojai turi rūpintis studijų ir mokslo literatūros bei el. išteklių turinio sklaida bei prieigos organizavimu. Informacijos sklaidai naudoti įvairias priemones ir technologijas (pvz., Web 2.0 technologijas, ExLibris Primo ir kt.). Institucijose diegti

vartotojų autorizavimo sistemą, kuri užtikrintų prisijungimą prie visų institucijoje prieinamų išteklių iš vartotojui patogios kompiuterinės darbo vietos institucijoje ir namuose.

3. Bibliotekų vadovai turėtų ieškoti finansinių ir žmogiškųjų išteklių, kurie leistų užtikrinti nuolatinį bibliotekos darbuotojų kompetencijos vystymą. Skatinti darbuotojų dalyvavimą kompetencijos ugdymo kursuose, seminaruose, konferencijose, stažuotėse. Siekiant naujų žinių ir kompetencijos skatinti dalyvavimą nacionaliniuose ir tarptautiniuose projektuose. Lietuvos ir užsienio bibliotekų gerosios patirties bei darbuotojų įgytų žinių dalijimuisi ir sklaidai užtikrinti organizuoti seminarus, mokymus atskirose bibliotekose ir/ar bendruose bibliotekininkų renginiuose (pvz., LMBA, LBD).

Literatūra

1. Agee, J. Collection evaluation: a foundation for collection development. *Collection Building*, 24 (3); 2005, p. 92-95.
2. Henry, E., Longstaff, R., Van Kampen, Doris. Collection analysis outcomes in an academic library. *Collection Building*, 27 (3); 2008, p. 113-117.
3. Vaškevičienė, A., Banionytė, E. Duomenų bazių, prenumeruojamų tarpininkaujant eIFL.net konsorciui, naudojimo Lietuvos bibliotekose 2004-2005 analizė. *Informacijos mokslai*. 2006, 38, p. 71 – 89.
4. Senkus, A. Lietuvos bibliotekos 2007 metais. *Tarp knygų*, 2008, 6, p. 1-14.
5. LR Bibliotekų įstatymas. 2004.06.15 d. Nr.IX-2378
6. ISO 2789:2003: Informacija ir dokumentai. Tarptautinė bibliotekų statistika.
7. The Survey of Academic Libraries, 2008-09 Edition. [žiūrėta 2008-05-20]. Prieiga prie interneto:
<http://www.researchandmarkets.com/reports/607750/the_survey_of_academic_libraries_2008_09_edition>.
8. ACADEMIC LIBRARY STATISTICS,
<http://www.lboro.ac.uk/departments/dils/lisu/list04/acad04.html>
9. Creaser, Claire. Library trends. *SCONUL Focus*, 38 , 2006 [žiūrėta 2008-07-10]. Prieiga prie interneto: <http://www.sconul.ac.uk/publications/newsletter/38/34.rtf>
10. Rader, H. B. Fundraising in academic libraries: the United States experience. *The Bottom Line: Managing Library Finances*, 13 (2), 2002, 3-99

Priedai

Gerbiamas studente,

Švietimo ir mokslo ministerija atlieka švietimo būklės tyrimą. Šiuo tyrimu siekiama nustatyti, kaip Jūs vertinate aukštųjų mokyklų aprūpinimą informacijos ištekliais ir Jums teikiamų paslaugų bibliotekoje kokybę. Jūsų nuoširdūs atsakymai padės įvertinti ir tobulinti bibliotekų veiklą ir aprūpinimą informacijos ištekliais. Jums **t i n k a n č i u s** atsakymus įrašykite arba pažymėkite šitaip ☒.

Kauno technologijos universiteto biblioteka

1. Ar teikiate pageidavimus bibliotekai, kokius informacijos išteklius biblioteka turėtų įsigyti? Kiekvienoje eilutėje pažymėkite vieną atsakymo variantą:

Šaltinių tipas	Taip	Apie tokią galimybę nežinau	Manęs tai nedomina
Spausdintas knygas (monografijas, vadovėlius, mokomąsias knygas)			
El.leidinius (CD-ROM, DVD-ROM)			
El.ištekliaus (duomenų bazes, e.žurnalus)			

2. Jeigu į bent vieną klausimą atsakėte Taip, pažymėkite kokių būdu teikiate savo pageidavimus (galite pažymėti kelis variantus):

☐ Atvykęs į biblioteką

☐ E.paštu

☐ Telefonu

☐ Kita _____

3. Kokiomis bibliotekos paslaugomis naudojate dažniausiai? Kiekvienoje eilutėje pažymėkite vieną atsakymo variantą:

Bibliotekos paslaugos	Beveik kasdien	Bent kartą per savaitę	Bent kartą per mėnesį	Bent kartą per semestrą	Kartą per metus	Nesinaudoju
Skolinuosi knygas į namus						
Naudojuosi spausdintais leidiniais bibliotekos skaitykloje						
Naudojuosi el. leidiniais (CD-ROM, DVD-ROM)						
Naudojuosi skaitykla individualiam darbui						
Naudojuosi skaitykla atlikdamas grupinį darbą						
Kopijuojau spausdintų leidinių ištraukas						
Naudojuosi kompiuterinėmis darbo vietomis						
Spausdinu parengtus darbus arba informaciją iš interneto						
Naudojuosi skeneriu						
Naudojuosi bibliotekos prenumeruojamomis duomenų bazėmis (pvz., EBSCO, Emerald, ScienceDirect) universitete arba bibliotekoje						
Naudojuosi bibliotekos prenumeruojamomis duomenų bazėmis (pvz., EBSCO, Emerald) namuose						
Naudojuosi bibliotekos parengtu interneto nuorodų katalogu						
Naudojuosi bibliotekos kompiuteriniu katalogu						
Naudojuosi savo institucijos mokslinių publikacijų duomenų baze						

Konsultuojasi su bibliotekos darbuotojais						
Dalyvauju bibliotekininkų vykdomuose informacijos paieškos mokymuose						

4. Kokiomis kitomis, čia neišvardintomis bibliotekos paslaugomis naudojėtės?

5. Jeigu bibliotekos kai kuriomis paslaugomis nesinaudojate, įvardinkite priežastis (galite pažymėti kelis variantus):

- ☐ Apie daugelį paslaugų nežinau
☐ Užtenka dėstytojų pateiktos medžiagos ir paskaitų konspektų
☐ Netenkina bibliotekos teikiamų paslaugų kokybė
☐ Kita _____

6. Kokiais bibliotekos ištekliais dažniausiai naudojėtės? Sunumeruokite pagal naudojimosi dažnumą:

- _____ Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis ir kt.
 _____ Spausdintais žurnalais
 _____ Spausdinta konferencijų medžiaga
 _____ El.leidiniais (CD-ROM, DVD-ROM)
 _____ Straipsniais ir pranešimais iš prenumeruojamų duomenų bazių (pvz., EBSCO, Emerald, Wiley)
 _____ E. knygomis (pvz., Springer, EBRARY)
 _____ Laisvai prieinamais interneto šaltiniais
 _____ Kita _____

7. Ar naudojėtės bibliotekos prenumeruojamomis duomenų bazėmis (pvz., EBSCO, Emerald ir kt.)?

- ☐ Taip
☐ Ne

8. Jeigu atsakėte *Taip*, nurodykite, kokiomis konkrečiomis bibliotekos prenumeruojamomis duomenų bazėmis naudojėtės? _____

9. Ar randate bibliotekoje Jūsų studijoms reikalingus informacijos šaltinius? Kiekvienoje eilutėje pažymėkite vieną atsakymo variantą:

Šaltinių tipas	Taip	Ne	Nesinaudoju
Knygas (vadovėlius, monografijas, mokomąsias knygas ir kt.)			
Mokslinius žurnalus			
El. išteklis (CD-ROM, DVD-ROM)			
Informacijos šaltinius (straipsnius, pranešimus, knygas), esančius duomenų bazėse			

10. Ar Jus tenkina bibliotekos darbo laikas:

- ☐ Taip
☐ Ne

11. Koks bibliotekos darbo laikas būtų Jums patogiausias:

Darbo dienomis _____ val.

Šeštadieniais _____ val.

Kiti pasiūlymai dėl darbo laiko: _____**12. Kaip vertinate bibliotekos darbuotojų teikiamas paslaugas?** Kiekvienoje eilutėje pažymėkite vieną atsakymo variantą:

Teiginys	Gera	Vidutiniškai	Blogai
Profesinį pasirengimą ir kompetenciją			
Aptarnavimo kokybę			
Paslaugumą			
Norą padėti			

13. Jeigu Jūsų netenkina paslaugų kokybė, įvardinkite kas konkrečiai _____**Duomenys apie respondentą****Lytis:** ☐ Vyras ☐ Moteris**Šiuo metu mokausi:** ☐ Universitete ☐ Kolegijoje**Aukštoji mokykla, kurioje studijuojate** _____**Studijų forma** (vieną atsakymą pabraukite): dieninės, vakarinės, neakivaizdinės**Studijuojate:**

☐ Socialinius mokslus	☐ Fizinius mokslus
☐ Humanitarinius mokslus	☐ Technologijos mokslus
☐ Menus	☐ Biomedicinos mokslus

Specialybė, kurią įgysite baigęs studijas (įrašykite) _____**Studijuojate:**

- ☐ Bakalauro studijų programoje
☐ Magistrantūros studijų programoje
☐ Vientisosiose studijose
☐ Profesinių studijų programoje
☐ Doktorantūros studijose

Kursas, kuriame studijuojate:

☐ Pirmas kursas	☐ Ketvirtas kursas
☐ Antras kursas	☐ Penktas kursas
☐ Trečias kursas	☐ Šeštasis kursas

Jūsų anglų kalbos žinios:

- ☐ Labai geros
☐ Geros
☐ Vidutiniškos
☐ Silpnos
☐ Visiškai nemoku

2 priedas. Dėstytojų klausimynas

Gerbiamas dėstytojau,

Švietimo ir mokslo ministerija atlieka švietimo būklės tyrimą. Šiuo tyrimu siekiama nustatyti, kaip vertinate Jūsų aukštosios mokyklos aprūpinimą informacijos ištekliais ir Jums teikiamų paslaugų bibliotekoje kokybę. Jūsų nuoširdūs atsakymai padės įvertinti ir tobulinti bibliotekų veiklą ir aprūpinimą informacijos ištekliais. Jums **tinkančius** atsakymus įrašykite arba pažymėkite šitaip ☒.

Kauno technologijos universiteto biblioteka

1. Ar teikiate pageidavimus, kokius informacijos išteklius biblioteka turėtų įsigyti?

	Taip	Apie tokią galimybę nežinau	Manęs tai nedomina
Spausdintas knygas (monografijas, vadovėlius, mokomąsias knygas ir kt.)			
El. leidinius (CD-ROM, DVD-ROM)			
El. išteklius (duomenų bazes, el. žurnalus)			

2. Jeigu atsakėte taip, tai koku būdu teikiate savo pageidavimus:

- ☐ Atvykę į biblioteką
☐ El.paštu
☐ Telefonu
☐ Kita _____

3. Kokiomis bibliotekos paslaugomis naudojotės dažniausiai? (kiekvienoje eilutėje pažymėkite vieną atsakymo variantą):

Bibliotekos paslaugos	Beveik kasdien	Bent kartą per savaitę	Bent kartą per mėnesį	Bent kartą per semestrą	Kartą per metus	Nesinaudoju
Skolinuosi knygas į namus						
Naudujuosi spausdintais leidiniais bibliotekos skaitykloje						
Naudujuosi el. leidiniais (CD-ROM, DVD-ROM)						
Naudujuosi skaitykla						
Kopijuojau spausdintų leidinių ištraukas						
Naudujuosi bibliotekos prenumeruojamomis duomenų bazėmis (pvz., EBSCO, Emerald, ScienceDirect) universitete arba bibliotekoje						
Naudujuosi bibliotekos prenumeruojamomis duomenų bazėmis (pvz., EBSCO, Emerald) namuose						
Naudujuosi bibliotekos parengtu interneto nuorodų katalogu						
Naudujuosi bibliotekos katalogu						
Naudujuosi mokslinių publikacijų duomenų baze						
Konsultuojuosi su bibliotekos darbuotojais						
Dalyvauju bibliotekininkų vykdomuose informacijos paieškos mokymuose ir pristatymuose						

4. Kokiomis kitomis, čia neišvardintomis bibliotekos paslaugomis naudojėtės?

5. Kokiais bibliotekos ištekliais dažniausiai naudojėtės? Sunumeruokite pagal naudojimosi dažnumą:

- _____ Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis ir kt.
_____ Spausdintais žurnalais
_____ Spausdinta konferencijų medžiaga
_____ Dėstymo metodikos literatūra
_____ El. leidiniais (CD-ROM, DVD-ROM)
_____ Straipsniais ir pranešimais iš prenumeruojamų duomenų bazių (pvz., EBSCO, Emerald, Wiley)
_____ El. knygomis (pvz., Springer, EBRARY)
_____ Laisvai prieinamais interneto šaltiniais
_____ Kita

6. Kokiomis konkrečiomis bibliotekos prenumeruojamomis duomenų bazėmis naudojėtės?

7. Jeigu daugeliu bibliotekos informacijos išteklių nesinaudojate, įvardinkite priežastis (galite pažymėti kelis variantus):

- ☐ Reikalingus informacijos šaltinius dažniausiai perku
☐ Reikalingus informacijos šaltinius gaunu iš kolegų Lietuvoje
☐ Reikalingus informacijos šaltinius gaunu iš kolegų užsienyje
☐ Naujausią informaciją parsivežu iš stažuotčių ar konferencijų
☐ Kita _____

8. Ar bibliotekoje randate informacijos šaltinius, kurie Jums reikalingi dėstant studijų modulius ir vykdant mokslinius tyrimus:

Šaltinių tipas	Taip	Ne	Nesinaudoju bibliotekos ištekliais
Spausdintas mokslines knygas (monografijas, straipsnių rinkinius ir kt.)			
Spausdintas knygas studijoms (vadovėlius, mokomąsias knygas ir kt.)			
Spausdintus mokslinius žurnalus			
Dėstymo metodikos literatūrą			
El. išteklis (CD-ROM, DVD-ROM)			
El. knygas, esančias duomenų bazėse (pvz., EBRARY, Springer)			
Žurnalų straipsnius, konferencijų pranešimus, esančius duomenų bazėse (pvz., ScienceDirect, Springer, Wiley ir kt.)			

9. Ar Jūs konsultuojatės su biblioteka dėl studijų aprūpinimo informacijos šaltiniais rengdami naujas studijų programas ar atnaujinami jau esančius modulius?

- ☐ Visuomet
☐ Kartais
☐ Niekada

10. Ar Jus tenkina dabartinis bibliotekos darbo laikas:

- ☐ Taip
☐ Ne

11. Koks bibliotekos darbo laikas būtų Jums patogiausias:

Darbo dienomis _____ val.

Šeštadieniais _____ val.

Kiti pasiūlymai dėl darbo laiko: _____**12. Kaip vertinate bibliotekos darbuotojų teikiamas paslaugas:**

Teiginys	Gera	Vidutiniškai	Blogai
Profesinį pasirengimą ir kompetenciją			
Aptarnavimo kokybę			
Paslaugumą			
Norą padėti			

13. Jeigu Jūsų netenkina paslaugų kokybė, įvardinkite kas konkrečiai _____**Duomenys apie respondentą****Lytis:** ☐ Vyras ☐ Moteris**Šiuo metu dėstote:** ☐ Universitete ☐ Kolegijoje**Aukštoji mokykla, kurioje dirbate** _____**Jūsų amžius:**☐ 23-30 ☐ 31-40 ☐ 41-50 ☐ 51-60 ☐ virš 60 metų**Kokios Jūsų pareigos:**☐ Asistentas ☐ Profesorius
☐ Lektorius ☐ Mokslo darbuotojas
☐ Docentas**Jūsų dėstomi moduliai priklauso (galite pasirinkti kelis variantus):**☐ Socialiniams mokslams ☐ Fiziniam mokslams
☐ Humanitariniams mokslams ☐ Technologijos mokslams
☐ Menams ☐ Biomedicinos mokslams**Kokioje mokslo kryptyje(se) dėstote ir/arba atliekate mokslinius tyrimus (įrašykite)** _____**Kokio studijų lygio programoje dėstote (galite pažymėti kelis variantus):**☐ Bakalauro studijų programoje
☐ Magistrantūros studijų programoje
☐ Vientisiosiose studijose
☐ Profesinių studijų programoje
☐ Doktorantūros studijose**Jūsų anglų kalbos žinios:**☐ Labai geros
☐ Geros
☐ Vidutiniškos
☐ Silpnos
☐ Visiškai nemoku

Klausimai bibliotekininkams

Švietimo ir mokslo ministerija atlieka švietimo būklės tyrimą. Šiuo tyrimu siekiama nustatyti aukštosios mokyklos bibliotekos aprūpinimą informacijos ištekliais ir bibliotekos finansavimo klausimus. Jūsų atsakymai padės įvertinti bibliotekų veiklą ir aprūpinimą informacijos ištekliais. Jums **tinkančius** atsakymus įrašykite arba pažymėkite šitaip ☒.

1. Jūsų biblioteka yra:

- ☐ Universiteto biblioteka
- ☐ Kolegijos biblioteka

2. Pateikite bibliotekos statistinius duomenis už 2007 m.

Bibliotekos fondas _____ egz., _____ pav.

Per duomenų bazes prieinamų e. leidinių skaičius _____ pav.

Bibliotekos vartotojų skaičius _____

Bibliotekos darbuotojų skaičius _____

Studentų skaičius _____

Prenumeruojamų duomenų bazių skaičius _____

3. Kokiu būdu gaunate pageidavimus apie studentams, dėstytojams ir mokslininkams reikalingus informacijos šaltinius?

4. Ar atliekate apklausas, siekdami išsiaiškinti informacijos šaltinių poreikius?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

5. Jeigu atliekate apklausas, kokias vartotojų grupes apklausiate? (galite pažymėti keletą pasirinkimų):

- ☐ Studentus
- ☐ Dėstytojus
- ☐ Mokslininkus
- ☐ Studijų ir mokslo administratorius

6. Kokiu būdu vykdote apklausas?

- ☐ Rengiate parodas, kurių metu vartotojai pateikia savo pageidavimus, kurias knygas reikėtų įsigyti
- ☐ E. paštu siunčiame leidinių sąrašus, iš kurių vartotojai pasirenka jiems reikalingus leidinius.
- ☐ Naujų leidinių sąrašus pateikiame fakultetams arba katedroms
- ☐ Kita _____

7. Kaip dažnai apklausiate vartotojus apie jiems reikalingus informacijos šaltinius?

Šaltinio tipas	Kartą per metus	Kartą per semestrą	Keletą kartų per semestrą
Knygoms			
Periodiniams leidiniams			
El. ištekliai (duomenų bazės)			

8. Jeigu nevykdote apklausų, kaip sužinote vartotojų pageidavimus apie jiems reikalingus informacijos šaltinius?

9. Ar Jūsų biblioteka dalyvauja kuriant lietuviškas bibliografines ir visatekstes duomenų bazines?

- ☐ Lietuvos virtualią biblioteką
- ☐ eLABa
- ☐ PDB
- ☐ ETD
- ☐ Lituania
- ☐ LIDA
- ☐ Kitas (įrašykite)_____

10. Koks bibliotekos vaidmuo šių duomenų bazių kūrimo?

- ☐ Dalyvauja kuriant programinę įrangą
- ☐ Rengia galimybių ir tobulinimo studijas
- ☐ Teikia duomenų bazėms įrašus
- ☐ Kitas (įrašykite)_____

11. Kokiu būdu biblioteka gauna informaciją apie naujausius informacijos šaltinius:

Informacijos gavimo būdai	Mokslinius spausdintus leidinius	Studijų literatūrą	Dėstytojų metodikos literatūrą /metodinę	E. ištekliai ir duomenų bazės
Gauna informaciją iš Lietuvos leidėjų				
Gauna informaciją iš užsienio leidėjų				
Leidinių paiešką atlieka internete				
Pageidavimus pateikia dėstytojai				
Pageidavimus pateikia studentai				

12. Ar priimant sprendimus dėl bibliotekos aprūpinimo gerinimo dalyvauja įvairios vartotojų grupės (galite pasirinkti kelis variantus):

- ☐ Dėstytojai
- ☐ Studentai
- ☐ Aukštosios mokyklos vadovai
- ☐ Kita (įrašykite) _____

13. Kas aukštojoje mokykloje priima sprendimus dėl bibliotekos aprūpinimo informacijos šaltiniais:

- ☐ Biblioteka sprendimus priima savarankiškai
 - ☐ Sprendimai priimami bendrų diskusijų su aukštosios mokyklos vadovais metu, tačiau galutinis žodis yra bibliotekos
 - ☐ Sprendimai priimami bendrų diskusijų su aukštosios mokyklos vadovais metu, tačiau galutinis žodis yra aukštosios mokyklos vadovų
 - ☐ Sprendimus priima aukštosios mokyklos vadovai
 - ☐ Kita (įrašykite)
-
-
-

14. Koks bibliotekos biudžetas per paskutiniuosius 3 metus? Lt

2005 _____
 2006 _____
 2007 _____

15. Kokia aukštosios mokyklos biudžeto lėšų dalis skiriama bibliotekos informacijos išteklių komplektavimui? Duomenis pateikite procentais. %

2005 _____
 2006 _____
 2007 _____

16. Kiek lėšų biblioteka skyrė spausdintų leidinių komplektavimui per paskutiniuosius 3 metus? Lt

2005 _____
 2006 _____
 2007 _____

17. Kiek lėšų biblioteka skyrė duomenų bazių prenumeratai per paskutiniuosius 3 metus? Lt

2005 _____
 2006 _____
 2007 _____

18. Ar biblioteka skatinama dalyvauti projektuose, kuriuose numatomos lėšos fondų komplektavimui?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

Jeigu atsakėte **Taip**, nurodykite kokiais būdais skatinama _____

19. Ar biblioteka dalyvauja projektuose ar konkursuose, kuriuose skiriamos lėšos įsigyti spausdintus arba elektroninius informacijos šaltinius?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

20. Jeigu atsakėte **Taip**, kokiuose projektuose, konkursuose dalyvaujate/dalyvavote?

Nacionaliniuose (įrašykite)_____

Tarptautiniuose (įrašykite)_____

21. Ar kiti aukštosios mokyklos padaliniai vykdo projektus, kuriuose numatytos lėšos papildyti bibliotekos fondus naujais spausdintais leidiniais ir e. ištekliais.

☐ Taip

☐ Ne

22. Ar biblioteka yra parengusi fondų atnaujinimo dokumentus?

☐ Taip

☐ Ne

Jeigu atsakėte Taip, įvardinkite konkrečius dokumentus ir kada jie parengti:

23. Kaip dažnai atnaujinate bibliotekos fondą?

Mokslinė literatūra _____

Studijų literatūra _____

Dėstymo metodikos literatūra _____

Populiaria literatūra _____

Elektroniniais ištekliais, DB _____

24. Pateikite informacijos išteklių išduoties statistiką per paskutinius 3 metus:

	2005	2006	2007
Spausdinti leidiniai			
E. ištekliai			

25. Kaip vertinate bibliotekos aprūpinimą tinkamomis priemonėmis:

	Blogai	Patenkinamai	Gerai
Fizinę aplinką (patalpų būklė, baldai)			
Aprūpinimą kompiuteriais ir kt. technine įranga			
Spausdintas leidiniais (knygomis, žurnalais)			
El. leidiniais (CD-ROM, DVD-ROM)			
Duomenų bazėmis			

26. Jeigu įvertinote blogai, kokios yra blogo aprūpinimo tinkamomis priemonėmis priežastys?

27. Ar dėstytojai konsultuojasi su biblioteka dėl studijų aprūpinimo informacijos šaltiniais rengdami naujas studijų programas ar atnaujinami jau esančius modulius?

- ☐ Visuomet
- ☐ Kai kuriose studijų programose, taip
- ☐ Niekada

28. Ar biblioteka ir/ar universitetas vykdo tyrimus, siekdami išsiaiškinti, kaip vartotojai vertina bibliotekos teikiamas paslaugas?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

29. Jeigu pasirinkote atsakymą **Taip**, kokią formą šie tyrimai vykdomi:

- ☐ Apklausa žodžiu
- ☐ Apklausa raštu
- ☐ Stebėjimas
- ☐ Kita (įrašykite) _____

30. Kaip panaudojate gautus tyrimo rezultatus?

31. Pateikite pasiūlymus ir/ar pastabas dėl bibliotekos finansavimo bei aprūpinimo spausdintais ir elektroniniais ištekliais _____

4 priedas. Studentų naudojimosi informacijos ištekliais priklausomybės nuo studijų ir demografinių charakteristikų analizė
Universitetų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė nuo studijų programos,
N=910

Informacijos ištekliai	Studijų programa	N	Mean Rank	p
Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis, N=887	Bakalauro studijų programoje	595	447,66	0,000
	Magistratūros studijų programoje	148	435,96	
	Vientisosiose studijose	96	387,73	
	Doktorantūros studijose	47	540,11	
Spausdintais žurnalais, N=806	Bakalauro studijų programoje	550	393,25	0,001
	Magistratūros studijų programoje	129	404,77	
	Vientisosiose studijose	83	400,78	
	Doktorantūros studijose	44	533,00	
Spausdinta konferencijų medžiaga, N=686	Bakalauro studijų programoje	475	346,99	0,117
	Magistratūros studijų programoje	110	306,87	
	Vientisosiose studijose	63	358,46	
	Doktorantūros studijose	38	381,08	
El. leidiniais, N=605	Bakalauro studijų programoje	414	294,48	0,031
	Magistratūros studijų programoje	96	324,83	
	Vientisosiose studijose	63	288,80	
	Doktorantūros studijose	32	375,69	
Straipsniais iš prenumeruojamų DB, N=657	Bakalauro studijų programoje	428	359,71	0,000
	Magistratūros studijų programoje	119	286,72	
	Vientisosiose studijose	63	379,68	
	Doktorantūros studijose	47	88,47	
El. knygomis, N=599	Bakalauro studijų programoje	413	295,46	0,134
	Magistratūros studijų programoje	92	329,92	
	Vientisosiose studijose	61	309,16	
	Doktorantūros studijose	33	256,39	
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais, N=814	Bakalauro studijų programoje	547	397,09	0,001
	Magistratūros studijų programoje	136	421,93	
	Vientisosiose studijose	87	385,13	
	Doktorantūros studijose	43	542,97	

Kolegijų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė nuo studijų programos, N=600

Informacijos ištekliai	Studijų programa	N	Mean Rank	p
Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis, N=568	Bakalauro studijų programoje	482	281,85	0,494
	Vientisosiose studijose	28	307,79	
	Profesinių studijų programoje	58,000	295,28	
Spausdintais žurnalais, N=493	Bakalauro studijų programoje	425	248,14	0,331
	Vientisosiose studijose	24	271,27	
	Profesinių studijų programoje	44	222,70	
Spausdinta konferencijų medžiaga, N=372	Bakalauro studijų programoje	325	183,74	0,161
	Vientisosiose studijose	16	233,47	
	Profesinių studijų programoje	31	191,18	
El. leidiniai, N=344	Bakalauro studijų programoje	297	175,38	0,125
	Vientisosiose studijose	17	182,82	
	Profesinių studijų programoje	30	138,18	
Straipsniais iš prenumeruojamų DB, N=357	Bakalauro studijų programoje	313	181,16	0,072
	Vientisosiose studijose	14	208,79	
	Profesinių studijų programoje	30	142,53	
El. knygomis, N=338	Bakalauro studijų programoje	297	169,64	0,987
	Vientisosiose studijose	14	165,43	
	Profesinių studijų programoje	27	170,07	
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais, N=513	Bakalauro studijų programoje	435	260,20	0,383
	Vientisosiose studijose	27	223,43	
	Profesinių studijų programoje	51	247,48	

Universitetų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė nuo studijų srities, N=910

Informacijos ištekliai	Studijų programa	N	Mean Rank	p
Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis, N=887	Socialinius mokslus	222	450,65	0,003
	Humanitarinius mokslus	160	414,41	
	Menus	78	424,42	
	Fizinius mokslus	74	483,95	
	Technologijos mokslus	192	476,81	
	Biomedicinos mokslus	161	416,24	
Spausdintais žurnalais, N=806	Socialinius mokslus	212	403,64	0,001
	Humanitarinius mokslus	155	346,38	
	Menus	73	383,49	
	Fizinius mokslus	59	440,93	
	Technologijos mokslus	166	451,20	
	Biomedicinos mokslus	141	404,62	
Spausdinta konferencijų medžiaga, N=686	Socialinius mokslus	187	324,32	0,549
	Humanitarinius mokslus	137	338,85	
	Menus	56	364,96	
	Fizinius mokslus	49	365,44	
	Technologijos mokslus	139	357,95	
	Biomedicinos mokslus	118	342,97	
El. leidiniais, N=605	Socialinius mokslus	163	330,19	0,234
	Humanitarinius mokslus	117	298,74	
	Menus	45	280,39	
	Fizinius mokslus	43	313,50	
	Technologijos mokslus	126	288,96	
	Biomedicinos mokslus	111	288,60	
Straipsniais iš prenumeruojamų DB, N=657	Socialinius mokslus	183	302,01	0,003
	Humanitarinius mokslus	121	333,80	
	Menus	45	361,18	
	Fizinius mokslus	54	257,49	
	Technologijos mokslus	138	356,64	
	Biomedicinos mokslus	116	354,49	
El. knygomis, N=599	Socialinius mokslus	159	294,94	0,904
	Humanitarinius mokslus	117	298,97	
	Menus	44	299,60	
	Fizinius mokslus	45	277,11	
	Technologijos mokslus	122	309,97	
	Biomedicinos mokslus	112	306,75	
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais, N=814	Socialinius mokslus	211	430,33	0,000
	Humanitarinius mokslus	151	494,70	
	Menus	67	379,07	
	Fizinius mokslus	61	400,66	
	Technologijos mokslus	176	327,50	
	Biomedicinos mokslus	148	396,81	

Kolegijų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė nuo studijų srities, N=600

Informacijos ištekliai	Studijų programa	N	Mean Rank	p
Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis, N=568	Socialinius mokslus	226	272,98	0,006
	Humanitarinius mokslus	14	218,89	
	Menus	61	286,58	
	Fizinius mokslus	2	447,50	
	Technologijos mokslus	226	304,70	
	Biomedicinos mokslus	39	246,15	
Spausdintais žurnalais, N=493	Socialinius mokslus	202	236,56	0,117
	Humanitarinius mokslus	7	294,79	
	Menus	56	213,90	
	Fizinius mokslus	2	309,00	
	Technologijos mokslus	192	263,31	
	Biomedicinos mokslus	34	257,96	
Spausdinta konferencijų medžiaga, N=372	Socialinius mokslus	151	190,41	0,381
	Humanitarinius mokslus	6	183,25	
	Menus	39	199,69	
	Fizinius mokslus	2	320,75	
	Technologijos mokslus	148	178,74	
	Biomedicinos mokslus	26	178,60	
El. leidiniai, N=344	Socialinius mokslus	142	180,60	0,193
	Humanitarinius mokslus	6	220,67	
	Menus	31	187,52	
	Fizinius mokslus	2	121,25	
	Technologijos mokslus	141	157,66	
	Biomedicinos mokslus	22	185,75	
Straipsniais iš prenumeruojamų DB, N=357	Socialinius mokslus	154	177,36	0,625
	Humanitarinius mokslus	7	128,93	
	Menus	31	173,39	
	Fizinius mokslus	2	247,50	
	Technologijos mokslus	142	185,00	
	Biomedicinos mokslus	21	168,88	
El. knygomis, N=338	Socialinius mokslus	139	174,09	0,734
	Humanitarinius mokslus	6	160,33	
	Menus	31	189,56	
	Fizinius mokslus	2	173,25	
	Technologijos mokslus	137	161,61	
	Biomedicinos mokslus	23	163,76	
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais, N=513	Socialinius mokslus	203	258,60	0,031
	Humanitarinius mokslus	13	220,73	
	Menus	58	272,22	
	Fizinius mokslus	2	90,00	
	Technologijos mokslus	204	244,70	
	Biomedicinos mokslus	33	320,83	

Universitetų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė nuo anglų kalbos žinių, N=910

Informacijos ištekliai	Studijų programa	N	Mean Rank	p
Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis, N=887	Visiškai nemoku	19	363,53	0,106
	Silpnos	114	463,10	
	Vidutiniškos	271	450,77	
	Geros	353	431,02	
	Labai geros	130	460,15	
Spausdintais žurnalais, N=806	Visiškai nemoku	16	388,94	0,592
	Silpnos	102	375,85	
	Vidutiniškos	250	417,77	
	Geros	321	401,20	
	Labai geros	117	405,41	
Spausdinta konferencijų medžiaga, N=686	Visiškai nemoku	12	212,50	0,027
	Silpnos	87	342,49	
	Vidutiniškos	214	323,64	
	Geros	269	354,05	
	Labai geros	104	373,04	
El. leidiniai, N=605	Visiškai nemoku	5	223,60	0,452
	Silpnos	79	285,56	
	Vidutiniškos	188	294,02	
	Geros	241	313,11	
	Labai geros	92	314,17	
Straipsniais iš prenumeruojamų DB, N=657	Visiškai nemoku	7	321,29	0,003
	Silpnos	77	362,06	
	Vidutiniškos	200	363,25	
	Geros	271	307,73	
	Labai geros	102	293,94	
El. knygomis, N=599	Visiškai nemoku	7	301,00	0,472
	Silpnos	75	302,73	
	Vidutiniškos	182	303,73	
	Geros	242	307,80	
	Labai geros	93	270,13	
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais, N=814	Visiškai nemoku	16	458,31	0,058
	Silpnos	107	371,29	
	Vidutiniškos	252	386,92	
	Geros	318	420,48	
	Labai geros	121	441,56	

Kolegijų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė nuo anglų kalbos žinių, N=600

Informacijos ištekliai	Studijų programa	N	Mean Rank	p
Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis, N=567	Visiškai nemoku	45	259,74	0,484
	Silpnos	125	282,05	
	Vidutiniškos	209	293,15	
	Geros	153	276,57	
	Labai geros	35	300,01	
Spausdintais žurnalais, N=492	Visiškai nemoku	39	261,65	0,946
	Silpnos	98	245,97	
	Vidutiniškos	179	248,20	
	Geros	141	241,41	
	Labai geros	35	242,93	
Spausdinta konferencijų medžiaga, N=372	Visiškai nemoku	27	189,13	0,401
	Silpnos	77	166,82	
	Vidutiniškos	143	188,07	
	Geros	101	195,55	
	Labai geros	24	199,23	
El. leidiniai, N=344	Visiškai nemoku	28	187,73	0,023
	Silpnos	73	150,38	
	Vidutiniškos	127	162,95	
	Geros	94	196,32	
	Labai geros	22	179,84	
Straipsniais iš prenumeruojamų DB, N=356	Visiškai nemoku	25	174,92	0,452
	Silpnos	72	162,69	
	Vidutiniškos	134	182,38	
	Geros	102	189,00	
	Labai geros	23	162,74	
El. knygomis, N=337	Visiškai nemoku	26	188,65	0,051
	Silpnos	70	154,59	
	Vidutiniškos	126	185,59	
	Geros	93	158,07	
	Labai geros	22	142,82	
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais, N=512	Visiškai nemoku	41	272,87	0,346
	Silpnos	108	272,14	
	Vidutiniškos	187	245,93	
	Geros	144	247,91	
	Labai geros	32	283,16	

Universitetų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė nuo studijų formos, N=910

Universitetas	Studijų forma	N	Mean Rank	
Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis, N=886	dieninės	796	443,34	0,542
	vakarinės	18	488,56	
	neakivaizdinės	72	433,95	
Spausdintais žurnalais, N=805	dieninės	732	400,82	0,015
	vakarinės	16	558,28	
	neakivaizdinės	57	387,45	
Spausdinta konferencijų medžiaga, N=685	dieninės	619	344,94	0,583
	vakarinės	15	353,70	
	neakivaizdinės	51	316,32	
El. leidiniais, N=604	dieninės	556	304,26	0,585
	vakarinės	14	260,43	
	neakivaizdinės	34	291,00	
Straipsniais iš prenumeruojamų DB, N=656	dieninės	599	329,55	0,773
	vakarinės	15	340,00	
	neakivaizdinės	42	309,43	
El. knygomis, N=598	dieninės	547	304,45	0,017
	vakarinės	15	305,27	
	neakivaizdinės	36	221,82	
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais, 813	dieninės	735	409,20	0,376
	vakarinės	17	331,12	
	neakivaizdinės	61	401,66	

Kolegijų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė nuo studijų formos, N=600

Kolegija	Studijų forma	N	Mean Rank	
Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis, N=566	dieninės	365	282,84	0,601
	vakarinės	14	319,00	
	neakivaizdinės	187	282,13	
Spausdintais žurnalais, N=491	dieninės	330	251,12	0,236
	vakarinės	13	192,42	
	neakivaizdinės	148	239,28	
Spausdinta konferencijų medžiaga, N=371	dieninės	260	183,60	0,620
	vakarinės	11	211,91	
	neakivaizdinės	100	189,38	
El. leidiniais, N=343	dieninės	244	178,94	0,117
	vakarinės	8	156,38	
	neakivaizdinės	91	154,77	
Straipsniais iš prenumeruojamų DB, N=355	dieninės	247	183,44	0,154
	vakarinės	8	125,81	
	neakivaizdinės	100	168,74	
El. knygomis, N=337	dieninės	237	173,09	0,476
	vakarinės	9	157,56	
	neakivaizdinės	91	159,48	
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais, N=511	dieninės	342	264,23	0,012
	vakarinės	13	328,31	
	neakivaizdinės	156	231,92	

Universitetų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė nuo lyties, N=910

Universitetas	Lytis	N	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis, N=885	Vyras	291	483,16	140600,00	0,000
	Moteris	594	423,32	251455,00	
Spausdintais žurnalais, N=804	Vyras	253	434,08	109823,00	0,005
	Moteris	551	388,00	213787,00	
Spausdinta konferencijų medžiaga, N=658	Vyras	208	373,45	77678,00	0,007
	Moteris	477	329,72	157277,00	
El. leidiniais, N=604	Vyras	198	287,67	56959,50	0,135
	Moteris	406	309,73	125750,50	
Straipsniais iš prenumeruojamų DB, N=655	Vyras	223	319,26	71194,00	0,388
	Moteris	432	332,51	143646,00	
El. knygomis, N=598	Vyras	196	299,47	58695,50	0,397
	Moteris	402	299,52	120405,50	
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais, N=812	Vyras	268	355,44	95257,50	0,000
	Moteris	544	431,66	234820,50	

Kolegijų studentų naudojamų informacijos išteklių priklausomybė lyties, N=600

Kolegija	Lytis	N	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Spausdintais vadovėliais, mokomosiomis knygomis, N=568	Vyras	204	315,52	64365,50	0,000
	Moteris	364	267,12	97230,50	
Spausdintais žurnalais, N=493	Vyras	170	270,68	46016,00	0,005
	Moteris	323	234,54	75755,00	
Spausdinta konferencijų medžiaga, N=372	Vyras	135	194,84	26304,00	0,237
	Moteris	237	181,75	43074,00	
El. leidiniais, N=344	Vyras	132	151,68	20022,00	0,002
	Moteris	212	185,46	39318,00	
Straipsniais iš prenumeruojamų DB, N=357	Vyras	135	184,26	24875,00	0,443
	Moteris	222	175,80	39028,00	
El. knygomis, N=338	Vyras	132	164,09	21660,00	0,404
	Moteris	206	172,97	35631,00	
Laisvai prieinamais interneto šaltiniais, N=513	Vyras	196	224,20	43942,50	0,000
	Moteris	317	277,28	87898,50	